

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Hakan ERGÜN

HAKİM VE SAVCILARIN DİSİPLİN SORUMLULUĞU

Kamu Hukuku Ana Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2018

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Hakan ERGÜN

HAKİM VE SAVCILARIN DİSİPLİN SORUMLULUĞU

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Kürşat ERSÖZ

Kamu Hukuku Ana Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2018

Akdeniz Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Hakan ERGÜN'ün bu çalışması, jürimiz tarafından Kamu Hukuku Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Doç.Dr. Mustafa AVCI (İmza)

Üye (Danışmanı) : Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Kürşat ERSÖZ (İmza)

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Mahmut KAPLAN (İmza)

Tez Başlığı: Hakim ve Savcıların Disiplin Sorumluluğu

Onay : Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

Tez Savunma Tarihi : 07/05/2018

Mezuniyet Tarihi : 31/05/2018

(İmza)
Prof. Dr. İhsan BULUT
Müdür

AKADEMİK BEYAN

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Hakim ve Savcıların Disiplin Sorumluluğu” adlı bu çalışmanın, akademik kural ve etik değerlere uygun bir biçimde tarafımca yazıldığını, yararlandığım bütün eserlerin kaynakçada gösterildiğini ve çalışma içerisinde bu eserlere atıf yapıldığını belirtir; bunu şerefimle doğrularım.

İmza

Hakan ERGÜN

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU
BEYAN BELGESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

ÖĞRENCİ BİLGİLERİ	
Adı-Soyadı	Hakan ERGÜN
Öğrenci Numarası	20135228001
Enstitü Ana Bilim Dalı	Kamu Hukuku
Programı	Tezli Yüksek Lisans
Programın Türü	(X) Tezli Yüksek Lisans ( ) Doktora ( ) Tezsiz Yüksek Lisans
Danışmanın Unvanı, Adı-Soyadı	Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Kürşat ERSÖZ
Tez Başlığı	Hakim ve Savcıların Disiplin Sorumluluğu
Turnitin Ödev Numarası	964492110

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmasının a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana Bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 161 sayfalık kısmına ilişkin olarak, 16/05/2018 tarihinde tarafımdan Turnitin adlı intihal tespit programından Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nda belirlenen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan ve ekte sunulan rapora göre, tezin/dönem projesinin benzerlik oranı;

alıntılar hariç % 10

alıntılar dahil % 25'dir.

Danışman tarafından uygun olan seçenek işaretlenmelidir:

(x) Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşmıyor ise;

Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporu'nun doğruluğunu onaylarım.

( ) Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşıyor, ancak tez/dönem projesi danışmanı intihal yapılmadığı kanısında ise;

Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporu'nun doğruluğunu onaylar ve Uygulama Esasları'nda öngörülen yüzdelik sınırlarının aşılmasına karşın, aşağıda belirtilen gerekçe ile intihal yapılmadığı kanısında olduğumu beyan ederim.

Gerekçe:

Benzerlik taraması yukarıda verilen ölçütlerin ışığı altında tarafımda yapılmıştır. İlgili tezin orijinallik raporunun uygun olduğunu beyan ederim.

29/05/2018

(imzası)

Danışmanın Unvanı-Adı-Soyadı
Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Kürşat ERSÖZ

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR LİSTESİ.....	v
ÖZET	vi
SUMMARY	vii
TEŞEKKÜR.....	viii
ÖNSÖZ	ix

BİRİNCİ BÖLÜM

KAMU GÖREVLİSİ OLARAK HAKİM VE SAVCI KAVRAMLARI İLE HAKİM VE SAVCILAR HAKKINDA MEVZUATTA ÖNGÖRÜLEN YÜKÜMLÜLÜKLER VE YASAKLAR

1.1. Kamu Görevlisi Olarak Hakim ve Savcı Kavramı	1
1.1.1. Genel Olarak.....	1
1.1.2. Hakimlerin Bağımsızlığı ve Teminatı.....	3
1.2. Hakim ve Savcılar Hakkında Öngörülen Yükümlülükler	7
1.2.1. Sadakat Yükümlülüğü	7
1.2.2. Tarafsızlık Yükümlülüğü	8
1.2.3. Yurt İçinde ve Yurt Dışında Uygun Davranış ve Uyumlu Çalışma Yükümlülüğü	11
1.2.4. Mal Bildirimi Yükümlülüğü	11
1.2.5. Resmi Belge, Araç ve Gereçlerin Yetki Verilen Mahaller Dışına Çıkarılmaması ve İadesi Yükümlülüğü.....	12
1.2.6. Etik Davranış İlkelerine Uyuma Yükümlülüğü	12
1.3. Hakim ve Savcılar Hakkında Öngörülen Yasaklar	16
1.3.1. Toplu Eylem ve Hareketlerde Bulunma Yasağı.....	16
1.3.2. Sendika Kurma ve Üye Olma Yasağı	16
1.3.3. Ticaret ve Diğer Kazanç Getirici Faaliyetlerde Bulunma Yasağı.....	18
1.3.4. Hediye Alma ve Çıkar Sağlama Yasağı	19
1.3.5. Basına Bilgi ve Demeç Verme Yasağı	19
1.3.6. Siyaset Yapma Yasağı	22

İKİNCİ BÖLÜM

HAKİM VE SAVCILARIN DİSİPLİN HUKUKU

2.1. Disiplin Suç ve Cezalarının Hukuksal Niteliği ve Amacı	24
2.2. Disiplin Cezaları ile Ceza Hukukunda Yer Alan Cezalar Arasındaki Farklar	25

2.3.	Disiplin Hukukuna Hakim Olan İlkeler.....	27
2.3.1.	Savunma Hakkı İlkesi.....	27
2.3.2.	Kanunilik İlkesi	29
2.3.3.	Eylemin Ağırılığına Göre Cezalandırma İlkesi	32
2.3.4.	Tek Fiile Tek Ceza İlkesi (Non Bis In Dem)	34
2.3.5.	Gizlilik İlkesi	35
2.3.6.	Aleyhe Kanunun Geçmişe Yürümesi Yasağı (Lex Praevia)	35
2.3.7.	Gerekçe İlkesi	36
2.3.8.	Lehe Olan Hükümler Uygulanır İlkesi	37
2.3.9.	Şüpheden Sanık Yararlanır İlkesi	37
2.4.	Hakimler ve Savcılar İçin Öngörülen Disiplin Suç ve Cezaları.....	37
2.4.1.	Hakimler ve Savcılar Hakkında Öngörülen Disiplin Suç ve Cezaları.....	38
2.4.1.1.	Uyarma Cezası.....	39
2.4.1.2.	Aylıktan Kesme Cezası.....	44
2.4.1.3.	Kınama Cezası.....	45
2.4.1.4.	Kademe İlerlemesinin Durdurulması Cezası.....	50
2.4.1.5.	Derece Yükselmesini Durdurma Cezası	53
2.4.1.6.	Yer Değiştirme Cezası	55
2.4.1.7.	Meslekten Çıkarma Cezası	65
2.4.2.	Yüksek Mahkeme Başkan ve Üyeleri Hakkında Öngörülen Disiplin Suç ve Cezaları.....	71
2.4.2.1.	Anayasa Mahkemesi.....	71
2.4.2.2.	Uyuşmazlık Mahkemesi	73
2.4.2.3.	Yargıtay.....	73
2.4.2.4.	Danıştay	75

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

HAKİM VE SAVCILARIN DİSİPLİN SORUŞTURMASI USUL VE ESASLARI

3.1.	Disiplin Soruşturması Usulü.....	78
3.2.	Disiplin İhlalinin Öğrenilmesi	78
3.2.1.	İhbar ve Şikayet	78
3.2.2.	Teftiş	80
3.2.3.	Re'sen Öğrenme	80
3.3.	Sorusturmanın Yapılması.....	80

3.4.	Karar	84
3.5.	Görevden Uzaklaştırma Tedbiri.....	87
3.5.1.	Görevden Uzaklaştırma Önleminin Alındığı Durumlar	87
3.5.2.	Görevden Uzaklaştırmaya Yetkili Makamlar	88
3.5.3.	Görevden Uzaklaştırma Tedbirinin Kaldırılması.....	89
3.5.4.	Görevden Uzaklaştırma Tedbirinde Süre.....	90
3.5.4.1.	Disiplin Kovuşturmasında Görevden Uzaklaştırma Süresi	90
3.5.4.2.	Ceza Kovuşturmasında Görevden Uzaklaştırma Süresi.....	90
3.5.5.	Görevden Uzaklaştırılan Hakim ve Savcıların Hak ve Yükümlülüğü.....	90
3.6.	Disiplin Cezalarının Uygulanması.....	90
3.6.1.	Görevde Bulunan Hakimlere ve Savcılara İlişkin Cezaların Yerine Getirilmesi .	91
3.6.2.	Hakim ve Savcılıktan Ayrılanlara İlişkin Cezaların Yerine Getirilmesi	91
3.7.	Disiplin Soruşturması ve Ceza Uygulamasında Önem Arz Eden Hususlar	92
3.7.1.	Ceza Yargılamasının Disiplin Soruşturmasına Etkisi	92
3.7.1.1.	Beraat Kararının Etkisi	93
3.7.1.2.	Mahkumiyet Kararının Etkisi	94
3.7.1.3.	Ceza Verilmesine Yer Olmadığı Kararının Etkisi.....	95
3.7.1.4.	Güvenlik Tedbirine Hükmedilmesinin Etkisi	96
3.7.1.5.	Davanın Reddi Kararının Etkisi	97
3.7.1.6.	Davanın Düşmesi Kararının Etkisi.....	97
3.7.1.7.	Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması Kararının Etkisi.....	98
3.7.1.8.	Cezanın Ertelenmesi Kararının Etkisi	101
3.7.2.	Disiplin Cezalarının Geri Alınması	102
3.7.3.	Disiplin Cezalarında Fikri İhtima	103
3.7.4.	Disiplin Cezalarında Tekerrür.....	104
3.7.5.	Disiplin Cezalarında Zamanaşımı	105
3.7.6.	Disiplin Cezalarında İyi Hal ve İndirim	106
3.7.7.	Şikayetten Vazgeçme	106
3.7.8.	Disiplin Cezalarının Özlük Dosyasından Silinmesi	107
3.7.9.	Disiplin Cezalarının Affı	107
3.8.	Disiplin Suç ve Cezalarına Karşı İdari ve Yargısal Başvuru Yolları	111
	SONUÇ	115
	KAYNAKÇA.....	117

ÖZGEÇMİŞ.....129

KISALTMALAR LİSTESİ

AIHM	Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
AIHS	Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
AY	Anayasa
AYM	Anayasa Mahkemesi
bk	Bakınız
BM	Birleşmiş Milletler
CGK	Ceza Genel Kurulu
CMK	Ceza Muhakemesi Kanunu
DMK	Devlet Memurları Kanunu
HSK	Hakimler ve Savcılar Kurulu
HSYK	Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu
HMK	Hukuk Muhakemeleri Kanunu
İBK	İçtihadı Birleştirme Kurulu
İDDK	İdari Dava Daireleri Kurulu
İYUK	İdari Yargılama Usulü Kanunu
K	Kanunu
KHK	Kanun Hükmünde Kararname
Kurul	Hakimler ve Savcılar Kurulu
md	Madde
no	Numara
R.G	Resmi Gazete
S	Sayı
t.y.	Tarih yok
TCK	Türk Ceza Kanunu
UYAP	Ulusal Yargı Ağı Projesi
Vb	Ve benzeri
Vs	Vesaire
YSK	Yüksek Seçim Kurulu

ÖZET

Yargının bağımsızlığının ve tarafsızlığının bir hukuk devleti için vazgeçilmez önemi bulunmaktadır. Bu nedenle hakim ve savcılara her türlü baskıdan ve etkiden uzak bir şekilde görevlerini yerine getirmeleri için birtakım güvenceler, hak ve ayrıcalıklar tanınmıştır. Mevzuatımızda da hakim ve savcılara ilişkin ayrı ve özerk düzenlemelere yer verilmiştir. Ancak hakim ve savcılara tanınan bu hak ve ayrıcalıkların, hukuka ve mesleğin gereklerine uygun olarak kullanılması gerekmektedir. Mesleğin şeref ve saygınlığına uygun olmayan davranışlarda bulunan, taraflı ve önyargılı davranan hakim ve savcılarının bu eylemlerinden dolayı hesap verir olmalarını sağlamak amacıyla yasal düzenlemelerle, hakim ve savcılarının disiplin sorumluluğu düzenlenmiştir. Bu çalışmada, hakim ve savcılarının disiplin sorumluluğu bağlamında hakim ve savcılık mesleği ile hakim ve savcılarının hak ve yükümlülüklerine değinilmiş, hakim ve savcılara uygulanan disiplin cezalarının tayini, tespiti, uygulanması ile bu müeyyidelere karşı başvuru yolları anlatılmış; sonrasında ise bu konulardaki hatalar ve eksiklikler aktarılmaya çalışılmış ve bunların giderilmesi için bazı öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Hakim ve Savcı, Yargı Bağımsızlığı, Yargı Tarafsızlığı, Disiplin Cezaları, Disiplin Soruşturması.

SUMMARY

DISCIPLINARY RESPONSIBILITIES OF THE JUDGES AND THE PROSECUTORS

The independence and impartiality of the judiciary is indispensable for rule of law. For this reason, the judges and public prosecutor have been given some safe guards, rights and privileges to perform their duties without any pressure and interference. In addition, separate and autonomous arrangements concerning judges and public prosecutors are included in Turkish legislation. However, these rights and privileges granted to judges and prosecutors must be used in accordance with the requirements of the law and the profession. Disciplinary responsibility of judges and prosecutors have been regulated by law in order to make judges and prosecutors accountable, especially for judges and prosecutors who are prejudiced and acting as partiality and in a behaviour that is not suitable for the profession's honor and respectability. In this study, it will firstly be referred to the profession of judges and prosecutors and also the rights and obligations of the judges and prosecutors in the context of the disciplinary responsibility of them. Afterwards, the designation, determination and application of disciplinary punishments applied to judges and prosecutors will be scrutinized. In addition, ways to appeal against the sanctions will also be mentioned. Finally, by discussing the deficiencies and some mistakes in above-mentioned topics, some advices will be made to eliminate for manage the problems head on.

Keywords: Judge and Prosecutor, Judicial Independence, Judicial Impartiality, Disciplinary Punishments, Disciplinary Investigation.

TEŞEKKÜR

Uzun süren tez yolculuğumda, değerli bilgilerini paylaşan, araştırmam boyunca her an sağladığı destek, hoşgörü ve yakın ilgiden dolayı değerli hocam Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Kürşat Ersöz'e, bana yüksek lisans eğitimim boyunca kazandırdıkları her şey için diğer hocalarıma, son olarak çalışmamda desteğini ve bana olan güvenini esirgemeyen ve beni bu günlere sevgi ve saygı kelimelerinin anlamlarını bilecek şekilde yetiştiren bu hayattaki en büyük şansım olan aileme sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Hakan ERGÜN

Antalya, 2018

ÖNSÖZ

Yargı bağımsızlığı, hukukun üstünlüğüne dayanan devletlerin temel ilkelerinden birisidir. Yargı bağımsızlığının temini ve hakim ve savcılarının görevlerini her türlü baskı, korku ve endişeden uzak bir biçimde yapabilmesi için hakim ve savcılara Anayasa ve yasalarla bazı hak ve ayrıcalıklar tanınmıştır. Ancak hakim ve savcılara tanınan bu hak ve ayrıcalıkların, hukuka ve mesleğin gereklerine uygun olarak kullanılması gerekmektedir. Zira hakim ve savcılarının keyfi davranma hakkı bulunmamaktadır. Mesleğin şeref ve saygınlığına uygun olmayan davranışlarda bulunan, taraflı ve önyargılı davranan hakim ve savcılarının bu eylemlerinden dolayı hesap verir olmalarını sağlamak amacıyla yasal düzenlemelerle, hakim ve savcılarının cezai, mali ve disiplin sorumluluğu düzenlenmiştir. Bu çalışmamızda “Hakim ve Savcılarının Disiplin Sorumluluğu”nu incelemeye çalışacağız.

Bilindiği üzere son dönemde kamuoyunda bir çok yönüyle (gittikçe artan sayıda mahkeme kararının toplum düzeyinde yarattığı meşruiyet sorunu, yargının bağımsız ve tarafsızlığı, yargılama süreleri ve yüksek yargı organlarının siyaset kurumu ile yaşadığı sürtüşmeler vb.) tartışılan yargı, söz konusu davalara bakan hakim ve savcılara uygulanan disiplin işlemleri yönünden de tartışılmaya başlanmıştır. Ancak kamuoyunda konuyla ilgili yetersiz bilgiye sahip olan kişiler tarafından, bu konunun tartışmaya açılması bilgi kirliliğine sebep olmaktadır.

Bu nedenle çalışmamızda, 2802 sayılı Kanun’a tabi Hakimler ve Savcılara uygulanan disiplin rejimi; 16 Nisan 2017 referandumu ile kabul edilen 6771 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun’un bu konuda getirdiği yenilikler ile birlikte ele alınıp 657 sayılı Devlet Memurları Kanununda memurlar için öngörülen disiplin rejimiyle mukayesesi yapılarak öğreti ve uygulama ışığında tespit ve tahlil edilecek, ardından mevcut sistemdeki eksiklik ve aksaklıkların giderilmesi için çözüm önerilerinde bulunulacaktır.

Çalışmamızın birinci bölümünde hakim ve savcılık mesleği, hakim ve savcılarının hakları, yükümlülükleri ve konulan yasaklar; ikinci bölümde disiplin cezalarının niteliği ve ceza hukuku ile mukayesesi, disiplin hukukuna hakim olan ilkeler, hakim ve savcılar için öngörülen disiplin suç ve cezaları; üçüncü ve son bölümde ise hakim ve savcılarının disiplin soruşturması usul ve esasları incelenecektir.

Hakan ERGÜN

Antalya, 2018

BİRİNCİ BÖLÜM

KAMU GÖREVLİSİ OLARAK HAKİM VE SAVCI KAVRAMLARI İLE HAKİM VE SAVCILAR HAKKINDA MEVZUATTA ÖNGÖRÜLEN YÜKÜMLÜLÜKLER VE YASAKLAR

1.1. Kamu Görevlisi Olarak Hakim ve Savcı Kavramı

Anayasa'nın 128. maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında, Devletin, kamu iktisadi teşebbüsleri ve diğer kamu tüzelkişilerinin genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü oldukları kamu hizmetlerinin gerektirdiği aslî ve sürekli görevlerin, memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle görüleceği, memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işlerinin yasa ile düzenleneceği kuralına yer verilmiştir. Anayasamızda “memur” ve “diğer kamu görevlileri” tanımına yer verilmemekle birlikte Anayasa Mahkemesi’ne göre 128. maddede sözü edilen "*diğer kamu görevlileri*" kavramı memurlar ve işçiler dışında, kamu hizmetinin gerektirdiği aslî ve sürekli görevlerde, kamu hukuku ilişkisiyle çalışanları kapsamaktadır¹. Maddede yer alan asli ve sürekli görevleri gören memurların atanması, görev ve yetkileri, aylıkları ve ödenekleri ve diğer özlük işleri 14.07.1965 tarih ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu’nda, “diğer kamu görevlileri”nin statüleri ise özel kanunlarda düzenlenmiştir². Hakimler ve savcılar, kamu personel rejimi içerisinde, Anayasa’nın 128. maddesinde geçen ifadesiyle “diğer kamu görevlileri” statüsünde yer alan kişilerdir³.

1.1.1. Genel Olarak

Hakim, uyuşmazlıkları çözmek üzere devlet tarafından atanan, bağımsızlığı ve teminatları Anayasa tarafından garanti edilmiş kişidir⁴. Cumhuriyet savcısı ise, suç işlenmesinden başlayarak kesin hükme ulaşılan kadar olan süreçte soruşturma yapmak, dava açmak, yargılama sırasında iddia makamını temsil etmek ve kanunda açıkça öngörülen hâllerde hukuk davası açmak, hukuk davalarına katılmak ve bunlarla ilgili kanun yollarına başvurmak gibi yargı yetkisinin kullanılmasına ilişkin görevlerinin yanında, Adalet Bakanlığını yerel düzeyde temsil etmek, verilen cezaların infazını sağlamak, noterleri, icra (ve iflâs) dairelerini ve mahkeme veznelerini denetlemek gibi idarî görevleri olan kamu görevlisidir⁵.

¹ Anayasa Mahkemesi, E:1995/11 K:1995/63, Karar Tarihi: 13.12.1995 (R.G. 09.10.1996, S. 22782).

² Günday, 2015: 585.

³ Ercan, 2008: 3.

⁴ Yılmaz, 2006: 750.

⁵ Saldırım, 2005: 24-25.

2006 yılında Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu⁶na benimsenerek Adalet Bakanlığı Personel Genel Müdürlüğü'nün 14/11/2006 tarihli yazıları ile yargı teşkilatına duyurulan 2003/43 sayılı Birleşmiş Milletler Bangalor Yargı Etiği İlkeleri⁷'nde; hakim, yargı yetkisini kullanan atanmış kişi olarak tanımlanmıştır. Savcı ise, Budapeşte İlkeleri⁸ (Savcılar için Etik ve Davranış Biçimlerine İlişkin Avrupa Esasları) ve Avrupa Savcıları Konferansı'nın kurucu belgesi olan Tavsiye 19'a (Rec 2000) göre, bir hukuk ihlalinin cezai yaptırım gerektirdiği yerde hem birey haklarının hem de ceza adaleti sisteminin gerekli etkisini dikkate alarak, toplum adına ve kamu yararına hukukun uygulanmasını sağlayan kamu yetkilisidir.

Hakimlik ve savcılık mesleği 1982 tarihli Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın Üçüncü Kısım (Cumhuriyetin Temel Organları) Üçüncü Bölümünde yer alan Yargı konu başlığı altında bulunan kurallar çerçevesinde 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu⁹'nda düzenlenmiştir.

Hakimler ve savcılar adli ve idari yargı hakim ve savcılar olarak görev yaparlar. Bunun yanında Anayasa, hakim ve savcıların adalet hizmetlerindeki idari görevleri üstlenmesine cevaz vermiştir¹⁰. Ayrıca hakim ve savcılarının muvafakatları alınmak şartıyla adalet hizmetleri dışındaki idari görevleri üstlenmelerine imkan sağlayan yasal düzenlemeler de mevcut olup, Başbakanlığa ilişkin düzenlemeler buna örnek gösterilebilir.¹¹.

⁶ 16 Nisan 2017 referandumu ile kabul edilen 6771 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 14. maddesi uyarınca 2709 sayılı Kanunun 159. maddesinin başlığı ile birinci ve dokuzuncu fıkralarında yer alan "Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu" ifadesindeki "Yüksek" ibareleri madde metninden çıkarılmıştır.

⁷ Hakimlere yönelik meslek ahlakı standartlarını oluşturmak amacıyla Birleşmiş Milletler Teşkilatı tarafından 23 Nisan 2003 tarih ve 2003/43 sayılı kararla kabul edilen 'Bangalor Yargı Etiği İlkeleri' ülkemizde Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu'nca 27.6.2006 gün ve 315 sayılı kararla benimsenmiş ve bu durum Adalet Bakanlığı Personel Genel Müdürlüğü'nün 14.11.2006 gün ve 100289 sayılı yazısı ile hakim ve savcılara duyurulmak üzere teşkilata bildirilmiştir. Birleşmiş Milletler Bangalor Yargı Etiği İlkeleri tam metni için bk. <http://www.hsk.gov.tr/Eklentiler/Dosyalar/4a92e0cc-e94b-4912-aaf9-5dfc5b885e98.pdf>, (erişim tarihi: 27.10.2017).

⁸ 31 Mayıs 2005'te Avrupa Savcıları Konferansı'nda kabul edilmiştir. Savcılar, ceza adaleti sisteminde, daha da ötesi, ticaret hukuku, medenî hukuk ve idare hukuku gibi alanlarda üstlendikleri görevlerde de adaletin genel destekleyicileri olarak kilit rol oynarlar. Bu genel yaklaşım ışığında, Avrupa Savcıları Konferansı, savcılar için ortak ilkelerin tanımının teşvik edilmesi gerektiği hususunda ortak bir uzlaşmaya varmış ve Konferansta, Mayıs 2005'te Budapeşte'deki tüm üyelerin hazır bulunduğu oturumda, Savcılar İçin Etik ve Hareket Tarzlarına İlişkin Avrupa İlkeleri onaylanmıştır. Budapeşte İlkeleri tam metni için bk. <http://www.hsk.gov.tr/Eklentiler/Dosyalar/d28e036f-72e3-4db7-a602-b86c198eb73c.pdf>, (erişim tarihi: 27.10.2017).

⁹ Bu kanunun amacı, hakim ve savcılarının niteliklerini, atanmalarını, hak ve ödevlerini, aylık ve ödeneklerini, meslekte ilerlemelerini, görevlerinin ve görev yerlerinin geçici veya sürekli olarak değiştirilmesini, haklarında disiplin kovuşturması açılmasını ve disiplin cezası verilmesini, görevleriyle ilgili veya görevleri sırasında işledikleri suçlarından dolayı soruşturma yapılmasını ve yargılanmalarına karar verilmesini, meslekten çıkarmayı gerektiren suçluluk veya yetersizlik halleri ve meslek içi eğitimleri ile diğer özlük işlerini düzenlemektir. (2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu md.1)

¹⁰ Anayasa'nın 140.maddesinde "hakim ve savcı olup da adalet hizmetlerindeki idari görevlerde çalışanlar" ifadesine, 159.maddesinde ise "Adalet Bakanlığı'nın merkez, bağlı ve ilgili kuruluşlarında geçici veya sürekli olarak çalıştırılacak hakim ve savcılar" ifadesine yer verilmiştir.

¹¹ Karşlı, 2016: 73.

1.1.2. Hakimlerin Bağımsızlığı ve Teminatı

Herkes meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir (Anayasa md.36). Kuşkusuz bu hak, tarafsız ve hakkaniyete uygun bir yargılamayı ifade eder¹². Bu bağlamda yargı erkinin bağımsızlığı ve buna bağlı olarak kabul edilen hakim güvencesi, hak arama özgürlüğünün ve adil yargılama hakkının odağını oluşturmaktadır¹³. Hukuk devletinin en önemli unsurlarından olan yargı bağımsızlığı, modern demokrasiye sahip tüm ülkelerde kabul görmekte, hatta siyasal, kültürel ve ekonomik gelişmişlik düzeyini belirlemede bir ölçüt olarak kullanılmaktadır¹⁴. Demokratik bir toplumda, gerçeğin, özgürlüğün, insan haklarına saygının ve dış etkilerden uzak tarafsız bir adaletin güvencesi olarak görülen yargı bağımsızlığı, hakimlere tanınmış bir hak olarak değil, aksine vatandaşlara karşı bir yükümlülük olarak anlaşılmalıdır¹⁵. Bu nedenle evrensel değeri haiz, hukuk devleti ilkesinin gereklerinden biri olan yargı bağımsızlığı ilkesinin amacı; her tür etki, baskı, emir, talimat, tavsiye ve telkin yöntemi ile yönlendirmenin muhatabı olmaksızın, adaletin dağıtılacağı güven ve inancının toplum nezdinde karşılık bulmasını sağlamaktır¹⁶. Yargı bağımsızlığının sağlanabilmesi için, yargılama erkini kullanan hakimin, yasama ve yürütme organı yanında, yargılama ile ilgili diğer tüm etki edici faktörlerin baskısından uzak karar vermesi zorunludur¹⁷. Bu açıklamalar ışığında yargı bağımsızlığı, bir yargılamada iddia ve savunmanın katkılarıyla, yargılama işlemleri esnasında toplanan kanıtlarla, iç ve dış baskılardan uzak, güven verici bir ortamda karar verilmesini ifade eder¹⁸. Yargı bağımsızlığı ilkesinin varlık sebebi, esasen yargının tarafsız olmasını temin etmek, yani yargının işlevini yerine getirirken tarafsız davranmasını sağlamaktır. Bağımsızlığı sağlanmış yargı, aynı zamanda tarafsız ise, adalet tam anlamıyla tecelli edecektir¹⁹. Ayrıca belirtmek gerekir ki, hakimlerin bağımsızlığı, hatta tümüyle yargılama fonksiyonu, ancak mahkeme kararlarının etkinliği, bunun için de tam olarak uygulanmasıyla anlam ifade edecektir²⁰. Bunun içindir ki Anayasa'nın 138. maddesinde, "Yasama ve yürütme organları ile idare, mahkeme kararlarına uymak zorundadır; bu organlar ve idare, mahkeme kararlarını hiçbir suretle değiştiremez ve bunların yerine getirilmesini geciktiremez." hükmüne yer verilmiştir.

Yargı bağımsızlığı ilkesi, önemi sebebiyle, gerek uluslararası belgelerde, gerekse

¹² Erdoğan, 2004: 1.

¹³ Özen, 2010b: 32.

¹⁴ Özkul, 2016: 203.

¹⁵ Metin, 2010: 221.

¹⁶ Atay, 2013: 1133.

¹⁷ Özen, 2010b: 31-32.

¹⁸ Şahbaz, 2008: 234, http://www.anayasa.gov.tr/files/pdf/anayasa_yargisi/ibrahim_sahbaz.pdf, (erişim tarihi: 19.11.2016).

¹⁹ İştin, 2014: 286.

²⁰ Tanör ve Yüzbaşıoğlu, 2016: 462.

demokratik rejime sahip tüm devletlerin, başta anayasaları olmak üzere iç mevzuatlarında yer alan, temel hukuk prensiplerinin başında gelmektedir²¹.

Anayasa Mahkemesi bir kararında genel olarak hakim bağımsızlığı kavramı ile aynı anlamda kullanılan yargı bağımsızlığını, “hakimlerin kararlarını verirken özgür olmaları, hiçbir baskı ve etki altında bulunmamaları, baskı yapılması kadar baskı yapılabilmek ihtimalinin de bulunmaması, hakimin kimseden emir almaması, hukuka ve vicdanına göre karar vermesi“ şeklinde tanımlamıştır²².

Birleşmiş Milletler tarafından hazırlanan “Yargı Bağımsızlığının Temel İlkeleri²³”ne göre;

“Yargı bağımsızlığı devlet tarafından güvence altına alınır ve anayasada veya iç hukukta yargı bağımsızlığına yer verilir. Yargı bağımsızlığına saygı göstermek ve gözetmek bütün hükümet kurumlarının ve diğer kurumların görevidir. Yargı organı, önündeki sorunlar hakkında herhangi bir tarafın herhangi bir nedenle doğrudan veya dolaylı kısıtlama, etki, teşvik, baskı, tehdit ve müdahalesine maruz kalmaksızın, maddi olaylara ve hukuka dayanarak, tarafsız bir biçimde karar verir.”

Birleşmiş Milletler Bangalor Yargı Etiği İlkeleri’ne göre ise, yargı bağımsızlığı, hukuk devletinin ön koşulu ve âdil yargılanmanın temel garantisidir. Bundan dolayı hakim, hem bireysel hem de kurumsal yönleriyle yargı bağımsızlığını korumalı ve bu konuda örnek teşkil etmelidir (Değer 1). Hakim; herhangi bir yerden herhangi bir sebeple doğrudan ya da dolaylı olarak gelebilecek her türlü dış etki, rüşvet, baskı, tehdit ve müdahaleden uzak şekilde, olaylara ilişkin kendi değerlendirmesine dayanarak ve hukuka dair kendi vicdani anlayışı ile uygun biçimde yargı işlevini bağımsız olarak yerine getirmelidir. (Değer 1.1). Hakim, genel anlamda toplumdandır, özelde ise karara bağlamak durumunda olduğu ihtilafın taraflarından bağımsız olmalıdır. (Değer 1.2). Hakim, yasama ve yürütme organlarıyla uygunsuz bağlantılardan ve bu organların etkisinden bağımsız olmalı ve ayrıca makul bir şekilde gözlemlendiğinde de bunlardan bağımsız görünmelidir. (Değer 1.3). Hakim, yargısal görevlerini yerine getirirken bağımsız şekilde karar vermekle yükümlü olduğu hususlarda meslektaşlarından bağımsız olmalıdır (Değer 1.4). Hakim, yargının kurumsal ve eylemsel bağımsızlığını sürdürmek ve artırmak için yargısal görevlerinin ifasına yönelik koruma tedbirlerini teşvik etmeli ve korumalıdır. (Değer 1.5). Hakim, yargı bağımsızlığını sürdürmede esas olan yargıya yönelik

²¹ İştin, 2014: 291.

²² Anayasa Mahkemesi, E:2014/56, K:2015/22, Karar Tarihi: 05.03.2015 (R.G. 12.06.2015, S. 29384).

²³ 26 Ağustos - 6 Eylül 1985 tarihleri arasında Milano’da yapılan BM Suçun Önlenmesi ve Suçluların Tedavisi Yedinci Kongresinde kabul edilmiş, 29 Kasım 1985 tarih ve 40/32 sayılı ve 13 Aralık 1985 tarih ve 40/146 sayılı kararlarla BM Genel Kurulu tarafından tasdik edilmiştir. Yargı Bağımsızlığı Temel İlkeleri tam metni için bk. http://www.barobirlik.org.tr/mevzuat/avukata_ozel/meslek_kurallari/bm_yargi_ba%C4%9Fimsizligi_temel_prensipleri.pdf, (erişim tarihi: 27.10.2017).

kamusal güveni güçlendirmek amacıyla yargı etiği ile ilgili yüksek standartlar sergilemeli ve bunları ilerletmelidir.(Değer 1.6)

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin "Yargıçların Rolü, Etkinlikleri ve Bağımsızlıkları" ile İlgili R(94)12 Numaralı Tavsiye Kararı²⁴nda da;

"Yargıçların bağımsızlıklarını geliştirmek, korumak ve saygı göstermek için gerekli tüm önlemler alınmalıdır." (İlke 1/1); "Mahkemeler dışında hiçbir organ, mahkemelerin yetkisi hakkında söz sahibi olmamalıdır." (İlke 1/2-a-iii); "Yasama ve yürütme organları yargıçların bağımsızlığını temin etmeli ve bunu tehlikeye atacak adımlar atmamalıdır" (İlke 1/2 -b); "Yargıçların seçilmesi ve kariyeri konusunda karar veren mercii, hükümetten ve idareden bağımsız olmalıdır. Bu merciiin bağımsızlığını güvence altına almak için, üyelerinin yargı mensupları tarafından seçilmesi ve usul kurallarını kendisinin belirleyebilmesi gibi önlemler alınabilmeli" (İlke 1/2-c); "Karar verme sürecinde yargıçlar bağımsız olmalı ve herhangi bir çevre ve makamdan ya da herhangi bir neden için; doğrudan ya da dolaylı hiçbir kısıtlama, uygunsuz etki, teşvik, baskı, tehdit veya müdahale altında kalmaksızın çalışabilmelidirler."

(İlke 1/ 2-d) şeklinde düzenlemelere yer verilmiştir.

1982 Anayasası 138 vd. maddelerinde ve 2802 sayılı Kanun'un 4. maddesinde yargı bağımsızlığı ve bunu sağlamaya yönelik güvencelere yer vermiştir. Anayasa'nın 138. maddesinde;

"hakimlerin, görevlerinde bağımsız olduğu", "hiçbir organ, makam, merci veya kişinin, yargı yetkisinin kullanılmasında mahkemelere ve hakimlere emir ve talimat veremeyeceği; genelge gönderemeyeceği; tavsiye ve telkinde bulunamayacağı", "görülmekte olan bir dava hakkında Yasama Meclisinde yargı yetkisinin kullanılması ile ilgili soru sorulamayacağı, görüşme yapılamayacağı veya herhangi bir beyanda bulunulamayacağı", "yasama ve yürütme organları ile idarenin, mahkeme kararlarına uymak zorunda olduğu; bu organlar ve idarenin, mahkeme kararlarını hiçbir suretle değiştiremeyeceği ve bunların yerine getirilmesini geciktiremeyeceği"

hükme bağlanmıştır (AY md. 138).

Burada belirtmek gerekir ki; hakimlerin görevlerinde bağımsız olmaları yargılama faaliyetleri ile sınırlıdır²⁵. Anayasa Mahkemesi de bir kararında;

"Hakimlerin görevlerinde bağımsızlığı kendilerine diğer devlet memurlarından farklı bir konum (statü) verilmesi yani güvencelerinin olması, maddî anlamda yargı fonksiyonunu yerine getirmeleri dolayısıyladır. Bu nedenle, yargısal görevlerinden idarî bir göreve ancak muvafakatları alınmak koşulu ile atanabilmektedirler.(...) İdare örgütü içinde yer alan ve idarî görevler üstlenerek Bakanlık

²⁴ Bakanlar Komitesince, Bakan Vekillerinin 13 Ekim 1994 tarihli 518. toplantısında kabul edilmiştir.

²⁵ Karşı, 2016: 74.

hiyerarşisine bağlı olan merkez kuruluşundaki hakim ve savcılar, yargı işlevini yapanlar gibi bağımsız kabul edilemez. Çünkü, emir ve direktif altında görev yapmak bağımsızlık kavramına ters düşer.”

ifadelerine yer vermiştir²⁶.

Hakimlere, görevleriyle ilgili olarak doğrudan etki ve baskıların yanında, atanmaları, yükseltilmeleri, görevden alınmaları, yerlerinin değiştirilmesi ve maaşları gibi özlük haklarına ilişkin hususlarla dolaylı etki ve baskı da yapılabilir²⁷. Bu nedenle yargının bağımsız olabilmesi için hakim ve savcılara meslekleri dolayısıyla da bazı teminatların sağlanması gerekir. Yargı bağımsızlığı ve hakimlik teminatı ayrı olarak düşünülemez. Anayasa'nın 139. maddesinde ve 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu'nun 44. maddesinde hakimlik teminatı düzenlenmiştir. Bu düzenlemelere göre;

- 1- *“Hakim ve savcılar azlolunamaz,*
- 2- *Kendileri istemedikçe 65 yaşından önce emekliye ayrılamaz;*
- 3- *Bir mahkemenin veya kadronun kaldırılması sebebiyle de olsa, aylık, ödenek ve diğer özlük haklarından yoksun kılınamaz.*
- 4- *Meslekten çıkarılmayı gerektiren bir suçtan dolayı hüküm giymiş olanlar, görevi sağlık bakımından yerine getiremeyeceği kesin olarak anlaşılanlar veya meslekte kalmalarının uygun olmadığına karar verilenler hakkında kanundaki istisnalar saklıdır”.*

Hakimlik teminatının amaçlarına uygun şekilde gerçekleştirilmesi açısından en önemli pratik sorunlardan bir diğeri de, hakimlerin tayin, terfi, nakil, denetim ve disiplin gibi özlük işlerinin ne tür bir kurul veya organ tarafından yapılacağıdır. Bu işlemlerin yürütme organına bırakılması halinde hakimlik teminatının değer ve etkinliği büyük ölçüde ortadan kalkacağından mahkemelerin bağımsızlığı ile hakimlik ve savcılık teminatı esaslarına göre Hakimler ve Savcılar Kurulu kurulmuştur²⁸.

Burada belirtmek gerekir ki; yargının bağımsız oluşu ve hakimlik teminatı, hakim ve savcılarının hiç bir konuda hesap vermeyeceği anlamına gelmemektedir. Gerek devletin değişen fonksiyon ve faaliyetleri gerekse toplumsal ilişkilerin aldığı yeni şekille birlikte yargının, kuvvetler ayrılığı ilkesi gereği yürütme ve yasama organından bağımsız hareket etme ayrıcalığına sahip olması ve hatta bazı konularda onların görev ve yetki alanına müdahale etme imkanı, yargının hesap verebilirliği için hukuki, yargısal, idari ve demokratik anlamda bir takım mekanizmalar geliştirilmesini zorunlu kılmıştır²⁹. Çalışmamıza konu olan hakim ve savcılarının disiplin rejimi de idari anlamda getirilen mekanizmalardan biridir.

²⁶ Anayasa Mahkemesi, E:1992/37 K:1993/18, Karar Tarihi: 27.04.1993 (R.G. 12.10.1995, S.22431).

²⁷ Tanör ve Yüzbaşıoğlu, 2016: 463.

²⁸ Özbudun, 2010: 382.

²⁹ Güleler, 2011: 246.

1.2. Hakim ve Savcılar Hakkında Öngörülen Yükümlülükler

Genel olarak hakim ve savcılarının yükümlülük ve hakları 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu'nda ve kanunun atıf yaptığı konularda da 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nda düzenlenmiştir. Anılan düzenlemelere uyulmaması çeşitli ağırlıklarda disiplin cezasını gerektirmektedir. Hakim ve savcılarının ödev ve sorumlulukları şunlardır:

1.2.1. Sadakat Yükümlülüğü

Sadakat yükümlülüğü, genel olarak, hiyerarşik düzene itaat etme yükümlülüğü, tarafsızlık, bağlılık yükümlülüğü, gizlilik yükümlülüğü ve mesleki etik kurallarına uyma yükümlülüğünü ifade etmektedir³⁰. Diğer bir deyişle kamu görevlisinin devlete sadık kalarak çalışması, onun öncelikle hukuka saygı göstermesi, hukuku yaratan otoriteyi meşru sayarak onunla kendisini bağlı sayması, verilen emirleri kamu görevinin gerektirdiği şekilde yerine getirmesi demektir³¹.

Türk hukukunda kamu görevlilerinin sadakat yükümlülüğü, Anayasa'nın 129. ve 657 sayılı Kanun'un 6. maddesinin birinci fıkrasında tanımlanmış olup, Anayasanın 129. maddesinde "memurlar ve diğer kamu görevlileri Anayasa ve kanunlara sadık kalarak faaliyette bulunmakla yükümlüdürler" hükmüne, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun "Sadakat" başlığını taşıyan 6'ncı maddesinde ise "Devlet memurları, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasına ve kanunlarına sadakatla bağlı kalmak ve milletin hizmetinde Türkiye Cumhuriyeti kanunlarını sadakatla uygulamak zorundadırlar" hükmüne yer verilmiştir.

Bununla birlikte devlet memurlarının aynı maddeye dayanarak imzaladıkları yemin metni³² dikkate alındığında bu yükümlülüğün daha geniş bir alanı kapsadığı söylenebilir. Nitekim yemin metninde ağırlıklı olarak Anayasa'nın 2'nci maddesinde düzenlenen "cumhuriyetin nitelikleri"ne de vurgu yapılmaktadır³³.

AİHM içtihatlarında da sadakat yükümlülüğü, kamu hizmetine başlarken ettikleri yemini çiğnedikleri iddiasıyla kamu görevlilerinin görevden çıkarılmaları üzerine açılan

³⁰ Akyılmaz, 2017:17.

³¹ Ersöz, 2016: 94.

³² "Türkiye Cumhuriyeti Anayasasına, Atatürk İnkılâp ve İlkelerine, Anayasada ifadesi bulunan Türk Milliyetçiliğine sadakatla bağlı kalacağıma; Türkiye Cumhuriyeti kanunlarını milletin hizmetinde olarak tarafsız ve eşitlik ilkelerine bağlı kalarak uygulayacağıma; Türk Milletinin millî, ahlakî, insanî, manevî ve kültürel değerlerini benimseyip, koruyup bunları geliştirmek için çalışacağıma; insan haklarına ve Anayasanın temel ilkelerine dayanan millî, demokratik, laik, bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilerek, bunları davranış halinde göstereceğime namusum ve şerefim üzerine yemin ederim".

³³ Akyılmaz, 2017:26.

davalarda³⁴ ve lustration (tasfiye/ayıklama/çıkarılma) kanunları uyarınca kamu görevlilerinin görevden çıkarılmaları üzerine açılan davalarda³⁵ gündeme gelmiştir³⁶.

AİHM bir kararında;

“her ülkenin kamu hizmeti sektöründeki bazı görevler, kamu yararına ilişkin sorumlulukları veya kamu hukuku tarafından verilen yetkilerin kullanımına katılımı içerir. Bu nedenle bu görevlerin sahipleri Devletin egemenlik gücünün bir parçasını kullanır. Bu nedenle Devletin, kamu görevlilerinden ‘özel bir güven ve sadakat bağı’ (a special bond of trust and loyalty) talep etmesinde meşru bir menfaati bulunur. Diğer taraftan anılan bu ‘kamu yönetimi’ bakışına sahip olmayan diğer görevler bakımından ise Devletin böyle bir meşru menfaati bulunmamaktadır³⁷.”

Kanımızca bu içtihattan yola çıkarak hakim ve savcıların da devletle arasında “özel bir güven ve sadakat bağı” olduğunu söyleyebiliriz.

Ayrıca, Anayasa'nın 138. maddesi ve bu düzenlemeye uygun olarak 2802 sayılı Kanun'un 4. maddesinde de Hakimlerin anayasaya, kanuna ve hukuka uygun olarak vicdanî kanaatlerine göre karar vereceği hüküm altına alınmıştır. Bu durumda, Hakim ve savcılar, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasına ve kanunlarına sadakatle bağlı kalmanın yanında, Türk Milleti Adına, Türkiye Cumhuriyeti kanunlarını sadakatle uygulamak zorundadırlar.

1.2.2. Tarafsızlık Yükümlülüğü

Hakimin tarafsızlığı, hakimin yargılama yaparken taraf tutmaması, objektif olması ve yargılama yaparken kişiliğinden sıyrılabilmesidir³⁸. Tarafsızlık, demokratik hukuk devletlerinde hakların korunması hususunda “dürüstlük” ve “adil yargılanma” ilkelerinin temelini oluşturmaktadır. Bu nedenle ülkemizle yakından ilgili olan AİHS ile diğer uluslararası metinlerde ve Anayasamızda hakimin tarafsızlığı(yargının tarafsızlığı) ilkesi açık bir biçimde düzenlenmiştir³⁹.

Anayasa Mahkemesi, yargının tarafsızlığının önemine dikkat çekmiş, konuyla ilgili bir kararında;

“... Hakimler, hakimliğin gerektirdiği her türlü yüksek nitelikleri taşıyabilirler bile, kamu vicdanında tarafsızlıkları konusunda kuşku uyandıracak düzenlemelerden kaçınılmalıdır. Herhangi bir baskının, etkinin yapılması kadar yapılabile olasılığı da yargı bağımsızlığını zedeler. Hakimlerin bağımsızlığı, onların kararlarını verirken özgür olmaları, her türlü kaygıdan, maddi ve manevi baskı ve etkiden uzak

³⁴ bk. Oleksandr Volkov/Ukrayna, Başvuru no; 21722/11, 09/01/ 2013.

³⁵ bk. Sõro / Estonya, Başvuru no: 22588/08, 03/09/2015.

³⁶ Kaya, 2017:36.

³⁷ Pellegrin/Fransa, Başvuru no: 28541/95, 08/12/1999.

³⁸ Centel, (t.y.): 1, <http://nurcentel.com/makaleler/guncelhukuktarafsizlik.pdf>, (erişim tarihi: 19.11.2016).

³⁹ Şahbaz, 2008: 234, http://www.anayasa.gov.tr/files/pdf/anayasa_yargisi/ibrahim_sahbaz.pdf, (erişim tarihi: 22.11.2016).

bulunmaları ile mümkündür. Hak aranılan mahkemenin “bağımsızlığı ve tarafsızlığı” adil yargılanmanın koşulları arasındadır. Başka herhangi bir kişi, kurum veya organdan emir almamak, yasamanın, yürütmenin ve diğer dış etkilerin etki alanının dışında olmak, baskı altında olmamak şeklinde tanımlanan bağımsızlık, tarafların etki alanının dışında kalmayı, dava taraflarına karşı bağımsızlığı da kapsamaktadır.”

ifadesine yer vermiştir⁴⁰.

İnsan Hakları Evrensel Beyannameinde de “*bağımsız ve tarafsız mahkeme*”ye dikkat çekilmektedir (md.10). Kişisel ve Siyasal Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşmede, “*Herkesin yasayla kurulmuş, yetkili, bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından adil ve açık olarak yargılanmaya hakkı vardır*” (md.14/1) hükmüne yer verilmiştir. AİHS’nin 6’ncı maddesine göre ise;

“Herkes, gerek medeni hak ve yükümlülükleriyle ilgili nizalar, gerek cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamalar konusunda karar verecek olan, yasayla kurulmuş bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından davasının makul bir süre içinde, hakkaniyete uygun ve açık olarak görülmesini istemek hakkına sahiptir.”

AİHM, kararlarında mahkemenin tarafsızlığı konusunda objektif ve sübjektif test kriterlerini gündeme getirmiştir. Ayrıca hakim tarafsızlığı yanında tarafsız olduğu kanısını da uyandırması gerektiğini belirtmiştir. Konuyla ilgili olarak AİHM bir kararında;

“... kural olarak, tarafsızlık önyargının yokluğuna işaret etmektedir. Yerleşik içtihadı göre, 6 § 1 maddesi kapsamında tarafsızlığın varlığı şu unsurlara göre belirlenmelidir: (i) kişisel kanaatin ve belirli bir yargıcın davranışının dikkate alınması, diğer bir deyişle, yargıcın belirli bir davada kişisel bir önyargıya sahip olup olmadığının belirlenmesi gerektiğinde öznal bir kıstas; ve (ii) mahkemenin kendisinin, diğer yönleri arasında, oluşumunun, tarafsızlığı konusunda herhangi bir meşru şüpheyi ortadan kaldırmak için yeterli güvenceleri sağlayıp sağlamadığının belirlenmesiyle nesnel bir kıstas⁴¹. Ancak, bir yargıcın tutumu dış gözlemciye göre yargıcın tarafsızlığına ilişkin nesnel şekilde ortaya çıkan şüphelere yol açmakla kalmayıp (nesnel kıstas), aynı zamanda kişisel kanaat kullanma meselesini de gündeme getirebileceğinden (öznal kıstas), öznal ve nesnel tarafsızlık arasında kesin bir ayırım bulunmamaktadır⁴². Bu nedenle, bir yargıcın öznal tarafsızlık ihtimalini ortadan kaldıracak kanıtların elde edilmesinin zor olduğu bazı davalarda, nesnel tarafsızlık gerekliliği ayrıca önemli bir güvence sağlamaktadır⁴³. Bu kapsamda, görünüm bile önemli olabilir; diğer bir deyişle, “adalet sadece yerine getirilmekle kalmamalı, yerine getirildiği görülmelidir”. Söz konusu olan şey, mahkemelerin demokratik

⁴⁰ Anayasa Mahkemesi, E:2012/146, K:2013/93, Karar Tarihi: 17.07.2013 (R.G. 25.04.2014, S.28982).

⁴¹ Diğer kararlar için bk. Fey / Avusturya, 24 Şubat 1993, §§ 28 ve 30, A Serisi no. 255, ve Wettstein / İsviçre, no. 33958/96, § 42, AİHM 2000-XII.

⁴² Diğer kararlar için bk. Kyprianou / Kıbrıs[BD], no. 73797/01, § 119, AİHM 2005-XIII.

⁴³ Diğer kararlar için bk. Pullar / Birleşik Krallık, 10 Haziran 1996, § 32, Raporlar 1996-III.

bir toplumda halkta uyandırmaları gereken güvendir⁴⁴. Son olarak, bağımsızlık ve nesnel tarafsızlık kavramları yakından bağlantılıdır ve koşullara dayalı olarak, birlikte incelenmeleri gerekebilir⁴⁵.”

gerekçesine yer vermiştir⁴⁶.

Anayasamızda ise, 16 Nisan 2017 referandumunu ile kabul edilen 6771 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 1. maddesiyle Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 9. maddesine “bağımsız” ibaresinden sonra gelmek üzere “ve tarafsız” ibaresi eklenerek “*Yargı yetkisi, Türk Milleti adına bağımsız ve tarafsız mahkemelerce kullanılır.*” ifadesine yer verilmiştir. Getirilen ibare yerinde bir düzenlemedir. Bununla birlikte hakimin Anayasa, kanun ve hukuka uygun olarak vicdanî kanaatlerine göre hüküm vermesine ilişkin Anayasamız'ın 138. maddesinde bulunan hükümden de tarafsızlık anlamı çıkarılabileceği kanaatindeyiz⁴⁷. Ayrıca, 2802 sayılı Kanun'un 68. maddesinde hatır ve gönüle bakarak veya kişisel duygulara kapılarak görev yaptığı, görevini doğru ve tarafsız yapmadığı ya da rüşvet aldığı ve irtikâpta bulunduğu kanısını uyandıran, çıkar sağlamak amacıyla hediye alan, iş sahiplerinden borç isteyen veya alan hakim için tarafsızlığa aykırı bu davranışları nedeniyle yer değiştirme cezası öngörölmüş olması da hakimlerin tarafsızlığına verilen önemin bir tezahürüdür.

Görüldüğü üzere ulusal ve uluslararası mevzuatta hakimin tarafsız olması ve tarafsız olduğu kanısı uyandırması gerektiği açıkça belirtilmiştir. Şayet hakimin belli bir dâvada, taraflardan biri ile veya dâva ile yakın ilgisi bulunuyorsa, o dâvada tarafsız kalması pek mümkün değildir. Dolayısıyla bu gibi hâllerde, hakimin kendi mahkemesinin yetki ve görevine giren belli bir dâvaya bakamayacağı kabul edilmiştir. Bu nedenle mevzuatımızda hakimin dâvaya bakmasının yasak olması ve hakimin reddine ilişkin birtakım düzenlemeler⁴⁸ getirilmiştir. Buradaki amaç, hakimin tarafsızlığı ve adaletin tecelli edeceği hususunda kişilerin güveninin sağlanmasıdır⁴⁹.

⁴⁴ Diğer kararlar için bk. Morice / Fransa [BD], no. [29369/10](#), § 78, 23 Nisan 2015 ve De Cubber / Belçika, 26 Ekim 1984, § 26, A Serisi, no. 86.

⁴⁵ Diğer kararlar için bk. Sacilor-Lormines / Fransa, no. [65411/01](#), § 62, AİHM 2006-XIII.

⁴⁶ Gerovska Popčevska / Makedonya Cumhuriyeti (Başvuru no. [48783/07](#)), Karar Tarihi: 07.01.2016, Paragraf 43,44,45,46, [http://hudoc.echr.coe.int/tur#{"fulltext":\["tarafsız yargı"\],"sort":\["kupdate Descending"\],"languageisocode":\["TUR"\],"documentcollectionid2":\["GRANDCHAMBER","CHAMBER"\],"itemid":\["001-162503"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/tur#{), (erişim tarihi: 27.11.2016).

⁴⁷ Erdoğan, 2004: 3.

⁴⁸ Hakimin yasaklılığı ve reddi ile ilgili hükümler için bk. 6100 sayılı HMK md.34 vd- 5271 sayılı CMK. md.22 vd.

⁴⁹ Çelik, 2006: 64, 65.

1.2.3. Yurt İçinde ve Yurt Dışında Uygun Davranış ve Uyumlu Çalışma Yükümlülüğü

Hakim ve savcılar mesleğe yaraşır bir şekilde davranmak ve uyumlu bir şekilde çalışmakla yükümlüdürler. Hakim ve savcıların yurt içinde ve yurtdışında mesleğe yaraşır bir şekilde davranması ve uyumlu bir şekilde çalışması toplumun yargıya olan güveninin sağlanması bakımından önemli bir yer tutmaktadır⁵⁰. Birleşmiş Milletler Bangalor Yargı Etiği İlkelerine göre de; hakim, tüm faaliyetlerinde uygunsuz davranışlardan ve uygunsuzluk görüntüsü oluşturmaktan kaçınmalıdır (Değer 4.1). Sürekli kamu gözetiminin öznesi durumunda olan hakim, sıradan bir vatandaşın ağır olarak nitelendirebileceği kişisel sınırlamaları kabul etmek durumundadır ve bunu özgürce, kendi iradesiyle yapmalıdır. Hakim, özellikle yargı vazifesinin onuruyla uyumlu bir tarzda davranmalıdır.(Değer 4.2)

2802 sayılı Kanun'un 65. maddesinde de hakim ve savcılarının, resmi sıfatlarının gerektirdiği saygınlık ve güvene layık olduklarını hizmet içindeki ve dışındaki davranışlarıyla göstermek zorunda olduğu; hakim ve savcılarının işbirliği ve uyum içinde çalışmalarının esas olduğu belirtilmiştir. İşbirliği ve uyum ödevi yurt dışında bulunan hakim ve savcılarda da aranmakta olup; bilgi ve görgülerini artırmak, meslekleriyle ilgili staj ve araştırma yapmak, kurs, eğitim ve öğrenim görmek üzere seçilen ya da iç veya dış burstan yararlanan hakim ve savcılar ile dış temsilciliklerde, uluslararası mahkeme veya kuruluşlarda muvafakatları alınarak görevlendirilen hakim ve savcılarının, devlet itibarını veya görev haysiyetini zedeleyici fiil ve davranışlarda bulunamayacakları öngörülmüştür. (2802 sayılı K. md. 49⁵¹, md. 50; DMK. md. 9).

1.2.4. Mal Bildirimi Yükümlülüğü

Mal bildiriminde bulunma yükümlülüğü; Anayasa'nın 71. maddesinde, 3628 sayılı "Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu"nda ve 10.08.1990 tarih ve 90/748 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile yürürlüğe konan ve 15.11.1990 tarihinde Resmi Gazete'de yayınlanan "Mal Bildiriminde Bulunulması Hakkında Yönetmelik"te düzenlenmiştir. Anayasanın "Siyasal Haklar ve Ödevler" başlıklı dördüncü bölümünün "Mal Bildirimi" başlıklı 71. maddesinde "*Kamu hizmetine girenlerin mal bildiriminde bulunmaları ve bu bildirimlerin tekrarlanma süreleri kanunla düzenlenir.*" düzenlemesine yer verilmiş ve bu hükme istinaden 3628 sayılı Kanun yürürlüğe girmiştir. Hakim ve savcılar; kendilerine, eşlerine ve velayetleri altındaki çocuklarına ait taşınır ve

⁵⁰ İnceoğlu, 2012: 85.

⁵¹ 2802 sayılı Kanun'un 49. maddesinde; bilgi ve görgülerini artırmak, meslekleriyle ilgili staj ve araştırma yapmak, kurs, eğitim ve öğrenim görmek üzere seçilen ya da iç veya dış burstan yararlanan hakim ve savcılarının eğitim ve mali hakları düzenlemiş olup, bu maddede hüküm bulunmayan konularda Devlet memurlarına ilişkin hükümlerin uygulanacağı belirtilmiştir.

taşınmaz malları, alacak ve borçları hakkında, 3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu uyarınca mal beyanında bulunurlar. Bu Kanun'un amacı, 1. maddesinde “rüşvet ve yolsuzluklarla mücadele cümlesinden olarak; bu kanunda sayılanların mal bildiriminde bulunmalarını, bildirimlerin yenilenmesini, mal edilmelerin denetimiyle, haksız mal edinme veya gerçeğe aykırı bildirimde bulunma halinde uygulanacak hükümleri, bu kanunda belirlenen suçlarla bazı suçlardan dolayı kamu görevlileri ve suç ortakları hakkında takip ve muhakeme usulünü düzenlemek” şeklinde açıklanmıştır.

Birleşmiş Milletler Bangalor Yargı Etiği İlkelerine göre de; hakim, şahsına ait olan ve kendisine emanet olarak bırakılan mal varlığını bildirmeli ve aile üyelerinin mal varlıklarının bildirimine ilişkin makul bir çaba sarf etmelidir (Değer 4.7). 2802 sayılı Kanun'un 66. maddesi uyarınca hakim ve savcının mal bildirimini süresi içerisinde yapmaması kademe ilerlemesini durdurma cezasını gerektirmektedir. Bu konuya aşağıda ayrıntılı olarak değinilecektir.

1.2.5. Resmi Belge, Araç ve Gereçlerin Yetki Verilen Mahaller Dışına Çıkarılmaması ve İadesi Yükümlülüğü

Hakim ve savcılar görevleri ile ilgili olarak kendilerine teslim edilen resmi belgeleri, araç ve gereçleri, yetki verilen mahaller dışına çıkaramaz. Anılan araç, gereç ve belgeleri özel işlerinde kullanamaz ve bunları görevleri sona erdiği zaman iade etmekle yükümlüdür. 2802 sayılı Kanunun 65. maddesi uyarınca “Devlete ait araç ve gereçleri özel işlerde kullanmak“ kınama cezasını gerektirmektedir.

1.2.6. Etik Davranış İlkelerine Uyuma Yükümlülüğü

Etik kavramı Yunanca, karakter ve davranış anlamına gelen “etos” sözcüğünden türetilmiş, felsefenin ahlaki değerlerini inceleyen dalı olup⁵², bireylerin, toplumların davranışlarıyla iyi, kötü veya doğru, yanlış gibi değerlendirmeler yapmasına imkân veren ilkeler veya standartlar bütünüdür⁵³.

Toplumsal yaşamda bireyin diğer bireylerle ve toplumla ilişkilerindeki dengelerinin sağlanmasında ve toplumsal ilişkilerde belirsizliğin azaltılmasında anahtar rol oynayan kurallar, bireyler arası ilişkilerde yol gösterici olması ve özgürlüklerin çerçevesini çizmesi bakımından yol gösterici olmaktadır⁵⁴. Bu kurallar insanların ruhsal hayatlarını etkilediği gibi, onların dış dünyaya yansıyan davranışlarının düzenlenmesinde de önemli bir işleve sahiptir⁵⁵.

⁵² Turhan, 2013: 136.

⁵³ Odyakmaz ve Güzel, 2013: 23.

⁵⁴ Demirkasımoğlu, 2015: 138.

⁵⁵ Güriz, 1999: 13.

Ancak bu kuralların yaşamın her alanını düzenlemesi mümkün olmadığından, bireylerin bazı durumlarda serbest hareket edebileceği alanlar da bulunmaktadır. Bireylerin serbest bırakılan bu alanda, kendi başına karar alması ve bu kararları uygulaması gerektiğinden bu alanda “doğru-yanlış” veya ne kadar doğru ya da niçin doğru olduğu şeklinde insan davranışlarına bağlı sorular/sorunlar ortaya çıkmakta ve bu bağlamda etik ilkeler önem kazanmaktadır⁵⁶. Etik ilkeler, zaman veya mekan fark etmeksizin hangi özellik ve konumda olursa olsun tüm insanlar için bağlayıcı olma özelliğine sahiptir⁵⁷. Bu nedenle kamu görevleri bağlamında da, kamu görevi icracıları arasında yetki alanı içerisindeki görevleri kötüye kullanarak icra etme potansiyel ve eğilimleri gibi sorunların mevcut olması sebebiyle çeşitli meslek grupları ve örgütlenmeleri, kendi mesleklerine ilişkin ilkeleri “meslek ahlakı” veya “meslek etiği” kurallarına dönüştüren ve “etik kurullar”ın kurulmasını sağlayan normatif düzenlemelere gitmiştir⁵⁸. Hakim ve savcılarının mesleğin gerektirdiği şekilde nasıl davranacağı ve uyulacak etik davranışların tespiti, diğer bir deyişle meslek etiğinin belirlenmesi hususuna ilişkin düzenlemeler, yargı etiğinin konusuna girmektedir.

Osmanlı hukuk metinlerinde yer alan hakimin nitelikleri ve yargı etiği, Mecelle’de belirgin bir şekilde formüle edilmiş olup, Mecelle, md.1792’ye göre: “*Hakim; hakîm (bilgin), fehîm (zeki), müstakîm (doğru), emîn (güvenilir), mekîn (temkinli) ve metîn (dayanıklı) olmalıdır.*” Bu sayılanlar hem hakimin niteliklerini, hem de yargılama etiğini ifade etmektedir⁵⁹. Diğer taraftan yargı için etik ilkelerin belirlenmesi hususu, son yıllarda bütün hukuk sistemleri için en önemli konulardan birisi olmuş ve bu nedenle hakim ve savcılarının uymakla yükümlü olduğu Bangalor ve Budapeşte ilkeleri gibi bazı temel ilkeler belirlenmiştir. Ülkemiz açısından, Bangalor Yargı Etiği İlkeleri ve Savcılar İçin Etik ve Davranış Biçimlerine İlişkin Avrupa Esasları "Budapeşte İlkeleri" Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu tarafından, 2006 yılında tüm yargı teşkilatına duyurularak yargılama faaliyeti yürütülürken bu ilkelere uyulması tavsiye edilmiştir⁶⁰.

Yargıtay da konuyla ilgili bir kararında bu belgelerde korunan ilkeleri saymış, açıklamış; hakim ve savcılarının etik davranış ilkelerine uyma zorunda olduğunu kararında açıkça belirtmiştir. Yargıtay Ceza Genel Kurulu kararında;

⁵⁶ Kılıç, 2008: 9.

⁵⁷ Gürbüz, 2013:66.

⁵⁸ Esgün, 2013: 233.

⁵⁹ Avcı, 2016: 46.

⁶⁰ “Bangalore Yargı Etiği İlkeleri” HSYK tarafından 27.06.2006 tarih ve 315 sayılı karar ile savcılar için etik ve davranış biçimlerine ilişkin Avrupa esaslarını belirleyen “Budapeşte İlkeleri” ise HSYK tarafından 10.10.2006 tarih ve 424 sayılı karar ile benimsenmiş ve dikkate alınmak üzere bütün yargı teşkilâtına duyurulmuştur.

“Hakimlerin/savcılarının görevlerini hangi esaslara göre yapmaları gerektiği konusunda mevzuatımızda açık bir düzenleme bulunmamaktadır. Bununla birlikte, bu konudaki en önemli uluslararası metin Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komisyonu'nun 23 Nisan 2003 tarihli oturumunda kabul edilmiş olan Bangalor Yargı Etiği ilkeleri'dir. Nitekim Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu'nun 27.06.2006 gün ve 315 sayılı kararı ile de Bangalor Yargı Etiği İlkeleri'nin benimsenmesine karar verilmiş ve bu husus Adalet Bakanlığı Personel Genel Müdürlüğü'nce tüm hakim ve savcılara genelge şeklinde duyurulmuştur. Bu belgede 6 temel değerden bahsedilmiş ve bu değerlere ilişkin ilkeler tanımlanmıştır. Adı geçen belgede korunan değerler; bağımsızlık, tarafsızlık, doğruluk ve tutarlılık, dürüstlük, eşitlik, ehliyet ve liyakat olarak sayılırken, diğer kapsamlı açıklamaların yanında bağımsızlıktan bahsedilirken; 'hakim, genelde toplumdandır, özelden ise karar vermek zorunda olduğu ihtilafın taraflarından bağımsızdır.'; tarafsızlıktan bahsedilirken, 'Tarafsızlık, yargı görevinin tam ve doğru bir şekilde yerine getirilmesinin esasıdır. Bu prensip, sadece bizatihi karar için değil, aynı zamanda kararın oluşturulduğu süreç açısından da geçerlidir. Hakim, yargısal görevlerini tarafsız, ön yargısız ve iltimasız olarak yerine getirmelidir. Hakim, mahkemede ve mahkeme dışında, yargı ve yargıç tarafsızlığı açısından kamuoyu, hukuk mesleği ve dava tarafların güvenini sağlayacak ve artıracak davranışlar içerisinde olmalıdır.' Doğruluk ve tutarlılıktan bahsedilirken, 'Hakim, mesleki davranış şekli itibarıyla, makul olarak düşünme yeteneği olan bir kişide herhangi bir serzenişe yol açmayacak hal ve tavır içinde olmalıdır. Hakimin hal ve davranış tarzı, yargının doğruluğuna ve tutarlılığına ilişkin inancı kuvvetlendirici nitelikte olmalıdır. Adaletin gerçek anlamda sağlanması kadar gerçekleştirildiğinin görüntü olarak sağlanması da önemlidir.' dürüstlükten bahsedilirken, 'Dürüstlük ve dürüstlüğün görüntü olarak ortaya konuluşu, bir hakimin tüm etkinliklerini icrada esaslı bir unsurdur. Hakim, hakimden sadır olan tüm etkinliklerde yakışsız ve yakışık almayan görüntüler içerisinde olmaktan kaçmalıdır. Kamunun sürekli denetim sujesi olan hakim, normal bir vatandaş tarafından sıkıntı verici olarak görülebilecek kişisel sınırlamaları kabullenmeli ve bunlara isteyerek ve özgürce uymalıdır. Hakim, özellikle yargı mesleğinin onuruyla uyumlu bir tarzda davranmalıdır. Hakim, kendi mahkemesinde hukuk mesleğini icra eden kimselerle olan bireysel ilişkilerinde, objektif olarak bakıldığında tarafsızlık veya bir tarafa meyletme görüntüsü ya da şüphe doğuracak durumlardan kaçınmalıdır. Hakim; ailesinin, sosyal veya diğer ilişkilerinin, hakim olarak mesleki davranışlarını veya vereceği yargısal kararları etkilemesine izin vermemelidir. Hakim, hakimlik mesleğinin prestijini; kendisine, aile üyelerinden birisine veya herhangi bir kimseye özel çıkar sağlayacak şekilde ne kendisi kullanmalı ne de başka birisine kullandırmalıdır. Ayrıca hakim, yargı görevinin yerine getirilmesinde, herhangi bir kimsenin kendisini etkileyebileceği izlenimine ne kendisi yol açmalıdır, ne de başkalarının böyle bir izlenime yol açmalarına müsaade etmelidir. Hakim ve aile üyeleri; yargısal görevlerin yerine getirilmesine ilişkin olarak, bir şeyin hakim tarafından yapılması, yapılmaması veya yapılmasına kayıtsız kalınması ile ilintili herhangi bir hediye, bir kredi, bir teberru ya da bir iltimas talebinde bulunmaları veya kabul etmeleri konusunda izin veremez.'; eşitlikten bahsedilirken, 'Yargıçlık makamın gerektirdiği performans açısından asıl olan; herkesin mahkemeler önünde eşit muameleye tabi tutulmasını sağlamaktır'; ehliyet ve liyakatten bahsedilirken, 'Hakim, yargısal görevlerini layığıyla yerine getirilmesine uygun düşmeyen davranışlar içerisinde bulunamaz."

denilmek suretiyle bir hakimin (savcının) uyması gereken etik değerler özü itibarıyla ortaya konulmuştur⁶¹.

Avrupa Savcılar Konferansı'nın 29-30 Mayıs 2005 tarihli 6. oturumunda kabul edilerek, Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu'nca 10.10.2006 gün ve 424 sayı ile benimsenmesine karar verilip, Adalet Bakanlığı Personel Genel Müdürlüğü'nce de hakim ve savcılara duyurulan Savcılar İçin Etik ve Davranış Biçimlerine İlişkin Avrupa Esasları "Budapeşte İlkeleri" de, hemen hemen Bangalor ilkeleri ile benzer mahiyettedir. Bu metinde; hakimler ve savcıların Anayasa ve yasalarla kendilerine verilen görev ve yetkileri, yazılı olan veya olmayan ancak evrensel anlamda hakim ve savcılar bağladığında da kuşku bulunmayan etik kurallara tabi olarak yerine getirmesi gerektiği ifade edilmiştir⁶².

Bu açıklamalar ışığında hakimler ve savcıların Anayasa ve yasalarla kendilerine verilen görev ve yetkileri, yazılı olan veya olmayan ancak evrensel anlamda hakim ve savcılar bağladığında da kuşku bulunmayan etik kurallara tabi olarak yerine getirmesi gerekmektedir.

⁶¹ Yargıtay CGK, E: 2007/5-83 K: 2007/244, Karar Tarihi: 20.11.2007,

http://www.hatay.adalet.gov.tr/ictihatlar/yaritam_cgk_2007-244.pdf, (erişim tarihi: 04.12.2016).

⁶² Benzer şekilde, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Genel Kurulu tarafından, AİHM'e olan kamu güveninin artırması gerektiği gözönüne alınarak kendi Mahkeme üyelerine ve uygun hallerde eski yargıçlara ve geçici yargıçlara uygulanmak üzere 23 Haziran 2008 tarihinde etik ilkeler belirlenmiştir. Bu kararda belirtilen ilkeler:

I. Bağımsızlık

Yargısal işlevlerini yerine getirirken, yargıçlar tüm dış otorite veya etkilerden bağımsız olacaklardır.

Bağımsızlıklarına olan güveni etkileyebilecek durumlardan kaçınacaklar ve herhangi bir faaliyet veya bir dernek üyeliğinden imtina edeceklerdir.

II. Tarafsızlık

Yargıçlar işlevlerini tarafsızlık içinde yerine getirecekler ve tarafsızlık görüntüsünü de sağlayacaklardır.

Menfaat çatışmalarının yanı sıra haklı olarak menfaat çatışmasına sebep olacak gibi anlaşılacak durumlardan da kaçınmaya dikkat edeceklerdir.

III. Dürüstlük

Yargıçların davranışları, yargıçlık görevi için bir kriter olan yüksek ahlâki karakter ile tutarlı olmalıdır.

Mahkemenin itibar ve mertebesini muhafaza etme görevlerini her zaman hatırda tutmalıdırlar.

IV. Özen ve Ehliyet

Yargıçlar görevlerini özenle yerine getireceklerdir. Yüksek bir ehliyet seviyesini muhafaza etmek için, mesleki becerilerini geliştirmeyi sürdüreceklerdir.

V. Ketumluk

Yargıçlar mahkeme önündeki yargulamaya dair mahrem veya gizli bilgiye ilişkin olarak azami ketumiyet göstereceklerdir. Müzakerelerin gizliliğine saygı göstereceklerdir.

VI. İfade Hürriyeti

Yargıçlar ifade hürriyetlerini, görevlerinin saygınlığı ile bağdaşır bir tarzda kullanacaklardır. Mahkemenin otoritesini zayıflatabilecek veya tarafsızlıkları hakkında makul şüpheye yol açabilecek kamusal açıklama ve beyanlardan kaçınacaklardır.

VII. İlave Faaliyet

Yargıçlar, bunun bağımsızlık, tarafsızlık ve tam zamanlı görevlerinin gerekleriyle bağdaşması dışında, herhangi bir ek faaliyet ile meşgul olamazlar. Mahkeme İçtüzüğü Kural 4 'te öngörüldüğü üzere, herhangi bir ek faaliyeti Mahkeme Başkanına bildireceklerdir." şeklinde ifade edilmiştir.

VIII. Ödüller ve Yararlar

Yargıçlar bağımsızlıkları veya tarafsızlıklarından kuşkuya yol açabilecek herhangi bir hediye, ödül veya yararı kabul etmeyeceklerdir.

IX. Nişanlar ve Unvanlar

Yargıçlar nişanları ve unvanları, yalnızca böyle bir kabulün bağımsızlıkları veya tarafsızlıkları hakkında makul şüpheye yol açmadığı hallerde kabul edebilirler. Mahkeme Başkanını önceden bilgilendirmeleri gereklidir." ifadesine yer verilmiştir. Ulutaş, 2012: 395-396.

Bununla birlikte yargıya olan güvenin sağlanması bakımından hakim ve savcılarının içinde bulunduğu toplum tarafından benimsenmeyen, eleştirilen, hoş görülme-yen tavır, davranış ve görüntülerden uzak durması da yerinde olacaktır.

1.3. Hakim ve Savcılar Hakkında Öngörülen Yasaklar

Hakim ve savcılık mesleğinin niteliği ve önemi gereği hakim ve savcılara tanınan hak ve ayrıcalıkların yanında bazı yasaklar da getirilmiştir. Bu yasaklar şunlardır:

1.3.1. Toplu Eylem ve Hareketlerde Bulunma Yasağı

Hakim ve savcılarının yargılama faaliyetlerini sekteye uğratabilecek şekilde kamu görevinden kasıtlı olarak birlikte çekilmeleri veya görevlerine gelmemeleri yasaktır. Yine aynı şekilde hakim ve savcılarının görev başında olmalarına rağmen işlerinin yavaşlatılmasına veya aksatılmasına yönelik faaliyette bulunmaları da yasaktır⁶³. 2802 sayılı Kanunda bu yönde; izinsiz ve kabul edilebilir bir mazereti olmadan işe gelmeme, geç gelme ve erken ayrılma, görevin işbirliği ve uyum içerisinde yapılmasını engelleyici tutum ve davranışlarda bulunmak gibi fiileri işleyen hakim ve savcılara disiplin cezası öngörmüştür.

Diğer taraftan hakim ve savcılar, davet edildikleri veya yetkili makamlarınca görevlendirildikleri, ulusal ve uluslararası kurul, kongre, konferans ve benzeri bilimsel toplantılarla meslekleri ile ilgili diğer toplantılara, görevlerini aksatmamak koşulu ile katılabileceklerdir. Ancak mesai gün ve saatlerinde bu tür toplantılara katılmak Hakimler ve Savcılar Kurulu'nun iznine tâbidir. Ayrıca hakim ve savcılar, Hakim ve Savcılar Kurulu'nun izin vermesi koşuluyla adalet yüksekokulları ile hizmet öncesi, hizmet içi ve bir üst göreve hazırlama kurslarında meslek ile ilgili konularda ders ve konferans verebilirler.(2802 sayılı K. md.48; 6087 sayılı K. md.9)

Hakim ve savcılarının basına bilgi ve demeç vermesi ile ilgili hususlar ise aşağıda ayrıntılarıyla anlatılacaktır.

1.3.2. Sendika Kurma ve Üye Olma Yasağı

Demokratik ve sosyal bir hukuk devleti olmanın en önemli göstergelerinden birisi de örgütlenme özgürlüğüdür⁶⁴. Demokratik toplumlarda değişik toplumsal kesimler, çatışan çıkarları korumak için örgütlenmiştir⁶⁵. Bu bağlamda etkin bir örgütlenme şekli olan sendikalar öne çıkmaktadır. Sendika; çalışanların, çalışma hayatına ilişkin problemlerini çözmek, ortak

⁶³ Bucaktepe, 2014: 480.

⁶⁴ 4688 sayılı yasanın genel gerekçesi, ayrıntılı bilgi için bk. RG 12.07.2001, S. 24460.

⁶⁵ Eren, 2002: 128.

çıklarlarını ve haklarını korumak, geliştirmek amacıyla kurdukları örgütlere denilmektedir⁶⁶. 25.6.2001 tarihinde kabul edilen Kamu Görevlileri Sendikaları Kanunu⁶⁷nda da sendika; “Kamu görevlilerinin ortak ekonomik, sosyal ve meslekî hak ve menfaatlerini korumak ve geliştirmek için oluşturdukları tüzel kişiliğe sahip kuruluşlardır.” şeklinde tanımlanmaktadır.

Kamu görevlileri; 19. yüzyılda işçi sendikaları üyelerinin haklarını elde etmek için mücadele verirken, nispeten daha iyi çalışma koşulları ve ücrete sahip olduklarından ve kamu görevlileri ile Devlet arasındaki hukuki bağın sıkı olması sebebiyle sendikal haklara işçilerden çok sonra sahip olmuştur⁶⁸. Türkiye Cumhuriyeti tarafından 1992 yılında bütün çalışanlara örgütlenme hakkı tanıyan 87 ve kamuda çalışma izinlerini düzenleyen 151 sayılı ILO (International Labour Organization-Uluslararası Çalışma Örgütü) sözleşmelerinin onaylanması sonrasında 2001 yılında yasakoyucu 4688 sayılı yasa ile kamu görevlileri sendikalarının yasal sınırlarını belirlemiştir⁶⁹. 87 sayılı sözleşmenin 2. maddesinde “çalışanların” ve “işverenlerin” herhangi bir ayırım yapılmaksızın, önceden izin almaksızın istedikleri kuruluşları kurmak ve yalnız bu kuruluşların tüzüklerine uymak koşulu ile bunlara serbestçe üye olmak hakkına sahip oldukları ifade edilmiştir. Bu durumda sendika üyeliğinde çalışanın statüsü, cinsiyeti, rengi, ırkı, inançları, milliyeti, siyasal görüşleri vs. dikkate alınmayacaktır. 87 sayılı Sözleşmede bu temel kuralın tek istisnasının sadece silahlı güçler ve polis mensupları olduğu belirtilmiştir (md. 9/1). Bu kişilere Sözleşmede öngörülen güvencelerin ne ölçüde uygulanacağı ulusal mevzuatla belirlenebilecektir. 151 sayılı Sözleşmede ise (md. 1/2) polis ve silahlı güçlere ek olarak “görevleri izlenecek politikaları belirleme ve yönetim işlevleri kabul edilen üst düzey kamu görevlileri ile çok gizli nitelikte görev ifa edenler”i de istisnalara dâhil etmiş; bunların örgütlenme haklarını ulusal yasalara bırakmıştır⁷⁰. Bu düzenlemeler uyarınca da 4688 sayılı Kanun’un 15. maddesinde; “*Bu Kanuna göre kurulan sendikalara... b) Yüksek yargı organlarının başkan ve üyeleri, hakimler, savcılar ve bu meslekten sayılanlar... üye olamazlar ve sendika kuramazlar.*” hükmüne yer verilmiştir. Her ne kadar hakim ve savcılara sendika hakkı, yasal olarak mümkün değil ise de, 20 Ocak 2011’de Yargıtay ve Savcılar Sendikası kurulmuştur. Ancak bu sendika Ankara 15. İş Mahkemesi’nin 28.07.2011 tarih E:2011/242 K:2011/531 sayılı kararıyla kapatılmış, bu karar Yargıtay 9.Hukuk Dairesi’nin 21.02.2012 tarih E:2011/49782 K:2012/4945 sayılı kararıyla onanmıştır.

⁶⁶ Güneş, 2013: 63.

⁶⁷ 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları Kanunu, 12.07.2001 tarihli ve 24460 sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. 4 Nisan 2012 tarihinde çıkartılan 6289 sayılı Kanunla 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları Kanunu’nun adı, Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanunu olarak değiştiği gibi, Kanun’un içeriğinde de önemli değişiklikler olmuştur.

⁶⁸ Turan, 1999: 1.

⁶⁹ Kaya, 2002: 24.

⁷⁰ Kutal, (t.y.): 160, <http://www.sosyalthaklar.net/2013/bildiriler/kutal.pdf>, (erişim tarihi: 15.12.2016).

Hemen belirtmek gerekirse, hakim ve savcılar Anayasamızın 33. maddesinde yer alan “Herkes, önceden izin almaksızın dernek kurma ve bunlara üye olma ya da üyelikten çıkma hürriyetine sahiptir.” hükmü uyarınca, 5253 sayılı Dernekler Kanunu çerçevesinde dernek kurup üye olabilmektedirler.

Bangalor Yargı Etiği İlkelerine göre de, hakim diğer vatandaşlar gibi ifade, inanç ve dernek kurma ve toplanma özgürlüğüne sahiptir, ancak bu hakların kullanılmasında, yargı mesleğinin onurunu, yargının bağımsızlığını ve tarafsızlığını koruyacak şekilde davranmalıdır (Değer 4.6). Bu şekilde hakim, hakimlerle ilgili derneklere katılabilir veya böyle bir dernek kurabilir ya da hakimlerin çıkarlarını temsil eden diğer örgütlere katılabilir. (Değer 4.13).

Birleşmiş Milletler tarafından hazırlanan “Yargı Bağımsızlığının Temel İlkeleri”ne göre ise, İnsan Hakları Evrensel Bildirisine uygun olarak, hakimler de diğer vatandaşlar gibi, düşünce ve ifade özgürlüğü ve toplanma hakkına sahiptir. Ancak bu hakların kullanılmasında hakimler daima görevlerinin erdem ve tarafsızlığını ve yargı bağımsızlığını muhafaza edecek şekilde davranmak zorundadır (Yargı Bağımsızlığı Temel İlkeleri md.8). Hakimler, menfaatlerini savunmak, mesleki eğitimlerini geliştirmek ve yargı bağımsızlığını korumak amacı ile yargıçlardan oluşan örgütler kurabilir, bu örgütlere ve diğer kuruluşlara üye olabilirler(Yargı Bağımsızlığı Temel İlkeleri md.9).

1990 yılında Havana’da kabul edilen Savcıların Rolüne Dair Birleşmiş Milletler İlkeleri’nin 9. maddesinde de, “Savcılar çıkarlarını korumak, mesleki eğitimlerini yükseltmek, kendi statülerini korumak için mesleki dernekler veya diğer örgütler kurmak veya bunlara üye olmakta serbesttirler.” kuralına yer vermiştir.

Görüldüğü üzere, Birleşmiş Milletler Bangalor Yargı Etiği İlkeleri, Yargı Bağımsızlığının Temel İlkeleri ve Savcıların Rolüne Dair Birleşmiş Milletler İlkeleri dikkate alındığında hakim ve savcıların dernekleri kurmalarının veya bu derneklere katılmalarının mümkün olduğu anlaşılmaktadır. Nitekim Ülkemizde, Anayasa’nın 33. maddesine ve 4.11.2004 günlü, 5253 sayılı Dernekler Kanunu hükümlerine dayanılarak kurulup tüzel kişilik kazanan hakim ve savcıların kurduğu ve katıldığı Yargıda Birlik Derneği faaliyetlerine devam etmektedir.

1.3.3. Ticaret ve Diğer Kazanç Getirici Faaliyetlerde Bulunma Yasağı

Hakim ve savcılara, mevkii, görevi ve taşıdığı yetkiler dolayısıyla bazı ayrıcalıklar tanındığından kurduğu özel iş ilişkilerinde haksız rekabet yaratabilir, tarafsız hareket etme inisiyatifi ve hizmetin verimliliğini tehlikeye atabilir⁷¹. Bu nedenle hakim ve savcılar,

⁷¹ Tutum, 1969: 129.

kanunlarda belirlenenlerden başka, resmi ve özel hiçbir görev alamazlar, kazanç getirici faaliyetlerde bulunamazlar (2802 sayılı K. md.48/4). Meslek mensuplarına yasaklanmış veya mesleğin gerekleriyle bağdaşmayan kazanç getirici faaliyetlerde bulunmak derece yükselmesini durdurma cezası gerektirir (2802 sayılı K. md.67/b). Ayrıca eşleri, ergin olmayan veya kısıtlanmış olan çocukları, kazanç getiren sürekli faaliyetlerde bulunan hakim ve savcılar bu durumu 15 gün içinde Adalet Bakanlığı'na bildirmekle yükümlü (2802 sayılı K.md.65/e) olup; aksi durumda kınama cezası ile cezalandırılırlar. Bu iki konuya aşağıda ayrıntılarıyla değinilecektir.

1.3.4. Hediye Alma ve Çıkar Sağlama Yasağı

Hakim ve savcılarının doğrudan ya da dolaylı yollarla hediye kabul etmeleri, menfaat sağlamaları, iş sahiplerinden borç para istemeleri ve almaları yasaktır. Bu eylemler 2802 sayılı Kanun'un 68. maddesi uyarınca yer değiştirme cezasını gerektirmektedir. Bu konuya aşağıda ayrıntılı olarak yer verilecektir.

1.3.5. Basına Bilgi ve Demeç Verme Yasağı

İfade özgürlüğü, kişinin zihninde oluşan ve o istemedikçe kimse tarafından bilinmeyecek olan düşüncesinin, başkalarına yazma, konuşma, resim ve diğer sanatsal faaliyetlerle⁷² aktarabilme serbestisidir⁷³. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde temel bir insan hakkı olarak düzenlenen ifade özgürlüğü, birey ve toplumun gelişimi açısından çok önemli bir yere sahiptir. Ancak bu hakkın kötüye kullanımı nedeniyle ifade özgürlüğü mutlak bir hak olarak düzenlenmemiş ve belli şartlar altında bu özgürlüğün de sınırlanabileceği kabul edilmiştir. Diğer taraftan; bu sınırlamalar toplumun tüm kesimlerine aynı mahiyette uygulanmayıp, nitelikli görevlerde çalışanlar açısından sınırlamanın ve tedbirin ağırlığı farklılık göstermektedir. Bu nedenle; Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nce yargı görevlilerinin ifade özgürlüğü hakkında değerlendirme yapılırken diğer kişilerden farklı olarak görev ve sorumluluklarının farkında olması gerektiği hususu vurgulanmaktadır.

AİHM Kayasu/Türkiye davasında hakim ve savcılarının ifade özgürlüğü ile ilgili olarak, adli makamlara büyük bir ihtiyatlılık görevi düştüğünü, adli makamların bu ihtiyatlılık gereğince, provokasyonlara yanıt vermek için bile olsa basını kullanmamaları gerektiğini, adaletin yüce gerekleri ve hukuk hizmetinin büyüklüğünün bunu gerektirdiğini ifade etmiştir⁷⁴.

⁷² Eryılmaz, 2001: 251.

⁷³ Akgül, 2012: 3.

⁷⁴ Kayasu/Türkiye, Başvuru no: 64119/00 ve 76292/01, 13 Kasım 2008, sf .15,

Bu bağlamda hakim ve savcıların; ifade özgürlüğünün bir görünüş biçimi olan basına bilgi ve demec vermesi; milli güvenlik, kamu düzeni, kamu güvenliği, Cumhuriyetin temel nitelikleri, devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünün korunması, suçların önlenmesi, suçluların cezalandırılması, masumiyet karinesi, soruşturmanın gizliliği, devlet sırrı olarak usulünce belirtilmiş bilgilerin açıklanmaması, başkalarının özel ve aile hayatlarının yahut kanunun öngördüğü meslek sırlarının korunması veya yargılama görevinin gereğine uygun olarak yerine getirilmesi (adil yargılanma) amaçlarıyla sınırlandırılmıştır⁷⁵.

Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğü'nün 01.01.2016 tarih 25 nolu genelgesinde;

“Soruşturma evresinde Cumhuriyet Başsavcısı ve Cumhuriyet Savcıları tarafından basın ve yayın organlarına açıklama yapılmaması, ancak; kamuoyunun bilgilendirilmesinin zorunlu olduğu düşünülen durumlarda, şüpheli kesin olarak belirlendikten ve suçla ilgili deliller toplandıktan sonra, Cumhuriyet Başsavcısı tarafından basın bildirisi yoluyla açıklama yapılması, bu bildiriye, suçsuzluk karinesi ve kişilik hakları da gözönünde bulundurmamak suretiyle onurlarını kırıcı, küçük düşürücü, siyasi görüşleri açıklayıcı mahiyette veya bu anlama gelebilecek nitelikte ifadeler ile soruşturmanın amacını tehlikeye düşürebilecek açıklamalara yer verilmemesi, gizli kalması gereken hususların açıklanmaması”

gerektiği ifade edilmiştir⁷⁶. Söz konusu yasak, sadece hakim ve savcının görev alanı ile sınırlı olup, görev dışında olan konularda hakim ve savcının tarafsızlığına hanel getirmemek şartıyla kişisel görüşlerini basın yolu ile izhar etmesi, yasak kapsamında görülmemelidir⁷⁷. Kanımızca, bu yasak hakim ve savcılarının yargı sisteminin işleyişi, hakimlerin bağımsızlığı ve görevden alınması, hakimlerin emeklilik yaşı gibi konularda yaptığı açıklamalarda katı bir şekilde uygulanmamalıdır⁷⁸.

Nitekim AİHM de, Baka/Macaristan davasında;

“Macaristan vatandaşı olan başvuru Andras Baka'nın 1991-2008 yılları arasında AİHM'de hakim olarak görev yaptığını, 2009 yılında Macar Parlamentosu tarafından altı yıllık bir dönem için Yüksek Mahkeme (YM) Başkanlığına seçildiğini, bu görev nedeniyle başvuru aynı zamanda Milli Adalet Meclisinin başkanı olup bu çerçevede yasal olarak yargıyı etkileyen konularda görüş bildirme yükümlülüğü de bulunduğunu, 2011 yılı Şubat-Kasım arasında başvuru, aralarında hakimlerin yasal emeklilik yaşını 70'ten 62'ye düşüren yasa değişikliği önerisi de dâhil, bazı yasa değişiklikleri konusunda eleştirilerde bulunduğunu görüşlerini sözcüsü vasıtasıyla, kamuoyu açıklaması şeklinde ya da Parlamentodaki konuşmasında ifade ettiğini, başvuru ifadelerinin kamuyu ilgilendiren konulara

⁷⁵ Duman, 2012: 302.

⁷⁶ Genelgenin tümü için bk., http://adalet.gov.tr/duyurular/genelgeler/genelge_pdf/26.pdf.

⁷⁷ Ersöz, 2016: 75.

⁷⁸ Bu konuda hakim ve savcılarının gazete veya diğer yayın organlarına gönderdikleri köşe yazıları ile ilgili olarak örnek olayları görmek bakımından bk. Kayasu, 2012: 84-102.

dair olduğunu (yargı sisteminin işleyişi, hakimlerin bağımsızlığı ve görevden alınamaması, hakimlerin emeklilik yaşı), bunları ifade etmenin başvuruçunun yalnızca hakkı değil aynı zamanda görevi olduğunu; görevine son verilmesi şeklindeki yaptırımın ciddi sonuçları olduğunu; böyle bir yaptırımın, ifade hürriyeti üzerinde “soğuk etki” (chilling effect) yapabileceğini, bilhassa yargısal görevlerini kaybetme korkusuyla hakimleri, kamu makamlarını ve politikaları eleştirmekten caydırma riski taşıyabileceğini”

ifade etmiştir⁷⁹.

Ülkemizde de Türk Yargı Sisteminin medya ile olan ilişkilerinin güçlendirilmesi ve sistematik hale getirilmesi için Adalet Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı koordinasyonunda “Kitlesele Medya ve Yargı Arasındaki İlişkilerin Güçlendirilmesi” projesi yürütülmektedir. Konuyla ilgili olarak 2015 Strateji Geliştirme Birim Faaliyet Raporunda da yapılan çalışmalar;

“Kitlesele Medya ve Yargı Arasındaki İlişkilerin Güçlendirilmesi” projesi, Avrupa Birliği eşleştirme projesi olarak Strateji Geliştirme Başkanlığı'nın sorumluluğunda yürütülmektedir. Proje, Almanya'dan Uluslararası Hukuki İşbirliği Alman Vakfı (IRZ) ve Hollanda'dan Uluslararası Hukuki İşbirliği vakfı (CILS) tarafından ortaklaşa yönetilmektedir. Proje 2013 yılı Mayıs ayı itibarıyla faaliyetlerine başlamış bulunmaktadır. Proje ile; medya ile yargı kuruluşları arasındaki ilişkinin kurumsal hale getirilerek her ağır ceza merkezinde basın sözcülüğü kurumunun kurulması, bu kapsamdaki eğitimlere süreklilik kazandırılarak sistemin işler halde tutulmasını sağlayacak tedbirlerin alınması, masumiyet karinesi ile haber alma özgürlüğü arasındaki hassas denge gözetilerek mevzuat altyapısı hazırlanması ve medyaya sağlıklı bilgi akışını sağlayacak bir ortamın temin edilmesi hedeflenmiştir. Proje sözleşmesinde Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu, Türkiye Adalet Akademisi ve basın adına Medya Derneği proje ortağı olarak belirlenmiştir. Projede “eğitim”, “mevzuat alt yapısının hazırlanması” ve “pilot uygulamalar yapılması” olmak üzere üç temel ayak bulunmaktadır. Proje kapsamında 225 hakim ve Cumhuriyet savcısına ve 5 iletişim personeline TRT'nin işbirliği ile basın sözcülüğü eğitimi verilmiştir. Ankara ve İstanbul'da 100 yargı muhabirinin katılımıyla Eylül 2015 de çalıştaylar düzenlenmiştir. 12- 13 Ekim 2015 tarihlerinde İstanbul'da Medya Kuruluşlarının rolü ile Ankara ve İstanbul'daki çalıştaylara katılmış yargı muhabirlerinin yazdığı yargı haberlerinin de ele alındığı ve Projemizde paydaş ülke olan Almanya ve Hollanda'dan gelen uzmanların da katılımıyla 'Uluslararası Sempozyum' yapılmıştır. 22 Ekim 2015 tarihinde Projenin Değerlendirilmesi amacıyla Türkiye Adalet Akademisinde bir toplantı düzenlenmiş ve 23 Ekim 2015 tarihinde ise Ulucanlar Cezaevi Müzesi'nde projenin Kapanışı Etkinliği gerçekleştirilmiştir. Ayrıca proje kapsamında ilgili Bakanlık Genelgesi Aralık ayı içerisinde güncellenmiştir. Genelge⁸⁰ye göre; tüm ağır ceza merkezlerinde ve 2016 yılı Temmuz ayı içerisinde faaliyete geçmesi planlanan Bölge Adliye Mahkemeleri ile Bölge İdare Mahkemelerinde medya iletişim bürolarının kurulması düzenlenerek, her biri için soruşturma ve yargılama aşamalarına ilişkin basın

⁷⁹Baka/Macaristan, Başvuru no.:20261/12, 27.05.2014,

http://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22fulltext%22:%22baka%22,%22languageisocode%22:%22TUR%22,%22documentcollectionid%22:%22GRA_NDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22,%22itemid%22:%22001-150903%22}}, (erişim tarihi: 22.12.2016).

⁸⁰ Genelgenin tümü için bk. T.C. Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğü 22.15.2015 tarih E.1745 sayılı yazısı Genelge no: 153/1. http://www.adalet.gov.tr/genelgeler/genelge_pdf/cigm_167.pdf, (erişim tarihi: 22.12.2016).

sözcüleri belirlenmiştir.”

şeklinde ifade edilmiştir⁸¹.

1.3.6. Siyaset Yapma Yasağı

Siyasî partiler, demokratik siyasî hayatın vazgeçilmez unsurlarıdır. Onsekiz yaşını doldurmuş olan vatandaşlar, siyasî parti kurma, usulüne göre partilere girme ve partilerden ayrılma hakkına sahiptir (Anayasa md.68). Ancak seçilebilme yeterliliğine sahip olmasına rağmen bunların kamu adına kendilerine verilmiş olan devlet yetkisi ve imkanlarını seçim sürecinde kendi lehlerine kullanabilme ihtimalleri, yürüttükleri görevlerin niteliği gereği siyasi bir kimlik barındıramayacağı hususu, nesnellik ve tarafsızlığın teminat altına alınması ihtiyacından dolayı görevlerinden ayrılmadıkça seçilme imkanı tanınmayan bazı kişiler bulunmaktadır⁸². Anayasamızın 68. maddesi ve bu maddeye uygun olarak çıkarılan 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 11. maddesinde hakim ve savcılar bu kişiler arasında sayılmıştır. Ayrıca bu husus 2802 sayılı Kanun'un 51. maddesinde de “*Hakimler ve savcılar siyasi partilere giremezler; girenler meslekten çekilmiş sayılırlar.*” şeklinde ifade edilmiştir.

Kamu görevlileri açısından siyaset kavramı, yasa ve içtihatlarda geniş yorumlanmaktadır. Örneğin kamu görevlilerinin siyaset yapma yasağı denilince sadece mevcut siyasi oluşumlar ve bu oluşumlar çerçevesinde gerçekleştirilen faaliyetler değil aynı zamanda kamu görevlerinin dini anlayışlarını, mezhepsel görüşlerini, tarikat sempatanlıkları, cinsiyet ayrımcılığı veya herhangi bir felsefi görüşü kamu hizmetlerine aksettirir bir biçimde faaliyet göstermesi de siyaset yasağı kapsamı içerisinde değerlendirilmektedir. Buna karşılık siyasi niteliği olmayan (sportif tarafgirlik gibi) aidiyetlerin siyaset yasağı içerisinde değerlendirilmemesi uygun olacaktır⁸³.

Milletvekilliği adaylığı ve seçimi ile ilgili olarak ise Anayasamızda “*Hakimler ve savcılar, yüksek yargı organları mensupları, görevlerinden çekilmedikçe, millet vekilliğine aday olamazlar ve milletvekili seçilemezler.*” (Anayasa md.76) hükmü yer almaktadır. Anayasadaki çekilme, kamu görevlisinin kamu görevliliği statüsünü sona erdiren *istifa ve emeklilik* durumunu kapsamaktadır. 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu'nun 17. maddesinde seçim kurullarında görevli hakimlerin seçimlerde adaylığı düzenlenirken, 18. maddede de seçim kurullarından görevli olmayan hakim savcılar ile diğer kamu görevlilerinin durumu ele alınmıştır. Buna hakim ve savcılar genel ve ara seçimlerin başlangıcından bir ay önce, seçimin

⁸¹ T.C Adalet Bakanlığı Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı 2015 Birim Faaliyet Raporu, sf.21, http://www.sgb.adalet.gov.tr/raporlar/birim-faaliyet_2015.pdf, (erişim tarihi: 22.12.2016).

⁸² Döner, 2009: 740.

⁸³ Ersöz, 2016: 73.

yenilenmesine karar verilmesi halinde yenileme kararının ilanından başlayarak yedi gün içinde görevlerinden ayrılma isteğinde bulunmadıkça milletvekilliğine adaylıklarını koyamazlar ve aday gösterilemezler.

2972 sayılı Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun'da yer alan (Mahalli İdareler Seçimi Kanunu) maddelere bakıldığında mahalli idareler seçiminde aday olmak isteyen kamu görevlilerinin görevlerinden çekilmek zorunda olup olmadığına ilişkin bir hükme rastlanmamaktadır. Bununla birlikte Kanununun 36. maddesinde *“Bu Kanunda özel hüküm bulunmayan hallerde 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun ve... ek ve değişikliklerinin bu Kanuna aykırı olmayan hükümleri uygulanır”* demek suretiyle Milletvekili Seçimi Kanununa atıfta bulunulduğundan, anılan maddedeki bu boşluğun 36. maddede yer alan atıf doğrultusunda Milletvekili Seçimi Kanununun ilgili maddelerine göre doldurulması gerekmektedir. Nitekim Yüksek Seçim Kurulu⁸⁴ da bu doğrultuda;

“2972 sayılı Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun'un 17. maddesinde; milletvekilleri, belediye başkanları, il genel meclisi ve belediye meclisi üyeleri ile muhtarların mahalli idareler seçimlerinde adaylıklarını koyabilmeleri veya aday gösterilebilmeleri için görevlerinden istifa etmek zorunda olmadıkları belirtilmiş, ancak kamu görevlileri, siyasi parti yöneticileri ve Türk Silahlı Kuvvetleri mensuplarının adaylığı konusunda bir hükme yer verilmemiştir. Bu durumda kamu görevlilerinin, siyasi parti yöneticileri ile Türk Silahlı Kuvvetleri mensuplarının adaylığı konusunda 2972 sayılı Kanun'un 36. maddesi ile atıf yapılan 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu'nun 18., 19. ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 40. maddelerinin uygulanması gerekmektedir.”

şeklinde karar vermiştir. Son olarak şunu belirtmek gerekir ki 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanunun Ek 7. maddesi uyarınca milletvekili ve mahalli idareler seçimlerini kaybeden hakim ve savcıların yeniden görevlerine dönme yolu kapatılmıştır.

⁸⁴ YSK, Karar No: 276, Karar Tarihi: 15.11.2008, <http://www.ysk.gov.tr/ysk/docs/Kararlar/2008Pdf/2008-276.pdf>, (erişim tarihi: 27.12.2016).

İKİNCİ BÖLÜM

HAKİM VE SAVCILARIN DİSİPLİN HUKUKU

2.1. Disiplin Suç ve Cezalarının Hukuksal Niteliği ve Amacı

Dilimize Fransızca “*discipline*”⁸⁵ sözcüğünden geçmiş olan disiplin kelimesi sözlükte “*bir topluluğun, yasalarına ve düzenle ilgili yazılı ve yazısız kurallarına titizlik ve özenle uyması durumu, sıkı düzen, düzence ve düzen bağı, zapturapt; kişilerin içinde yaşadıkları topluluğun genel düşünce ve davranışlarına uymalarını sağlamak amacıyla alınan önlemlerin bütünü*”⁸⁶ olarak tanımlanmaktadır. İdare hukukunda ise dar anlamda disiplin, kamuda görev yapan personelin üstlenmiş oldukları görevleri layıkıyla ifa etmeleri için uymaları gereken kuralların tamamı olarak tanımlanabilir⁸⁷. Bu bağlamda kurum hizmetlerinin yerine getirilmesinde ve kurum düzeninin sağlanmasına yönelik olarak mevzuat hükümlerinde öngörülen ve ihlali disiplin cezası yaptırımına bağlanan hal ve hareketlerin işlenmesi disiplin suçunu oluşturur⁸⁸. Kamu görevlilerinin mevzuatta yer alan bu kurallara uymamaları halinde, disiplin cezası ile cezalandırılmaları gerekmektedir. Moderne ise, disiplin cezalarını daha geniş bir ifadeyle, idare ile kişi arasında özel bir ilişki bulunduğu durumlarda ve idareye ceza verme yetkisinin daha önceden tanındığı durumlarda verilen cezalandırıcı işlem⁸⁹ şeklinde tanımlamaktadır. Kanımızca bu tanım daha isabetlidir. Zira bu tanımdan da anlaşılacağı üzere disiplin cezaları sadece kamu görevlisine değil, bunun yanında mahkûm, öğrenci, asker gibi kamu hizmetini kullanan çeşitli kesimlerle idare arasında özel bir hukuki ilişki içerisinde bulunulan durumlarda da disiplin cezası uygulanır⁹⁰.

Disiplin cezaları kişilere salt vatandaş veya toplumdaki birey olma sıfatıyla değil, belli bir kuruma aidiyet veya mensubiyet sıfatıyla uygulanmaktadır⁹¹. Bu bağlamda tüm toplum düzenini değil, belli bir kurum içi düzeni korumayı hedeflemektedir. Diğer taraftan disiplin cezaları, idare içindeki makam ve mercilerce, idari usuller uygulanarak verildiğinden ve tek yanlı irade açıklamasıyla hukuksal sonuç doğurdıklarından bir “idari işlem” niteliğindedir. İdari işlemler, içerik ve doğurdıkları hukuksal sonuç (= maddi ayırım) bakımından “genel düzenleyici” ve “birel” işlemler şeklinde ikiye ayrılmaktadır. Disiplin cezaları ise, bu ayırımda

⁸⁵ <http://www.etimolojiturkce.com/kelime/disiplin>, (erişim tarihi: 05.02.2017).

⁸⁶ http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5896d8044e3ba8.14480376, (erişim tarihi: 05.02.2017).

⁸⁷ Bucaktepe, 2015: 200.

⁸⁸ Sağlam, 2003: 7.

⁸⁹ Moderne, Sanctions administratives et justice constitutionelle, s. 158'den akt. Dursun, 2014: 256.

⁹⁰ Dursun, 2014: 256 (Kitaplaştırılmış).

⁹¹ Ulusoy, 2013: 149-150.

birel idari işlemler kategorisine girmektedir. Zira bunlar genel düzenleyici işlemlerin (disiplin suçu öngören hükümlerin), belli bir kişinin (hakim veya savcının) eylemine uygulanması sonucu; genel, kişilik dışı bir alana değil, kişinin nezdinde somut bir alana yönelik etki doğurur⁹². Anayasamızda yer alan “İdare kişi hürriyetinin kısıtlanması sonucu doğuran bir müeyyide uygulayamaz.” hükmü uyarınca idare tarafından kişinin hayatına (Anayasa md.17) veya Anayasanın koruması altında bulunan herhangi bir hürriyete dokunan tarzda disiplin cezası verilemez, verilen disiplin cezası sadece kişinin kariyerine veya görevinden kaynaklanan haklarına bir zarar verebileceğinden mesleki nitelikte cezalardır⁹³.

2802 sayılı Kanun’un 62. maddesine göre disiplin cezaları hakim ve savcılara; sıfat ve görevleri gereklerine uymayan hal ve hareketlerinin tespit edilmesi üzerine durumun niteliğine ve ağırlık derecesine göre, Hakimler ve Savcılar Kurulunca verilen uyarı, aylıktan kesme, kınama, kademe ilerlemesini durdurma, derece yükselmesini durdurma, yer değiştirme, meslekten çıkarma cezalarıdır. Disiplin cezalarının amacı kamu hizmetlerinin gereği gibi yürütülmesini sağlamak ve kamu görevlileri için oluşturulan çalışma düzenini korumak⁹⁴, kamu görevlilerini eğitmek, gereken özeni göstermeyenleri tasfiye etmek ve caydırma⁹⁵.

2.2. Disiplin Cezaları ile Ceza Hukukunda Yer Alan Cezalar Arasındaki Farklar

Disiplin cezaları 657 sayılı Kanun'un 124. Maddesinde;

“Kamu hizmetlerinin gereği gibi yürütülmesini sağlamak amacı ile kanunların, tüzüklerin ve yönetmeliklerin Devlet memuru olarak emrettiği ödevleri yurt içinde veya dışında yerine getirmeyenlere, uyulmasını zorunlu kıldığı hususları yapmayanlara, yasakladığı işleri yapanlara durumun niteliğine ve ağırlık derecesine göre uygulanan müeyyide”

olarak tanımlanmıştır.

Disiplin cezaları, ceza hukukuna en fazla yaklaşan idari yaptırım türü olmakla birlikte, kamu hizmetlerinin kişi unsurunu oluşturan kamu görevlilerinin hal ve hareketlerinin kamu düzeninin sağlanmasında esaslı öneme sahip olması sebebiyle, genel toplum düzenini sağlayan ceza kuralları kamu düzenini sağlamaya yeterli görülmemiş, kamu hizmetinin aksamadan işlemlerini sağlayacak ayrı kurallara gereksinim duyulmuş ve kamu görevlileri için ceza hukukundan farklı ilkelere sahip disiplin hukuku esasları getirilmiştir⁹⁶.

⁹² Ercan, 2008: 17.

⁹³ Gözler, 2009c: 750.

⁹⁴ Tortop, (t.y.): 90,

http://www.todaie.edu.tr/resimler/ekler/2ddb701b8252f03_ek.pdf?dergi=Amme%20Idaresi%20Dergisi, (erişim tarihi: 03.02.2017)

⁹⁵ Sancakdar, 2001: 151-153.

⁹⁶ Karan, 2003: 95.

Anayasa Mahkemesi'ne göre;

“Korunan hukuki değer ile ihlalin neden olduğu hukuki sonuçların aynı olmaması ise, idari suç ve cezalar ile adli suç ve cezalar arasındaki temel farklılığı oluşturmaktadır. Adli para cezalarından daha yüksek miktarlarda idari para cezalarının verilebilmesine olanak tanıyan düzenlemeler de bulunmakla birlikte adli suçlar için öngörülen cezaların idari suçlar için öngörülen cezalardan genellikle daha ağır olması, hürriyeti bağlayıcı cezaların kural olarak adli suçlar yönünden geçerli olabilmesi, idari suçlarda kanun koyucunun daha az önem atfettiği bir hukuki değer ihlal edilmesi ve öngörülen yaptırımın da genellikle idari bir makam tarafından idari usuller izlenerek uygulanması”⁹⁷

ceza hukuku ile disiplin hukuku arasındaki diğer farklardır.

Danıştay da ceza hukuku ile disiplin hukukunun arasındaki farkı, kararında *“...disiplin hukuku ile ceza hukukunun soruşturma ve yargılama usulleri, verilen cezanın niteliği, bu cezanın doğurduğu sonuçlar ve etkileri ile ceza ve suçların tanımı ve konuluş amaçlarının birbirinden farklı nitelikte olduğunu”* ifade etmiştir⁹⁸.

Ceza kanunlarının belirlediği cezalar ile disiplin cezaları arasındaki farkları kısaca şöyle özetleyebiliriz.

1. Ceza kanunlarıyla güdülen amaç, toplumun genel anlayış ve düzenini korumak ve genel olarak kamu düzenini sağlamakken, disiplin hukukunda amaç kamu düzenini sağlamak değil, kurumların (idarenin) iç disiplinini temin etmektir⁹⁹.
2. Ceza kanunlarının amacı toplum düzenini sağlamak olduğundan kamu görevlisi olup olmadığına bakılmaksızın toplum düzenini bozan herkese uygulanır. Diğer taraftan, disiplin cezaları sadece belli bir statü hukuku içerisinde görev yapan kişilere uygulanır¹⁰⁰.
3. Ceza kanunları kamu düzenine karşı işlenecek fiililere uygulanacak tedbirler içerdiği için daha ağır müeyyideler içermekte olup, bu müeyyideler şahsın yaşamını, özgürlüğünü, toplumsal durumunu, malvarlığı ve şahıs varlığı haklarını etkiler. Disiplin cezaları ise kişinin mali haklarına ve mesleki statüsüne etki eder¹⁰¹.
4. Ceza muhakemesinden farklı olarak, disiplin cezaları, bağımsız yargılama makamlarınca değil, idari makamlar tarafından verilmekte olup disiplin soruşturmasında muhakeme yöntemi izlenmemektir¹⁰².

⁹⁷ Anayasa Mahkemesi, E: 2015/85 K: 2016/3, Karar Tarihi: 13.01.2016 (R.G. 29/01/2016, S.29608).

⁹⁸ Danıştay 5.Daire, E:2016/10242 K:2016/6588. Karar Tarihi: 21.11.2016, UYAP.

⁹⁹ Erdoğan, 2010: 4.

¹⁰⁰ Orman, 2011: 10.

¹⁰¹ Güneşleyici, 2010: 16.

¹⁰² Karahanoğulları, 1999: 57.

5. Disiplin cezaları idari makamlar tarafından tesis edilen idari işlemler olduğundan idari yargı nezdinde yargısal denetime tabidir. Cezalar ise zaten yargı yerlerince verildiğinden, disiplin cezaları gibi bir yargısal denetimden söz edilemez ancak burada kanun yollarına başvurma söz konusu olabilir¹⁰³.
6. Disiplin hukuku ceza hukukundan bağımsızdır. Bu nedenle soruşturmaya yetkili amir, kişi hakkında ceza kovuşturması açılmış bir fiilden dolayı disiplin soruşturması açılmasına karar verebileceği gibi açılmamasına da karar verebilir¹⁰⁴.

2.3. Disiplin Hukukuna Hakim Olan İlkeler

Yukarıda bahsedildiği üzere, ceza hukuku ile disiplin hukuku arasında birçok farklılık bulunmakta ise de, idari nitelikte de olsa, cezalandırıcı yaptırımlar karşısında kişi özgürlüklerinin korunması amacıyla özellikle usul kuralları bakımından ceza hukuku ilkelerinin disiplin hukukunda da giderek daha fazla uygulandığı görülmektedir¹⁰⁵. Bu nedenle aşağıda bahsedeceğimiz birçok ilke hem ceza hukukunda hem de disiplin hukukunda uygulama alanı bulmaktadır.

2.3.1. Savunma Hakkı İlkesi

Savunma, bir cezanın verilebilmesi için gerekli diyalektik mücadelenin tamamlanmasını sağlayan en önemli unsurlardan biri olduğundan savunma hakkına riayet edilmesi zorunludur¹⁰⁶. Savunma hakkının dar ve geniş anlamda olmak üzere iki anlamı vardır. Savunma hakkının pasif yönü olarak da kabul edilen “dar anlamda savunma hakkı” bireyin kendine yöneltilen bir isnadı karşılama ve bu isnada cevap verme hakkı olarak ifade edilebilir¹⁰⁷. Aktif savunma olarak da ifade edilen geniş anlamda savunma hakkı ise devlet ya da bireyler tarafından kişinin varlığına yöneltilen haksız eylem ve işlemlere karşı kendisini korumak için yasal yollara başvurusu veya yasal imkânlardan faydalanmasıdır¹⁰⁸. Temel haklardan olan ve insanlık tarihi ile birlikte gelişme kaydederek günümüze kadar ulaşan savunma hakkı, insan haklarının düzenlendiği birçok temel metinde¹⁰⁹ de yer almıştır¹¹⁰.

¹⁰³ Çağlayan, 2016: 349.

¹⁰⁴ Gözler, 2009c: 772.

¹⁰⁵ Gölcüklü, 1963: 214.

¹⁰⁶ Yaşar, 2016: 682.

¹⁰⁷ Hafizoğulları, 1994: 20.

¹⁰⁸ Ergül, 1990: 591.

¹⁰⁹ İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi bir insan hakkı olarak savunma hakkından söz etmektedir. (md. 8, 9, 10, 11). İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi ise savunma hakkını öncelikli olarak sanık bakımından öne çıkarmış (md. 6/3) ve herkesin savunma hakkının olduğunu kabul etmiştir (md. 6/1).

¹¹⁰ Kibar, 1997: 52.

Birleşmiş Milletler tarafından hazırlanan “Yargı Bağımsızlığının Temel İlkeleri”ne göre mesleki sıfatları nedeniyle hakim hakkında yapılan bir suç isnadı veya bir şikayet, uygun bir usule göre hızla ve adil bir biçimde takip edilir (md. 17). Soruşturmanın adil yapılabilmesi için hakkında işlem yapılan hakim ve savcının savunmasının alınması olmazsa olmaz bir koşuldur.

Savunma hakkının kutsallığı ve önemi, disiplin hukukunda da ceza yargılaması ve hukuk yargılaması kadar önemlidir. Bu nedenle kanun koyucu idari soruşturma neticesinde verilen disiplin cezalarında, savunma hakkını anayasal güvence altına almıştır¹¹¹. Bu bağlamda 1982 Anayasasının 129. maddesinde;

“Memurlar ve diğer kamu görevlileri Anayasa ve kanunlara sadık kalarak faaliyette bulunmakla yükümlüdürler. Memurlar ve diğer kamu görevlileri ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ve bunların üst kuruluşları mensuplarına savunma hakkı tanınmadıkça disiplin cezası verilemez.”

hükmüne yer verilmiştir.

Anayasadaki bu düzenlemeye paralel olarak 2802 sayılı Kanun'un 71. maddesinde hakim ve savcılar hakkında, savunmaları alınmadan disiplin cezası verilemeyeceği, soruşturmayı yapanın veya Hakimler ve Savcılar Kurulunun üç günden az olmamak üzere, verdiği süre içinde veya belirtilen bir tarihte savunmasını yapmayan ilgilinin, savunma hakkından vazgeçmiş sayılacağı belirtilmiştir.

Bu hükümde Devlet Memurları Kanunu'nda¹¹² belirtilen asgari süreden bile daha az bir savunma süresi (asgari 3 gün) öngörülmüştür. Kanımızca 2802 sayılı Kanunda hakim ve savcılara tanınan bu süre çok yetersizdir. Unutulmamalıdır ki savunmanın hazırlanması için yeterli zaman tanınması, hakkında soruşturma yapılan kişiyi acele yargılamaya karşı koruma amacını taşımaktadır¹¹³. Ancak burada belirtmek gerekir ki sürenin kısalığı (3 günden az olmamak kaydıyla) tek başına bir ihlal teşkil etmemekte olup somut durumda sürenin, savunmayı hazırlamak için yeterli olup olmadığına bakılması gerekmektedir. Çünkü olayın karmaşıklığına göre farklı sürelerle ihtiyaç duyulabilmektedir¹¹⁴. Zira kanunda belirtilen 3 günlük süre asgari süreyi ifade etmekte olup somut olayın durumu ve karmaşıklığına göre daha uzun savunma süresi verilebilecektir. Savunma için ek süre verilip verilemeyeceği yönünde ise, gerek Hakimler ve Savcılar Kanunu'nda gerekse Devlet Memurları Kanunu'nda açık bir hüküm yoktur. Ancak Kanunda belirtilen bu sürenin ilgilinin mazeretinin haklı bir nedene dayanması

¹¹¹ Erdoğan, 2010: 13.

¹¹² 657 sayılı yasanın savunma hakkı başlıklı 130. maddesinde “Devlet memuru hakkında savunması alınmadan disiplin cezası verilemez. Soruşturmayı yapanın veya yetkili disiplin kurulunun 7 günden az olmamak üzere verdiği süre içinde veya belirtilen bir tarihte savunmasını yapmayan memur savunma hakkından vazgeçmiş sayılır“ hükmü yer almaktadır.

¹¹³ Bayrakçı, 2011: 106.

¹¹⁴ Şahin, 2004: 263.

durumunda uzatılması da savunma hakkının Uluslararası sözleşmelerle güvence altına alınmış kutsal bir hak olmasının doğal sonucudur¹¹⁵.

Savunmayı, ceza vermeye yetkili “disiplin kurulları” almalıdır. 2802 sayılı Kanuna göre, bu yetki, soruşturmayı yapan kişiye veya Hakimler ve Savcılar Kuruluna aittir.(2802 sayılı K.md.71/2). Hakim ve savcılar savunmalarını yazılı yapabileceği gibi, sözlü olarak da yapabilir. Savunma vermek hakim ve savcılar için bir yükümlülük değil, bir hak olduğundan ilgili bu hakkı kullanmaktan vazgeçebilir. Bu hakkın kullanımından vazgeçilmesi, isnat edilen fiillerin işlendiğini kabul etme (= ikrar) anlamına gelmez. Bu nedenle yeterli kanıt bulunmadan ya da yasal koşullar oluşmadan sadece savunma vermediği için hakim ve savcılara disiplin cezası verilemez¹¹⁶. Şayet hakkında soruşturma yapılan hakim ve savcı tarafından verilen süre içinde veya belirtilen bir tarihte savunma yapılmazsa ilgili savunma hakkından vazgeçmiş sayılacaktır (2802 sayılı K.md 71/2).

Danıştay, müfettişlerce yapılan inceleme sırasında, hakkında inceleme yapılan kamu görevlisinin olay hakkında bilgisinin alındığı işlemi(ifade alma işlemi) savunma alma olarak kabul etmemektedir. Konuyla ilgili bir kararında da;

“Uyuşmazlıkta, davacı hakkındaki iddialar nedeniyle 21.06.2012 tarihli soruşturma emri doğrultusunda açılan soruşturma kapsamında müfettiş tarafından 07.06.2012 tarihinde davacının ifadesinin istenildiği, davacının aynı tarihte olayla ilgili olarak ifade verdiği, 29.06.2012 tarihli soruşturma raporunun Malatya Valiliği İl Millî Eğitim Disiplin Kurulu'na sunulması üzerine 31.07.2012 tarihli Vali onayı ile ceza verildiği ve bu cezanın 22.08.2012 tarihinde davacıya bildirildiği ancak, ceza verilmeden önce davacının savunmasının alınmadığı görülmektedir(...) Bu durumda, savunması alınmadan disiplin amiri tarafından davacı hakkında dava konusu disiplin cezasının verildiği görüldüğünden, savurma hakkı kullandırılmaksızın davacı hakkında tesis edilen işlemde hukuka uyarlık bulunmamaktadır.”

yönündeki gerekçeyle bu durumu açıkça belirtmiştir¹¹⁷.

2.3.2. Kanunilik İlkesi

Kanunilik ilkesi diğer adıyla kanunsuz suç ve ceza olmaz ilkesi, kanun tarafından hangi eylemlerin yasaklanıp suç olarak kabul edildiğinin hiçbir şüpheye yer vermeksizin belirtilerek, bu eylemlere ilişkin cezanın kanunla gösterilmesi anlamına gelmektedir¹¹⁸. Diğer bir deyişle bu ilke hiç kimsenin kanunda suç olarak belirtilmeyen bir fiilden dolayı cezalandırılmayacağını ve hiç kimseye kanunda yer almayan bir cezanın verilemeyeceğini ifade etmektedir¹¹⁹.

¹¹⁵ Orman, 2011: 70.

¹¹⁶ Ercan, 2008: 24.

¹¹⁷ Danıştay 12.Daire, E:2013/4525 K:2016/3489. Karar Tarihi: 01.06.2016, UYAP.

¹¹⁸ Yeşil, 2010: 102.

¹¹⁹ Akyılmaz, 2004: 246.

Anayasamızda disiplin suç ve cezalarının kanuniliği açıkça düzenlenmemiş olmakla birlikte “Kamu hizmeti görevlileriyle ilgili hükümler” üst başlığını taşıyan Anayasa md. 128/2’ye göre “*Memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işleri kanunla düzenlenir.*” Sözü edilen maddede geçen “diğer özlük işleri” ifadesi, disiplin suç ve cezalarını da kapsamaktadır.

Disiplin hukuku açısından Anayasanın 128. maddesinde düzenlendiği kabul edilen kanunilik ilkesinin, Anayasa’nın 38. maddesi kapsamında değerlendirilip değerlendirilemeyeceği hususu tartışmalıdır. Şayet disiplin suç ve cezalarının 38. madde kapsamında olduğu düşünülürse, suç ve ceza konulması alanında yürütme organının bir düzenleme ve belirleme yetkisi bulunmazken, Anayasa 128/2 maddesinde ifade edilen kanunla düzenleme ilkesinin uygulanmasında ise konuya ilişkin temel ve belirleyici noktaların kanunda düzenlenmesi, uzmanlık ve teknik alana ilişkin ayrıntıların belirlenmesi yetkisinin ise idareye bırakıldığı kabul edilmektedir¹²⁰.

Anayasanın 38. maddesinin bu konudaki ilgili fıkra hükümleri şöyledir;

“(1)Kimse, işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılmaz; kimseye suçu işlediği zaman kanunda o suç için konulmuş olan cezadan daha ağır bir ceza verilemez. (2) Suç ve ceza zamanaşımı ile ceza mahkûmiyetinin sonuçları konusunda da yukarıdaki fıkra uygulanır. (3) Ceza ve ceza yerine geçen güvenlik tedbirleri ancak kanunla konulur. ... (8) Kanuna aykırı olarak elde edilmiş bulgular, delil olarak kabul edilemez. ... (11) İdare, kişi hürriyetinin kısıtlanması sonucunu doğuran bir müeyyide uygulayamaz. Silahlı Kuvvetlerin iç düzeni bakımından bu hükme kanunla istisnalar getirilebilir.”

Bizim de katıldığımız Danıştay ve Anayasa Mahkemesi’nce benimsenen görüşe göre Disiplin hukuku açısından Anayasanın 128. maddesinde düzenlendiği kabul edilen kanunilik ilkesinin Anayasa’nın 38. maddesi kapsamında değerlendirilmelidir. Anayasa Mahkemesi konuyla ilgili bir kararında;

“Anayasa'nın 38. maddesinin birinci fıkrasında, "Kimse, işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılmaz." denilerek "suçun kanuniliği" ilkesi; üçüncü fıkrasında da "Ceza ve ceza yerine geçen güvenlik tedbirleri ancak kanunla konulur." ifadesine yer verilerek "cezanın kanuniliği" ilkesi getirilmiştir. Anayasa'nın 38. maddesinde yer alan "suçta ve cezada kanunilik" ilkesi uyarınca, hangi eylemlerin yasaklandığı ve bu yasak eylemlere verilecek cezaların hiçbir kuşkuyla yer bırakmayacak biçimde kanunda gösterilmesi, kuralın açık, anlaşılır ve sınırlarının belli olması gerekmektedir. Kişilerin yasak eylemleri önceden bilmeleri gerektiği düşüncesine dayanan bu ilkeyle temel hak ve özgürlüklerin güvence altına alınması amaçlanmaktadır.

¹²⁰ Sağlam, 2003: 106-107.

Anayasa'nın 38. maddesinde idari suç ve cezalar ile adli suç ve cezalar arasında bir ayrım yapılmadığından, her ikisi de bu maddede öngörülen ilkelere tabidir. Adli ve idari suçlarda davranış normlarına aykırı ve haksızlık teşkil eden bir fiille, kanun koyucunun koruma altına aldığı bir hukuki değer ihlali söz konusu olup adli ve idari cezaların her ikisi de cebir içermektedir.

Korunan hukuki değer ile ihlalin neden olduğu hukuki sonuçların aynı olmaması ise, idari suç ve cezalar ile adli suç ve cezalar arasındaki temel farklılığı oluşturmaktadır. Adli para cezalarından daha yüksek miktarlarda idari para cezalarının verilebilmesine olanak tanıyan düzenlemeler de bulunmakla birlikte adli suçlar için öngörülen cezaların idari suçlar için öngörülen cezalardan genellikle daha ağır olması, hürriyeti bağlayıcı cezaların kural olarak adli suçlar yönünden geçerli olabilmesi, idari suçlarda kanun koyucunun daha az önem atfettiği bir hukuki değer ihlal edilmesi ve öngörülen yaptırımın da genellikle idari bir makam tarafından idari usuller izlenerek uygulanması nedeniyle Anayasa'nın 38. maddesindeki ilkelerin aynı boyut ve kapsamıyla idari suçlara da uygulanması, işin mahiyetine uygun düşmemektedir. Bu bağlamda, yasama organının ağır işleyen yapısı ile ekonomik ve teknik hayatın hızla değişen ve gelişen şartları gözetilerek, suç ve cezalarda kanunilik ilkesinin idari suçlar yönünden daha esnek uygulanması gerekmektedir.

Buna karşılık, "suçta ve cezada kanunilik" ilkesinin daha esnek uygulandığı idari suçlar yönünden de suç ve cezalara ilişkin düzenlemelerin yalnızca kanun metninde yer alması yeterli değildir. Anayasa Mahkemesinin 14.1.2015 tarihli ve E.2014/100, K.2015/6 sayılı kararında da vurgulandığı üzere, söz konusu düzenlemelerin içerik bakımından da belirli amacı gerçekleştirmeye elverişli olması gerekir. Bu açıdan kanunun metni, bireylerin hangi somut fiil ve olguya hangi hukuksal yaptırımın veya sonucun bağlandığını belirli bir açıklık ve kesinlikte öngörebilmelerine imkân verecek düzeyde kaleme alınmış olmalıdır. Bu nedenle, belirli bir kesinlik içinde kanunda hangi fiile hangi hukuksal yaptırımın bağlandığının bireyler tarafından bilinmesi ve eylemlerin sonuçlarının öngörülebilmesi gerekir.

Disiplin cezaları, kamu hizmetlerinin gereği gibi yürütülmesini sağlamak amacıyla öngörülmüş, yapma veya yapmama biçiminde beliren davranış kurallarının ihlali hâlinde uygulanan, yasal olarak düzenlenmiş idari yaptırımlardır. Kamu hizmetlerini yürütenlerin görev, yetki ve sorumlulukları kamu hizmeti ve hizmet gerekleri ile sınırlandırılmış, bu sınırlar dışına çıkanların ise disiplin cezaları ile cezalandırılmaları ilgili kanunlarda öngörülmüştür.¹²¹

Danıştay'a göre de;

"...Anayasa'nın 38. maddesine paralel olarak Türk Ceza Kanunu'nun 2. maddesinde yer alan suçta ve cezada kanunilik ilkesi uyarınca, hangi eylemlerin yasaklandığı ve bu yasak eylemlere verilecek cezaların hiçbir kuşkuya yer bırakmayacak biçimde yasada gösterilmesi, kuralın açık, anlaşılır ve sınırlarının belli olması gerekmektedir. Kişilerin yasak eylemleri önceden bilmeleri düşüncesine dayanan bu ilkeyle temel hak ve özgürlüklerin güvence altına alınması amaçlanmaktadır. Anayasa'nın 38. maddesinde idari ve adli cezalar arasında bir ayrım yapılmadığından disiplin cezaları da bu maddede öngörülen ilkelere tâbidir."¹²²

Diğer taraftan hakim ve savcılara ilişkin olarak Anayasa'nın 128. maddesi kapsamında bulunmalarının yanında, Anayasamızın 140/3. maddesi ile de çeşitli güvencelere yer verilmiştir.

¹²¹ Anayasa Mahkemesi, E: 2015/85 K: 2016/3, Karar Tarihi: 13.01.2016 (R.G. 29/01/2016, S.29608).

¹²² Danıştay 8.Daire, E:2016/6605 K:2016/8718, Karar Tarihi: 07.11.2016, UYAP.

Bu hükme göre “*Hakim ve savcılarının nitelikleri, atanmaları, hakları ve ödevleri..., haklarında disiplin kovuşturması açılması ve disiplin cezası verilmesi ile diğer özlük işleri mahkemelerin bağımsızlığı ve hakimlik teminatı esaslarına göre kanunla düzenlenir.*” Son olarak belirtmek gerekir ki bu hükümden de anlaşılacağı üzere hakim ve savcılara ilişkin olarak disiplin hukukunda cezalar konusunda kanunilik ilkesi geçerli olmasına rağmen disiplin suçları konusunda bu ilke geçerli değildir¹²³. Örneğin, 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu’nda belirtilen yedi çeşit disiplin cezasından başka disiplin cezasına karar verilemez. Ancak, 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu’nun 63-66. maddelerinde düzenlenen uyarma, kınama, aylıktan kesme ve kademe ilerlemesini durdurma cezaları için tek tek sayılan disiplin suçları yanında, yine bu cezalardan birisi verilmek üzere nitelik ve ağırlıkları itibariyle sayılan benzer eylemleri işlemek biçiminde torba suç hükümleri öngörülmüş olduğundan, Hakimler ve Savcılar Kurulu hakim ve savcının kanunla disiplin suçu olarak nitelendirilmemiş bir fiilini takdir hakkını kullanarak disiplin suçu sayarak cezalandırabilecektir. Buna karşılık 67-69. maddelerinde düzenlenen derece yükselmesini durdurma, yer değiştirme ve meslekten çıkarma cezaları için böyle bir düzenlemeye gidilmeyerek sınırlı sayma yolu benimsendiğinden; bu suçlar bakımından kanunilik ilkesinin benimsendiği kanaatindeyiz.

2.3.3. Eylemin Ağırlığına Göre Cezalandırma İlkesi

Eylemin ağırlığına göre cezalandırma ilkesinde belirlilik, ölçülülük ve orantılılık kavramlarının ele alınması gerekmektedir. Kişilerin hak ve özgürlüklerinin güvence altına alınması açısından suçta kanunilik ilkesinin yanında kanunda yer alan suç tanımlarının açık ve seçik olması, diğer bir deyişle “belirli” olması gerekmektedir¹²⁴. Ceza hukukundan disiplin hukukuna geçen bu ilke 5237 sayılı TCK’nın 2. maddesinde “*Kanunun açıkça suç saymadığı bir fiil için kimseye ceza verilemez.*” şeklinde ifade edilmiştir.

Danıştay'a göre;

“*‘Belirlilik ilkesi’, düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır ve uygulanabilir olmasını, ayrıca kamu otoritelerinin keyfi uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesini ifade etmektedir. Bu bakımdan, düzenlemenin metni, bireylerin, gerektiğinde hukuki yardım almak suretiyle, hangi somut eylem ve olguya hangi hukuksal yaptırımın veya sonucun bağlandığını belli bir açıklık ve kesinlikte öngörebilmelerine imkân verecek düzeyde olmalıdır. Dolayısıyla, uygulanması öncesinde düzenlemenin, muhtemel etki ve sonuçlarının yeterli derecede öngörülebilir olması gereklidir.*”¹²⁵

¹²³ Gözler, 2009a: 659.

¹²⁴ Özgenç, 2016: 116.

¹²⁵ Danıştay 8.Daire, E: 2015/10852 sayılı Yürütmenin Durdurulması Kararı, Tarih: 31.03.2016, UYAP.

AİHM'e göre ise;

“Sözleşme'nin 7. maddesi ceza kanununun sanığın aleyhine olacak şekilde geriye yürütülmesi yasağı ile sınırlı değildir. Aynı zamanda, daha genel anlamda, bir suçun ancak kanun ile tanımlanıp, bir cezanın ancak kanun ile öngörülebileceği prensibini içermektedir (kanunsuz suç ve ceza olmaz - nullum crimen, nulla poena sine lege) Özel olarak, mevcut suçların kapsamını daha önceden suç olarak sayılmayan eylemleri içine alacak şekilde genişletmeyi yasaklarken, aynı zamanda ceza kanununun örneğin kıyas yoluyla sanığın zararına olacak şekilde geniş bir biçimde yorumlanmaması gerektiği prensibini de getirmektedir.

Buradan hareketle, suçların ve onlara ilişkin cezaların kanun tarafından açıkça tanımlanması gerektiği sonucuna varılmaktadır. Bu şart, kişinin, ilgili hükmün lafzından, gerekirse mahkemelerin söz konusu hükme ilişkin yorumundan yararlanarak ve uygun hukuki danışmanlığı da edindikten sonra, hangi eylem ve ihmallerin onu cezai olarak sorumlu kılacağını ve bu durumda hangi ceza ile karşı karşıya kalacağını bilebilmesi halinde yerine getirilmiş sayılmaktadır.”¹²⁶

Suç ile ceza arasında adil bir dengenin bulunması olarak ifade edilen¹²⁷ ölçülülük (orantılılık) ilkesi de “belirlilik ilkesi” gibi sadece ceza hukukuna özgü bir ilke olmayıp, idare hukukunda da idari işlemlerin hukuka uygunluk kriterleri arasında yer alan bir ilkedir ve buna göre klasik idare hukuku öğretisinde amaçla orantılı olmayan idari işlemlerin “konu” unsuru yönünden hukuka aykırı olacağı kabul edilir¹²⁸. Disiplin hukukunda ise ölçülük ilkesinin tatbiki bakımından hafif bir disiplin suçu için ağır bir yaptırım uygulanmamalı, şayet disiplin yaptırımının alt ve üst sınırının belirlenmişse de (örneğin 657 sayılı Kanun'a göre memurun maaşından 1/30 ila 1/8 oranında kesilmesini ifade eden maaş kesim cezası), idarece fiil ağırlığı ile ceza arasında mütenasip bir oran belirlenmelidir¹²⁹.

Danıştay'a göre de;

“...kanun koyucu ve idareler, düzenlemeler yaparken hukuk devleti ilkesinin bir gereği olan ölçülülük ilkesiyle bağlıdır. Bu ilke ise "elverişlilik", "gereklilik" ve "orantılılık" olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. "elverişlilik", başvuru önlemin ulaşılmak istenen amaç için elverişli olmasını, "gereklilik" başvuru önlemin ulaşılmak istenen amaç bakımından gerekli olmasını "orantılılık" ise başvuru önlem ve ulaşılmak istenen amaç arasında olması gereken ölçüyü ifade etmektedir. Bir kurala uyulmaması nedeniyle kanun koyucu veya idareler tarafından öngörülen yaptırım ile ulaşılmak istenen amaç arasında da "ölçülülük ilkesi" gereğince makul bir dengenin bulunması zorunludur.

Başka bir anlatımla, hukuk devletinin unsurlarından olan "ölçülülük ilkesi" nedeniyle Devlet, kural ihlali nedeniyle öngörülen yaptırım ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir denge kurmak

¹²⁶ Rohlena/Çek Cumhuriyeti, Başvuru no: 59552/08, 27/01/2015.

[http://hudoc.echr.coe.int/tur#{"fulltext":\["kıyas yasağı"\],"itemid":\["001-163037"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/tur#{), (erişim tarihi: 13.06.2017).

¹²⁷ Gözübüyük ve Tan, 2016: 889.

¹²⁸ Ulusoy, 2013: 125.

¹²⁹ Çağlayan, 2016: 358.

zorundadır.”¹³⁰

2.3.4. Tek Fiile Tek Ceza İlkesi (Non Bis İn Dem)

Tek fiile tek ceza ilkesi olarak da ifade edilen “non bis in idem ilkesi“, aynı eylemden dolayı, aynı kişinin tekrar yargılanamayacağını ve cezalandırılmayacağını ifade eder¹³¹. Başta Anayasa olmak üzere yazılı mevzuatta açıkça non bis in idem yer almamakla birlikte dolaylı olarak 5271 sayılı CMK’nın 223. maddesinin 7. fıkrasında, ‘Aynı fiil nedeniyle, aynı sanık için önceden verilmiş bir hüküm veya açılmış bir dava varsa davanın reddine karar verilir’ şeklinde yer almaktadır¹³². Aynı şekilde bu ilke, uluslararası bir sözleşme olan Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin 7 numaralı Ek Protokolü’nün 4. maddesinin 1. fıkrasında da, ‘Hiç kimse bir devletin ceza yargılaması usulüne ve yasaya uygun olarak kesin bir hükümle mahkûm edildiği ya da beraat ettiği bir suçtan dolayı aynı devletin yargısal yetkisi altındaki yargılama usulleri çerçevesinde yeniden yargılanamaz veya mahkûm edilemez’ şeklinde yer almaktadır. Bu ilke disiplin hukuku açısından da uygulama alanı bulmaktadır. Bu ilkeye göre aynı disiplin ihlaline idarece birden fazla disiplin cezası verilemez. Ancak bu durum idari yaptırımın yanında ceza yaptırımının uygulanmasına engel değildir¹³³.

Anayasa Mahkemesi konuya ilişkin bir kararında;

“Hukuk devleti ilkesi ve ceza hukukunun temel ilkeleri arasında yer alan “aynı fiilden dolayı iki kez yargılama olmaz (ne bis in idem)” ilkesi gereğince, kişi aynı eylem nedeniyle birden fazla yargılanamaz ve cezalandırılmaz. Ancak, bu ilke mutlak olmayıp, konu bakımından birbirine benzeseler dahi, korunan hukuki yararı, unsurları, amacı ve neticesi farklı olması nedeniyle aynı fiilin ayrı hukuk disiplinleri kapsamında farklı şekillerde mütalaa edilmesi mümkündür. Bir fiilin söz konusu hukuk disiplinlerinin öngördüğü farklı yaptırımlarla cezalandırılması hukuk devleti ve “aynı fiilden dolayı iki kez yargılama olmaz” ilkesine aykırılık teşkil etmez. Bu nedenle almış oldukları 1.00 promilin üzerindeki alkolün etkisiyle emniyetli bir şekilde araç sevk ve idare edemeyecek hâlde olmalarına rağmen araç kullanan sürücülerin, idari para cezası yanında, ayrıca ceza yaptırımıyla da cezalandırılmalarını öngören kuralın Anayasa’ya aykırı bir yönü bulunmamaktadır.”

gerekçesine yer vermiştir¹³⁴.

¹³⁰ Danıştay 8.Dairesi, E: 2015/10852 sayılı Yürütmenin Durdurulması Kararı, Tarih: 31.03.2016, UYAP.

¹³¹ Ataç, 2010: 1.

¹³² Özen, 2010a: 390-391.

¹³³ Oğurlu, 1999: 189.

¹³⁴ Anayasa Mahkemesi, E:2014/124 K: 2015/24, Karar Tarihi: 05.03.2015 (R.G. 12.06.2015, S.29384), <http://kararlaryeni.anayasa.gov.tr/Karar/Content/7d7cf76b-e56f-4c39-a50d-56a1bcd1ec3a?excludeGerekce=True&wordsOnly=False> , (erişim tarihi: 15.06.2015).

2.3.5. Gizlilik İlkesi

Disiplin soruşturmasında gizlilik esastır¹³⁵. Bu ilke sayesinde hem kanıtların karartılması tehlikesi bertaraf edilmiş olur hem de kamu görevlisinin sırlarının açığa çıkması engellenmiş olur¹³⁶. Hakimler ve Savcılar Kanunu'nda gizlilik ilkesi konusunda açık bir hüküm bulunmamasıyla birlikte Birleşmiş Milletler tarafından hazırlanan “Yargı Bağımsızlığının Temel İlkeleri”ne göre, mesleki sıfatları nedeniyle bir yargıç hakkında yapılan bir suç isnadı veya bir şikayet olduğunda, olayın incelenmesi hakim tarafından aksi yönde istemde bulunmadıkça, başlangıçta gizli tutulacaktır (md. 17). Devlet Memurları Yasası da memurlara dosyasını görme ve içindeki bilgi ve belgelerden kopya alma hakkını tanımamıştır. İlgili hükme göre sadece hakkında memurluktan çıkarma cezası istenen memur, soruşturma evrakını inceleme hakkına sahiptir (DMK md.129).

Bilgi Edinme Kanunu'na göre, kurum ve kuruluşların yetkili birimlerince yürütülen idarî soruşturmalarla ilgili olup, açıklanması veya zamanından önce açıklanması hâlinde; a) Kişilerin özel hayatına açıkça haksız müdahale sonucunu doğuracak, b) Kişilerin veya soruşturmayı yürüten görevlilerin hayatını ya da güvenliğini tehlikeye sokacak, c) Soruşturmanın güvenliğini tehlikeye düşürecek, d) Gizli kalması gereken bilgi kaynağının açığa çıkmasına neden olacak veya soruşturma ile ilgili benzeri bilgi ve bilgi kaynaklarının temin edilmesini güçleştirecek, bilgi veya belgeler, bu Kanun kapsamı dışındadır. (Bilgi Edinme Kanunu md.19) Bu hükme göre hakkında disiplin soruşturması yürütülen kamu görevlisi, yukarıdaki durumlar dışında kalan konularda bilgi edinme yolunu kullanabilir.

2.3.6. Aleyhe Kanunun Geçmişe Yürümesi Yasağı (Lex Praevia)

Bu yasak, yasallık ilkesinden kaynaklanmakta olup, fiilin işlenmesinden sonra yapılan ve failin durumunu kötüleştiren düzenlemelerin, söz konusu fiil açısından uygulanmamasını ifade etmektedir¹³⁷. Yürürlüğe giren kanunun yürürlüğe girmeden önce işlenmiş fiillere uygulanması halinde hukuka güven ortadan kalkar ve kişi güvenliğini zedelenir¹³⁸. Diğer bir deyişle, sonradan yürürlüğe giren bir kanunla suç haline getirilen ve önceden yapılan davranışların cezalandırılması, kişi özgürlüğüne keyfi olarak müdahale edilmesi sonucunu doğuracaktır¹³⁹. Bu ilke, disiplin hukukuna ceza hukukundan geçmiştir. TCK'nın 7. maddesine göre;

¹³⁵ Atay, 2016: 950.

¹³⁶ Sancakdar, 2001: 311.

¹³⁷ Öztürk ve Erdem, 2015: 40.

¹³⁸ Hafizoğulları ve Özen, 2012: 31.

¹³⁹ Demirbaş, 2016: 120.

“İşlendiği zaman yürürlükte bulunan kanuna göre suç sayılmayan bir fiilden dolayı kimseye ceza verilemez ve güvenlik tedbiri uygulanamaz. İşlendikten sonra yürürlüğe giren kanuna göre suç sayılmayan bir fiilden dolayı da kimse cezalandırılmaz ve hakkında güvenlik tedbiri uygulanamaz. Böyle bir ceza veya güvenlik tedbiri hükmolunmuşsa infazı ve Kanuni neticeleri kendiliğinden kalkar.”

Aynı şekilde AİHM içtihatlarına göre de; *“Sözleşmenin 7. maddesi kanunsuz suç ve ceza olmaz ilkesini içermekte (nullum crimen, nulla poena sine lege) ve ayrıca ilgili kimsenin zararına olacak şekilde ceza kanununun geriye dönük olarak uygulanmasını yasaklamaktadır.”*¹⁴⁰

2.3.7. Gerekçe İlkesi

Gerekçe ilkesi idari işlemin sebebinin işlem metninde açıkça belirtilmesi anlamına gelmektedir¹⁴¹. Buna göre disiplin cezası verilmesine ilişkin kararlar açık, anlaşılır ve doyurucu bir gerekçeye sahip olmalıdır. Nitekim disiplin cezalarının hukukilik denetiminde, mahkemeler özellikle disiplin suçunun subutu ve gerekçenin kabul edilebilirliği üzerinde durmaktadır¹⁴².

Ülkemizde idari işlemlerin gerekçeli olmasına ilişkin genel bir gerekçe yükümlülüğü bulunmamakla birlikte¹⁴³ olumsuz idari işlemlerde, sebebin işlem metninde kısaca açıklanması veya ilgilinin isteği halinde yazılı olarak bildirilmesi, ilgilinin dava açma hakkı ve hak arama özgürlüğü kapsamında düşünülebilir¹⁴⁴. Bu doğrultuda, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin (77) 31 sayılı kararında da gerekçe ilkesi İdarenin İşlemleri Karşısında Bireyin Korunması Hakkında Kararında;

“Haklarını, özgürlüklerini veya çıkarlarını ihlal edici nitelikte bir idari işlem söz konusu olduğunda, ilgili bu işlemin dayanağı olan nedenlerden haberdar edilir. Bu bilgi, ya idari işlemin metninde nedenlerin belirtilmesi şeklinde ya da ilgilinin isteği üzerine makul bir süre içinde yazılı olarak ayrıca kendisine verilir.”

şeklinde düzenlenmiştir¹⁴⁵.

¹⁴⁰ Ecer ve Zeyrek/ Türkiye, Başvuru no: 29295/95 ve 29363/95, 27/02/2017.

[http://hudoc.echr.coe.int/tur#{"itemid":\["001-121068"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/tur#{), (erişim tarihi: 13.06.2017).

¹⁴¹ Seçkin ve Üstün, 2015: 525.

¹⁴² Zabunoğlu, 2012: 669.

¹⁴³ Bazı kanun ve düzenleyici İşlemlerde idari işlemin gerekçeli olarak yapılması gerektiği belirtilmiştir Örneğin; Kamu İhale Kanunu md.40, Rekabetin Korunması Hakkında Kanun md.52, Gümrük Kanunu md.6, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu Teşkilat Yönetmeliği md.5, Evlendirme Yönetmeliği md.23, Basın Kartları Yönetmeliği md.39.

¹⁴⁴ Akıllıoğlu, 1991: 10.

¹⁴⁵ İdarenin İşlemleri Karşısında Bireyin Korunması Hakkındaki Kararın tam metni için bk. http://www.todaie.edu.tr/resimler/ekler/a54bf108ca06d26_ek.pdf?dergi=Amme%20Idaresi%20Dergisi, (erişim tarihi: 17.02.2018).

2.3.8. Lehe Olan Hükümler Uygulanır İlkesi

Disiplin cezası gerektiren fiiller işlendiği an yürürlükte bulunan kanun hükümleri uyarınca cezalandırılmakta ise de disiplin suçunun işlenmesinin ardından disiplin mevzuatında yapılan değişikliklerin kamu görevlisinin lehine uygulanması gerekmektedir. Bu durum hukukun genel ilkelerindedir¹⁴⁶.

Bu ilkenin uygulanması, sonraki düzenlemede kamu görevlisi tarafından işlenen disiplin suçuna tatbik edilecek cezanın hafifletilmesi şeklinde olabileceği gibi, sonradan yapılan düzenlemenin aleyhe olması halinde dikkate alınmaması şeklinde de gerçekleşebilir¹⁴⁷.

Nitekim Danıştay da aynı doğrultuda bir kararında;

“ Ceza Hukuku kökenli bir ilke olan lehe olan hükmün uygulanması ilkesi; işlendiği zamanın hukuki normları uyarınca suç sayılan bir fiil sonradan yürürlüğe giren bir düzenleme ile suç olmaktan çıkarılmış bulunuyorsa veya sonradan yürürlüğe giren düzenleme suçun işlendiği zaman mevcut olan düzenlemeye göre suçunun lehinde ise, sonraki normun daha önce işlenmiş olan fillere uygulanmasını öngörmektedir. Kural olarak idari işlemlerin yargısal denetimi tesis edildiği tarihte yürürlükte bulunan mevzuata göre yapılmaktadır. Bu anlamda idari işlem niteliğindeki disiplin yaptırımının da tesis edildiği tarihte yürürlükte bulunan mevzuata göre yargısal denetiminin yapılması gerekmekte ise de, ilke olarak suç ve cezada lehe olan normun uygulanması kuralının disiplin cezaları yönünden de geçerli olduğunun kabulü gerekmektedir. Dolayısıyla, fiilin işlendiği tarih itibarıyla yürürlükte bulunan mevzuat ile daha sonra yürürlüğe giren mevzuat hükümleri farklı ise disiplin cezası ile cezalandırılacak olan kişilerin lehine olan mevzuat hükmü dikkate alınmalıdır. Ancak lehe hükmün uygulanması amacıyla verilecek bir iptal kararının başka disiplin cezalarının uygulanmasına engel olmayacağı da tabiidir. ”

gerekçesine yer vermiştir¹⁴⁸.

2.3.9. Şüpheden Sanık Yararlanır İlkesi

"Şüpheden sanık yararlanır" ilkesi ceza hukukunun yanında disiplin hukukunda da uygulanan bir ilkedir¹⁴⁹. Disiplin cezasını gerektiren fiilin kamu görevlisi tarafından işlendiğinin kesin olarak ispatlanamaması durumunda ya da hukuken geçerli olarak kabul edilmeyecek deliller dışında bilgi ve belge bulunmaması halinde kamu görevlisine disiplin cezası verilemez¹⁵⁰.

2.4. Hakimler ve Savcılar İçin Öngörülen Disiplin Suç ve Cezaları

Yüksek mahkeme başkan ve üyeleri ile raportörleri, hakimlik ve savcılık mesleklerinde

¹⁴⁶ Kaya, 2005: 70.

¹⁴⁷ Boz, 2017: 31.

¹⁴⁸ Danıştay İDDK, E: 2008/3476 K: 2012/2256, Karar Tarihi: 26.11.2012, UYAP.

¹⁴⁹ Boz, 2017: 23.

¹⁵⁰ Kaya, 2005: 72.

bulunanlar ifa ettikleri görevin niteliği gereği memurlar hakkında temel yasa konumundaki 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu kapsamında olmayıp, özel kanunlarında yer alan hükümlere tabidir.

2.4.1. Hakimler ve Savcılar Hakkında Öngörülen Disiplin Suç ve Cezaları

Hakim ve savcılarının disiplin rejimi, 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu¹⁵¹'nda düzenlenmiştir. Kanun; adli yargıda, mahkeme başkan ve üyelerini, hakimleri, Yargıtay tetkik hakimleri ile Adalet Bakanlığı merkez kuruluşunda idari görevlerde çalışan hakimleri, İl ve İlçe Cumhuriyet başsavcılarını, Cumhuriyet başsavcı vekillerini, Cumhuriyet savcılarını, Yargıtay Cumhuriyet savcıları ile Adalet Bakanlığı merkez, bağlı ve ilgili kuruluşlarında idari görevlerde çalışan savcıları; idari yargıda, mahkeme başkan ve üyelerini, hakimleri, Danıştay tetkik hakimleri ile Adalet Bakanlığı merkez,bağlı ve ilgili kuruluşlarında idari görevlerde çalışan hakimleri, Danıştay savcıları ile Adalet Bakanlığı merkez, bağlı ve ilgili kuruluşlarında idari görevlerde çalışan savcıları kapsamaktadır. (2802 sayılı K. md. 2).

Hakim ve savcı adayları, Devlet Memurları Kanunundaki Genel İdare Hizmetleri Sınıfına dahil olup, hakimlik ve savcılığın sınıf ve derecelerine dahil değildirler ve haklarında, Devlet Memurları Kanununun 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu'na aykırı olmayan hükümleri uygulanır. (2802 sayılı K. md. 7/son).

Hakim ve savcılara verilecek disiplin cezaları ile disiplin cezasını gerektiren fiil ve haller 2802 sayılı Kanun'un 62 ila 76. maddelerinde ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. Hakim ve savcılara; sıfat ve görevleri gereklerine uymayan hal ve hareketlerinin tespit edilmesi üzerine durumun niteliğine ve ağırlık derecesine göre, Hakimler ve Savcılar Kurulunca a) Uyarma, b) Aylıktan kesme, c) Kınama, d) Kademe ilerlemesini durdurma, e) Derece yükselmesini durdurma, f) Yer değiştirme, g) Meslekten çıkarma cezalarından biri verilir (2802 sayılı K. md. 62).

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nda öngörülen disiplin cezalarından farklı olarak, hakim ve savcılara derece ilerlemesini durdurma ile yer değiştirme disiplin cezaları öngörülmüştür. Memurlar için aylıktan kesme cezası, kınama cezasına göre daha ağır bir cezayken hakim ve savcılar için kınama cezası daha ağır bir cezadır. 2802 sayılı Kanuna tabi olan hakim ve savcılara verilecek yukarıda sayılan disiplin cezaları; disiplin cezalarının yasallığı ilkesi gereği sınırlı sayıda olup, kıyas yoluyla çoğaltılamaz veya azaltılamaz. Disiplin suçları bakımından ise bu ilke geçerli değildir. Nitekim 2802 sayılı Kanun'un 63,65 ve 66 maddelerinde disiplin suçu olarak tanımlanan eylemlere benzer fiillerde bulunmanın da disiplin

¹⁵¹ Kabul Tarihi: 24/2/1983, R.G.: 26/2/1983 – 17971, Yayımlandığı Düstur: Tertip: 5 Cilt: 22 Sayfa: 189.

cezası gerektirebileceği hükme bağlanmıştır. Disiplin suçlarının ve cezalarının mümkün olduğunca somut bir biçimde düzenlenmiş olması hakim ve savcılarının bağımsızlığı açısından ayrı bir güvence olduğundan disiplin cezası veren kuruma geniş bir yorum alanı bırakılmaması ve keyfilik yaratabilecek ve bağımsızlık bakımından tehdit oluşturabilecek düzenlemelerden kaçınılmalıdır¹⁵².

2.4.1.1. Uyarma Cezası

Hakim ve savcılara uygulanabilecek en hafif disiplin cezası olan uyarma, hakim ve savcıya görevde daha dikkatli olması gerektiğinin yazı ile bildirilmesidir (2802 sayılı K. md. 63).

Uyarma cezası gerektiren eylemler şunlardır:

- Görevde kayıtsızlık ve düzensizlik

Türk Dil Kurumu (2016) kayıtsızlığı; “*ilgisizlik*”, düzensizliği ise “*Düzensiz olma durumu, tertipsizlik, intizamsızlık, nizamsızlık*” olarak tanımlamıştır. Adaletin tecellisi için yargılama hizmetlerinin tertipli, yerli yerinde ve karışık olmayacak şekilde görülmesi gerekmekte olup, görevini umursamayan, dikkate almayan, kayıtsız ve düzensiz davranan hakim ve savcı uyarma cezası ile cezalandırılır¹⁵³.

Birleşmiş Milletler Bangalor Yargı Etiği İlkelerine göre, ehliyet ve liyakat, hakimlik makamının gerektirdiği performansın ön koşuludur (Değer 6). Bir hakimin yargısal görevleri, diğer tüm etkinliklerin önünde yer alır (Değer 6.1). Hakim, meslekî aktivitesini, sadece mahkemedeki yargısal işlevler ile sorumlulukların yerine getirilmesine ve karar vermeye değil aynı zamanda mahkemenin işleri ve yargıçlık makamıyla ilgili diğer vazifeleri de içeren yargısal görevlere adanmalıdır.(Değer 6.2) Hakim, mahkemedeki tüm yargılama aşamalarında düzeni ve uygun hareket edilmesini sağlamalı, davanın tarafları, jüri üyeleri, tanıklar, avukatlar ve diyalog kurduğu resmi bir sıfatı haiz diğer kişilerle ilişkilerinde sabırlı, nazik ve vakur olmalıdır. Hakim, aynı davranış tarzını tarafların yasal temsilcilerinden, mahkeme personelinden ve hakimin nüfuzu, yönetimi ve denetimine bağlı diğer kişilerden de talep etmelidir (Değer 6.6). Hakim, yargısal görevlerini layıkıyla yerine getirmesine uygun düşmeyen davranışlar içerisinde bulunamaz. (Değer 6.7).

Konuyla ilgili olarak Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu İkinci Dairesi;

“*Cumhuriyet Savcısı hakkında yapılan soruşturmada ... 334 adet soruşturma dosyasını 1 yıl 3 ay ile 2 yıl arasında değişen sürelerle işlemsiz bırakmak suretiyle görevde kayıtsızlık ve düzensizlik gösterdiği,*

¹⁵² Aldemir, 2013: 498.

¹⁵³ Kırmızıgül, 1998: 59.

görevinde daha dikkatli olması gerektiği anlaşılmalı; 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu'nun 63 üncü maddesinin ikinci fıkrasının (a) bendi gereğince "Uyarma" cezası ile cezalandırılmasına"

karar vermiştir¹⁵⁴.

- Meslektaşlarına, emrindeki personele, görevi nedeniyle muhatap olduğu kişilere veya iş sahiplerine karşı kırıcı davranmak

Kırıcı davranış, çevresindeki kişileri inciten ve nezaket kurallarına uymayan hareketlerdir. Hakim ve savcı; iş arkadaşlarına, emrindeki personele, görevi nedeniyle muhatap olduğu kişilere veya iş sahiplerine karşı kırıcı davranması halinde uyarma cezasıyla cezalandırılır.

Konuyla ilgili olarak Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu İkinci Dairesi;

"Hakim hakkında yapılan soruşturmada, ilgilinin müstemirren baktığı ... dava dosyasının duruşmasında davacı vekiline "Sen çok konuşuyorsun", davacı ...'a "Avukatını sustur, susturamıyorsan değiştir", tanık ...'ya "Çok konuşma, yalan söylüyorsun" şeklinde demek suretiyle bağırıldığı, .../... Esas sayılı dava dosyasında ise davacı vekili olan müşteki Avukat ...'e reddi hakim talepli dilekçesini havale ettirmek istediğinde dilekçeyi okuyup "Senin derdin ne?" diyerek kendisine çıkıştığı, bir başka gün "Tensip zaptı olsa ne olur, olmasa ne olur?" diyerek kendisine bağırıldığı anlaşılmalı, eylemine uyan 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu'nun 63 üncü maddesinin ikinci fıkrasının (b) bendi gereğince uyarma cezası ile cezalandırılmasına"

karar vermiştir¹⁵⁵.

- Mazeretsiz olarak göreve geç gelmek ve görevden erken ayrılmak

Hakim ve savcılarının bu düzenlemeyle cezalandırılabilmesi için; göreve geç gelme, veya erken ayrılma eylemlerinin izinsiz olması ve kabul edilebilir bir özrünün de olmaması gerekir. Bu nedenle izin ve özür kavramlarının tanımlanması ve açıklanması maddenin anlaşılması bakımından gereklidir¹⁵⁶. Türk Dil Kurumu'na (2016) göre özür; *"Bir kusurun hoş görülmesini gerektiren sebep, mazeret."*, izin ise, *"Bir şey yapmak için verilen veya alınan özgürlük, müsaade, ruhsat, icazet, mezuniyet."*tir.

Konuyla ilgili olarak Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu İkinci Dairesi;

"Cumhuriyet Savcısı ... hakkında yapılan soruşturmada: ilgilinin, .../.../..... günü saat 13.15 civarında ..."

¹⁵⁴ Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu İkinci Dairesi, 10/07/2014, E:2014/48 K:2014/422, <http://www.hsyk.gov.tr/Mevzuat/disiplin-kararlari/dagilim/63-UYARMA/63-A/63-a.pdf>, (erişim tarihi: 15.11.2015).

¹⁵⁵ Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu İkinci Dairesi, 16/01/2014, E:2013/126 K:2014/18, <http://www.hsyk.gov.tr/Mevzuat/disiplin-kararlari/dagilim/63-UYARMA/63-B/63-b.pdf>, (erişim tarihi: 15.11.2015).

¹⁵⁶ Coşkun, 2009: 76.

... plakalı aracıyla ..'da bulunduğu hususunun ... yolu Beko önünde hız sınırını ihlal etmesinden dolayı hakkında tespit tutanağı düzenleyen polis memurlarının tanıklıkları ile doğrulandığı üzere, .../.../.... günü izinsiz ve mazeretsiz olarak görev mahallini terk ederek ...'ya geldiği, .../.../.... tarihli trafik tespit tutanağı ve tutanak mümzisi ....'nın anlatımı karşısında, Cumhuriyet savcısı ...'nın .../.../.... tarihinde mazeretsiz olarak görevinden erken ayrıldığı kanaatine varılmakla, eylemine uyan 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu'nun 63 üncü maddesinin ikinci fıkrasının (c) bendi gereğince "uyarma" cezası ile cezalandırılmasına"

karar vermiştir¹⁵⁷.

-Kanun, tüzük, yönetmelik karar ve talimatlarda açık olarak belirtilen konularda, işi uzatacak şekilde davranışlarda bulunmak, yazı ve tekitleri zamanında cevaplandırmamak

Burada hakim veya savcının icrai veya ihmali şekilde görevinin gereklerini zamanında yerine getirmemesi söz konusudur.

Konuyla ilgili olarak Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu İkinci Dairesi;

"1) 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 12 inci maddesinde yer alan suç yerine ilişkin düzenlemenin Cumhuriyet başsavcılıkları değil mahkemeler açısından tanzim edilmiş olmasına, anılan Kanun'un 18 inci maddesi uyarınca da iddianamenin okunmasından önce bu konuda talepte bulunmak suretiyle yetki sorununun yasa ve yargı yoluyla çözülmesi yerine;

a) ... Ltd. Şti. vekilinin şikâyeti üzerine ... hakkında sahtecilik ve dolandırıcılık suçlarından ... Cumhuriyet Başsavcılığının .../... sırasına kayden başlatılan soruşturmada, suçun yargı çevresinde işlenmediği gerekçesiyle .../.../.... ve .../.../.... tarihlerinde iki defa,

b) ...'ın kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçundan şikâyeti üzerine, ... Cumhuriyet Başsavcılığının .../... sırasına kayden başlatılan soruşturma sonucunda, müştekinin, olayın ... Cumhuriyet Başsavcılığı yargı sınırlarında işlendiğine dair beyanı uyarınca evrakın yetkisizlik kararı ile gönderilmesi üzerine, hiçbir araştırma ve inceleme yapmadan, müştekinin beyanlarının hayatın olağan akışına uygun olmadığı, şüphelilerin adreslerinin belli olmadığı ve ilk müracaat yerinin de ... olduğu gerekçesiyle .../.../...., .../.../.... ve .../.../.... tarihlerinde üç defa,

c) ... İnşaat Malzemeleri San. ve Tic. Ltd. Şti. ile ... İnşaat Planlama Müh. Tic. Ltd. Şti. yetkililerinin şikâyeti üzerine ... Cumhuriyet Başsavcılığının .../... sırasında başlatılan soruşturmada, işlenen suçun yargı çevresinde işlenmediği gerekçesiyle .../.../...., .../.../...., .../.../...., .../.../.... ve .../.../.... tarihlerinde beş defa olmak üzere yetkisizlik kararları vermek suretiyle, şüpheli veya şüpheliler hakkındaki soruşturma evrakını sürüncemede bıraktığı,

2) Yetkisizlik kararlarında görevi ve sıfatı ile bağdaşmayan ve resmi yazışma kurallarına da uymayan ifadelere yer verdiği,

Bu cümleden olarak;

a) ...'ın şikâyeti üzerine yürütülen soruşturma evrakının ... Cumhuriyet Başsavcılığınca yetkisizlik kararıyla gönderilmesi nedeniyle ... Cumhuriyet Başsavcılığının .../... sayısına kayden yürüttüğü soruşturma neticesinde verdiği .../.../.... tarihli ve .../... sayılı yetkisizlik kararında " ...müştekinin

¹⁵⁷ Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu İkinci Dairesi, 02/06/2011, E:2010/11 K:2011/302, <http://www.hsyk.gov.tr/Mevzuat/disiplin-kararlari/dagilim/63-UYARMA/63-C/63-c.pdf>, (erişim tarihi: 15.11.2015).

iddialarına dayanılarak yetkisizlik kararı verilemez. ... bölgesinde bir benzinlik, ... bir gecekondu beyanlarıyla yetkisizlik kararı verilmez. Müştekinin iddiaları hayatın olağan akışına uygun değildir. Yeni tanıştığı birini aracına almak, aracını ona vermek, gezmeye başlamak, başka bir erkeği arabaya almak, ...müştekinin aracına binerek uzaklaşması fiillerinin nasıl olduğu, aracı alıp gitmesine nasıl izin verildiği hususu anlaşılmalıdır.

...müştekinin, ... Polis Merkezine başvurusuyla suç uydurma ve iftira suçları oluşmuştur ve araştırılması gerekir. .... Cumhuriyet Başsavcılığı yetki alanı içerisinde herhangi bir suç işlendiği izlenimini veren bir hâl tespit edilememiştir.“

Aynı evrakın yeniden iade edilmesi üzerine verdiği .../.../.... tarihli ve .../... sayılı yetkisizlik kararında ise “Cumhuriyet savcısını önyargı ile suçlamak kamu görevlilerine hakaret suçunu oluşturur. Bir daha resmi yazışma usul ve esaslarına aykırı yetkisizlik kararınız olursa, hakkınızda TCK'nın 125/1/3-a son maddesi gereğince suç duyurusunda bulunulacaktır. Usule uygun olmayan yetkisizlik kararları vermenin sorumluluk doğuracağı hususu ... Cumhuriyet Savcısı hakkında da geçerlidir”,

b) ... ve ... Cumhuriyet Başsavcılıklarından yetkisizlikle gönderilen evrak üzerine yürüttüğü soruşturmalar sonucunda vermiş olduğu, .../.../.... tarihli ve .../.....-..... sayılı yetkisizlik kararında “.../.../.... tarihinde meri olan 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ile iddianamenin iadesi müessesesi getirildikten sonra Cumhuriyet Başsavcılıkları arasında verilen yetkisizlik kararlarında ve bu kararlarda ısrarda büyük artış gözlemlenmiştir. Bunun nedeninin iş yüzdesini tutturma ve terfi edebilme olduğu anlaşılmıştır. Evrak bir daha iade edildiği takdirde suç ve suçlunun cezasız kalmaması için iade edilmeyerek failin tespiti için soruşturmaya başlanacaktır. İade eden Cumhuriyet savcısı hakkında Yüksek Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğüne suç duyurusunda bulunulacaktır” .../.../.... tarihli ve .../.....-..... sayılı yetkisizlik kararında da “Evrak son kez ... Cumhuriyet Başsavcılığına yetkisizlik kararı ile gönderilmektedir. Evrak yeniden yetkisizlik kararı ile gönderildiği takdirde gereği yapılacak ve ayrıca evrak iade edilmeyerek soruşturmaya başlanacaktır.” şeklinde ifadelere yer verdiği,

3) Kendisinin yürüttüğü soruşturmalar sonucunda verdiği yetkisizlik kararları uyarınca gönderilen soruşturma evrakını, yetkisizlik kararıyla iade eden ... ve ... Cumhuriyet savcıları hakkında, Cumhuriyet Başsavcılığını aracı kılmaksızın resmi yazışma kurallarına aykırı olarak suç duyurularında bulunduğu iddialarıyla ilgili yapılan soruşturmada;

... Cumhuriyet Savcısı ... 'a isnat olunan eylemlere ilişkin soruşturma dosyasının incelenmesi sonucunda; inceleme tutanakları ve tüm dosya kapsamı nazara alındığında ilgilinin mevzuatta açık olarak belirlenmiş konularda işi uzatacak şekilde davranışlarda bulunduğu anlaşıldığından tüm soruşturma maddeleri birlikte değerlendirilmek suretiyle eylemine uyan 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu'nun 63 üncü maddesinin ikinci fıkrasının (d) bendi gereğince uyarma cezası ile cezalandırılmasına, Üye .... 'ın ilgilinin geçmiş çalışmaları ile olumlu sicil ve terfileri nazara alınarak aynı Kanun'un 70 inci maddesinin ikinci fıkrası gereğince verilen cezanın ortadan kaldırılması gerektiği yönündeki muhalefetine karşın oyçokluğu ile”

karar vermiştir¹⁵⁸.

-Bilirkişi seçimi ve görevlendirmesi sırasında kanunlarla belirlenen kurallara uymamak

¹⁵⁸ Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu İkinci Dairesi, 19/04/2012 tarih, E:2011/55 K:2012/272, <http://www.hsyk.gov.tr/Mevzuat/disiplin-kararlari/dagilim/63-UYARMA/63-D/63-d.pdf>, (erişim tarihi: 15.11.2015).

Bilirkişilerin nitelikleri, eğitimi, seçimi ve denetimine ilişkin usul ve esasların belirlenmesi ile bilirkişilik için etkin ve verimli bir kurumsal yapı oluşturulması amacıyla hazırlanan, 3.11.2016 tarih ve 6754 sayılı Bilirkişilik Kanunu'nun 37. maddesi¹⁵⁹ ile 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanununun 63. maddesinde getirilen değişiklik uyarınca “bilirkişi seçimi ve görevlendirmesi sırasında kanunlarla belirlenen kurallara uymamak,” uyarma cezasını gerektiren bir hal olarak düzenlenmiştir.

Bu itibarla, Bilirkişilik Kanunu, Hukuk Muhakemeleri Kanunu, Ceza Muhakemesi Kanunu, Hakimler ve Savcılar Kanunu ile ilgili mevzuat hükümleri dikkate alınarak bilirkişi seçimi ve görevlendirmesi yapılmaması halinde hakim ve savcıya uyarma cezası verilebilecektir.

-Nitelik ve ağırlıkları itibariyle yukarıda belirtilen benzeri eylemlerde bulunmak

Uyarma cezası bakımından torba bir hüküm özelliği taşıyan bu hükme dayanılarak yukarıda sayılanlara benzeyen birçok eyleme uyarma cezası verilebilmektedir. Bu düzenleme incelendiğinde, disiplin suçları açısından kanunilik ilkesinin katı bir biçimde uygulanmadığı, ceza hukukunda yasaklanan kıyasa izin verildiği görülmektedir¹⁶⁰. Bunun sebebi disiplin suçu teşkil edecek bütün fiillerin eksiksiz bir listesinin yapılmasının imkansız oluşudur. Şayet disiplin hukuku alanında kanunilik ilkesi mutlak anlamda geçerli olursa, kanunla öngörülmemiş ama kamu düzenini bozan fiillerin disiplin cezasıyla cezalandırılması mümkün olamayacaktır¹⁶¹. Bu durumda disiplin suçları anlamında kanunilik ilkesi geçerli olmadığına göre, Hakimler ve Savcılar Kurulu, hakim ve savcının kanunla disiplin suçu olarak nitelendirilmemiş bir fiilini takdir hakkını kullanarak disiplin suçu sayarak cezalandırabilecektir. Ancak burada Kurulun takdir yetkisi fiilin “nitelik ve ağırlığı itibariyle benzer” olması bakımından sınırlandırılmıştır. Diğer bir deyişle Kurul tamamen serbest bir şekilde değil ancak kıyas yoluyla disiplin suçu ihdas edebilecektir¹⁶². Aşağıda ayrıntılı olarak görüleceği üzere, 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu'nun 63 ila 66 maddelerinde düzenlenen uyarma, kınama, aylıktan kesme ve kademe ilerlemesinin durdurulması cezaları için tek tek sayılan disiplin suçları yanında, yine bu cezalardan birisi verilmek üzere nitelik ve ağırlıkları itibariyle sayılan benzer eylemleri işlemek biçiminde torba suç hükümleri öngörülmüş, buna karşılık 67 ila 69. maddelerinde düzenlenen derece yükselmesinin

¹⁵⁹ 6754 sayılı Bilirkişilik Kanunu madde 37: 24/2/1983 tarihli ve 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanununun 63. maddesinin ikinci fıkrasına (d) bendinden sonra gelmek üzere aşağıdaki bent eklenmiş ve mevcut (e) bendi (f) bendi olarak teselsül ettirilmiştir.

“e) Bilirkişi seçimi ve görevlendirmesi sırasında kanunlarla belirlenen kurallara uymamak,”

¹⁶⁰ Kaya, 2005: 63.

¹⁶¹ Gözler, 2009a: 660.

¹⁶² Gözler, 2009a: 661.

durdurulması, yer değiştirme ve meslekten çıkarma cezaları için böyle bir düzenlemeye gidilmeyerek sınırlı sayma yolu benimsenmiştir.

Konuyla ilgili olarak Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu İkinci Dairesi;

“ ... Cumhuriyet Savcısı ... hakkında yapılan soruşturmada, ilgilinin talebinin Sulh Ceza Mahkemesince reddedilerek itirazın incelenmek üzere Nöbetçi Asliye Ceza Mahkemesine gönderilmiş olmasına rağmen itiraz sonucunu beklemeksizin doğrudan TİB Başkanlığına müracaat ederek adı geçenlerin telefon görüşme kayıtlarını getirttiği, acele hlin ne olduğuna dair gerekçe göstermeksizin gece 03.10 sıralarında ismi ilk gönderilen ihbar mektubunda şüpheliler arasında bulunmayan bir şahsın (... isimli şahsın abisi ...) evinde arama yapılmasına sebebiyet verdiği, ayrıca el koymaya ilişkin herhangi bir hakim kararı bulunmamasına rağmen hukuka aykırı bir şekilde şahsın evindeki masa üstü bilgisayarın harddiskine el konulmasına yol açtığı, iadesini sağlamadığı anlaşılmakla söz konusu eylemlerin bir bütün hâlinde değerlendirilmesinde; üyeler ..., ... ve ...'nun, 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu'nun 65 inci maddesinin ikinci fıkrasının (a) bendi gereğince kınama cezası verilmesi yönünde, Daire Başkanı ... ile üyeler .... ve ...'ın, aynı Kanun'un 63 üncü maddesinin ikinci fıkrasının (e) bendi gereğince uyarma cezası verilmesi, ye ....'in, ceza tayinine yer olmadığına karar verilmesi yönünde oy kullanmaları üzerine 6087 sayılı Kanun'un 31 inci maddesinin 4 üncü fıkrası gereğince oyların dağılımı nedeniyle ilgilinin en aleyhine olan oy kendisine en yakın oya ilave edilmek suretiyle neticeten 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu'nun 63 üncü maddesinin ikinci fıkrasının (e) bendi gereğince uyarma cezası ile cezalandırılmasına”

karar vermiřtir¹⁶³.

2.4.1.2. Aylıktan Kesme Cezası

Aylıktan kesme cezası, izinsiz veya kabul edilir mazereti olmaksızın göreve (1 veya 2 gün) gelmeyen hakim ve savcıların aylıklarından her gün için bir günlüğünün kesilmesidir. (2802 sayılı K. md. 64). Bu hükme göre hakim ve savcının izinli olması veya kabul edilebilir bir özrünün bulunması durumunda disiplin suçu oluşmayacaktır. 2802 sayılı Kanun, hakim ve savcının kabul edilebilir bir zr olmaksızın 2 günden daha fazla işe gelmemesi halinde gelinmeyen süreye göre daha ağır disiplin cezaları ngrmştir. Bu cezalara aşağıda değinilecektir.

Uyarma ve kınama cezaları manevi yönü olan cezalardır. Aylıktan kesme cezası ise manevi yönüyle birlikte maddi yönünün de bulunması sebebiyle bu cezalardan ayrılmaktadır¹⁶⁴. 2802 sayılı Kanun'da belirtilen aylıktan kesme cezasından farklı olarak 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nda aylıktan kesme cezasının verilmesi durumunda memurun brüt

¹⁶³ Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu İkinci Dairesi, 25/02/2014, E:2013/272 K:2014/105, <http://www.hsyk.gov.tr/Mevzuat/disiplin-kararlari/dagilim/63-UYARMA/63-E/63-e.pdf>, (erişim tarihi: 24.01.2016).

¹⁶⁴ iek, 2011: 62.

aylığından 1/30 - 1/8 arasında kesinti yapılmaktadır. Ancak 2802 sayılı Kanun'da böyle bir oran belirtilmemiş, aylıktan kesme cezası uygulanırken hakim ve savcılar aylıklarından her gün için bir günlüğün kesileceği belirtilmiştir.

Konuyla ilgili olarak Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu İkinci Dairesi;

“Hakim ... hakkında yapılan soruşturmada, görevde kayıtsızlık ve düzensizlik gösterdiği, bu cümleden olarak; ... Adliyesinde yetkili olarak görevlendirildiği 26.02.2010-14.06.2010 tarihleri arasında mazereti olmaksızın 19.04.2012 tarihli 19 adet ve 20.05.2012 tarihli 25 adet Asliye Ceza Mahkemesi dosyanın duruşmasını yapmayarak duruşmanın Hakim ... tarafından yapılmasına sebep olduğu iddiasıyla yapılan soruşturmada, adı geçeninin izin olmaksızın ve hasta olduğunu kanıtlar mahiyette sevk veya rapor ibraz etmeksizin iki gün süreyle görevine gelmediği sabit olmakla, eylemine uyan 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu'nun 64 üncü maddesi uyarınca “iki gün süre ile aylıktan kesme” cezası ile cezalandırılmasına”

karar vermiştir¹⁶⁵.

2.4.1.3. Kınama Cezası

Kınama, belli bir eylem veya davranışın kusurlu sayıldığı için hakim ve savcıya yazı ile bildirilmesidir (2802 sayılı K. md. 65). Kınama cezası gerektiren eylemler şunlardır:

- Hizmet içinde ve dışında, resmi sıfatının gerektirdiği saygınlık ve güven duygusunu sarsacak nitelikte davranışlarda bulunmak

Hakim ve savcılar görev ve sıfatları dolayısıyla vatandaşın itibar ve güven duygusunu sarsmamakla yükümlüdürler. Bu yükümlülüğe aykırı düşen davranışlarda bulunan hakim ve savcılara kınama cezası uygulanır. Ancak, hakim ve savcının hangi fiillerinin bu suçu oluşturacağı konusunda net ve standart ölçüler bulunmadığından; yer, zaman, hakim ve savcının kişisel yapısı ve ruh hali dikkate alınarak değerlendirme yapılabilir¹⁶⁶.

Birleşmiş Milletler Bangalor Yargı Etiği İlkelerine göre de, Hakim, hakimden sâdır olan tüm etkinliklerde yakışsız ve yakışık almayan görüntüler içerisinde olmaktan kaçınılmalıdır.(Değer 4.1) Kamunun sürekli denetim öznisi olarak hakim, normal bir vatandaş tarafından sıkıntı verici olarak görülebilecek kişisel sınırlamaları kabullenmeli ve bunlara isteyerek ve özgürce uymalıdır. Hakim, özellikle yargı mesleğinin onuruyla uyumlu bir tarzda davranmalıdır (Değer 4.2). Hakim, yargısal görevlerini layıkıyla yerine getirmesine uygun düşmeyen davranışlar içerisinde bulunamaz. (Değer 6.7)

¹⁶⁵ Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu İkinci Dairesi, 17/09/2013, E:2012/404 K:2013/751, <http://www.hsyk.gov.tr/Mevzuat/disiplin-kararlari/dagilim/64-AYLIKTAN-KESME/64.pdf>, (erişim tarihi: 17.11.2015).

¹⁶⁶ Arıca, 2006: 269.

Konuyla ilgili olarak Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu İkinci Dairesi;

“... Eski Hakimi Halen Emekli Hakim ... hakkında yapılan soruşturmada: Hizmet içinde ve dışında, resmi sıfatının gerektirdiği saygınlık ve güven duygusunu sarsacak nitelikte davranışlarda bulunduğu, Bu kapsamda;

- a) Haksız çıkar elde etmek amacıyla tanınmış markaların taklit ürünleri imal, ihraç ve ithal etmek suretiyle marka haklarına tecavüz suçlarını işlemek maksadıyla örgüt kurmak suçundan şüpheliler hakkında ... Cumhuriyet Başsavcılığı Fikri ve Sınai Haklar Bürosunun .... Sayısına kayden başlatılan soruşturma kapsamında, iletişimin dinlenmesi ve kayda alınmasına ilişkin mahkeme kararlarına istinaden yapılan çalışmalarda, suç örgütünde grup lideri olduğu iddia edilen .... ile 13.01.2012 günü saat 15:12, 16.01.2012 günü saat 16:56, 26.01.2012 günü saat 15:21, 07.01.2012 günü saat 13:02, 25.01.2012 günü saat 14:57’de telefon görüşmeleri yaptığı ve mallara el konulan şüpheliye daha az ceza alması yönünde yardımcı olacağı vaadinde bulunduğu,
- b) Söz konusu soruşturma kapsamında 11.02.2012 tarihinde ....’de gözaltına alınıp ... Emniyet Müdürlüğü Güvenlik Şube Müdürlüğüne götürülen şüpheli ... ile ilgili olarak buraya ait .... / ... Dâhili numaralı telefonu aradığı, kendisini .... Asliye 2. Ticaret Mahkemesi Hakimi .... olarak tanıtarak ... isimli polis memuruyla yaptığı görüşmede, yapılan operasyon kapsamında tanıdığı ....’in gözaltına alındığını, konunun markalarla ilgili olduğunu belirtip “Şahıs hakkında bilgi alabilir miyim?” diye sorduğu, durum izah edilince “....’e konuyla ilgilendiğimi söyleyebilir misiniz?” dediği ve yarım saat sonra tekrar arayıp konuyla ilgilendiğinin şüpheliye söylenip söylenmediğini teyit etmeye çalıştığı, görüşmeyi yapan polis memurunun olumlu cevap vermesi üzerine “Şahısla görüşebilir miyim?” diye sorduğu, telefonla görüşmesinin mümkün olmadığı isterse emniyete gelip görüşebileceği söylenince de “Tamam görüşmeme gerek yok” diyerek telefonu kapattığı,
- c) Suç örgütünde grup lideri olduğu iddia edilen ... ile yemek yediği bir ortamda “.... üzerimde nakit yok, bana borç para verir misin?” deyip 100-200 TL borç para aldığı halde geri iade etmediği yine ....’dan benzer şekilde eşine, sevgilisine hediye ayakkabılar alıp parasını ödemediği iddialarıyla yapılan soruşturmada eylemlerinin hizmet içinde ve dışında resmi sıfatının gerektirdiği saygınlık ve güven duygusunu sarsacak nitelikte olduğu kanaatine varılmakla, tüm soruşturma maddeleri yönünden 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu’nun 65’inci maddesinin ikinci fıkrasının (a) bendi gereğince kınama cezası ile cezalandırılmasına”

karar vermiştir¹⁶⁷.

- Kılık ve kıyafetinde mesleğin gerektirdiği saygınlığı gözetmemek

Hakim ve savcılar ifa ettikleri görevin niteliği ve önemi sebebiyle hem görev başında hem de özel yaşamlarında kılık kıyafetlerinde mesleğin gerektirdiği saygınlığı gözetmek ve diğer kamu görevlilerine nazaran daha özenli davranmak zorundadır. Nitekim Kanunkoyucu bu sebeple 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu’nda memurların kılık ve kıyafet hükümlerine aykırı davranmanın cezasını uyarma olarak öngörmüş olmasına karşın, 2802 sayılı Kanun’da

¹⁶⁷ Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu İkinci Dairesi, 28/05/2015, E:2014/136 K:2015/323, <http://www.hsyk.gov.tr/Mevzuat/disiplin-kararlari/dagilim/65-KINAMA/65-a.pdf>, (erişim tarihi: 24.01.2016).

hakim ve savcının kılık ve kıyafetinde mesleğin gerektirdiği saygınlığı gözetmemesi halinde daha ağır bir ceza olan kınama cezasını öngörmüştür.

Adli ve idari yargıda görevli hakim ve savcılarının duruşmalarda ve adli yıl açılışlarında giymeye mecbur oldukları resmi kıyafete ilişkin esas ve usuller “*Hakim ve Savcılarının Resmi Kıyafet Yönetmeliği*¹⁶⁸”nde düzenlenmiştir. Yönetmeliğin 4. maddesine göre, hakim ve savcılarının, resmi kıyafeti siyah parlak kumaştan yapılmış, geniş kollu, düğmesiz cübbedir. Bu cübbelerin yakalarından başlamak üzere ön kısımları ile iki kol ağzlarında ve sert yaka kısmının iç ve dışında, a) ceza mahkemelerindeki hakimlerle savcı sınıfından olanlar için kırmızı, b) hukuk mahkeme ve mercilerindeki hakimler için yeşil, c) idari yargı hakimleri için gri renkli astar bulunur. Savcı sınıfından olanlar ayrıca cübbenin ön yüzünde, sağ omuzdan sarı bir düğme ile başlayış göğüs orta kısmı hizasında biten ve sarkık bir şekilde duran sarı simden yapılmış geniş örgü kordon takarlar. Yönetmelikte yazılı cübbeler, “*Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Çalışan Personelin Kılık ve Kıyafetine Dair Yönetmeliği*”nin 5. maddesinde belirtilen kıyafetin üzerine giyilir (Yön md. 7).

Konuyla ilgili olarak Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu İkinci Dairesi;

“Cumhuriyet Savcısı ... hakkında yapılan soruşturmada: Hizmet içinde ve dışında, resmi sıfatının gerektirdiği saygınlık ve güven duygusunu sarsacak nitelikte davranışlarda bulunduğu, Bu cümleden olarak; Cumhuriyet Başsavcısının izni olması nedeniyle ... Cumhuriyet Başsavcılığını temsilen katıldığı 30 Ağustos 2006 tarihinde yapılan zafer bayramı çelenk koyma ve saygı duruşu törenine, protokol kurallarına aykırı bir şekilde kravatsız ve ceketsiz gömlekle iştirak etmek suretiyle törene katılan heyet ile vatandaşlar nezdinde adliyenin itibarını zedelediği, dosyadaki bilgi, belge, fotoğraf, tanık anlatımları ve adı geçen Cumhuriyet Savcısının savunması ile soruşturma maddesinin doğrulandığı ve bu şekilde ilgilinin kılık ve kıyafetinde mesleğin gerektirdiği saygınlığı gözetmediği sonuç ve kanaatine varıldığından, hakkında 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanununun 65 inci maddesinin ikinci fıkrasının (b) bendi gereğince kınama cezası verilmesine”

karar vermiştir¹⁶⁹.

-Devlete ait araç ve gereçleri özel işlerde kullanmak

2802 sayılı Kanun resmi belge, araç ve gereçleri özel işlerinde kullanan hakim ve savcının kınama cezası ile cezalandırılacağını öngörmüştür. Bu fiilin cezalandırılması için zimmet suçunun oluşması şart değildir. Özel işlerde kullanma fiili, bizzat hakim ve savcı tarafından kullanma olarak dar anlamda yorumlanmamalı, devlete ait araç ve gereçlerin hakim ve savcının ailesi tarafından kullanılması ya da bir yabancıнын kullanmasına izin verilmesi de

¹⁶⁸ Bu Yönetmelik, 2797 sayılı Yargıtay Kanunu'nun 66'ncı maddesi ile 2575 sayılı Danıştay Kanunu'nun 94. maddesi dışında kalan hakim ve savcılarını kapsamaktadır.(Yön md.2)

¹⁶⁹ Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu İkinci Dairesi, 28/05/2009, E:2008/183 K:2009/140, <http://www.hsyk.gov.tr/Mevzuat/disiplin-kararlari/dagilim/65-KINAMA/65-b.pdf>, (erişim tarihi: 21.11.2015).

bu hüküm çerçevesinde değerlendirilmelidir¹⁷⁰.

-Meslektaşlarına, emrindeki personele, görevi nedeniyle muhatap olduğu kişilere veya iş sahiplerine kötü muamelede bulunmak

Hakim ve savcılar, meslektaşlarına, emrindeki çalışanlara ve iş sahiplerine karşı iyi davranmak zorundadır. Hakim ve savcılarının davranışlarının niteliğinin tespitinde toplumdaki genel kabul görmüş kurallar ile birlikte örf ve adetlerin de esas alınması gerekmektedir¹⁷¹.

Konuyla ilgili olarak Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu İkinci Dairesi;

“Görevli olduğu ... 1 inci Sulh Hukuk Mahkemesinin 14/10/2011 tarihindeki duruşmasının celse arasında avukat ...'e “Şerefsiz” diyerek hakaret edip, yumruklamak suretiyle görevi nedeniyle muhatap olduğu kişilere veya iş sahiplerine kötü muamelede bulunduğu; İddiadan dolayı adı geçen hakaret ve basit yaralama suçundan yargılandığı Yargıtay 4. Ceza Dairesinin .../.../..... tarih, ...ve ..../... sayılı kararıyla sanık hakkında 5271 sayılı CMK'nın 231/6 maddesi uyarınca hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verildiği, bu suretle görev nedeniyle muhatap olduğu kişiye kötü muamelede bulunduğu anlaşıldığından eylemine uyan 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu'nun 65 inci maddesinin ikinci fıkrasının (d) bendi gereğince kınama cezası ile cezalandırılmasına”

karar vermiştir¹⁷².

- Eşlerinin, ergin olmayan veya kısıtlanmış çocuklarının kazanç getiren sürekli faaliyetlerini onbeş gün içinde Adalet Bakanlığına bildirmemek

Eşleri, ergin olmayan veya kısıtlanmış olan çocukları, kazanç getiren sürekli faaliyetlerde bulunan hakim ve savcılar bu durumu 15 gün içinde Adalet Bakanlığı'na bildirmekle yükümlü (2802 sayılı K.md.65/e) olup; aksi durumda kınama cezası ile cezalandırılırlar. Buradaki amaç dürüstlüğü ve kontrolü sağlamak, hakim ve savcının mesai saatleri dışında, kendi ailesinin bile olsa kazanç getirici faaliyetlerine katılması önünde caydırıcılığın sağlanmak istenmesidir¹⁷³.

-Adalet Bakanlığı'nın mevzuat uyarınca verdiği talimatı yerine getirmemek, büro ve kalemlerin denetimini ihmal etmek

Hakim ve savcının, Adalet Bakanlığı'nın mevzuat uyarınca verdiği talimatı yerine getirmemesi, büro ve kalemlerin denetimini ihmal etmesi kınama cezasını gerektirmektedir.

Konuyla ilgili olarak Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu İkinci Dairesi;

“... Eski Hakimi hâlen emekli ... 'e isnat olunan eylemlere ilişkin soruşturma dosyası içeriği, savunma ve

¹⁷⁰ Kırmızıgül, 1998: 71.

¹⁷¹ Coşkun, 2009: 95.

¹⁷² Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu İkinci Dairesi, 04/06/2013, E:2011/254 K:2013/480, <http://www.hsyk.gov.tr/Mevzuat/disiplin-kararlari/dagilim/65-KINAMA/65-d.pdf>, (erişim tarihi: 21.11.2015).

¹⁷³ Yerebasmaz, 2011: 1195.

elde edilen diğer deliller birlikte değerlendirildiğinde; İlgilinin, ... Cumhuriyeti 'nin davalı sıfatı ile tarafı olduğu ... 6. Asliye Hukuk Mahkemesinin .../.../... Esas sayılı dosyasında, tebligat evraklarını yargılamanın yapıldığı sırada yürürlükte bulunan Tebligat Tüzüğü'nün 45. maddesindeki "Tebligatı çıkaran merci, tebliğ evrakını, bağlı bulunduğu Bakanlık kanalından Dışişleri Bakanlığına gönderecektir" hükmüne aykırı olarak doğrudan ... Büyükelçiliğine gönderdiği gibi Adalet Bakanlığı Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğüne mahkemeye hitaben yazılan .../.../... Tarih ve ..... sayılı, .../.../... Tarih ve ..... sayılı, .../.../... tarih ve ..... Sayılı yazılar ile Adalet Bakanlığı Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü'nün 63/3 sayılı Genelgesinin 41.maddesine göre, ilgili evrakın ... ve .... tercümesinin iki takım hâlinde Bakanlığa gönderilmesi istenildiği hâlde, emekli olduğu .../.../... Tarihine kadar söz konusu yazılara cevap vermediği anlaşılınca, 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu'nun 65 inci maddesinin ikinci fıkrasının (f) bendi kapsamında sabit görülen eylemi nedeniyle "Kınama" cezası ile cezalandırılmasına"

karar vermiştir¹⁷⁴.

- Görevin işbirliği ve uyum içerisinde yapılmasını engelleyici tutum ve davranışlarda bulunmak

Bu yükümlülük yargılama faaliyetlerinde verimliliği sağlamaya yönelik bir düzenlemedir. Hakim ve savcılar gerek kendi aralarında gerekse personelle ilişkilerinde işbirliği ilkesine uygun davranarak adalet hizmetlerinin rasyonel, ussal ve süratli yürütülmesini sağlamakla yükümlüdürler¹⁷⁵. Bu nedenle işlenen fiil görevin işbirliği ve uyum içerisinde yapılması ilkesine aykırılık teşkil ediyor ise bu hüküm doğrultusunda hakim ve savcı hakkında kınama cezası uygulanır.

Konuyla ilgili olarak Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu İkinci Dairesi;

"... eski Hakimi hâlen müstafti ... hakkında yapılan soruşturma: Görevin işbirliği ve uyum içerisinde yapılmasını engelleyici tutum ve davranışlarda bulunduğu, Bu bağlamda; Duruşma günlerinde ya da bir gün önce sık sık sevk veya rapor aldığı, ... eski Hakimi hâlen müstafti ... 'e isnat olunan eylemle ilgili soruşturma dosyasının incelenmesi sonucunda; tanık beyanı ve tüm dosya kapsamı ile sabit olan eylemin ağırlığı nazara alınarak 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu'nun 65 inci maddesinin (g) bendi gereğince kınama cezası ile cezalandırılmasına; Üye ...'un, ilgilinin hastalık mazeretini ileri sürerek sevk veya rapor almak suretiyle dava dosyası işlemlerine katılmadığı sabit olduğundan ve bunun aksi de kanıtlanmadığından, hakkında ceza tayinine yer olmadığı; Üye ...'in, adı geçen ... Adliyesinde çalışmaya başlamasından denetim tarihine kadar geçen zaman diliminde beraber çalıştığı meslektaşlarının çok fevkinde sevk ve rapor almak suretiyle çalışma arkadaşlarının yakınmasına sebebiyet verdiği sabit olduğundan, aynı Kanun'un 68 inci maddesinin (a) bendi uyarınca yer değiştirme cezası ile cezalandırılması gerektiği yönündeki muhalefetlerine karşın, oy çokluğu ile"

¹⁷⁴ Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu İkinci Dairesi, 19/12/2013, E:2013/149 K:2013/1034, <http://www.hsyk.gov.tr/Mevzuat/disiplin-kararlari/dagilim/65-KINAMA/65-f.pdf>, (erişim tarihi: 25.01.2016).

¹⁷⁵ Kırmızıgül, 1998: 66.

karar vermiştir¹⁷⁶.

- İzinsiz veya kabul edilir mazereti olmaksızın kesintisiz üç gün göreve gelmemek

Hakim ve savcılar, izinsiz veya kabul edilebilir mazereti olmaksızın kesintisiz olarak 3 gün göreve gelmedikleri takdirde kınama cezasıyla cezalandırılırlar.

- Nitelik ve ağırlıkları itibariyle yukarıda belirtilen benzeri eylemlerde bulunmak

Bu madde, kınama cezası bakımından torba bir hükümdür. Uyarma cezasındaki torba hükümlerle ilgili olarak yapılan açıklamalar burada da geçerlidir.

Konuyla ilgili olarak Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu İkinci Dairesi;

“Ağır Ceza Mahkemesi Üyesi ... 'ye isnat olunan eyleme ilişkin soruşturma dosyasının incelenmesi sonucunda; dosya içindeki tüm bilgi ve belgeler birlikte değerlendirildiğinde; tüm eylemler birlikte değerlendirilerek, İlgilinin hizmet içinde ve dışında, resmi sıfatının gerektirdiği saygınlık ve güven duygusunu sarsacak nitelikte ve görevin işbirliği ve uyum içerisinde yapılmasını engelleyici tutum ve davranışlarda bulunduğu ; mazeretsiz olarak göreve geç gelmeyi ve erken ayrılmayı alışkanlık haline getirdiği, bu eylemleri nedeniyle üyesi olduğu Ağır Ceza Mahkemesi heyetinin teşekkül edememesine ve çalışmasının aksamasına, ayrıca nöbetçi olduğu günlerde gelen sorgu evraklarının makul sayılamayacak sürelerle bekletilmesine neden olduğu ve bu eylemleri nedeniyle ilgilinin kusurlu olduğu anlaşılacakla, eylemine uyan 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu'nun 65 inci maddesinin ikinci fıkrasının (1) bendi gereğince kınama cezası ile cezalandırılmasına, eylem sayısının fazlalığı nedeniyle aynı Kanun'un 70'inci maddesinin ikinci fıkrasının uygulanmasına yer olmadığına oy birliği ile”

karar vermiştir¹⁷⁷.

2.4.1.4. Kademe İlerlemesini Durdurma Cezası

Kademe ilerlemesini durdurma, hakim ve savcının bulunduğu kademe ilerlemesinin bir yıl süre ile durdurulmasıdır (2802 sayılı K. md. 66). Kademe ilerlemesini durdurma cezası gerektiren eylemler şunlardır:

-Mazeretsiz olarak göreve geç gelmeyi veya erken ayrılmayı alışkanlık haline getirmek

Mazeretsiz olarak göreve geç gelmek ve görevden erken ayrılmak uyarma cezasını gerektirmekte iken; mazeretsiz olarak göreve geç gelmeyi veya erken ayrılmayı alışkanlık haline getirmek kademe ilerlemesini durdurma cezasını gerektirmektedir.

Konuyla ilgili olarak Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu İkinci Dairesi;

“Cumhuriyet Savcısı ... hakkında yapılan soruşturma: Mazereti olmaksızın göreve geç gelmeyi alışkanlık haline getirdiği, bu cümleden olarak; ... Cumhuriyet Savcısı olarak görev yaptığı .../.../... tarihinde kolluk

¹⁷⁶ Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu İkinci Dairesi, 11/07/2011, E:2011/8 K:2011/441, <http://www.hsyk.gov.tr/Mevzuat/disiplin-kararlari/dagilim/65-KINAMA/65-g.pdf>, (erişim tarihi: 29.11.2015).

¹⁷⁷ Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu İkinci Dairesi, 19/03/2015, E:2013/271 K:2015/164, <http://www.hsyk.gov.tr/Mevzuat/disiplin-kararlari/dagilim/65-KINAMA/65-i.pdf>, (erişim tarihi: 13.12.2015).

memurları tarafından saat 11.50 sularında mevcutlu olarak gelen evrakın gereğini mesaiye gelmediği için yerine getirmedeği, yazı işleri müdürünün telefonla araması üzerine kendisine “Bu saatte adam mı getirilir, öğleden sonra 13.30’da getirsinler” talimatını verdiği hâlde, belirttiği zaman yerine mesaiye geç gelerek evraka baktığı 14.45’ e kadar kolluk memurları ve evrakın taraflarının beklemesine neden olduğu, .../.../... günü ise mesaiye saat 14.00’de geldiği, Ayrıca .../.../... tarihinden beri mesaiye genellikle öğleye doğru 11.30 ya da öğleden sonra 14.30, 15.00 sularında geldiği, Nöbetçi olduğu günlerde, kolluk görevlilerine verdiği talimatların, bir sonraki gün yazıya dönüştürülerek imzalatılmak üzere getirildiğinde, mesaiye geç gelmesine bağlı olarak kolluk memurlarının beklemesine ve gelmeyince de ilgili evrakın yazı işleri müdürü veya zabıt kâtabi tarafından öğleden sonra ya da ertesi gün şahsına imzalatılıp, sonrasında kolluğa geç teslimine ve bu şekilde işlemlerde gecikmelere sebep olduğu yönünde isnat olunan eylemlere ilişkin soruşturma dosyasının incelenmesi sonucunda; dosya içerisindeki bilgi, belge, tanık ifadeleri birlikte değerlendirildiğinde, ilgilinin mazeretsiz olarak mesaiye geç gelmeyi alışkanlık hâline getirdiği anlaşılmakla, eylemine uyan 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu'nun 66 ncı maddesinin ikinci fıkrasının (a) bendi gereğince kademe ilerlemesinin durdurulması cezası ile cezalandırılmasına”

karar vermiştir¹⁷⁸.

- Ödeme gücünün üstünde borçlanmak suretiyle borçlarını ödeyemez duruma düşmek veya kesinleşmiş borcunu kasden ödemeyerek hakkında yasal yollara başvurulmasına neden olmak

Ödeme gücünün üstünde borçlanmak suretiyle borçlarını ödeyemez duruma düşen veya kesinleşmiş borcunu kasden ödemeyerek hakkında yasal yollara başvurulmasına neden olan hakim ve savcıya kademe ilerlemesini durdurma cezası verilir.

Konuyla ilgili olarak Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu İkinci Dairesi;

“Cumhuriyet Savcısı ... hakkında yapılan soruşturmada kesinleşmiş borcunu kasten ödemeyerek hakkında yasal yollara başvurulmasına neden olduğu, Bu cümleden olarak; a) ... 1. İcra Müdürlüğü'nün .../... esas sayılı dosyasında 10.544,77 TL birikmiş alacağını ödemeyerek hakkında icra takibi yapılmasına ve maaşının üzerine haciz konulmasına sebebiyet verdiği, b) ... 1. İcra Müdürlüğü'nün .../... esas sayılı dosyasında 21.515,00 TL birikmiş alacağını ödemeyerek hakkında icra takibi yapılmasına ve maaşının üzerine haciz konulmasına sebebiyet verdiği iddiasıyla yapılan soruşturmada; ilgilinin borçlarını ödememesi nedeniyle hakkında icra takibi yapılmasına neden olduğu, sonradan borçları ödeyerek aleyhindeki hacizleri kaldırmasının disiplin suçunun oluşmasına engel olamayacağı, ilgili hakkında benzer eyleminden dolayı disiplin cezası verilen Dairemizin .../... esas sayılı dosyasına ilişkin soruşturma izni verilmesinden sonraki bir tarihte iş bu dosyaya konu icra takibinin yapılmasına yol açtığı, dolayısıyla da bu dosyaya konu icra takibine yol açılması eyleminin ayrı bir eylem olarak değerlendirilmesi gerektiği anlaşıldığından, kesinleşmiş borçlarını kasten ödemeyerek hakkında yasal yollara başvurulmasına sebep olması şeklindeki eylemi nedeniyle 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu'nun 66 ncı maddesinin ikinci fıkrasının (b) bendi gereğince kademe ilerlemesini durdurma cezası ile cezalandırılmasına”

¹⁷⁸ Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu İkinci Dairesi, 26/03/2013, E:2012/361 K:2013/276, <http://www.hsyk.gov.tr/Mevzuat/disiplin-kararlari/dagilim/66-KID/66-a.pdf>, (erişim tarihi: 06.02.2016).

karar vermiştir¹⁷⁹.

- Belirlenen durum ve sürelerde mal beyanında bulunmamak

Hakim ve savcının mal bildirimini süresi içerisinde yapmaması kademe ilerlemesini durdurma cezasını gerektirmektedir.

3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanununun 6 ncı maddesine göre; “Bu Yasa kapsamındaki göreve atanmada, göreve giriş için gerekli belgelerle ve mal varlığında önemli bir değişiklik olduğunda bir ay içinde, görevin sona ermesi halinde, ayrılma tarihini izleyen bir ay içinde mal bildirimini verilmesi zorunludur.” Aynı Kanunun 7. maddesinde ise, "Bu Kanun kapsamındaki görevlere devam edenler, sonu (0) ve (5) ile biten yılların en geç şubat ayı sonuna kadar bildirimlerini yenilerler" hükmüne yer verilmiştir. Mal bildirimini konusunu, "Bu Kanun kapsamına giren görevlilerin kendilerine, eşlerine ve velayetleri altındaki çocuklarına ait bulunan taşınmaz malları ile görevliye yapılan aylık net ödemenin, ödeme yapılmayan görevlilerin ise, 1. derecede Devlet Memurlarına yapılan aylık net ödemenin beş katından fazla tutarındaki her biri için ayrı olmak üzere para, hisse senetleri ve tahviller ile altın, mücevher ve diğer taşınır malları, hakları, alacakları ve gelirleriyle bunların kaynakları, borçları ve sebepleri teşkil eder“ (3628 sayılı K. md. 5).

Konuyla ilgili olarak Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu İkinci Dairesi;

“ .... eski Hakimi hâlen emekli ... hakkında) .../.../... tarihinde satın alınarak eşi ... adına tescil edilen ve .../.../... tarihinde devredilen ... mevkii ... Ada, ... Parseldeki .../... Blok ... Nolu bağımsız bölümdeki ev ile .../.../... tarihinde satın alınarak kendisi adına tescil edilen ve .../.../... tarihinde devredilen ... Köyü, ... Caddesi Mevkii, ... Ada, ... Parseldeki .... Nolu Bağımsız bölümdeki konut ve .../.../... tarihinde ... A.Ş.'den kullanılan 100.000,00 TL'lik konut kredisi nedeniyle oluşan borçlanma ile ilgili olarak, 3628 Sayılı Yasanın 6. ve Mal Bildiriminde Bulunulması Hakkındaki Yönetmeliğin 8 ve 9. maddeleri uyarınca zorunlu bildirimini yapmadığı iddiasıyla yapılan soruşturmada; adı geçenin .../.../... tarihinde satın alınarak eşi ... adına tescil edilen ve .../.../... tarihinde devredilen ... Köyü ... Mevkii ... Ada, ... Parseldeki ... Blok ... Nolu bağımsız bölümdeki ev ile .../.../... tarihinde satın alınarak kendisi adına tescil edilen ve .../.../... Tarihinde devredilen ... Köyü, ... Caddesi Mevkii, ... Ada, ... Parseldeki ... Nolu Bağımsız bölümdeki konut ve .../.../... tarihinde ... A.Ş.'den kullanılan 100.000,00 TL'lik konut kredisi nedeniyle oluşan borçlanma ile ilgili olarak, 3628 Sayılı Yasa'nın 6. ve Mal Bildiriminde Bulunulması Hakkındaki Yönetmeliğin 8 ve 9. maddeleri uyarınca zorunlu bildirimini yapmadığı gibi soruşturma sırasında 3628 sayılı Yasa'nın 10 uncu maddesi kapsamında yapılan ihtar üzerine eksik bildirimde bulunduğu anlaşılmalı, 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu'nun 66 ncı maddesinin ikinci fıkrasının (c) bendi kapsamında sabit görülen eylemi nedeniyle "Kademe ilerlemesini durdurma" cezası ile cezalandırılmasına”

¹⁷⁹ Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu İkinci Dairesi, 10/12/2013, E:2013/197 K:2013/991, <http://www.hsyk.gov.tr/Mevzuat/disiplin-kararlari/dagilim/66-KID/66-b.pdf>, (erişim tarihi: 28.02.2016).

karar vermiştir¹⁸⁰.

-İzinsiz veya kabul edilir mazereti olmaksızın kesintisiz 4 - 9 gün göreve gelmemek

Yukarıda da açıklandığı üzere, izinsiz veya kabul edilir mazereti olmaksızın kesintisiz göreve 1 veya 2 gün gelmeyen hakim ve savcılara aylıktan kesme, 3 gün göreve gelmedikleri takdirde kınama cezası verilmekteyken, bundan uzun süren (dokuz güne kadar) kesintisiz göreve gelmeyen hakim ve savcılara, kademe ilerlemesini durdurma cezası verilmektedir.

Konuyla ilgili olarak Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu İkinci Dairesi;

“Hakim ... hakkında Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun ./.../... gün ve 8 sayılı kararı ile hakkında Teftiş Kurulu Başkanlığı tarafından yürütülen inceleme ve soruşturma nedeniyle 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu'nun 77. maddesi gereğince ... Cumhuriyet Savcılığında çalışmak üzere geçici yetki ile görevlendirildiği ve bu görevine yıllık izninin tamamlanmasını beklenmeden derhal başlaması gerektiğine ilişkin Personel Genel Müdürlüğü'nün ./.../... tarihli yazısını tebellüğ ederek ./.../... tarihinde ..... Adliyesindeki görevinden ayrıldığı hâlde, ./.../... tarihine kadar ... 'da kaldığı, makul süre içerisinde görevlendirildiği yerde göreve başlamadığı, ./.../... tarihinde ... Adliyesinden almış olduğu sevke istinaden ./.../... tarihinde ... 1 Nolu Sağlık Ocağından 20 gün istirahat raporu almak suretiyle ...'da kalmaya devam ettiği iddiasıyla yapılan soruşturmada, adı geçen geçici yetki ile ...'da Cumhuriyet Savcısı olarak görevlendirildiği, buna ilişkin yazıyı ./.../... tarihinde tebliğ ederek ayrılışını yaptığı, Devlet Memurları Kanunu'nun 63 üncü maddesi uyarınca makul sürede ...'a giderek görevine başlamadığı ve ./.../... tarihinde ... Cumhuriyet Başsavcılığında Hastaneye gitmek için sevk aldığı, bu suretle izinsiz kabul edilebilir mazereti olmaksızın 9 gün görev gelmediği anlaşıldığından, eylemine uyan 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu'nun 66 ncı maddesinin ikinci fıkrasının (d) bendi gereğince kademe ilerlemesini durdurma cezası ile cezalandırılmasına”

karar vermiştir¹⁸¹.

- Nitelik ve ağırlıkları itibariyle yukarıda belirtilen benzeri eylemlerde bulunmak

Kademe ilerlemesinin durdurma cezası bakımından torba bir hüküm özelliği taşıyan bu hükme dayanılarak yukarıda sayılanlara benzeyen birçok eyleme kademe ilerlemesi durdurma cezası verilebilmektedir. Uyarma cezasındaki torba hükümle ilgili olarak yapılan açıklamalar burada da aynen geçerlidir.

2.4.1.5. Derece Yükselmesini Durdurma Cezası

Derece yükselmesini durdurma, ilgilinin bir üst dereceye yükselmesinin iki yıl süre ile durdurulmasıdır (2802 sayılı K. md. 67). Derece yükselmesini durdurma cezası gerektiren

¹⁸⁰ Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu İkinci Dairesi, 08/10/2013, E:2012/5 K:2013/824, <http://www.hsyk.gov.tr/Mevzuat/disiplin-kararlari/dagilim/66-KID/66-c.pdf>, (erişim tarihi: 28.02.2016).

¹⁸¹ Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu İkinci Dairesi, 12/04/2011, E:2010/7 K:2010/115, <http://www.hsyk.gov.tr/Mevzuat/disiplin-kararlari/dagilim/66-KID/66-d.pdf>, (erişim tarihi: 28.02.2016).

eylemler şunlardır:

- İzinsiz veya kabul edilir mazereti olmaksızın, bir takvim yılı içinde, toplam onbeş gün göreve gelmemek

Hakim ve savcılar, izinsiz veya kabul edilebilir mazereti olmaksızın bir takvim yılında¹⁸² toplam onbeş gün göreve gelmedikleri takdirde derece yükselmesini durdurma cezasıyla cezalandırılırlar.

-Meslek mensuplarına yasaklanmış veya mesleğin gerekleriyle bağdaşmayan kazanç getirici faaliyetlerde bulunmak

Hakim ve savcılar, kanunlarda belirlenenlerden başka, resmi ve özel hiçbir görev alamazlar, kazanç getirici faaliyetlerde bulunamazlar (2802 sayılı K. md.48/4). Meslek mensuplarına yasaklanmış veya mesleğin gerekleriyle bağdaşmayan kazanç getirici faaliyetlerde bulunmak derece yükselmesini durdurma cezası gerektirir. Meslek mensuplarına yasaklanmış veya mesleğin gerekleriyle bağdaşmayan kazanç getirici faaliyetlerin neler olduğu, 2802 sayılı Kanun'da açıkça düzenlenmemiştir. Kanunda; hakim ve savcıların, bilimsel araştırma ve yayınlarda bulunabileceği. davet edildikleri veya yetkili makamlarınca görevlendirildikleri, ulusal ve uluslararası kurul, kongre, konferans ve benzeri bilimsel toplantılarla meslekleri ile ilgili diğer toplantılara, görevlerini aksatmamak koşulu ile katılabileceği hükme bağlanmıştır. (Mesai gün ve saatlerinde bu tür toplantılara katılmak Hakimler ve Savcılar Kurulu'nun iznine tâbidir. Bu konuda Devlet memurları hakkındaki hükümler uygulanır.) Ayrıca hakim ve savcılar, Hakimler ve Savcılar Kurulu'nun izin vermesi koşuluyla adalet yüksekokulları ile hizmet öncesi, hizmet içi ve bir üst göreve hazırlama kurslarında meslek ile ilgili konularda ders ve konferans verebilirler (2802 sayılı K. md.48/1,2,3; 6087 sayılı K. md.9).

Konuyla ilgili olarak Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu İkinci Dairesi;

“Cumhuriyet savcısı ... hakkında yapılan soruşturmada, iletişimin dinlenilmesi tutanakları incelendiğinde .../.../... Tarih, saat: 21.34, 21.54, 21.59, 22.04 ve 22.19'daki görüşmelerde toptan salça satışına dair konuşmaların geçtiği, .../.../... Tarihinde yaptığı iki adet görüşmede enerji içeceği alım-satımından bahsedildiği, bunun haricinde de çeşitli tarihlerde özellikle ... ve ... isimli şahıslarda yaptığı görüşmelerde salça, enerji içeceği, temizlik maddesi gibi malzemelerin satışına dair görüşmeler yaptığı, dolayısıyla da yasak olmasına rağmen kazanç getirici faaliyette bulunduğu anlaşıldığından eylemine uyan 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu'nun 67 inci maddesinin ikinci fıkrasının (b) bendi gereğince derece ilerlemesini durdurma cezası ile cezalandırılmasına”

¹⁸² Her yılın Ocak ayının birinde başlayıp Aralık ayının otuz birinde sona eren bir yıllık zaman birimi.

karar vermiştir¹⁸³.

Birleşmiş Milletler Bangalor Yargı Etiği İlkelerine göre de; hakim, yargısal görevlerini tam ve eksiksiz bir şekilde icra etmek kaydıyla aşağıdaki faaliyetlerde bulunabilir (Değer 4.11):

- Hukuk, hukuk sistemi, adalet örgütü veya bunlarla ilintili diğer konularda yazı yazabilir, konferans verebilir, ders verebilir ve diğer etkinliklere katılabilir.(Değer 4.11.1)
- Hukuk, hukuk sistemi, adalet örgütü veya bunlarla ilintili diğer konularla ilgili resmi bir organ önündeki kamuya açık bir oturuma katılabilir.(Değer 4.11.2)
- Üye olması halinde, bu üyelik bir hakimin bağımsızlığı ve tarafsızlığı ilkesine harel getirmeyecekse, resmi bir organın veya başka bir idari komisyonun, komitenin veya danışma kurulunun üyesi olarak hizmet verebilir. (Değer 4.11.3) Veya
- Yargıçlık makamının onurunu zedelememesi ve yargısal görevlerin yerine getirilmesine engel olmaması koşuluyla, diğer etkinliklere katılabilir.(Değer 4.11.4)

2.4.1.6. Yer Değiştirme Cezası

Yer değiştirme, bulunulan bölgenin en az bir derece altındaki bir bölgeye o bölgedeki asgari hizmet süresi kadar kalmak üzere atanmak suretiyle görev yerinin değiştirilmesidir (2802 sayılı K. md. 68). Yer değiştirme cezası gerektiren eylemler şunlardır:

-Kusurlu veya uygunsuz hareket ve ilişkileriyle mesleğin şeref ve nüfuzunu veya kişisel onur ve saygınlığını yitirmek

Bu hükümde hakim ve savcının kusurlu veya uygunsuz hareket ve ilişkileriyle mesleğin şeref ve nüfuzunu veya kişisel onur ve saygınlığını yitirme eylemleri cezalandırılmaktadır. Ancak bu eylemlerin ne olduğu açıkça tanımlanmamış, soyut ifadelerle kaleme alınmıştır. Bu nedenle bu hükmün değerlendirilmesi Hakimler ve Savcılar Kurulu'nun takdirindedir.

Birleşmiş Milletler Bangalor Yargı Etiği İlkeleri'ne göre, doğruluk ve tutarlılık, yargı görevinin düzgün bir şekilde yerine getirilmesinde esastır (Değer 3). Hakim, meslekî davranış şekli itibariyle, makul olarak düşünme yeteneği olan bir kişide herhangi bir serzenişe yol açmayacak hal ve tavır içinde olmalıdır (Değer 3.1). Hakimin hal ve davranış tarzı, yargının doğruluğuna ve tutarlılığına ilişkin inancı kuvvetlendirici nitelikte olmalıdır: Adaletin gerçek anlamda sağlanması kadar gerçekleştirildiğinin görüntü olarak sağlanması da önemlidir (Değer 3.2). Savcılar için Etik ve Davranış Biçimlerine İlişkin Avrupa Esasları'na (Budapeşte İlkeleri'ne) göre; savcılar her zaman ve her koşulda; dava açma görevi de dâhil, her zaman ilgili

¹⁸³ Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu İkinci Dairesi, 10/09/2013, E:2013/164 K:2013/707, <http://www.hsyk.gov.tr/Mevzuat/disiplin-kararlari/dagilim/67-DYD/67.pdf>, (erişim tarihi: 13.03.2016).

ulusal ve uluslararası hukuka uygun olarak görevlerini icra ederler; görevlerini adil, tarafsız, tutarlı ve süratli olarak icra ederler; insan onuru ve insan haklarına saygı duyar, bu değerleri korur ve desteklerler; toplum adına ve kamu yararına davrandıklarını dikkate alırlar; toplumun genel çıkarı ile birey hakları ve çıkarları arasındaki adil dengeyi bulmaya çalışırlar. (I. Temel Görevler)

Konuyla ilgili olarak Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu İkinci Dairesi;

“Emekli Hakim ... hakkında yapılan soruşturma: 1) Kusurlu ve uygunsuz hareket ve ilişkileri ile mesleğin şeref ve nüfusunu, şahsi onur ve saygınlığını yitirdiği; Bu kapsamda; a- ... Asliye Ceza Mahkemesinin düşük ayarlı altın satma ve dolandırıcılık suçlarına ilişkin .../... esas sayılı dosyası için, ... yılı içerisinde mahkeme Hakimi ... 'ı dahili telefonla arayarak “...’lu olan sanığı (...) tanıdığını; sanığın, mağdurların zararını karşılayacağını, iyi biri olduğunu, durumuna bakmasını” istediği, ayrıca kendi mahkemesinin yazı işleri müdürü aracılığıyla dosyayı takip ettirip, duruşma ara kararlarını sordurduğu, duruşma tutanaklarından suret istediği, b- ... Asliye Ceza Mahkemesinin taksirle ölüme sebebiyet verme suçuna dair .../... esas sayılı dosyasında, tutuklu bulunan sanık (...) için mahkeme Hakimi ...’ı dahili hattan arayıp; “Sanığın uzun süre tutuklu kaldığını, iyi birisi olduğunu, mağdur edilmemesini, durumuna bakmasını” talep ettiği, c- ... Asliye Ceza Mahkemesi Hakimi ...’ı, numarası tespit edilemeyen bir kısım dosya için beş-altı kez dahili telefondan arayarak, yukarıda belirtilen cümlelere benzer şekilde hukuka aykırı talepte bulunarak dosyaların seyrini etkilemeye çalıştığı, d- ... Asliye Ceza Mahkemesi Hakimi ... ’ü dahili telefonla arayıp, .../... esas sayılı dosyada, hırsızlık suçundan tutuklu sanık (...) için “Sanığın tutuklu olduğunu, suçun oluşmayabileceğini, durumuna daha iyi bakması” yönünde tavassuta giriştiği, ... yaz aylarında Cumhuriyet Savcısı ...’un odasına giderek, duruşmasına çıktığı ... Asliye Ceza Mahkemesinin .../... esas sayılı dosyasında yapılan yargılama için suçun oluşmayacağı şeklinde hukukî mütalâada bulunarak, yargılama sürecine etki etmeye gayret gösterdiği, e- ... Asliye Ceza Mahkemesine ait .../... esas sayılıda, dosyada azmettirici konumunda bulunan sanık (...) için mahkeme Hakimi ...’dan “Şahsın aslında mağdur olup, komplo ile karşı karşıya kaldığını, durumuyla ilgilenmesini” rica ettiği, f- ... Asliye Ceza Mahkemesine ait .../... esas sayılı 6136 sayılı Yasa’ya muhalefet suçunda, dosyanın infaz aşamasında yazı işleri müdürlüğünden isteyerek gayriresmî incelediği, g- ... yılı Kurban Bayramından önceki hafta nöbetçi olan ... Sulh Ceza Mahkemesi Hakimi ...’ın odasına gidip, Cumhuriyet Başsavcılığında bulunan yaralama suçuna ilişkin bir dosyadan bahsederek “Tutuklu sanığı tahliye ederseniz kızım dosyaya vekâlet sunacak” şeklinde istekte bulunduğu, h- ... yılı Eylül ayı içinde Cumhuriyet Savcısı ... ’ı arayarak gizlilik kararı bulunan dosyada, iki sanık hakkında bilgi istediği, ı- 2-3 yıl önce Cumhuriyet Savcısı ... ’in odasına giderek, bir-iki dosyada bulunan sanıkları tanıdığını, kızı olan Avukat ... ’in bir dosyada vekâletinin bulunduğunu söyleyerek iltimas talebini ilettiği, i- ... Sulh Ceza Mahkemesine ait .../... D.İş sayılı dosyasında mahkeme Hakimi ... ’nu dahili telefonla arayarak “Bu dosyaya bakar mısınız?” şeklinde beyanda bulunduğu ve mübaşir vasıtasıyla gayriresmî getirterek tetkik ettiği, j- Cumhuriyet Başsavcılığının .../... sayılı soruşturması için soruşturmayı yürüten Cumhuriyet Savcısı ... ’yü 2009 yılının ilk aylarında dahili hattan arayarak “Sizin yürüttüğünüz bir soruşturmada müşteki benim ahabım olur, çok mağdur olmuş, bir dinler misiniz?” diyerek soruşturmayı yönlendirmeye çalıştığı, k- ... Cumhuriyet Başsavcılığının .../... sayılı hazırlık dosyasında, sorguyu yapan

Sulh Ceza Hakimi ... 'un, şüpheli (...)'yi serbest bırakmasından sonra Cumhuriyet Savcısı ... 'ın bu karara itiraz etmesi üzerine, evraka bakan Hakim ...'ı arayarak “Şüpheli (...)'yi tanıdığını, iyi biri ve mühendis olduğunu, olayın hukukî mahiyette olup, şüphelinin mağdurların zararını karşılayacağını ve buna göre değerlendirme yapmasını” talep ederek, şüphelinin serbest bırakılması yönünde tavassutta bulunduğu, Konularından ibaret olup,

İlgili hakkında Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu İkinci Dairesinin .../.../... tarih ve .../... sayılı kararı ile a, b, d, e bentlerinde belirtilen eylemleri nedeniyle kovuşturma izni verildiği, yine Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu İkinci Dairesinin .../.../... tarih ve .../... sayılı kararı ile birbirleriyle bağlantılı olan tüm maddeler yönünden kovuşturma sonucunun beklenmesine karar verildiği, Yargıtay 4. Ceza dairesinin .../.../... tarih ve .../... sayılı kararı ile adı geçen hakkında 2005, 2008-2009 ve 2010 yıllarında gerçekleştirdiği eylemlerle ilgili olarak 5237 sayılı TCK'nın 6352 sayılı Yasanın 90 maddesiyle değiştirilmeden önceki 277. ve TCK.62/1, 50 maddeleri gereğince ayrı ayrı 3000 TL. adli para cezası ile cezalandırılmasına, 2009-2010 yıllarında gerçekleştirdiği eylemle ilgili olarak ise 5237 sayılı TCK'nın 6352 sayılı Yasanın 90 maddesiyle değiştirilmeden önceki 277. ve TCK.43/1, 62/1, 50 maddeleri gereğince 3740 TL. adli para cezası ile cezalandırılmasına karar verildiği, Yargıtay Ceza Genel Kurulunun .../.../... tarih ve .../... sayılı kararı ile ilgili hakkında 2005 yılında gerçekleştirilmiş eylemle ilgili olarak kamu davasına zamanaşımı nedeniyle düşmesine karar verildiği, diğer eylemler ile ilgili olarak ise Yargıtay 4. Ceza Dairesinin yukarıda belirtilen kararının onandığı ve bu kararın .../.../... tarihinde kesinleştiği anlaşıldığından; Yargıtay 4. Ceza dairesi ve Yargıtay Ceza Genel Kurulunun yukarıda belirtilen kararları ile ilgilinin savunması birlikte değerlendirildiğinde; ilgili hakkındaki iddiaları içeren tüm maddeler birlikte değerlendirilerek, ilgilinin eylemine uyan 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu'nun 68 inci maddesinin ikinci fıkrasının (a) bendi gereğince yer değiştirme cezası ile cezalandırılmasına”

karar vermiştir¹⁸⁴.

-Yaptıkları işler veya davranışlarıyla görevini doğru ve tarafsız yapamayacağı kanısını uyandırmak

Adil yargılanma hakkı gereğince herkesin, tarafsız ve bağımsız bir mercii tarafından davasının görülmesini isteme hakkına sahiptir. Bu nedenle bu hükümde hakim ve savcılarının yaptıkları işler veya davranışlarıyla görevini doğru ve tarafsız yapamayacağı kanısını uyandırmaları eylemi cezalandırılmaktadır. Diğer bir deyişle, hakim ve savcılarının yaptıkları işleri doğru ve tarafsız olarak yerine getirmesi yeterli olmayıp, kişiler nezdinde bu görevini doğru ve tarafsız yaptığı intibasını uyandırmaları gerekmektedir. Bunun için de yargının çevresel etkilere karşı korunması yani bağımsız olması, ardından da hakim ve savcının iç

¹⁸⁴ Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu İkinci Dairesi, 02/06/2015, E:2011/128 K:2015/328, <http://www.hsyk.gov.tr/Mevzuat/disiplin-kararlari/dagilim/68-YD/68-a.pdf>, (erişim tarihi: 30.04.2016).

muhakeme aşamasında peşin hükümlerden ve ideolojik eğilimlerden kurtularak karar vermesi gerekir¹⁸⁵.

Birleşmiş Milletler Bangalor Yargı Etiği İlkeleri'ne göre, tarafsızlık, yargı görevinin tam ve doğru bir şekilde yerine getirilmesinin esasıdır. Bu prensip, yalnızca bizatihi karar için değil, aynı zamanda kararın oluşturulduğu süreç açısından da geçerlidir (Değer 2). Hakim, yargısal görevlerini tarafsız, önyargısız ve iltimassız olarak yerine getirmeli, mahkemede ve mahkeme dışında, yargı ve hakim tarafsızlığı açısından kamuoyu, hukuk mesleği ve dava taraflarının güvenini sağlayacak ve artıracak davranışlar içerisinde olmalı, (Değer 2.1, 2.2), duruşma ve karar aşamalarında, kendisini yargılamadan zorunlu olarak el çektirecek olasılıkları makul ölçüler içerisinde asgariye indirecek şekilde hareket etmeli,(Değer 2.3) önündeki bir dava veya önüne gelme ihtimâli olan bir konu hakkında, bilerek ve isteyerek; yargılama aşamasının sonuçlarını veya sürecin açıkça âdilânelik vasfını makul ölçüler çerçevesinde etkileyecek veya zayıflatacak hiçbir yorumda bulunmamalıdır. Ayrıca hakim, her hangi bir şahsın ya da meselenin âdil yargılanmasını etkileyebilecek alenî olsun veya olmasın herhangi bir yorum da yapmamalıdır.(Değer 2.4) Hakim, tarafsız olarak karar veremeyeceği durumda veya makul olarak düşünme yeteneği olan bir kişide tarafsız olarak karar veremeyeceği izlenimi yaratması halinde, yargılamanın herhangi bir aşamasına katılmaktan çekinmelidir. Sınırlı sayıda sayılmamakla birlikte bu durum; Hakimin, yargılama aşamasında delil kâbilinden tartışılan olaylarla ilgili kişisel bir bilgiye sahip olması veya davanın bir tarafıyla ilgili gerçek bir önyargı veya tarafgirlik içerisinde olması veya (Değer 2.5.1) hakimin ihtilâf konusu davada, olaya ilişkin bir tanıklığının olması ya da daha önceden bu konuda avukat olarak hizmet vermiş olması veya (Değer 2.5.2) hakim ya da hakimin ailesinden birisinin ihtilâf konusu dava sonuçlarıyla ilgili ekonomik bir çıkarının olması (2.5.3) ihtimâllerinde söz konusu olur. Davaya bakmaya devam edecek yeni bir mahkemenin kurulamaması halinde veya hiçbir şeyin yapılmamasının durumun ivediliği nedeniyle ciddi şekilde adaletsizliğe yol açacağı halde hakime, görevden el çektirmek gerekmez.(Değer 2.5) Ayrıca hakim, kendi mahkemesinde hukuk mesleğini icra eden kimselerle olan bireysel ilişkilerinde, objektif olarak bakıldığında tarafgirlik veya bir tarafa meyletme görüntüsü ya da şüphe doğuracak durumlardan kaçınmalıdır (Değer 4.3). Hakim, ailesini temsil eden birisinin davacı olduğu veya böyle bir kimsenin herhangi bir şekilde ilişkili olduğu davalara bakmamalıdır (Değer 4.4). Hakim, ikametgâhının, hukuk mesleğini icra eden birisi tarafından müşterilerini veya bu kişinin diğer meslektaşlarını kabul yeri olarak kullanılmasına izin vermemelidir (Değer 4.5)

Savcılar için Etik ve Davranış Biçimlerine İlişkin Avrupa Esaslarına (Budapeşte

---

¹⁸⁵ Gönenç, 2011: 8.

İlkeleri'ne) göre savcılar, özel yaşamlarındaki faaliyetlerle gerçek ve makul olarak algılanan savcılık hizmetinin dürüstlüğünü, adillliğini ve tarafsızlığını tehlikeye atmamalı, mesleklerine yönelik kamu güvenini muhafaza edecek ve geliştirecek şekilde hareket etmeli, dürüstlük, adillik ve tarafsızlığı tehlikeye düşürecek herhangi bir görevi yürütmemelidir.(IV.Özel Davranış –a,-c,-e)

Konuyla ilgili olarak Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu İkinci Dairesi;

“ ... Ağır Ceza Mahkemesi eski Üye Hakimi hâlen emekli ... 'nın , ... Ağır Ceza Mahkemesinin .../... Esas sayılı dosyasında, kasten adam öldürmek suçundan tutuklu olarak yargılanmakta olan polis memuru sanık ... 'in, duruşma öncesi ve duruşma sonrası mahkeme kaleminde, heyet huzurunda şifâhi olarak “Bunun suçu yoktur, bunu tahliye edelim, bu adamı kimse tutuklu bırakamaz, Yargıtay’da bu dosya bozulur, dosyayı takip edeceğim” şeklinde sözler sarf ederek ihsası reyde bulunduğu, Geçici veya nöbet gereği Sulh Ceza Mahkemesi yetkisi verildiğinde koridorda, mahkeme kalemlerinde ve bir çok yerde “Sulh Ceza Mahkemesi yetkisi bana geçti, trafik cezalarınız varsa getirin iptal edeyim” şeklinde sözler söylediği, ... Asliye Ceza Mahkemesinde görülmekte olan ve tarafları genellikle yabancı uyruklu olan kaçakçılık olaylarına ilişkin dosyaların duruşma ve keşif günlerini takip ettiği gibi görevi kötüye kullanmak suçundan dolayı ... Sulh Ceza Mahkemesinde yargılanmakta olan görevli gümrük memurlarını mahkeme hakiminin odasına ve duruşma salonuna götürerek “Hakim bey bu bizim gümrükçülerin bir davası var, odanıza geldik duruşmaya çıkmıştınız, bunları bekletmeden alabilir misiniz?, bunların meselelerinde pek fazla bir şey yok” şeklinde sözlerle tavassutta bulunduğu, ... Gümrük Müdürlüğüne sık sık giderek, gümrük muayene memurların yanında oturup ... 'den gelen bir kısım kişilerle muhatap olduğu ve bu kişileri kastederek, zaman zaman görevli gümrük muayene memurlarına “Türkiye’ye girişlerine zorluk çıkartmayın işlemlerini hemen yapın, bu araçları geri göndermesek olmaz mı, benim tanıdıklarım” şeklinde sözler sarf ederek görevli gümrük memurlarına telkinlerde bulunduğu, Bir defasında cafede otururlarken bir genç kızın "Sen kızlığın ne demek olduğunu biliyor musun, hayvan!" diye bağırması üzerine “Kızlık dediğin nedir ki, iki dikiş atılır, geri evlenirsin” şeklinde karşılık verdiği, Sulh Ceza Mahkemesinde yetkili olduğu dönem içerisinde aynı yerde zabıt kâtabi olarak görev yapmakta olan ... 'ın odasına bir iş için girdiğinde ısrarla oturmasını söylediği, oturmak istememesi üzerine cinsel ilişkiye ihtiyacın var anlamında “otur rahat ol, niye bu kadar gerginsiniz, sinirlisiniz, niye bu kadar gergin ve sinirli olduğunuzu biliyorum, sizin konuşmaya, boşalmaya ihtiyacınız var” dediği ve yine duruşma esnasında "eğlenmek amacıyla ... 'e gider gelirim, ben sigara kullanmam ancak eğlenmek amacıyla senin gibi güzel bayanlarla viski içerim" dediği gibi yine Sulh Hukuk Mahkemesine baktığı dönem içerisinde bu yerde bayan mübaşir olarak görev yapmakta olan ... 'ın odasına imza için girdiğinde masa üzerinde bulunan laptop ekranını bayan mübaşirin görebileceği şekilde çevirerek, iki tane çıplak kadının lezbiyen ilişki içerisinde olduğu görüntülerini göstermek istediği, bayan mübaşirin bakmak istemeyip yüzünü çevirmesi üzerine yanağından tutup “utanmana gerek yok bunlar normal şeyler” diyerek yüzünü laptopa doğru çevirdiği, ... isimli kişi ve oğlu ile görev gereklerini aşar şekilde samimi ilişki kurduğu anlaşılmakla, Adı geçeninin mahiyet ve işleniş tarzı itibarıyla 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu'nun 68 inci maddesinin ikinci fıkrasının (b) bendi kapsamında sabit görülen eylemleri nedeniyle "Yer değiştirme" cezası ile cezalandırılmasına”

karar vermiştir¹⁸⁶.

- Hatır ve gönüle bakarak veya kişisel duygulara kapılarak görev yaptığı kanısını uyandırmak

Adaletin tecellisi için hakim ve savcının tarafsız olması ve kişiler nezdinde de tarafsız olduğu kanaatini uyandırması gerekmektedir. Bu nedenle kanunkoyucu hatır ve gönüle bakarak veya kişisel duygulara kapılarak görev yaptığı kanısını uyandıran hakim ve savcının bu eyleminin cezalandırılmasını öngörmüştür.

Birleşmiş Milletler Bangalor Yargı Etiği İlkelerine göre, Hakim; ailesinin, sosyal veya diğer ilişkilerinin, hakim olarak meslekî davranışlarını veya vereceği yargısal kararı etkilemesine izin vermemelidir (Değer 4.8). Hakim, hakimlik mesleğinin saygınlığını; kendisine, aile üyelerinden birisine veya her hangi bir kimseye özel çıkar sağlayacak şekilde ne kendisi kullanmalı ne de başka birisine kullandırtmalıdır. Ayrıca hakim, yargı görevinin yerine getirilmesinde, her hangi bir kimsenin kendisini etkileyebileceği izlenimine ne kendisi yol açmalıdır ne de başkalarının böyle bir izlenime yol açmalarına müsaade etmelidir (Değer 4.9).Yargıçlık makamının gerektirdiği performans açısından asıl olan; herkesin mahkemeler önünde eşit muameleye tabi tutulmasını sağlamaktır. (Değer 5.) Hakim, toplumdaki çeşitliliğin ve sınırlı sayıda olamamakla birlikte ırk, renk, cinsiyet, din, tabiiyet, sosyal sınıf, sakatlık, yaş, evlilik durumu, cinsel yönelim, sosyal ve ekonomik durum ve benzeri diğer sebeplerden neşet eden farklılıkların (davaya mesnet olmayan sebepler) şuurunda olmak ve bunları anlamak zorundadır. (Değer 5.1) Hakim, yargıçlık görevini yerine getirirken , davaya mesnet olmayan sebeplere dayanarak herhangi bir kişi ya da gruba karşı sözle veya davranışlarıyla meyilli ya da önyargılı olarak hareket edemez. (Değer 5.2) Hakim, yargısal görevlerini; davaya mesnet olmayan ve yargı görevinin düzgün bir şekilde işleminde ehemmiyetsiz olan sebeplerde bir ayrımcılığa gitmeksizin davanın tarafları, tanıklar, avukatlar, mahkeme personeli ve yargı görevini icra eden meslektaşları dahil herkes için uygun yasal mülahazalarla yerine getirmelidir.(Değer 5.3) Hakim, mahkeme personeline veya hakim nüfuzu, yönetimi veya denetimi tahtında olan diğer kişilere; hakim önüne gelmiş bir konuda, davaya mesnet olmayan sebeplere dayanarak, bireyler arasında ayrımcılık yapmalarına izin vermemelidir.(Değer 5.4) Hakim, mahkeme önündeki yargılama aşamasında, avukatlardan; sözleriyle ya da davranışlarıyla, yargılama konusunun ve savunma konusunun bu sebep olması hali dışında, davaya mesnet olmayan sebeplere dayanarak herhangi bir kişi ya da gruba karşı meyilli ya da önyargılı olduklarını izhar etmemelerini talep etmelidir. (Değer 5.5)

¹⁸⁶ Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu İkinci Dairesi, 19/12/2013, E:2012/413 K:2013/1043, <http://www.hsyk.gov.tr/Mevzuat/disiplin-kararlari/dagilim/68-YD/68-b.pdf>, (erişim tarihi: 24.04.2016).

Savcılar için Etik ve Davranış Biçimlerine İlişkin Avrupa Esasları'na (Budapeşte İlkeleri'ne) göre; Savcılar görevlerini adil, tarafsız, tutarlı ve süratli olarak icra ederler.(I.Temel Görevler) Bireysel veya belli bir kesimin, kamu ve medya baskısının etkisinde kalmazlar. Tüm kişilerin adalet önünde eşitlik hakkına saygı duyarlar, cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasi veya diğer düşünceleri, cinsiyet tercihleri, ulusal veya sosyal köken, ulusal azınlık, mülkiyet, doğum, sağlık, özürlülük, veya herhangi bir statü ile ilişki temelinde her hangi bir kişiye karşı ayrımcılıktan sakınırlar. Savcının kişisel veya mali çıkarlarının veya savcının ailevi, sosyal ya da diğer ilişkilerinin, tutumunu uygunsuz bir biçimde etkilemesine izin vermezler. Özellikle, kendilerinin, ailelerinin veya iş ortaklarının kişisel, özel ve mali çıkarları ile ilgili olan davalarda görev yapmaktan kaçınırlar. (II.Genel Olarak Mesleki Hareket Tarzları -h,-i,-o)

- Göreve dokunacak surette ve kendi kusurlarından dolayı meslektaşlarıyla geçimsiz ve dirliksiz olmak

Hakim ve savcının meslektaşlarıyla ilişkilerinde geçimsiz olması, geçimsizliğin kendi kusurundan kaynaklanması ve bunun göreve dokuncak surette olması diğer bir deyişle icra edilen görevi etkilemesi halinde hakim ve savcı yer değiştirme cezasıyla tecziye edilir.

Bangalor Yargı Etiği İlkelerine göre de; “hakim, yargısal görevlerini; davaya mesnet olmayan ve görevlerin düzgün bir şekilde icra edilmesinde ehemmiyetsiz olan sebeplerle ayrımcılık yapmaksızın davanın tarafları, tanıklar, avukatlar, mahkeme personeli ve yargı görevini icra eden meslektaşları dâhil herkes için gerekli ilgiyi göstererek yerine getirmelidir.” (Değer 5.3)

-Madde tayin ve deliller elde edilmemiş olsa bile, rüşvet aldığı veya irtikapta bulunduğu kanısını uyandırmak

Rüşvet, kamu görevlisinin icbar veya ikna tarzında bir hareketi olmaksızın görevi sebebiyle sağladığı haksız yarar¹⁸⁷. İrtikap ise “kamu görevlisinin, görevinin sağladığı nüfuzu veya güveni kötüye kullanarak, kendisine veya üçüncü bir kişiye yarar sağlaması veya bu yolda vaatte bulunması için kişileri icbar veya ikna etmesi ya da kamu görevlisinin hatasından yararlanması¹⁸⁸ olarak tanımlanmaktadır. Yasakoyucu, “kamu idaresinin güvenilirliğine ve işleyişine karşı suçlar” başlığı altında, özellikle rüşvet, irtikâp gibi suçları düzenleyen normlarla kamu görevlisine duyulan itimadın ihlal edilmesini yaptırım altına almıştır¹⁸⁹. Hakimlik ve savcılık mesleklerinde bulunanlar da ifa ettikleri görevin niteliği gereği mesleğin itibarı, dürüstlüğü ve tarafsızlığı hususunda diğer kamu görevlerine göre daha dikkatli olmaları

¹⁸⁷ Artuk, Gökçen ve Yenidünya, 2014: 938.

¹⁸⁸ Koca ve Üzülmez, 2017: 903.

¹⁸⁹ Artuk, Gökçen ve Yenidünya, 2014: 794.

gerektiğinden yargı görevi yapanların rüşvet almaları 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu¹⁹⁰'nda cezanın artırılmasını gerektiren nitelikli hal olarak düzenlenmiştir. Rüşvet suçu ile irtikap suçunu birbirine karıştırmamak gerekir. Taraflar arasında her iki tarafın da eşit olduğu bir anlaşma mevcut ise rüşvet suçu oluşurken; kamu görevlisinin üstün olduğu bir ilişki söz konusu ise irtikap suçu oluşmaktadır¹⁹¹. İrtikâp suçunda yalnızca menfaat sağlayan kişi suçun failidir. Oysa rüşvet suçunda menfaat veren de alan da suçun failidir. O halde irtikabın tek faili bir suç; rüşvetin ise çok faili bir suç olduğunu söyleyebiliriz¹⁹². Hakim ve savcıya bu maddeden ceza verilebilmesi için somut bir isnat olması veya maddi delil elde edilmiş olması gerekli olmayıp rüşvet aldığına veya irtikapta bulunduğu kanısı yeterli görülmüştür.

Konuyla ilgili olarak Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu İkinci Dairesi;

"... Vergi Mahkemesi eski Üye Hakimi hâlen Müstaî ... hakkında yapılan soruşturmada ... plakalı araçla ... İlinde faaliyet gösteren müşteki ... 'nun yöneticisi olduğu fabrikaya giderek yaptıkları görüşmede, "Vergi mahkemesi hakimi olduğunu, vergi dairelerinin başında bulunduğunu, vergi dairelerinin kendisine bağlı olduğunu, işlerinin mutlaka bu kurumlara düşeceğini" söyledikten sonra 30.000 TL para istediği ve aynı şekilde başka fabrika sahiplerinden de para talep ettiği, dosya içindeki tüm bilgi ve belgeler birlikte değerlendirildiğinde; adı geçen eylemine uyan 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu'nun 68'inci maddesinin ikinci fıkrasının (e) bendi gereğince yer değiştirme cezası ile cezalandırılmasına"

karar vermiştir¹⁹³.

- Doğrudan doğruya veya aracı eliyle hediye istemek ve görev sırasında olmasa bile çıkar sağlamak amacı ile verilen hediyeyi kabul etmek veya iş sahiplerinden borç istemek veya almak

Bu maddede çıkar sağlamak amacıyla verilen hediyeyi kabul etmek ile iş sahiplerinden borç istemek veya almak fiilleri yasaklanmakta ve bu eylemler disiplin cezasını gerektirmektedir.

- Hediye istemek ve kabul etmek

Kamu görevlisi açısından hediye *"kamu görevlisinin tarafsızlığını, performansını, kararını veya görevini yapmasını etkileyen veya etkileme ihtimali bulunan, ekonomik değeri olan ya da olmayan, doğrudan ya da dolaylı olarak kabul edilen her türlü eşya ve menfaat"* (Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri ile Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik

¹⁹⁰ 5237 sayılı TCK'nın 252. maddenin 2. fıkrasında, "Rüşvet alan ... kişinin, yargı görevi yapan, hakem, bilirkişi, noter veya yeminli mali müşavir olması hâlinde, birinci fıkraya göre verilecek ceza üçte birden yarısına kadar artırılır "hükmüne yer verilmiştir.

¹⁹¹ Toroslu, 2010: 294.

¹⁹² Tezcan, Erdem ve Önok, 2013 s.928.

¹⁹³ Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu İkinci Dairesi, 10/02/2015, E:2013/278 K:2015/60, <http://www.hsyk.gov.tr/Mevzuat/disiplin-kararlari/dagilim/68-YD/68-e.pdf>, (erişim tarihi: 24.04.2016).

md.15) olarak tanımlanmıştır. Hakim ve savcılara ilişkin olarak 2802 sayılı Kanunda hakim ve savcının görevi sırasındaki eylem, işlem ve kararlarının etkilenmemesi için hediye almaması ve menfaat sağlamaması istenmiş ve bu maddeyle hediye alma, menfaat sağlama yasağı düzenlenmiştir. Bu hüküm bakımından, hediyein doğrudan veya aracı eliyle olması arasında bir fark bulunmamaktadır. Çıkar sağlamak amacı gütmeyen nezaket gereği ya da sembolik olarak verilen hediyelerin kabul edilmesi bu kapsamda değildir. Örneğin adli yılın açılışı nedeniyle gönderilen ajanda, kravat veya hayırlı olsun ziyaretlerinde hakim ve savcının dostları tarafından verilen tatlı, çikolata, lokum vb. örnek gösterilebilir.

Uluslararası mevzuata baktığımızda; Birleşmiş Milletler Genel Kurulu 12 Aralık 1996 tarihinde Yolsuzluğa Karşı Eylem Planının bir unsurunu oluşturan 51/59 no'lu kararıyla kamu görevlilerinin etik kuralları konusunda üye ülkelere tavsiye kararını yayınlamıştır. “Ülkelerin Kamu Görevlilerinin Etik Kodu” olarak adlandırılan söz konusu tavsiyelere göre, bir kamu görevlisi, resmi otoritesi, görevi, fonksiyonlarını ve karar yetkisini kötüye kullanarak kendisi veya ailesine kişisel veya mali bir çıkar sağlamamalıdır¹⁹⁴. 11.05.2000 tarihli Avrupa Konseyi Kamu Görevlileri İçin Model Etik Davranış Kodununun 18. maddesinde de kamu görevlisinin tarafsızlığını etkileyen hediyeleri gerek kendisi gerek yakınları için kabul edemeyeceği hüküm altına alınmıştır. Bu kodun, bütün kamu görevlilerine ve kamu hizmeti yapan özel sektör mensuplarına uygulanması önerilmiştir. Ancak söz konusu kod, milletvekillerine, bakanlara ve yargı mensuplarına uygulanmayacaktır¹⁹⁵.

Ulusal mevzuata baktığımızda ise; hediye alma yasağının kapsamı 5176 sayılı Kamu Görevlileri Etik Kurulu Kurulması Hakkındaki Kanun ve 3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu'nda belirtilmiştir. 3628 sayılı Kanun'un “Hediye” başlıklı 3. maddesinde kamu görevlilerinin, milletlerarası protokol, mücamele veya nezaket kaideleri uyarınca hediye almalarına müsaade edilmiştir. 3628 sayılı Kanuna istinaden çıkarılan Mal Bildiriminde Bulunulması Hakkındaki Yönetmeliğin “Hediye ve Hibe” başlıklı 13. maddesiyle “Hediye ve Hibe eşyalarda yapılacak işlem“ başlıklı 14. maddesi birlikte değerlendirildiğinde 2802 sayılı Kanunu'nun 68. maddesinde öngörülen katı bir hediye alma yasağından bahsedilemeyeceği aşikardır. Ancak kamu görevlilerinin milletlerarası protokol, mücamele veya nezaket kaideleri uyarınca aldıkları hediyelerin on aylık net asgari ücreti aşması durumunda, bu hediyelerin 1 ay içinde ilgili kamu görevlisi tarafından kurumuna teslim edilmesi gerekmektedir¹⁹⁶. Diğer taraftan 25/5/2004 tarihli ve 5176 sayılı Kanunla kurulan “Kamu Görevlileri Etik Kurulu”, kamu görevlilerinin hediye alma yasağının

¹⁹⁴ Yüksel, 2005: 223-224.

¹⁹⁵ Yüksel, 2005: 224-225.

¹⁹⁶ Taşçı, 2012: 128.

kapsamını belirlemeye yetkilidir (5176 sayılı K. md.1; Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri ile Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik md.15).

Hediye Alma Yasağı konulu 2007/1 sayılı Kamu Görevlileri Etik Kurul İlke Kararında;

“Bilindiği üzere, mevzuatımızda kamu görevlilerinin doğrudan doğruya veya aracı eliyle hediye istemeleri veya almaları, görevleri sırasında olmasa dahi menfaat sağlama amacı ile hediye kabul etmeleri yasaklanmış bulunmaktadır.....ilgili mevzuatındaki bu yasaklamalara rağmen kamu görevlilerine bazı özel kişi ve firmalar ile denetimi altında bulunan kuruluşlarca özellikle yılbaşı, bayram ve diğer özel günler bahane edilerek çeşitli hediyeler verildiği görülmektedir. Kamu görevlilerine verilen veya kamu görevlilerince alınan bu tür hediyeler, kamuoyu nezdinde etik tartışmalara yol açmakta, kamuda yozlaşmaya, kamu görevlilerinin eleştirilmesine, yolsuzlukla ilgili algılamaların artmasına, kamu yönetimi ve yöneticilerine duyulan itibar ve güvenin sarsılmasına neden olmaktadır.”

denilerek kamu görevlilerin hediye kabul etmemeleri talep olunmuştur¹⁹⁷. Ancak belirtmemiz gerekir ki, Cumhurbaşkanı, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, Bakanlar Kurulu üyeleri, Türk Silahlı Kuvvetleri ve yargı mensupları ve üniversiteler bu kanunun kapsamına alınmamıştır (5176 sayılı K. md. 1). Bu nedenle hakim ve savcının hediye alma yasağının kapsamının hangi kurum tarafından belirleneceği noktasında; hakim ve savcılar için Kamu Görevlileri Etik Kurulu'nun bir denetimi söz konusu olmayıp, hakim ve savcıların aldığı hediyein yasak kapsamında kalıp kalmadığı hususu yapılan disiplin soruşturması sonucu HSK tarafından karara bağlanacaktır.

- İş sahiplerinden borç istemek veya almak

Birleşmiş Milletler Bangalor Yargı Etiği İlkeleri'ne göre, hakim ve aile üyeleri; yargısal görevlerin yerine getirilmesine ilişkin olarak, bir şeyin hakim tarafından yapılması, yapılmaması veya yapılmasına kayıtsız kalınması ile ilintili herhangi bir hediye, bir kredi, bir teberrû ya da bir iltimas talebinde ne bulunabilir ne de kabul edebilir (Değer 4.14). Hakim, mahkeme personeline veya nüfuzu, idaresi ve yetkisi tahtında kalan diğer kişilere, görevlerinin veya işlevlerinin yerine getirilmesine ilişkin olarak; bir şeyin yapılması, yapılmaması veya yapılmasına kayıtsız kalınması ile ilintili herhangi bir hediye, bir kredi, bir teberrû ya da bir iltimas isteminde bulunmaları veya kabul etmeleri konusunda izin veremez (Değer 4.15). Umuma açıklama konusundaki yasal gerekler ve hukuk gözetilmek suretiyle hakim; tarafgirlik görüntüsüne yol açmayacak veya yargısal görevlerin icrasında hakimi etkilemek amacıyla verildiği izlenimi yaratmayacak hatıra kabilinden hediye, ödül veya benzeri şeyi alabilir (Değer 4.16).

Savcılar için Etik ve Davranış Biçimlerine İlişkin Avrupa Esaslarına (Budapeşte

¹⁹⁷ http://www.etik.gov.tr/test/mevzuat/genelge2007_1.htm, (erişim tarihi: 23.04.2017).

İlkeleri'ne) göre; savcılar, üçüncü kişilerden, teşvik ve konukseverlik, herhangi bir hediye, ödül, menfaat kabul etmemeli, dürüstlük, adillik ve tarafsızlığını tehlikeye sokabilecek herhangi bir görevi yürütmemelidirler.(IV.Özel Davranış -e)

Konuyla ilgili olarak Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu İkinci Dairesi;

“... 2 nci Ağır Ceza Mahkemesi Üyesi iken (Başka bir soruşturma nedeniyle) Meslekten Çıkartılarak Görevden Uzaklaştırılan .... 'a isnat olunan eylemlere ilişkin soruşturma dosyasının incelenmesi sonucunda; ... 2 inci Ağır Ceza Mahkemesi Üyesi olarak görev yapan ilgilinin görev yaptığı yerdeki bazı kişilerden ve çalıştığı adliye personeli dâhil bir çok meslektaşından borç para adı altında para istediği ve bir kısımdan aldığı, ayrıca görev yapmış olduğu mahkemede sanık olarak yargılanan kişilerden dosya ile ilgisi olmasa bile ödünç para istediği ve birisinden aldığı dosya kapsamındaki bilgi, belge ve tanık beyanlarından anlaşılacakla; ilgilinin eylemlerine uyan 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu'nun 68 inci maddesinin ikinci fıkrasının (f) bendi gereğince yer değiştirme cezası ile cezalandırılmasına”

karar vermiştir¹⁹⁸.

2.4.1.7. Meslekten Çıkarma Cezası

Meslekten çıkarma, bir daha mesleğe alınmamak üzere hakim ve savcının görevine son verilmesidir. (2802 sayılı K. md. 69).

Mevzuatımızda kurumla sürekli ilişkin kesilmesi sonucunu doğuran meslekten çıkarma cezasının haricinde memuriyetten çıkarma cezası, 2547 sayılı Kanun'a tabi kişiler için üniversite öğretim mesleğinden çıkarma ve kamu görevinden çıkarma cezası öngörülmüştür. Devlet memurluğundan çıkarma cezası memurun bir daha devlet memurluğuna atanmamak üzere temelli olarak memuriyetten çıkarılmasıdır¹⁹⁹. Üniversite öğretim mesleğinden çıkarma ve kamu görevinden çıkarma cezası, 2547 sayılı Kanun'un 53. maddesinde düzenlenmiştir. Bu hükme göre, üniversite öğretim mesleğinden çıkarma, akademik bir kadroya bir daha atanmamak üzere kişinin üniversite öğretim mesleğinden çıkarılması olarak, kamu görevinden çıkarma ise, kamu kurum ve kuruluşları ile vakıf yükseköğretim kurumlarında öğretim elemanı veya memur olarak bir daha atanmamak olarak tanımlanmıştır.

2802 sayılı Kanun'da ise en ağır disiplin cezası olarak meslekten çıkarma cezası düzenlenmiştir. Bu ceza koşulları sağlamak şartıyla ilgilinin devlet memuru olmasına engel değildir²⁰⁰.

Meslekten çıkarma cezası gerektiren eylemler şunlardır:

¹⁹⁸ Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu İkinci Dairesi, 27/12/2012, E:2011/137 K:2012/897, <http://www.hsyk.gov.tr/Mevzuat/disiplin-kararlari/dagilim/68-YD/68-f.pdf>, (erişim tarihi: 24.04.2016).

¹⁹⁹ Gözler, 2009a: 646.

²⁰⁰ Tan, 2017: 560.

- 68. maddenin (e) bendinde yazılı hallerden dolayı²⁰¹ hangi sınıf ve derecede olursa olsun iki defa, diğer hallerden dolayı bir derecede iki veya derece ve sınıf kaydı aranmaksızın üç defa yer değiştirme veya derece yükselmesinin durdurulması cezası almış olmak meslekten çıkarılmayı gerektirir.

Bu hükme göre, madde tayin ve deliller elde edilmemiş olsa bile hakim ve savcının rüşvet aldığı veya irtikapta bulunduğu kanısını uyandırdığından bahisle hangi sınıf ve derecede olursa olsun iki defa yer değiştirme veya derece yükselmesinin durdurulması cezası almış olması ile 68. maddenin (e) bendinde (e- Madde tayin ve deliller elde edilmemiş olsa bile, rüşvet aldığı veya irtikapta bulunduğu kanısını uyandırmak) yazılı haller dışındaki hallerden dolayı bir derecede iki veya derece ve sınıf kaydı aranmaksızın üç defa yer değiştirme veya derece yükselmesinin durdurulması cezası almış olması meslekten çıkarılmayı gerektirir.

Danıştay, konuyla ilgili bir kararında;

“31.12.2005 tarihinde birinci sınıf olan davacının Denizli Hakimi olarak görev yaptığı sırada, hakkında yapılan soruşturma sonucu Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu'nun 17.09.2009 tarihli ve E:2008/73, K:2009/170 sayılı kararı ile 2802 sayılı Kanun'un 68 inci maddesinin 2 nci fıkrasının (f) bendi gereğince "yer değiştirme cezası" ile cezalandırılmasına karar verildiği, bahse konu karara karşı davacının yeniden inceleme talebinin 15.4.2010 tarihli, E:2008/73, K:2010/112 sayılı karar ile, itiraz talebinin ise Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Genel Kurulunun 11.1.2011 tarihli, E:2008/73, K:2011/43 sayılı kararı ile reddedildiği ve bu kararın 11.1.2011 tarihinde kesinleştiği; yine davacı hakkında, Elazığ Hakimi olarak görev yaptığı esnada hakkında başlatılan soruşturma sonucu Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu'nun 4.3.2010 tarihli, E:2009/144, K:2010/77 sayılı kararı ile 2802 sayılı Kanun'un 68 inci maddesinin 2 nci fıkrasının (f) bendi gereğince "yer değiştirme cezası" ile cezalandırılmasına karar verildiği, bahse konu karara karşı davacının yeniden inceleme talebinin Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu İkinci Dairesinin 3.3.2011 tarihli, E:2009/144, K:2011/73 sayılı kararı ile, itiraz talebinin ise Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Genel Kurulunun 12.7.2011 tarihli, E:2009/144, K:2011/229 sayılı kararı ile reddedildiği ve bu kararın 12.07.2011 tarihinde kesinleştiği; davacı hakkında verilen ve kesinleşen iki adet yer değiştirme cezası nedeniyle Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu İkinci Dairesince verilen 15.09.2011 tarihli, E:2009/144, K:2011/514 sayılı kararlar; davacının birinci sınıf hakim olması nedeniyle derece terfisine tabi olmamakla birlikte, 2802 sayılı Yasa'nın yukarıda yer verilen 69/2 maddesinde meslekten çıkarma cezası verilecek haller arasında sayılan "bir derecede iki... defa yer değiştirme... cezası almış olmak" koşulunda yer verilen "bir derecede" ifadesi ile iki yıllık bir dönem içinde iki kez yer değiştirme cezası almış olarak değerlendirilmesi gerektiği belirtilerek anılan Yasa hükmü uyarınca davacının meslekten çıkarma cezası ile cezalandırılmasına karar verildiği, yeniden inceleme talebinin aynı Dairenin 13.03.2012 tarihli E:2009/144, K:2013/149 sayılı kararı ile reddedildiği, davacının bu karara yapmış olduğu itiraz üzerine, Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Genel Kurulunca sözlü savunma hakkı tanınarak itirazının reddi yönünde verilen 16.01.2013 tarih ve E:2009/144, K:2013/70 sayılı kararın

²⁰¹ 2802 sayılı Kanun md.68(e): Madde tayin ve deliller elde edilmemiş olsa bile rüşvet aldığı veya irtikapta bulunduğu kanısını uyandırmak.

iptali istemiyle bakılan davanın açıldığı anlaşılmıştır.

2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu'nun "Meslekten Çıkarma Cezası" başlıklı 69. maddesinin ikinci fıkrasının ilk cümlesi gereğince aynı Kanun'un 68. maddesinin ikinci fıkrasının (e) bendi dışında kalan bentler uyarınca bir derece içerisinde iki yer değiştirme cezasının alınması halinde meslekten çıkarma cezasının verileceği, ancak birinci sınıfa ayrılmış veya birinci sınıf olmuş hakim ve Cumhuriyet savcılarını yönünden ise derece uygulamasından bahsedilemeyeceği gözönüne alındığında, 31.12.2005 tarihinde birinci sınıf olan ve birinci sınıf olduktan sonra, 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu'nun 68. maddesinin ikinci fıkrasının (f) bendi uyarınca iki defa yer değiştirme cezası olan davacının 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu'nun 69. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca meslekten çıkarılma cezası ile cezalandırılabilmesi için bulunduğu sınıf içinde en az üç kez yer değiştirme cezası alması gerekmektedir. Bu durumda, birinci sınıf hakim olan davacı hakkında "bir derecede iki... defa yer değiştirme... cezası almış olmak" koşulunda yer verilen "bir derecede" ifadesi ile iki yıllık bir dönem içinde iki kez yer değiştirme cezası almış olarak değerlendirilmesi gerektiği belirtilerek davacının meslekten çıkarma cezası ile cezalandırılmasına ilişkin işlemde hukuka uyarlık bulunmamaktadır."

gerekçesine yer vermiştir²⁰².

- Taksirli suçlar hariç olmak üzere, altı aydan fazla hapis cezası almak veya affa uğramış olsa bile 8. maddenin (h) bendinde yazılı suçlardan biri²⁰³ ile kesin hüküm giymek meslekten çıkarılmayı gerektirir. Ancak, verilen cezanın 8. maddenin (h) bendinde yazılı suçlardan dolayı verilmemiş olması, cezanın ertelenmiş olması, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 50. maddesindeki²⁰⁴ tedbirlerden birine çevrilmiş veya yüzseksen günden fazla adli para cezası olması halinde meslekten çıkarma cezası yerine, yer değiştirme cezası verilir.

Konuyla ilgili olarak Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu İkinci Dairesi;

" ... Cumhuriyet Savcısı iken tedbiren geçici yetki ile ... Cumhuriyet Savcısı olarak görevlendirilen ve emekliye ayrılan (...) ... 'ya isnat olunan eylemlere ilişkin soruşturma dosyasının incelenmesi sonucunda;ilgilinin savunması, tanık beyanları, dosya içindeki tutanaklar, tüm bilgi ve belgeler birlikte değerlendirildiğinde; İlgilinin, eylemleri ile ilgili olarak "İcbar suretiyle irtikap" suçundan yargılandığı Yargıtay 5. Ceza Dairesinin .../.../... tarih, .../... Esas ve .../... sayılı karar ile TCK'nın 250/1. maddesi

²⁰² Danıştay 16.Daire, E:2015/5017 K:2016/3337, Karar Tarihi: 17.05.2016, UYAP.

²⁰³ 2802 sayılı Kanun md. 8/h: Devletin şahsiyetine karşı işlenen suçlarla zimmet, ihtilas, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflas gibi yüz kızartıcı veya şeref ve haysiyet kırıcı bir suçtan veya kaçakçılık, resmi ihale ve alım satımlara fesat karıştırma, Devlet sırlarını açığa vurma suçları.

²⁰⁴ 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 50. maddesi: (1) Kısa süreli hapis cezası, suçlunun kişiliğine, sosyal ve ekonomik durumuna, yargılama sürecinde duyduğu pişmanlığa ve suçun işlenmesindeki özelliklere göre; a) Adli para cezasına, b) Mağdurun veya kamunun uğradığı zararın aynen iade, suçtan önceki hale getirme veya tazmin suretiyle, tamamen giderilmesine, c) En az iki yıl süreyle, bir meslek veya sanat edinmeyi sağlamak amacıyla, gerektiğinde barınma imkanı da bulunan bir eğitim kurumuna devam etmeye, d) Mahkûm olunan cezanın yarısından bir katına kadar süreyle, belirli yerlere gitmekten veya belirli etkinlikleri yapmaktan yasaklanmaya, e) Sağladığı hak ve yetkiler kötüye kullanılmak suretiyle veya gerektirdiği dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı davranılarak suç işlenmiş olması durumunda; mahkûm olunan cezanın yarısından bir katına kadar süreyle, ilgili ehliyet ve ruhsat belgelerinin geri alınmasına, belli bir meslek ve sanatı yapmaktan yasaklanmaya, f) Mahkûm olunan cezanın yarısından bir katına kadar süreyle ve gönüllü olmak koşuluyla kamuya yararlı bir işte çalıştırılmaya, çevrilebilir.

uyarınca 5 yıl hapis cezası ile cezalandırılmasına, TCK. 62. maddesi uyarınca cezası takdiren 1/6 oranında indirilerek 4 yıl 2 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına, TCK'nın 53/1, 2, 3. maddelerinin yasa da yer aldığı şekilde uygulanmasına, TCK. 53/5. maddesi uyarınca 2 yıl 1 ay süreyle TCK'nın 53/1-a maddesinde belirtilen hak ve yetkileri kullanmaktan yoksun bırakılmasına karar verildiği, kararın temyiz edilerek Yargıtay Ceza Genel Kurulunun .../.../... tarih, .../... Esas ve .../... Kararı ile onanarak .../.../... tarihinde kesinleştiği anlaşılmıştır. 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu'nun 69 uncu maddesinin ikinci fıkrasında belirtildiği üzere "... altı aydan fazla hapis veya affa uğramış olsa bile 8 inci maddenin (h) bendinde yazılı suçlardan biri ile kesin hüküm giymek meslekten çıkarılmayı gerektirir." şeklindeki düzenleme uyarınca, "İcbar suretiyle irtikap" suçundan 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 250/1. ve 62. maddeleri gereğince 4 yıl 2 ay hapis cezası ve 2 yıl 1 ay süreyle TCK'nın 53/1. maddesinde belirtilen hak ve yetkileri kullanmaktan yoksun bırakılması kararı ve hakkındaki tüm soruşturma maddeleri birlikte değerlendirildiğinde eylemlerinin, mesleğin şeref ve onurunu ve memuriyet nüfuz ve itibarını bozacak nitelikte olduğu da dikkate alınarak, 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu'nun 69 uncu maddesinin ikinci fıkrası gereğince meslekten çıkarma cezası ile cezalandırılmasına, aynı Kanununun 70 inci maddesinin ikinci fıkrasının uygulanmasına yer olmadığına"

karar vermiştir²⁰⁵.

-Birinci fıkra dışında kalan ceza mahkûmiyetlerinin ertelenmiş veya 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 50. maddesindeki ceza veya tedbirlere çevrilmiş olup olmadığına bakılmaksızın suçun niteliğine göre 64, 65, 66, 67 veya 68. maddelerde sayılan disiplin cezalarından biri verilir.

Danıştay, konuyla ilgili bir kararında;

"Bayrampaşa Ceza ve Tevkifevi eski yetkili Cumhuriyet Savcısı olup, Afyon Cumhuriyet Savcısı iken istifa ederek meslekten ayrılan davacının (...) yasa, tüzük ve yönetmelik hükümleri ile Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'nün genelge ve talimatlarına uymayarak vazifesini müteselsilen kötüye kullandığı, bu fiillerinden dolayı kovuşturma yapılması ve hakkındaki diğer soruşturmalar da dikkate alınarak disiplin cezası uygulanması yönünde getirilen teklif doğrultusunda Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun 28.03.2002 tarihli 2002/151 sayılı kararıyla; Yargıtay 4. Ceza Dairesinde süren yargılamanın sonucunun beklendiği, ancak Yargıtay 4. Ceza Dairesinin 11.10.2001 tarih ve E:1999/22, K:2001/29 sayılı kararı ile yukarıda bahsi geçen 4616 sayılı Yasa'nın 1/4 maddesi uyarınca hakkındaki davanın kesin hükme bağlanmasının ertelendiği ve bu karar itiraz edilmeksizin 13.11.2001 tarihinde kesinleştiğinden, 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu'nun 69. maddesinin son fıkrası gereğince meslekten çıkarma cezası ile cezalandırıldığı, 6087 sayılı Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Kanunu'nun Geçici 3. maddesi uyarınca bu disiplin cezasının kaldırılması talebinin Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Genel Kurulunun 19.10.2011 tarihli, E:2011/32, K:2011/290 sayılı kararıyla reddedildiği, bu karara karşı yapılan yeniden inceleme talebinin Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Genel Kurulunun 07.11.2012 tarih ve E:2011/32, K:2012/621 sayılı kararıyla reddedilmesi üzerine, anılan Kurul kararlarının iptali

²⁰⁵ Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu İkinci Dairesi, 07/04/2015, E:2012/293 K:2015/244, <http://www.hsyk.gov.tr/Mevzuat/disiplin-kararlari/dagilim/69-MC/69-2-mc.pdf>, (erişim tarihi: 24.04.2016).

istemiyile dava açıldığı anlaşılmaktadır.

(...) 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu'nun meslekten çıkarma cezası yaptırımını düzenleyen 69. maddesinin son fıkrasında yer alan "hakimlik ve savcılık mesleğinin şeref ve onurunu ve memuriyet nüfuz ve itibarını bozacak nitelikte fiiller" ibaresi ile kasdedilen eylem ve davranışların ne olduğu hususu, yoruma açık ve öngörülemez şekilde soyut olarak düzenlenmiştir.

Zira; aynı Yasanın 68/a maddesinde "kusurlu veya uygunsuz hareket ve ilişkileriyle mesleğin şeref ve nüfuzunu veya şahsi onur ve saygınlığını yitirmek" fiili, yer değiştirme cezası ile cezalandırılacak fiiller arasında; 65/a maddesinde ise "hizmet içinde ve dışında, resmi sıfatının gerektirdiği saygınlık ve güven duygusunu sarsacak nitelikte davranışlarda bulunmak" fiili ise kınama cezası ile cezalandırılacak fiiller arasında sayılmıştır.

Yasanın 68. ve 69. maddesinde düzenlenen disiplin fiilleri arasında önemli ölçüde benzerlikler ve öngörülen cezalar arasında da hukuki etki ve sonuçları bakımından önemli farklar bulunmakla birlikte, her iki madde birlikte değerlendirildiğinde; 68. madde, yargı mensubunun kendi kişisel özel saygınlığını yitirmesi sonucunu doğuracak eylemleri cezalandırmayı, 69. madde ise, yargı mensubunun kendi kişisel - özel mesleki saygınlığını yitirmesi durumundan daha ağır bir şekilde hakimlik-savcılık mesleğinin kamuoyu nezdindeki saygınlığını bozacak nitelikte eylem ve davranışları cezalandırmayı amaçladığı sonucuna varılmıştır.

Belirtilen maddi ve hukuki duruma göre, uyuşmazlık konusu olayda, davacının, soruşturma raporunda belirtilen kimi eylemleri, hizmet içinde ve dışında, resmi sıfatının gerektirdiği saygınlık ve güven duygusunu sarsacak nitelikte "kınama" cezasını gerektiren fiiller kapsamında, kimi eylemleri "yer değiştirme" cezasını gerektiren "kusurlu veya uygunsuz hareket ve ilişkileriyle mesleğin şeref ve nüfuzunu veya şahsi onur ve saygınlığını yitirmek" niteliğinde olup, davacının soruşturma raporunda sayılan eylemleri hakimlik-savcılık mesleğinin kamuoyu nezdindeki genel saygınlığını bozacak nitelikte fiiller kapsamında değerlendirilerek tesis edilen dava konusu işlemlerde hukuka uyarlık bulunmamaktadır."

gerekçesine yer vermiştir²⁰⁶.

-Hükümlülüğü gerektiren suç, mesleğin şeref ve onurunu bozan veya mesleğe olan genel saygı ve güveni gideren nitelikte görülürse, kanunda daha alt derecede bir disiplin cezası öngörülmemiş olmak kaydıyla, cezanın miktarına ve ertelenmiş veya 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 50. maddesindeki ceza veya tedbirlerden birine çevrilmiş olup olmadığına bakılmaksızın meslekten çıkarma cezası verilir.

- Disiplin cezasının uygulanmasını gerektiren eylem, suç oluşturmaya ve hükümlülüğü gerektirmese bile mesleğin şeref ve onurunu ve memuriyet nüfuz ve itibarını bozacak nitelikte görüldüğü takdirde meslekten çıkarma cezası verilir.

Danıştay, konuyla ilgili bir kararında;

"Gökçeada Hakimi iken, Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun 02.03.2006 tarih ve 2006/45 sayılı kararıyla meslekten çıkarma cezası ile cezalandırılan davacı hakkında düzenlenen soruşturma

²⁰⁶ Danıştay 16.Daire, E:2015/4904 K:2016/3339, Karar Tarihi: 17.05.2016, UYAP.

raporunda; "Gökçeada'da vazife ifa ettiği sırada, usul ve yasaya aykırı işlemler yapmak suretiyle görevini doğru ve tarafsız yapamayacağı kanısı uyandırmak" başlığı altında, Gökçeada Asliye Hukuk Mahkemesinin E:1997/27, 28 ve 30 sayılı dosyalarıyla ilgili olarak 30.05.1997 tarihinde keşfe gitmediği halde keşif zabıtlarını bilgisayarla yazdırıp dairede imzalandığı, bir kısım dosyalarda sit alanının belirlenmesine ilişkin keşiflere gitmediği halde keşif tutanaklarını dairede düzenlediği, yine Gökçeada Asliye Hukuk Mahkemesinin E:1994/109 sayılı dosyasında bacanağı Ş.K.'nin davacı konumunda olmasına rağmen dava dilekçesini 13.10.1994 tarihinde havale edip aynı gün tensip yaparak keşif icra ettiği, bu dosyayla ilgili olarak mahalli bilirkişi N.K.'nin söylememesine rağmen ona atfen "diğer davacılar taşınmazın bir bölümünü Ş.K.'ya sattılar" biçiminde zapta yazdırıp tutanağı okutturmadan imzalandığı, aynı şahsın (Ş.K.) taraf olduğu Asliye Hukuk Mahkemesinin E:1998/53 ve 54 sayılı dosyalarına da bakarak kabulle sonuçlandırdığı, E:1995/158 sayılı dosyada da mahalli bilirkişiyeye diyeceğini sormadan onun adına zapta mütalaa yazdırıp okutmadan imzasını aldığı, E:1996/131 sayılı dosyada ise mahalli bilirkişi ve zilyetlik tanığı hazır bulunmadığı halde var göstererek serdedilmeyen görüşleri bizzat tutanağa yazdırıp imzalarını dairede ikmal ettirdiği, Kadastro Mahkemesinin E:1998/733 sayılı dosyasında da arazi başında davacılarından bir kısmına "gayrimenkulün bir bölümünün verilmesi halinde davayı kabul edeceğini" söylediğinin; bu nedenlerle, görevini doğru ve tarafsız yapamayacağı kanısını uyandırdığı,

"Kusurlu veya uygunsuz hareket ve ilişkileriyle mesleğin şeref ve nüfuzunu, şahsi onur ve saygınlığını yitirdiği" başlığı altında ise, Gökçeada'da emlakçılık yapan ve "arazi mafyası" olarak tanınıp, 4422 sayılı Yasaya muhalefet, resmi ve özel evrakta sahtecilik, rüşvet vermek ve tehdit suçlarından hakkında Cumhuriyet Başsavcılığının 2000/275 sayılı hazırlık evrakıyla soruşturma açılıp bu eylemleri nedeniyle tutuklanan Ö.Ö. adlı kişi ile samimi ilişki içerisinde olduğu, adı geçen kişiyle zaman zaman Zeytinli Köyüne giderek buradaki mekanlarda yemek yiyip alkol aldığı; bu davranışları nedeniyle de mesleğin şeref ve nüfuzunu, şahsi onur ve saygınlığını yitirdiğinin belirtildiği;

Davacı hakkında, resmi evrakta sahtekarlık ve irtikaba kalkışma ve kayırma fikriyle yasaya ve hukuka aykırı karar verme isnadıyla açılan ceza davasında Yargıtay Altıncı Ceza Dairesince 07.10.2004 gün ve 4229-11518 sayılı kararıyla, resmi evrakta sahtecilik suçundan beraatine, kayırma fikriyle yasaya ve hukuka aykırı karar vermek suretiyle görevde yetkisini kötüye kullanmak suçundan mahkumiyetine karar verildiği; anılan kararın Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 11.10.2005 gün ve K:2005/114 sayılı kararıyla bozulduğu; bozma üzerine yeniden bakılan davada Yargıtay Altıncı Ceza Dairesine davanın zaman aşımından düşürülmesine karar verildiği, Yargıtay Ceza Genel Kurulunda bu kararın onandığı anlaşılmaktadır.

Olayda, davacının disiplin soruşturmasına konu eylemlerine ilişkin tanık ifadeleri ve keşif inceleme tutanaklarının incelenmesi sonucu, tanık ifadelerinin birbirini doğruladığı, keşif inceleme tutanaklarındaki usulsüzlüklerin sabit olduğu anlaşılmaktadır.

Bu durumda; davacının söz konusu eylemleri "mesleğin şeref ve onurunu ve memuriyet nüfuz ve itibarını bozacak nitelikte" olduğundan, 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu'nun 69. maddesinin son fıkrası hükmü uyarınca meslekten çıkarma cezası ile cezalandırılmasına ilişkin karara karşı yeniden inceleme talebinin reddine ilişkin dava konusu Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Genel Kurulu kararında hukuka aykırılık bulunmamaktadır."

gerekçesiyle davanın reddine karar vermiştir²⁰⁷.

2.4.2. Yüksek Mahkeme Başkan ve Üyeleri Hakkında Öngörülen Disiplin Suç ve Cezaları

Yüksek mahkemelerin başkan ve üyeleri hakkında öngörülen disiplin suç ve cezaları ile soruşturma usulü 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu kapsamında olmayıp yüksek mahkemelerin kendi kuruluş kanunlarında ve içtüzüklerinde düzenlenmiştir. Bununla birlikte, Yüksek mahkemelerin hakim ve savcı sınıfındaki görevlileri dışında kalan memurları ise 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun kapsamı içinde kabul edilmektedir.

2.4.2.1. Anayasa Mahkemesi

Anayasa Mahkemesi'nin başkan ve üyelerinin disiplin işlerine ilişkin usul ve esaslar 30.03.2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'da ve 12.07.2012 tarih ve 28351 sayılı Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nde düzenlenmiştir. 6216 sayılı Kanun'un 19. maddesine göre; Başkan, Başkanvekilleri ve üyelerin, asli görevleri dışında resmî veya özel bir görev almaları ya da yaptıkları yeminle veya üyeliğin vakar ve şerefi ile bağdaşmayan, hizmetin aksamasına yol açan hâl ve hareketler disiplin cezasını gerektiren eylemler olarak tanımlanmıştır. Üyelerin disiplin yaptırımını gerektiren bu eylemlerinden ötürü soruşturma açılması Genel Kurul'un²⁰⁸ kararına bağlıdır (6216 sayılı K. md.16).

Yüksek hakimlik vakar ve şerefi ile bağdaşmayan veya hizmetin aksamasına yol açan hal ve hareketlerin neler olduğu Kanunda açıkça düzenlenmemekle birlikte Hakimler ve Savcılar Kanunu'nda düzenlenen ve hakimlik mesleğiyle bağdaşmayan bütün durumları bu kapsamda kabul etmek gerekir. Zira ilk derece mahkemesinde ya da yüksek mahkemelerde icra edilen hakimlik mesleği özü itibarıyla aynı esaslara dayanmaktadır²⁰⁹. Üyelerin disiplin yaptırımını gerektiren eylemlerinden ötürü bir ihbar veya şikâyet yapılması ya da böyle bir durum öğrenilmesi halinde yapılacak işlemler 6216 sayılı Kanun'un 16. ve 18. maddelerinde belirtilmiştir. Bu maddelere göre;

Başkan, müstear adla yapılan veya yapıldığı anlaşılan imzasız, adressiz yahut belli bir olayı ve nedeni içermeyen, delilleri ve dayanakları gösterilmeyen ihbar ve şikâyetleri işleme koymaz. Ancak, bu ihbar ve şikâyetlerin somut delillere dayanması durumunda konu hakkında

²⁰⁷ Danıştay 16.Daire, E:2015/4824 K:2016/3336, Karar Tarihi: 17.05.2016, UYAP.

²⁰⁸ 6216 sayılı Kanun'un 2. maddesine göre "Genel Kurul, on beş üyeden oluşan kurulu" ifade eder. 21/01/2017 tarihli ve 6771 sayılı Kanununun 16. maddesiyle, Anayasa'nın 146. maddesinde yer alan "onyedi" ibaresi "onbeş" şeklinde değiştirilmiş, Anayasa Mahkemesi'nin onbeş üyeden kurulacağı hüküm altına alınmıştır.

²⁰⁹ Ercan, 2008: 33.

gerekli inceleme ve araştırma yapılır. Başkan gereken hâllerde, işi Genel Kurula götürmeden önce üyelere birine ön inceleme yaptırabilir. Soruşturma açılmasına yer olup olmadığının belirlenmesi için gerekli incelemeyi yapmak üzere görevlendirilen üye, incelemesini tamamladıktan sonra, durumu bir raporla Başkana bildirir. Konu, Başkan tarafından gündeme alınarak Genel Kurulda görüşülür. Hakkında işlem yapılan üye görüşmeye katılamaz. Genel Kurulca, soruşturma açılmasına yer olmadığına karar verildiği takdirde, karar ilgili üye ile ihbar ve şikâyette bulunanlara tebliğ edilir (6216 sayılı K. md. 16).

Genel Kurul disiplin soruşturması açılmasına karar verirse Soruşturma Kurulu²¹⁰, konu ile ilgili bilgileri toplar ve sübut delillerini tespit eder, lüzum gördükleri kimseleri yeminle dinler, isnat olunan hâl ve hareketi bildirerek ilgiliyi onbeş günden az olmamak üzere tanınacak süre içinde savunmasını yapmaya davet eder. İlgili, savunmasının istendiği andan itibaren, soruşturma evrakını incelemeye yetkilidir. Kamu idareleri, kamu görevlileri, diğer gerçek ve bankalar dâhil tüzel kişiler, Soruşturma Kurulunun sorularına cevap vermek ve soruşturmaya ilgili taleplerini yerine getirmek zorundadırlar. Soruşturma Kurulu inceleme neticesinde, elde ettiği bilgi ve delilleri gösteren ve bunlara göre disiplin cezası verilmesine yer olup olmadığı hakkındaki kanaatlerini içeren bir rapor hazırlayarak rapor ve eklerini Genel Kurula iletmek üzere Başkanlığa sunar. Başkan, soruşturma sonucunu ilgiliye yazılı olarak bildirir ve ilgiliyi beş günden az olmamak üzere tayin edeceği süre içinde Genel Kurul huzurunda sözlü ya da yazılı savunmasını vermeye davet eder. Genel Kurul, yapılan disiplin soruşturmasının sonucuna göre, gerekirse soruşturmanın genişletilmesine, isnat olunan hâl ve hareketi sabit görmezse dosyanın işlemde kaldırılmasına, sabit görmesi hâlinde ise eylemine uyan disiplin cezasına karar verir (6216 sayılı K. md.18).

6216 sayılı Kanun uyarıma, kınama ya da üyelikten çekilmeye davet edilme olmak üzere 3 çeşit disiplin cezası öngörmüştür (6216 sayılı K. md.19). Uyarıma ve kınama disiplin cezalarının verilmesine ilişkin kararlar Genel Kurulun salt çoğunluğunun oyu ile alınır (Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü md.20). Üyelikten çekilmeye davet edilme cezasına karar verilebilmesi için ise Genel Kurulun üçte iki oy çokluğu aranır (6216 sayılı K. md.19/2). Hakkında üyelikten çekilmeye davet cezası verilen üye, tebliğ tarihinden itibaren bir ay içinde buna uymazsa istifa etmiş sayılır ve bu süre içinde izinli kabul edilir (6216 sayılı K. md.19/4). Disiplin cezasına ilişkin Genel Kurul kararına karşı ilgili, kararın kendisine tebliğ tarihinden

²¹⁰ Soruşturma açılmasına karar verildiği takdirde, Genel Kurul, üyeler arasından üç kişiyi Soruşturma Kurulunu oluşturmak üzere seçer. Kıdemli üye Soruşturma Kuruluna başkanlık eder. Soruşturma Kurulu, 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun Cumhuriyet savcısına tanıdığı bütün yetkilere sahiptir. Kurulun soruşturma ile ilgili yapılmasını istediği işlemler, mahallinde yetkili adli makamlar tarafından derhâl yerine getirilir. Ön inceleme yaptırılmasına, Soruşturma Kurulu üyelerinin seçilmesine, soruşturmanın yapılmasına ve gereken diğer kararların verilmesine dair esaslar İçtüzükle düzenlenir.(6216 sayılı K. md.16/5,6)

itibaren on gün içinde Genel Kurula yeniden inceleme başvurusunda bulunabilir. Genel Kurulca yapılacak yeniden inceleme sonucunda verilen karar kesindir. Genel Kurul kararı, Başkan tarafından ilgiliye tebliğ edilir ve yerine getirilir (6216 sayılı K. md.19/3).

Ceza soruşturma ve kovuşturmaları, disiplin işlemlerinin ayrıca yapılmasına ve uygulanmasına engel olmaz. Disiplin soruşturmasını gerektiren eylemlerin öğrenilmesinden itibaren bir yıl geçmiş olması hâlinde disiplin soruşturması açılmaz. Disiplin cezasını gerektiren eylemin işlendiği tarihten itibaren beş yıl geçmiş olması hâlinde disiplin cezası verilemez. Disiplin cezasını gerektiren eylem, aynı zamanda bir suç teşkil eder, bu suç için kanunda daha uzun bir zamanaşımı süresi öngörülmüş olur ve ceza soruşturması veya kovuşturması da açılır ise, bu fıkrafta belirtilen süre yerine zamanaşımı süreleri uygulanır. Genel Kurulca kovuşturma sonucunun beklenmesine karar verilenler hakkında ise, kovuşturmayı yürüten mahkeme kararının kesinleşmesinden itibaren bir yıl geçmekle ceza verme yetkisi zamanaşımına uğrar (6216 sayılı K. md.18/2).

2.4.2.2. Uyuşmazlık Mahkemesi

Uyuşmazlık Mahkemesi'nin başkan ve üyeleri için 2247 sayılı Uyuşmazlık Mahkemesi Kuruluş ve İşleyişi Hakkında Kanun'da herhangi bir disiplin hükmü ve cezası öngörülmemiştir.

Bu durumda 2247 sayılı Kanun'da Uyuşmazlık Mahkemesi Hukuk Bölümüne, Yargıtay Hukuk Genel Kurulu ile Danıştay Genel Kurulunca kendi daire başkan ve üyeleri arasından; Askerî Yüksek İdare Mahkemesi²¹¹ Genel Kurulunca da askerî hakim sınıfından olan daire başkan ve üyeleri arasından ikişer asıl, ikişer yedek üye; Uyuşmazlık Mahkemesi Ceza Bölümüne, Yargıtay Ceza Genel Kurulu ile Askerî Yargıtay²¹² Genel Kurulunca kendi daire başkan ve üyeleri arasından üçer asıl, üçer yedek üyenin dört yıl süreyle seçileceği belirtildiğinden, kanımızca Uyuşmazlık Mahkemesi üyelerine seçtikleri Yüksek Mahkemede bulunan üyeler için belirlenen disiplin hükümleri uygulanması gerekmektedir.

2.4.2.3. Yargıtay

Yargıtay Birinci Başkanı, birinci başkanvekilleri, daire başkanları ve üyeleri ile Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcivekili hakkındaki disiplin işlerine ilişkin usul ve esaslar 04.02.1983 tarih ve 2797 sayılı Yargıtay Kanunu'nda düzenlenmiştir. Yargıtay Kanunu'nun 19. maddesinde Yargıtay üyeliği vakar ve onuruna dokunan, kişisel haysiyet ve itibarını kıran veya görev icaplarına uymayan davranışlar disiplin

²¹¹ 21/01/2017 tarihli ve 6771 sayılı Kanununun 17. maddesiyle, Askerî Yüksek İdare Mahkemesi kaldırılmıştır.

²¹² 21/01/2017 tarihli ve 6771 sayılı Kanununun 17. maddesiyle, Askerî Yargıtay kaldırılmıştır.

cezasını gerektiren eylemler olarak tanımlanmıştır. Disiplin cezasını gerektiren bu tür eylemlerden dolayı Yargıtay Birinci Başkanı, birinci başkanvekilleri, daire başkanları ve üyeleri ile Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcıvekili hakkında disiplin işlemlerini uygulamaya yetkili mercii Yüksek Disiplin Kurulu²¹³, dur (Yargıtay K. md.19).

Yargıtay üyeliği vakar ve onuruna dokunan, kişisel haysiyet ve itibarını kıran veya görev icaplarına uymayan eylem ve davranışları her ne biçimde olursa olsun haber alan Birinci Başkan, gerekli soruşturma işlemini yapmak üzere durumu Birinci Başkanlık Kuruluna²¹⁴ bildirir. Adalet Bakanlığı ile Hakimler ve Savcılar Kurulundan gelen ihbar ve şikâyetlerin sonucu, Adalet Bakanlığına veya Hakimler ve Savcılar Kuruluna bildirilir. Ancak şikâyet ve ihbar soruşturmayı gerektiren belli bir konuyu ihtiva etmezse işleme konulmaz (Yargıtay K. md. 43). Birinci Başkanlık Kurulu yapacağı veya yaptıracığı soruşturma sonunda toplanan delilleri yeterli görürse, soruşturma dosyasının bir raporla Yüksek Disiplin Kuruluna gönderilmesine, aksi takdirde bir işleme yer olmadığına kesin olarak karar verir. Soruşturma dosyasının Yüksek Disiplin Kuruluna intikali üzerine, Başkan, hakkında soruşturma yapılandan daha kıdemli olan bir başkan veya üyeyi gerekli soruşturmayı yapmak üzere görevlendirir. Görevlendirilen başkan veya üye gerekli ise konu ile ilgili bilgi ve delilleri toplar, lüzum gördüğü kimseleri yeminle dinler. Bütün daire, kurum ve kuruluşlar ile gerçek ve tüzelkişiler sorulan hususlara cevap vermek zorundadır. İlgiliye tebliğ tarihinden itibaren on gün içinde yazılı savunmasını yapmak üzere bildirimde bulunur. Hakkında soruşturma yapılan bu dosyayı soruşturmayı yapan üyenin huzurunda inceleyebilir. Savunmanın alınması ve soruşturmanın bitiminde, görevli başkan veya üye sonucu kanaati ile birlikte bir rapor halinde Yüksek Disiplin Kuruluna sunar. Hakkında soruşturma yapılanın istemi ve Yüksek Disiplin Kurulunun uygun görmesi halinde, kendisinin kurulda dinlenmesine karar verilebilir. İlgili istediği takdirde vekili aracılığı ile de yazılı ve sözlü savunmasını yapabilir. Yüksek Disiplin Kurulu üye tamsayısı ile

²¹³ Yüksek Disiplin Kurulu; Yargıtay Birinci Başkanı, birinci başkanvekillerinden kıdemli olanı, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı ile altı hukuk ve üç ceza dairesi başkanları ve başkanlarının katılmadığı dairelerin beş üyesinden oluşur. Yüksek Disiplin Kurulunda ayrıca, Kurula asıl üye olarak katılmayan daire başkanları ile bunların dışındaki dairelerin birer üyesi yedek üye olarak bulunur (Yargıtay K. md.11).

Yüksek Disiplin Kurulunun toplanması gerektiğinde, kurula katılacak başkanlardan altısı hukuk daireleri başkanları, üçü ceza daireleri başkanları ve diğer beş üye de başkanları katılmayacak olan dairelerin üyeleri arasından her daireden birden fazla olmamak üzere, Birinci Başkanlık Kurulunca ad çekme suretiyle asıl üye olarak belli edilir. Yüksek Disiplin Kurulunun yedek üyeleri, geriye kalan başkanlarla bunların daireleri dışındaki dairelerden birer üye olmak üzere Birinci Başkanlık Kurulunca ad çekme suretiyle belirlenir. Yedeklerin Kurula katılması sırası İç Yönetmelikle düzenlenir. Hakkında soruşturma yapılan ile ön ve ilk soruşturma yapanlar ve Birinci Başkanlık Kurulunda görevli olup karara katılan asıl ve yedek daire başkan ve üyeleri yukarıdaki fıkralarda sözü edilen ad çekmeye dahil edilmez (Yargıtay K. md 34).

²¹⁴ Birinci Başkanlık Kurulu; Yargıtay Birinci Başkanının başkanlığında altısı daire başkanı, altısı Yargıtay üyesi olmak üzere on iki asıl ve dördü daire başkanı ve dördü Yargıtay üyesi olmak üzere sekiz yedek üyeden oluşur (Yargıtay K. md 10).

toplanır ve üçte iki çoğunlukla karar verir. Üçüncü oylamada çoğunluk oyu yeterlidir. Oylama gizli yapılır. Soruşturmayı yapan, kurula katılamaz, noksan üye yedeği ile tamamlanır. Yüksek Disiplin Kurulu delilleri serbestçe takdir eder (Yargıtay K. md.43).

Ceza yönünden açılan soruşturma ve kovuşturmalar, disiplin işlemlerinin ayrıca yapılmasına ve uygulanmasına engel olmaz (Yargıtay K. md. 47). Yüksek Disiplin Kurulu disiplin kovuşturmasını gerektiren eylemin ağırlığına göre “Uyarma” veya “Görevden çekilmeye davet” işlemlerinden birini uygular (Yargıtay K. md.19). Bu kararlar aleyhine tebliği tarihinden itibaren onbeş gün içinde Başkanlar Kurulu²¹⁵na itiraz edilebilir. İtirazın incelenmesinde karara katılan Yüksek Disiplin Kurulu üyeleri kurula katılamaz ve eksikler o dairelerin kıdemli üyeleriyle tamamlanır. İtiraz üzerine inceleme evrak üzerinde yapılır. İtiraz yerinde görülürse ceza tümüyle kaldırılır veya değiştirilir (Yargıtay K. md. 43). İlgili kesinleşmiş olan görevden çekilmeye davet kararının tebliğinden itibaren bir ay içinde görevden çekilmediği veya emekliliğini istemediği takdirde çekilmiş kabul edilir. Bu bir aylık süre içinde ilgili izinli sayılır (Yargıtay K. md. 43).

2.4.2.4. Danıştay

Danıştay Başkanı, Başsavcı, başkanvekilleri, daire başkanları ve üyelerin disiplin işlerine ilişkin usul ve esaslar 06.01.1982 tarih ve 2575 sayılı Danıştay Kanunu’nda düzenlenmiştir. Danıştay Kanunu’nun 67. maddesi’ne göre; Danıştay Başkanı, Başsavcısı, başkanvekilleri, daire başkanları ve üyelerin, yüksek hakimlik vakar ve şerefi ile bağdaşmayan veya hizmetin aksamasına yol açan hal ve hareketleri görülür veya öğrenilirse haklarında bu Kanun hükümleri uyarınca disiplin kovuşturması yapılır. Yukarıdaki maddede yazılı hal ve hareketlerinin görülmesi veya öğrenilmesi halinde konunun Yüksek Disiplin Kuruluna²¹⁶ intikal ettirilmesi Başkanlık Kurulu²¹⁷ tarafından duruma göre takdir edilir ve karara bağlanır (Danıştay K. md.68).

²¹⁵ Yargıtay Kanunu’nun 9. maddesine göre; Başkanlar Kurulu Birinci Başkan ile birinci başkanvekillerinden ve daire başkanlarından oluşmaktadır.

²¹⁶ Yüksek Disiplin Kurulu, Danıştay Başkanının Başkanlığında her takvim yılı başında, Danıştay Genel Kurulunca her daireden seçilecek birer üye ile ikisi dava daireleri ve biri de idari daireler başkanları arasından seçilecek üç daire başkanından kurulur. Danıştay Başsavcısı Kurulun tabii üyesidir. Kurula iki daire başkanı ve beş üye yedek olarak seçilir. Kurul üye tam sayısı ile toplanır ve üçte iki oyçokluğu ile karar verir. Kurul üyeliklerinde boşalma halinde, boşalan yer için en çok on gün içinde Genel Kurulca birinci fıkradaki esaslara göre yeniden seçim yapılır. Kurulun yazı işlerini Genel Sekreter yürütür. (Danıştay K.md. 20)

Yüksek Disiplin Kurulu, bu Kanun hükümleri dairesinde Danıştay Başkanı, Başsavcı, başkanvekilleri, daire başkanları ve üyeler hakkında, disiplin kovuşturması yapılmasına ve disiplin cezası uygulanmasına karar verir ve bu Kanunla görevli kılındığı diğer işleri görür.(Danıştay K.md. 53)

²¹⁷ Başkanlık Kurulu; Danıştay Başkanının başkanlığında, üçü daire başkanı üçü Danıştay üyesi olmak üzere altı asil ve ikisi daire başkanı ikisi Danıştay üyesi olmak üzere dört yedek üyeden oluşur.(Danıştay K..md. 19/A)

Yüksek Disiplin Kurulu, eldeki bilgi ve delillere ve isnat olunan hal ve hareketin niteliğine göre disiplin kovuşturması yapılmasına yer olup olmadığına karar verir. Kurul, disiplin kovuşturmasına karar verirse, Kurul dışındaki daire başkanları ve üyeler arasından seçeceği üç kişiyi soruşturma yapmakla görevlendirir. Haklarında isnatta bulunulanlar, Yüksek Disiplin Kurulu üyesi ise, Kurulun bu husustaki toplantılarına katılamazlar (Danıştay K. md.69). Soruşturma yapmakla görevlendirilenler, ilgiliye isnat olunan hal ve hareketi bildirerek savunmasını alırlar, lüzum gördükleri kimseleri yeminle dinler, konu ile ilgili bilgileri toplar ve sübut delillerini tespit ederler. Bütün daire, kurum ve kuruluşlar ile gerçek ve tüzelkişiler, sorulan hususlara cevap vermek ve diğer istekleri yerine getirmek zorundadırlar (Danıştay K. md. 70). Soruşturmayı yapanlar yaptıkları soruşturmaları ve elde ettikleri bilgi ve delilleri gösteren ve bunlara göre disiplin cezası verilmesine yer olup olmadığı hakkındaki kanaatlerini belirten bir rapor hazırlarlar ve belgeleri bu rapora bağlarlar (Danıştay K. md. 71). Hazırlanan rapor, Yüksek Disiplin Kuruluna verilir. Bu Kurula, soruşturmayı yapmış olanlar katılamazlar. Kurul Başkanı, soruşturma sonucunu ilgiliye yazılı olarak bildirir ve beş günden az olmamak üzere tayin edeceği süre içinde yazılı savunmasını vermeye davet eder. Kurul Başkanı, soruşturma dosyasını üyelerin birine havale eder. Kurul, işi evrak üzerinde inceler ve gerekirse soruşturmanın genişletilmesine veya derinleştirilmesine karar verir. İlgili, bu dosyayı raportör üyenin huzurunda inceleyebilir (Danıştay K. md. 72). Yüksek Disiplin Kurulu isnat olunan hal ve hareketi sabit görmezse dosyanın işlemde kaldırılmasına karar verir. Kurul, bu hal ve hareketleri sabit gördüğü takdirde bunların mahiyetine ve ağırlığına göre, ilgilinin uyarılmasını veya hizmet süresine göre istifa etmeye veya emekliliğini istemeye davet edilmesini karar altına alır. Kurul kararı Danıştay Başkanı hakkında ise, vekili, diğerleri hakkında ise Danıştay Başkanı tarafından ilgiliye tebliğ edilir (Danıştay K. md. 73). İlgili, emekliliğini istemeye veya istifa etmeye dair olan karara, tebliğ tarihinden itibaren bir ay içinde uymazsa istifa etmiş sayılır. Bir aylık süre içinde ilgili izinli sayılır (Danıştay K. md. 74). İlgilinin disiplin cezasını gerektiren eylemleri sabit görüldüğü takdirde ilgilinin uyarılması veya hizmet süresine göre istifa etmeye veya emekliliğini istemeye davet edilmesinin yanı sıra Danıştay Kanunu'nun 83/2. maddesine göre, kasıtlı bir suçtan dolayı altı aydan aşağı hapis cezası ile hüküm giyme halinde bu suç, mesleğin vakar ve şerefini bozan veya mesleğe karşı genel saygı ve güveni gideren nitelikte görülürse, ilgilinin meslekten çıkarılması gerekip gerekmediğine Yüksek Disiplin Kurulu tarafından karar verilir.

İlgili, Yüksek Disiplin Kurulu kararının kendisine tebliğ tarihinden itibaren onbeş gün içinde bu karara karşı dava açabilir. Bu davalar, savunmaların alındığı veya cevap sürelerinin geçtiği tarihten itibaren üç ay içinde karara bağlanır. Çalışmaya ara verme süresi hesaba

katılmaz. Dava sonuçlanıncaya kadar ilgililerden boşalan yerler doldurulmaz. Yüksek Disiplin Kurulunda karar vermiş veya soruşturmayı yapmış olanlar, disiplin cezalarına ilişkin davaların görüşülmesine katılamazlar (Danıştay K. md.75).

Yukarıdaki açıklamalar doğrultusunda, 6216 sayılı Kanun'un 19. maddesine göre Anayasa Mahkemesi üyelerine uyarma, kınama ve üyelikten çekilmeye davet, Yargıtay Kanunu'nun 19. maddesine göre Yargıtay üyelerine uyarma ve meslekten çekilmeye davet, Danıştay Kanunu'nun 73. maddesine göre Danıştay üyelerine uyarma, istifa etmeye veya emekliliğini istemeye davet ayrıca 83. maddeye göre meslekten çıkarma cezalarının öngörüldüğü, Uyuşmazlık Mahkemesi başkan ve üyeleri için ise herhangi bir disiplin hükmü ve cezası öngörülmediği görülmektedir. Diğer taraftan 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nda ise bu düzenlemelerden farklı yaptırımlara yer verilmiştir. Öte yandan, Yüksek Mahkemelerin başkan ve üyeleri için öngörülen disiplin hükümlerinin bazılarının da soyut ve genel ifadelerle kaleme alındığı görülmektedir. Bu nedenle, yargı mensupları ile ilgili disiplin düzenlemeleri arasında birlik ve paralellik bulunmadığı gibi muğlak ifadelerle kaleme alınmış olması, nesnel ölçütlere dayanmayan düzenlemeler bulunması²¹⁸ nedeniyle, disiplin mevzuatının Bangalore ve Budapeşte Yargı Etiği ilkelerine de uygun olacak şekilde gözden geçirilmesi, soyut ve genel kavramlar yerine daha somut dille yazılması ve de disiplin hükümlerinin uyumlaştırılması (yeknesaklığın sağlanması) gerekmektedir²¹⁹.

---

²¹⁸ T.C. Adalet Bakanlığı, Strateji Geliştirme Başkanlığı, Yargı Reformu Stratejisi, Ankara, 2008, s.18.

²¹⁹ T.C. Adalet Bakanlığı, Strateji Geliştirme Başkanlığı, Yargı Reformu Stratejisi, Ankara, Nisan 2015, s.27.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

HAKİM VE SAVCILARIN DİSİPLİN SORUŞTURMASI USUL VE ESASLARI

3.1. Disiplin Soruşturması Usulü

Hakim ve savcı tarafından, düzenlenmiş olan disiplin hükümlerine aykırı bir fiil veya işlem gerçekleştirildiğinde disiplin cezası vermek için soruşturma yapılması gerekmektedir²²⁰. Disiplin suçunun işlenip işlenmediği, işlenmiş ise ne şekilde, hangi tarihte, kim tarafından işlendiği ve ilgililerin sorumluluk durumları bu soruşturma sonucunda tespit edilir²²¹. Bu disiplin soruşturması, hizmet gereklerinin yerine getirilmesi ve keyfiligi önlemek amacıyla belli bir usul ve şekil çerçevesinde yapılır²²². Bu anlamda idari bir usul olan disiplin usulü, disiplin soruşturması açılması kararıyla başlayıp disiplin cezasının ilgiliye tebliğiyle sona erer²²³.

3.2. Disiplin İhlalinin Öğrenilmesi

Bir hakim veya savcının disiplin suçunu oluşturan fiili işlediği; ihbar ve şikâyet, teftiş veya re'sen öğrenme gibi yollarla öğrenilebilir.

3.2.1. İhbar ve Şikâyet

Suç teşkil eden bir fiilin işlendiğini öğrenen herkes, devletten suç işlenmesinin önlenmesini ve suçluların cezalandırılmasını talep hakkına sahiptir ve bununla ilgili olarak yetkili makamlar nezdinde ihbar veya şikâyette bulunabilir²²⁴.

İhbar, bir suçun işlendiğini gören veya duyan kişinin bu suç, takiple yetkili makamlara veya bunlara iletmekle yükümlü olanlara bildirmesidir²²⁵. Şikâyet ise, takibi şikâyete bağlı olan suçlarda, suçtan zarar görenin fail hakkında soruşturma ve kovuşturma yapılmasını yetkili makamlardan istemesidir²²⁶.

Hakimler ve savcılar hakkında ihbar veya şikâyeti içeren dilekçe veya evrakın Cumhuriyet başsavcılıkları ile adalet komisyonlarının önüne gelmesi durumunda, herhangi bir araştırma, inceleme ve soruşturma işlemi yapılmaksızın; Adalet Bakanlığı merkez, bağlı ve ilgili kuruluşları ile uluslararası mahkemeler veya kuruluşlarda görev yapan hakimler ve savcılar, geçici yetki veya görevlendirme ile başka bir kurum, kurul veya kuruluşta çalışan

²²⁰ Kartal, 2010: 55-56.

²²¹ Çiçek, 2011: 69.

²²² Güneşleyici, 2010: 65.

²²³ Gözler, 2009c: 771.

²²⁴ Özgenç ve Şahin, (t.y.): 2, http://webftp.gazi.edu.tr/hukuk/dergi/5_5.pdf, (erişim tarihi: 10.08.2017)

²²⁵ Toroslu, 2013: 326.

²²⁶ Yılmaz, 2006: 648.

hakimler ve savcılar, idari görevleri yönünden savcılar ve Komisyon işlerine yönelik görevleri yönünden adalet komisyonu başkan ve üyeleriyle ilgili olanların Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğüne; sayılan söz konusu kişilerin dışında kalan hakimlerle ve savcılarla ilgili olanların ise HSK Genel Sekreterliğine gönderilmesi gerekmektedir²²⁷.

Hakim ve savcılar hakkında; a) Belli bir konuyu içermeyen veya somut delile dayanmayan, b) Başvuru sahibinin adı, soyadı, imzası ile iş veya yerleşim yeri adresi ve Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları için Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası bulunmayan²²⁸, c) Daha önceden şikâyet konusu yapılarak sonuçlanan hususlarda yeni delil içermeyen, d) Kanun yollarına başvuru sebebi olarak ileri sürülebilecek veya hakimlerin yargı yetkisi ve takdiri kapsamında kalan hususlara ilişkin bulunan, e) Akıl hastalığı sebebiyle vesayet altına alınanlar ile henüz vesayet altına alınmamış olmakla birlikte bu hastalığa duçar oldukları sağlık kurulu raporu ile belirlenenlerce verilmiş olan, ihbar ve şikâyetler işleme konulmaz. Ancak, başvuru sahibinin adı, soyadı, imzası ile iş veya yerleşim yeri adresi ve Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları için Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası bulunmayan ihbar ve şikâyetlerin somut kanıtlara dayanması durumunda konu hakkında gerekli araştırma ve inceleme yapılır (2802 sayılı K. md.97).

Bir şahsın şikayeti üzerine başlanan disiplin soruşturması, şikayetten vazgeçilse dahi durdurulmaz. Soruşturma için özel olarak müfettiş veya yetkili gönderilmesini gerektirmiş olan bir şikayetin haksız olduğunun anlaşılması halinde soruşturma için Devletçe yapılan masraflar hakkında 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 329. maddesi²²⁹ uygulanır. Disiplin cezasını gerektirecek mahiyette olan ihbar ve şikayetin kötü niyetle yapıldığı veya delillerin uydurulduğu anlaşılan hallerde, mahkemece yukarıdaki fıkra hükmü uygulanmakla birlikte 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 267. maddesinin birinci fıkrasında²³⁰ yazılı ceza hükmolünür. Şu kadar ki bu konuda kovuşturma yapılması Adalet Bakanlığının iznine bağlıdır.

²²⁷ Baş, 2016: 290.

²²⁸ 21 Ekim 2016 Tarih ve 29864 Sayılı Resmî Gazetede yayımlanan idarelere verilen dilekçeler hakkında 2016/21 sayılı Başbakanlık Genelgesinde de benzer bir düzenleme yer almaktadır. Genelgeye göre, “*Demokratik katılımı sağlayan araçlardan dilekçe hakkı, başta Anayasamız ve 3071 sayılı Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanun olmak üzere ilgili mevzuatta düzenlenmiştir. Mezkûr Kanununun 4 üncü maddesi uyarınca yetkili makamlara verilen dilekçelerde; dilekçe sahibinin adı, soyadı ve imzası ile iş veya ikametgah adresinin bulunması gerekmektedir.*

Terör örgütleri veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum veya gruplarla mücadele, idarelere dilekçe verilmek suretiyle de desteklenmektedir.

Ancak bu kapsamda; söz konusu örgüt, yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olduğu iddia edilen kişilere ilişkin olarak idarelere verilen dilekçelerden; sahibinin adı, soyadı ve imzası ile iş veya ikametgah adresini ihtiva etmeyenler incelenmeyecektir.”

²²⁹ Madde 329- (1) Suç uydurup iftirada bulunduğu sabit olan kimse, bu nedenle yapılmış giderleri ödemeye mahkûm edilir.

²³⁰ Madde 267- (1) Yetkili makamlara ihbar veya şikayette bulunarak ya da basın ve yayın yoluyla, işlemediğini bildiği halde, hakkında soruşturma ve kovuşturma başlatılmasını ya da idari bir yaptırım uygulanmasını sağlamak için bir kimseye hukuka aykırı bir fiil isnat eden kişi, bir yıldan dört yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Bu gibi hallerde kovuşturma, şikâyet olunan hakim ve savcının mensup olduğu mahkemeye en yakın ağır ceza mahkemesi merkezindeki Cumhuriyet savcısına ve yargılaması o yer ağır ceza mahkemesine aittir (2802 sayılı K. md.76).

Adalet Komisyonu başkanları görev yaptıkları yargı çevresi içindeki hakimlerin; ağır ceza Cumhuriyet başsavcılarını ise merkezdeki Cumhuriyet savcılarını ile bağlı ilçe Cumhuriyet başsavcı ve Cumhuriyet savcılarının; öğrendikleri disiplin cezasını gerektiren eylemlerini Hakimler ve Savcılar Kurulu'na bildirirler (2802 sayılı K. md. 62/2).

3.2.2. Teftiş

6087 sayılı Hakimler ve Savcılar Kurulu Kanunu'nun 17.maddesine göre; a) Hakim ve savcılarının görevlerini kanun, tüzük, yönetmelik ve genelgelere (hakimler için idarî nitelikteki genelgelere) uygun olarak yapıp yapmadıklarını denetlemek, b) Hakim ve savcılarının görevlerinden dolayı veya görevleri sırasında suç işleyip işlemediklerini, hâl ve eylemlerinin sıfat ve görevleri icaplarına uyup uymadığını araştırma ve gerektiğinde haklarında inceleme ve soruşturma yapmak konularında Hakimler ve Savcılar Kurulu müfettişleri görevlidir.

Hakimler ve Savcılar Kurulu Teftiş Kurulu ve Kurul müfettişlerinin çalışma yöntemleri ile denetim, araştırma, inceleme ve soruşturma ile diğer faaliyetlerine ilişkin usul ve esaslar Hakimler ve Savcılar Kurulu Teftiş Kurulu Yönetmeliği²³¹nde düzenlenmektedir.

3.2.3. Re'sen Öğrenme

Herhangi bir ihbar ve şikâyet veya teftiş olmadan bir hakim veya savcının disiplin suçu işlediği soruşturmaya yetkili makamlarca re'sen öğrenilebilir.

3.3. Soruşturmanın Yapılması

Anayasanın "Adalet hizmetlerinin denetimi" kenar başlıklı 144 ve "Hakimler ve Savcılar Kurulu" kenar başlıklı 159. maddelerinde; adalet hizmetleri ile Cumhuriyet savcılarının idari görevlerine ilişkin hususlar hariç olmak üzere Hakim ve savcılarının görevlerini; kanun ve diğer mevzuata (hakimler için idarî nitelikteki genelgelere) uygun olarak yapıp yapmadıklarını denetleme; görevlerinden dolayı veya görevleri sırasında suç işleyip işlemediklerini, hal ve eylemlerinin sıfat ve görevleri icaplarına uyup uymadığını araştırma ve gerektiğinde haklarında inceleme ve soruşturma işlemleri, ilgili dairenin teklifi ve Hakimler ve Savcılar Kurulu Başkanının oluru ile Kurul müfettişlerine yaptırılacağı hüküm altına alınmış,

²³¹ Resmi Gazete Tarihi: 12.07.2017 Resmi Gazete Sayısı: 30122.

soruşturma ve inceleme işlemleri, hakkında soruşturma ve inceleme yapılacak olandan daha kıdemli hakim veya savcı eliyle de yaptırılabilceği belirtilmiştir²³².

6087 Sayılı Hakimler ve Savcılar Kurulu Kanunu'nun 9. maddesinin 1. fıkrasına göre; hakim ve savcılarla ilgili olarak; hakim ve savcılar hakkındaki ihbar ve şikâyetleri inceleyip gereğini yapmak ve Hakim ve savcılarının görevlerinden dolayı veya görevleri sırasında suç işleyip işlemediklerini, hâl ve eylemlerinin sıfat ve görevleri icaplarına uyup uymadığını Kurul müfettişleri veya müfettiş yetkilerini haiz kıdemli hakim veya savcı eliyle araştırma ve gerektiğinde haklarında inceleme ve soruşturma işlemleri ile inceleme ve soruşturma yapılmasına yer olmadığına ilişkin işlemler için teklifte bulunmak görevi Kurulun Birinci Dairesine aittir.

Aynı maddenin 2.fıkrasına göre ise, görevlerinden dolayı veya görevleri sırasındaki suç soruşturması ile disiplin soruşturma ve kovuşturması sonucu hakkında karar vermek, disiplin veya suç soruşturma ve kovuşturması nedeniyle geçici yetkiyle yer değiştirmesine veya görevden uzaklaştırılmasına karar vermek ve meslekte kalmaları uygun görülmeyenler hakkında karar vermek yetkisi Kurulun İkinci Dairesine aittir.

Hakim ve savcılar hakkındaki ihbar ve şikâyetlerin HSK'nın önüne gelmesi halinde birinci daire öncelikle iddianın kişisel suç mu yoksa görev suçu mu olduğunu değerlendirir. Birinci daire tarafından söz konusu iddia kişisel suç olarak değerlendirilir ise, gereğinin yapılması için ilgilinin görev yaptığı yerin bağlı olduğu bölge adliye mahkemesinin bulunduğu yerdeki il Cumhuriyet başsavcılığına (680 sayılı KHK md.7) gönderilir ve Cumhuriyet savcısınca yapılan işlem sonucu ile ilgili bilgi ve belgelerin örneğinin de disiplin yönünden değerlendirilmek üzere gönderilmesi istenir. Yapılan işlemin sonucunda ilgili evrak sureti disiplin yönünden değerlendirilmek üzere Cumhuriyet Savcılığı'nca birinci daireye gönderilir. Birinci daire gelen bu evrak üzerine disiplin bakımından araştırma, inceleme ya da soruşturma oluru alınıp alınamayacağı hususunu değerlendirir. Hakim ve savcılarla ilgili ihbar ve şikâyetler HSK'nın birinci dairesince değerlendirilerek, ihbarın dayanaksız olduğu ya da isnat edilen fiilin suç oluşturmadığı anlaşılırsa, bu ihbar ve şikâyetlerle ilgili olarak işleme koymama kararı verilir. İhbarın işleme konulması yönünde karar verilirse, inceleme yapılması için birinci daire tarafından teklifte bulunularak kurul başkanından izin istenir (6087 sayılı Hakimler ve Savcılar Kurulu K.md.9/1-ç²³³). Kurul başkanı, birinci dairesinin teklifi üzerine hakimler ve savcılar

²³² Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu, Genelge No:2, 30.04.2014. Tam metin için bk. <http://www.hsk.gov.tr/Eklentiler/Dosyalar/a13933a3-d473-4a8e-8b06-126972ee0d7c.pdf>, (erişim tarihi: 15.10.2017).

²³³ 6087 sayılı Kanun'un 9. maddesinde Birinci Dairesinin görevleri sayılmış ç) bendinde " Genel Kurul tarafından verilen diğer işleri yapmak." hükmüne yer verilmiştir. 07.06.2017 tarihli Genel Kurul toplantısında da birinci ve

hakkında denetim, araştırma, inceleme ve soruşturma yapılması işlemleri ile inceleme ve soruşturma yapılmasına yer olmadığına ilişkin işlemlere olur verir (6087 sayılı Hakimler ve Savcılar Kurulu K. md.6/2-ç²³⁴). 6087 sayılı Kanun'un 9. ve 17. maddesi gereğince HSK başkanınca, önce inceleme ve daha sonra soruşturma izni verilebileceği gibi, inceleme ve soruşturma yetkilerinin birlikte verilmesi de mümkün olup yalnızca inceleme yetkisinin verildiği hallerde; henüz soruşturma başlamamakta, soruşturmanın başlatılması için gereken delillerin toplanması amaçlanmaktadır²³⁵. Kurul başkanı tarafından olur verildiği takdirde görevlendirilen kurul müfettişleri ya da hakkında soruşturma yapılacak olandan daha kıdemli hakim ya da savcı, (2802 sayılı K. md. 82) hakkında inceleme yapılanın ifadesine başvurmaksızın delil toplar ve soruşturma yapılmasına gerek olup olmadığı yönündeki görüşünü birinci daireye sunar. Yapılan araştırma, inceleme ve soruşturmaların, muhakkik (uygulamada muhakkik tabirini alan soruşturmacılar) tayin edilenler tarafından bizzat yapılması, istinabe gibi zorunlu durumlar dışında başka hakimler ve savcılar ile kolluğa tevdi edilmemesi gerekmektedir²³⁶. Soruşturma yapılmasına gerek görülmemesi halinde, birinci daire tarafından soruşturma yapılmasına yer olmadığına karar verilir.

İhbar ve şikayetlerin işleme konulmaması veya araştırma ve inceleme sonucunda soruşturma izni verilmesine yer olmadığına dair işlem tesis edilmesi durumunda, yapılan işlem sonucu hakkında eylemden zarar gören müştekiye, başvurabileceği kanun yolları ve süresi de belirtilmek suretiyle bilgi verilir. Kamu kurum ve kuruluşlarından gelen ihbar yazılarında bilgi talep edilmesi halinde, sadece yapılan işlem sonucu hakkında bilgi verilir, eylemden zarar görmeyen kişilere ise bilgi verilmez²³⁷. İhbar ve şikayetlerin işleme konulmamasına ilişkin kararlara ve araştırma ve inceleme sonucunda soruşturma izni verilmesine yer olmadığına dair kararlara karşı idari yargıya başvurulamaz. Nitekim Danıştay da; "Cumhuriyet Savcısı olarak görev yapmakta olan davacı hakkında 6087 sayılı Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Kanunu'nun 6/2-ç maddesi uyarınca" kurul müfettişi eliyle soruşturma yapılması uygun olduğuna" ilişkin kararın Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Başkanınca alındığı, Başkanlığın 6087 sayılı Kanun'un 5. maddesi uyarınca Kurul teşkilatı içerisinde yer aldığı, bu nedenle bakılmakta olan davada iptali istenilen kararın Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu kararı olduğu cihetle, Anayasa'nın 159. maddesinde yer alan Hakimler ve Savcılar Yüksek

ikinci daire arasındaki iş bölümü belirlenmiştir. Genel Kurul Kararı uyarınca birinci dairenin görevleri için bk. <http://www.hsk.gov.tr/Daireler/1-DaireGorev.aspx>, (erişim Tarihi: 02.03.2018).

²³⁴ Maddede, "İlgili dairenin teklifi üzerine" ibaresi yer almakla birlikte 07.06.2017 tarihli Genel Kurul toplantısında bu görev birinci daireye verilmiştir. Genel Kurul Kararı uyarınca birinci dairenin görevleri için bk. <http://www.hsk.gov.tr/Daireler/1-DaireGorev.aspx>, (erişim Tarihi: 02.03.2018).

²³⁵ Gökcan ve Artuç, 2012: 835.

²³⁶ Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu, Genelge No:2, 30.04.2014.

²³⁷ Aldemir, 2013: 584.

Kurulunun meslekten çıkarma cezasına ilişkin olanlar dışındaki kararlarına karşı yargı mercilerine başvurulamaz hükmü dikkate alındığında söz konusu kısıntı nedeniyle açılan davanın esasının incelenmesine olanak bulunmadığı” gerekçesiyle davayı incelenmeksizin reddeden Ankara 13. İdare Mahkemesi'nin 3.7.2015 tarih ve E:2015/1906, K:2015/1105 sayılı kararını onamıştır²³⁸.

Yapılan araştırma ve inceleme sonucunda, soruşturmaya geçilmesinin gerekli görülmesi durumunda, birinci daire tarafından teklifte bulunularak Kurul Başkanından soruşturma yapılması için “olur” alınır. Burada hemen belirtmek gerekir ki müfettişlerin denetim veya soruşturma sırasında öğrendikleri ve gecikmesinde sakınca bulunan konuların soruşturması için önceden izin alınması gerekmez. Ancak durum müfettişler tarafından hemen Hakimler ve Savcılar Kurulu'na bildirilir (2802 sayılı K. md.83). Soruşturma izni alındıktan sonra soruşturmanın başladığı bir yazı ile ilgili hakim veya savcıya tebliğ olunur ve savunma istenir. Hakim ve savcıların savunmaları, soruşturmayı yapan görevlilerin üç günden az olmamak üzere verdiği süre içinde veya belirttiği bir tarihte alınır. Süresi içinde veya belirtilen tarihte savunmasını yapmayan bu hakkından vazgeçmiş sayılır (2802 sayılı K.md.84). Soruşturma sonucunda evrak fezlekeye²³⁹ bağlanarak disiplin soruşturması ve kovuşturması sonucu hakkında karar verilmesi için HSK'nın ikinci dairesine sunulur.

²³⁸ Danıştay 16.Daire, E:2015/25630 K:2016/3442, Karar Tarihi: 18.05.2016, UYAP.

²³⁹ Fezleke tanzim edilirken; a) Fezleke başlığının araştırma izni verilen hâllerde “araştırma fezlekesi”, inceleme izni verilen hâllerde “inceleme fezlekesi”, soruşturma izni verilen hâllerde “soruşturma fezlekesi” inceleme ve soruşturma izninin birlikte verildiği hâllerde ise “inceleme ve soruşturma fezlekesi” şeklinde yazılması, b) Araştırma, inceleme veya soruşturma olurunun tarih ve sayısı ile sayı hanesindeki haberleşme kodu ve dosya numarasının yazılması, c) İhbar eden veya şikâyetçinin açık kimlik ve adresinin belirtilmesi, ç) Haklarında araştırma, inceleme veya soruşturma yapılan hakim ya da savcının kimlik bilgileri ile son görev yeri, görevi ve sicil numarasının yazılması, d) İddia konusu eylem tarihlerinin ayrı ayrı belirtilmesi, e) Her bir hakim ve savcı hakkındaki iddiaların ayrı ayrı gösterilmesi, f) İnceleme veya soruşturma evresindeki işlemlerin ne şekilde yapıldığının, hangi delillerin toplandığının, gerek görülmeyen delillerin ise toplanmama sebeplerinin belirtilmesi, g) Soruşturma izni verilen hâllerde ilgili hakim ve savcının savunmasına özet olarak yer verilmesi, ğ) Savunmada gösterilen delillerin toplanmasına gerek görülmemesi hâlinde bunun gerekçesinin yazılması, h) İddiaların tümünün ayrı ayrı değerlendirilerek her bir iddiaya ilişkin sonuca nasıl varıldığına dair kanaatin açıkça belirtilmesi, ı) İnceleme izni verilen hâllerde soruşturma izni verilmesine gerek olup olmadığı, soruşturma izni verilen hâllerde ise eylem ya da eylemlerin cezai yönden kovuşturma izni verilmesini ve disiplin cezasını gerektirip gerektirmediği hususunda kanaatin belirtilmesi, i) Hakkında inceleme veya soruşturma yapılan hakim veya savcının bulunduğu mahalde, 2802 sayılı Kanun'un 46 ncı maddesinin üçüncü ve dördüncü fıkraları uyarınca göreve devamında sakınca görülmesi ve idari tasarrufla yerinin değiştirilmesi lüzumuna kanaat getirilmesi hâlinde durumun sonuç kısmında açıkça belirtilmesi, dosyanın düzenli hazırlanması ve dizi pusulasına bağlanarak gönderilmesi, işin mahiyeti ve evrakın kapsamlı olması gibi zorunluluk bulunan hâllerde inceleme ve soruşturma sırasında bilgisayarda yapılan işlemlerin ve özellikle hazırlanan inceleme ve soruşturma fezlekesinin DVD, CD ve benzeri dijital ortama aktarılmış bir suretinin evrak ekinde Genel Sekreterliğe gönderilmesi, inceleme ve soruşturma iznine ilişkin karar ve olur aslının dosyadan çıkarılmaması, fezleke ve evrak ekinde Genel Sekreterliğe iade edilmesi, Şikâyetçinin medeni haklarını kullanma ehliyetinden mahrum olduğunun anlaşılması hâlinde durumun izah edilmesi, vesayet altına alınmamış olmakla birlikte akıl hastalığına düçar olduğunun anlaşılması durumunda, varsa raporun evraka eklenmesi ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun “Akıl hastalığı ve akıl zayıflığı” kenar başlıklı 405 inci maddesine göre işlem yapılması için konunun yetkili vesayet makamına bildirilmesi, sadece disiplin cezasını gerektirecek mahiyette olan ihbar veya şikâyetin kötü niyetle yapıldığı veya delillerin uydurulduğu anlaşılan hâllerde ihbar eden veya şikâyetçi hakkında 2802 sayılı Kanun'un 76 ncı maddesi uyarınca Adalet Bakanlığından izin istenmesi, suç isnadı niteliğindeki ihbar ve şikâyetler ile ilgili olarak izin istenmeden

3.4. Karar

İkinci Daire incelemesini kural olarak dosya üzerinden yapmakta, kanıtlar dosya üzerinden incelenmekte, müfettiş veya soruşturmayı yapmakla görevlendirilen hakim ya da savcı önünde verilmiş tanıkların yazılı ifadelerine ve soruşturma raporundaki diğer belgelere göre karar vermektedir²⁴⁰. Yapılan inceleme sonucunda İkinci Daire;

1- Soruşturma konusu fiilin disiplin bakımından ya da cezai bakımdan kovuşturmayı gerekli kılmadığı kanısına varırsa işlemden kaldırma kararı verir.

Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu İkinci Dairesi konuyla ilgili bir kararında;

“Cumhuriyet Savcısı ... hakkında yapılan soruşturma: Uygunsuz hareketleriyle şahsi onur ve saygınlığını yitirmesine neden olduğu, Bu cümleden olarak; Evli oldukları halde eşlerinin işi nedeniyle çoğu zaman yalnız yaşayan ... Cumhuriyet Başsavcılığı ... Bürosunda görevli zabıt kâtipleri ... ve ...'a amir memur ilişkisi ötesinde yakınlık gösterdiği, özel hayatlarına ilişkin sorular sorduğu, görev yeri değişikliği talep etmelerine neden olacak şekilde söz ve bakışlarıyla adı geçenleri rahatsız ettiği, Bu kapsamda; A) ...'i birçok kez bakışlarıyla süzdüğü, müteaddit defa "eşin evde mi? Dışarı gidiyor mu? Ansızın kapım çalıp sana çay içmeye gelebilirim" şeklinde sözler söylediği, B) ...'e hafta sonu gireceği Açık Öğretim sınavından sonra buluşarak, tanıdığı bir esnaftan kendisine kıyafet almayı teklif ettiği, C) Eşi ...'de infaz koruma memuru olan ...'a "eşin ne zaman geliyor, evde tek başına korkuyor musun?" dediği, D) ...'in izin dönüşü getirdiği küçük bir kavanoz, ev yapımı salçayı makamında kabul etmeyip, hafta sonu Vakıfbank ... şubesi önüne getirmesini istediği, belirtilen gün ve yerde buluşulduğunda, yakındaki bir kafede oturmayı teklif edip burada "eşin ne zaman gelecek, evde tek başına korkuyor musun? Ben sana yardımcı olurum, insan bir kahve yapar davet eder" şeklinde sözleri ve bakışlarıyla adı geçeni rahatsız ettiği, söz konusu salçayı "ben bunu eve nasıl sokacağım" diyerek almayıp, tekrar "çarşamba günü iş çıkışında verirsin" diyerek yeniden buluşmayı teklif ettiği, E) ... Cumhuriyet Başsavcılığı ... Bürosu yetkili Yazı İşleri Müdürü ...'a adı geçen zabıt kâtiplerinin özel hayatları ve kılık kıyafetlerine ilişkin, evde yalnız kalıp kalmadıklarına dair sorular sorduğu, konularından ibaret olup, Cumhuriyet Savcısı ... savunmasında özetle; Bir dönem sorumluluğunu üstlendiği ... Bürosunda ... yılı itibariyle hummalı bir çalışma başlatıldığını, özel ilgi gösterdiği öne sürülen zabıt kâtipleri ... ve ... 'in da değinilen çalışmalara katıldıklarını, adı geçenlere ayrıcalıklı bir tavır takınmayarak, ilgili kâtiplerin bu yöndeki taleplerine kimseye ayrıcalık tanımayacağını ifade ederek her defasında da geri çevirdiğini, ...'in, geçim sıkıntısı çektiğini yakınma konusu yapması üzerine, arkadaşının giysi satan işyerinin olduğunu buradan alışveriş yapabileceğini, bu konuda telefonla irtibat kuracağımızı söylediğini, Kâtip ... .in telefonla kendisini

genel hükümler uyarınca resen gereğine tevessül olunması, Hakim ve savcı ile birlikte şikâyet edilip dosyası tefrik edilerek genel hükümler uyarınca soruşturma yapılmak üzere Cumhuriyet başsavcılığına gönderilen şahıslar hakkındaki evrakın alındığının bildirilmesi ile yetinilmesi, yapılan işlem sonucundan ve akıbetinden ancak istenilmesi halinde Kurula bilgi verilmesi, Hakim ve savcılar hakkındaki araştırma, inceleme ve soruşturma yapılması işlemlerinden Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun görev ve yetkisi kapsamında kalan hususlara ilişkin olmak üzere; 2802 sayılı Kanun'un bu genelgeye konu edilen ilgili maddelerinde geçen "Adalet Bakanlığı", "Adalet Bakanı" veya "Ceza İşleri Genel Müdürlüğü" ibarelerinin; "Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu", "İlgili Daireleri" ve "Kurul Başkanı" olarak değiştirilmesinin inceleme ve soruşturmalar sırasında göz önünde tutulması gerekmektedir.(2 nolu Genelge).

²⁴⁰ Aldemir, 2013: 584.

araması üzerine adı geçenle sözü edilen yerde görüştüğünü, burada kendisinin hediye için getirdiği salçayı almadığını, evine gelip kendisini rahatsız edenin kim olduğunu sormasına karşın bu yönde bir açıklama yapmaktan kaçınması üzerine de buradan ayrıldığını, adı geçenlerin kimi dengesiz hareketlerini belirlemesi üzerine birim müdürü olan, ... Bürosu yetkili Yazı İşleri Müdürü ...'a sürekli kontrol altında bulundurulmaları yönünde ikazlarının olduğunu beyan etmiş, ... Cumhuriyet Savcısı (...) ...'a isnat olunan eyleme ilişkin soruşturma dosyasının incelenmesi sonucunda, dosya içindeki tüm bilgi ve belgeler birlikte değerlendirildiğinde; ilgiliye isnat edilen eylem muahazereyi gerektirecek mahiyette ve ağırlıkta olmadığı anlaşılmakta; soruşturma evrakının 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu'nun 87 inci maddesi uyarınca işlem den kaldırılmasına oy birliği ile karar vermiştir.”²⁴¹

2- Soruşturma konusu fiilin hem disiplin yönünden hem de cezai yönden kovuşturmayı gerektirdiği kanaatine ulaşırsa kovuşturma izni verilerek gerekli işlemlerin yapılması için dosya ilgili Cumhuriyet başsavcılığına gönderilir ve evrakın bir sureti alınarak bunun üzerinden disiplin işlemleri gerçekleştirilir. Disiplin yönündense hakim in ya da savcının son savunması istenerek; disiplin cezası uygulanmasına veya disiplin cezası verilmesine yer olmadığına karar verilerek disiplin dosyası sonuçlandırılır.

Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu konuyla ilgili bir kararında;

“... eski, hâlen ... Hakimi ... hakkında yapılan soruşturma; Müştekinin yargılandığı ... Sulh Ceza Mahkemesi'nde görülen davada, aralarında oluşan husumet nedeni ile reddi hakim talebinde bulunması üzerine talebi reddettiği ve müştekiyi azarlayıp bağırarak “O bilirkişiler senin anana ve babana küfür mü ettiler, terbiyesiz çık dışarı” dediği, ... eski, hâlen ... Hakimi ... yapmış olduğu savunmasında özelle; ... Cumhuriyet Başsavcısı olan muhakkikin soruşturmanın gizliğini ihlal ettiğini, tarafsız davranmadığını, müştekiye hakaret içerikli bir söz sarfetmediğini, zengin in korunduğunu söylemesi ve emir kipiyle konuşması üzerine kendisini ikaz ettiğini, bu şekilde konuşmaya devam edince de duruşma salonundan çıkarttığını, zabıt katibi ...'in meslekte bir yılını doldurmamış, bilgisayarı açıp kapatmayı adliyeye atandıktan sonra öğrenen bir katip olduğunu, adliyede hakkında disiplin soruşturması yaptığı katip ve mübaşire destek ve kendisinden intikam alma saikiyle bu şekilde beyanda bulunduğunu belirtmiş, ... eski, hâlen ..... Hakimi (...) ...'a isnat olunan eyleme ilişkin soruşturma dosyasının incelenmesi sonucunda; ilgilinin, zabıt kâtibi olarak görevli tanık ... hakkında, şikâyet tarihinden 2 gün önce, idari soruşturmaya esas olmak üzere tutanak düzenlemiş olması ve adı geçen zabıt katibinin aynı gün gönderdiği şikâyet dilekçesiyle ilgili hakkında şikâyetçi olması nedeniyle ilgili ile tanık ... arasında husumet bulunması, ilgilinin, müştekiye hakaret içerikli sözleri sarfettiğine dair müştekinin soyut iddiası dışında, iddiayı destekleyici her türlü şüpheden uzak, yeterli, kesin ve inandırıcı herhangi bir delil bulunmaması gözetilerek ilgili hakkında ceza tayinine yer olmadığına, oy birliği ile karar vermiştir.”²⁴²

²⁴¹ Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu İkinci Dairesi, 22/01/2015 tarih, E:2014/102 K:2015/16, <http://www.hsk.gov.tr/Eklentiler/Dosyalar/ac5f983a-3354-4d3c-90a0-5ebf3df42b0a.pdf>, (erişim tarihi: 15.10.2017).

²⁴² Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu İkinci Dairesi, 19/03/2015 tarih, E:2014/152 K:2015/157, <http://www.hsk.gov.tr/Eklentiler/Dosyalar/642de250-7410-4a94-a361-4ce73b5c1e51.pdf>, (erişim tarihi: 15.10.2017).

3- Soruşturma konusu fiil, yalnızca disiplin bakımından kovuşturmayı gerektirecek nitelikteyse, hakim ya da savcının savunması istenerek disiplin yönünden nihai karar verilir.

Daire, üye tam sayısının salt çoğunluğuyla toplanır ve üye tam sayısının salt çoğunluğuyla karar alır (6087 sayılı HSK Kanunu md.30/3). Dairede görüşmeler tamamlandıktan sonra oylamaya geçilir. Aksine hüküm bulunmayan veya karar alınmayan durumlarda oylama açık yapılır. Önce usule ilişkin hususlar oylanır. Usul konusunda azınlıkta kalanlar esas hakkında oylamaya katılmak zorundadır. Kurul veya daire başkanı yaş itibarıyla en genç üyeden başlayarak oyları toplar ve en sonunda kendi oyunu kullanır. Oylamalarda çekimser oy kullanılmaz. Disiplin işlemlerinde oyların dağılması hâlinde ilgilinin en fazla aleyhinde olan oy çoğunluk meydana gelinceye kadar kendisine en yakın olan oya ilave edilir. Oylamanın sonucu oturum başkanı tarafından tespit edilir ve açıklanır (6087 sayılı HSK Kanunu md.31). Dairede görüşülen işler tutanağa bağlanır ve yapılan işlemler bir kararla tespit edilir. Kararlarda; a) Konunun, varsa iddia ve savunmanın özeti, b) Kararın ve varsa karşı oyun gerekçesi, c) Karara karşı başvurulabilecek kanun yolları, mercileri ve süresi, gösterilir. Kararların gerekçesi, karar tarihinden itibaren en geç onbeş gün içinde yazılır. Kurul tarafından; disipline ilişkin kararlar, kişisel verilerin korunması kaydıyla Kurulun internet sitesinde, yayımlanır. Genel Kurul ve dairelerin; hakim ve savcılarının özlük ve disiplin işleri hakkında verdiği kararlar kendilerine tebliğ edilir. Hakim ve savcılara, savunmaları alınmadıkça, haklarındaki şikâyet ve ihbar üzerine verilen kararlar tebliğ edilmez (6087 sayılı HSK Kanunu md.32).

Hemen belirtmek gerekir ki; 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 128. maddesine göre uyarma, kınama ve aylıktan kesme cezalarının soruşturmanın tamamlandığı günden itibaren 15 gün içinde, kademe ilerlemesinin durdurulması cezasını gerektiren hallerde soruşturma dosyasının, kararını bildirmek üzere yetkili disiplin kuruluna 15 gün içinde tevdi edilerek disiplin kurulunca, dosyanın alındığı tarihten itibaren 30 gün içinde, memurluktan çıkarma cezası için disiplin amirleri tarafından yaptırılan soruşturmaya ait dosya, memurun bağlı bulunduğu kurumun yüksek disiplin kuruluna tevdiinden itibaren azami altı ay içinde bu kurulca soruşturma evrakına göre karara bağlanması hüküm altına alınmakla birlikte, ilgili mevzuatta HSK tarafından disiplin soruşturmalarının karara bağlanması için sınırlayıcı ve düzenleyici bir süre öngörülmemiştir²⁴³ Böyle bir sürenin öngörülmemiş olması, hakkında soruşturma yapılan hakim veya savcının tedirgin ve uzun süre baskı altında hissetmesine sebep

---

²⁴³ Çiftçioğlu, 2011: 144.

olabileceğinden disiplin soruşturmalarının tamamlanması için bir süre öngörülmesi gereklidir²⁴⁴.

3.5. Görevden Uzaklaştırma Tedbiri

Görevden uzaklaştırma, hizmet gerekleri bakımından görevi başında bulunması sakıncalı olan kamu görevlisi(hakim ve savcı) hakkında uygulanan geçici bir tedbirdir²⁴⁵.

Devlet Memurları Kanunu, “teşkilat emrine alma“ ile “işten el çektirme“ uygulamasını kaldırarak her ikisinin yerine “görevden uzaklaştırma“ kurumunu getirmiştir²⁴⁶. 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu’nun 137. maddesine göre görevden uzaklaştırma, “Devlet kamu hizmetlerinin gerektirdiği hallerde, görevi başında kalmasında sakınca görülecek Devlet memurları hakkında alınan ihtiyatî bir tedbir“ olarak tanımlanmıştır. Anayasaya göre “görevden uzaklaştırma” tedbirinin kanunla düzenlenmesi zorunludur. Bu nedenle memurlar bakımından görevden uzaklaştırma 657 sayılı Kanun’un 137 ila 145. maddelerinde ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. Ancak hakimlik ve savcılık mesleğinde bulunanların yerine getirdikleri kamu hizmetinin niteliği gereği 2802 sayılı Kanun’da görevden uzaklaştırma ile ilgili Devlet Memurları Kanunu’ndaki hükümlerden farklı hükümler içeren birtakım düzenlemeler yapılmıştır. 2802 sayılı Kanun’da görevden uzaklaştırma kurumu 77 ila 81. maddelerde düzenlenmiştir.

Görevden uzaklaştırmanın amacı, kamu görevlisi hakkında yapılan soruşturmanın selametle yürütülmesi ve kamu hizmetlerinin soruşturma nedeniyle aksamasını önlemektir²⁴⁷.

Birleşmiş Milletler tarafından hazırlanan “Yargı Bağımsızlığının Temel İlkeleri”nin 18. maddesinde “Hakimlerin sadece görevlerini yapamayacak duruma gelmeleri veya görevleriyle bağdaşmayacak davranışlarda bulunmaları sebebiyle görevlerinden alınabileceği“, 19. maddesinde, “bütün disiplin, uzaklaştırma ve göreve son verme işlemlerinin, yargısal faaliyetin yerleşik standartlarına göre karara bağlanacağı“, 20. maddesinde ise, “disiplin, uzaklaştırma ve göreve son verme kararları bağımsız bir denetime tabi olacağı“ belirtilmiştir.

3.5.1. Görevden Uzaklaştırma Önleminin Alındığı Durumlar

2802 sayılı Kanun’un 77/1. maddesine göre;

“hakkında soruşturma yapılan hakim ve savcının göreve devamının, soruşturmanın selametine yahut yargı erkinin nüfuz ve itibarına zarar vereceğine kanaat getirilirse, Hakimler ve Savcılar Kurulunca

²⁴⁴ Baş, 2016: 300.

²⁴⁵ Günday, 2015: 635.

²⁴⁶ Gözübüyük, 2015: 254

²⁴⁷ Gözübüyük ve Tan, 2016: 916-917.

geçici bir tedbir olarak görevden uzaklaştırılmasına veya soruşturmanın sonuçlanmasına kadar geçici yetki ile bir başka yargı çevresinde görevlendirilmesine karar verilebilir.”

Her disiplin soruşturması hakim ve savcının görevden uzaklaştırılmasını gerektirmez²⁴⁸. Hakkında soruşturma yapılan hakim veya savcının göreve devamının, soruşturmanın selametine yahut yargı erkinin nüfuz ve itibarına zarar verme ihtimalinin olması gerekir. Kanunda “*soruşturmanın selametine yahut yargı erkinin nüfuz ve itibarına*” zarar veren eylemlerin ne olduğu gösterilmemiş olup, Kurula bu konuda takdir hakkı tanınmıştır. Bu hak, kamu yararı ve hizmet gereklerine uygun bir şekilde ölçülü ve hakkaniyet çerçevesinde kullanılmalıdır²⁴⁹. Görevden uzaklaştırılma veya soruşturmanın sonuçlanmasına kadar hakim ve savcının geçici yetki ile bir başka yargı çevresinde görevlendirilmesi, soruşturmanın ve ceza kovuşturmasının herhangi bir safhasında alınabilir (2802 sayılı K. md.77/2). Hatta hakim ve savcı hakkında disiplin soruşturmasının bilfiil açılmış olmasına dahi gerek yoktur²⁵⁰. Devlet Memurları Kanunu’na göre yetkili makam, görevden uzaklaştırma tedbirine karar verdikten sonra 10 iş günü içinde disiplin soruşturması açmalıdır (657 sayılı K. md.139). Ancak 2802 sayılı Kanun’da bu şekilde bir süreye yer verilmemiştir. Kanımızca 2802 sayılı Kanun’da da bu şekilde bir düzenlemenin yer alması yerinde olacaktır.

3.5.2. Görevden Uzaklaştırmaya Yetkili Makamlar

Devlet Memurları Kanunu’na göre, devlet memurlarını görevden uzaklaştırmaya a) Atamaya yetkili amirler; b) Bakanlık ve genel müdürlük müfettişleri; c) İllerde valiler; ç) İlçelerde kaymakamlar (İlçe idare şube başkanları hakkında valinin muvafakatı şarttır.) yetkilidir (DMK. md. 138).

Devlet memurlarından farklı olarak hakim ve savcılar için görevden uzaklaştırma tedbirinin uygulanmasında sadece Hakimler ve Savcılar Kurulu yetkilidir. 6087 Sayılı Hakimler ve Savcılar Kurulu Kanunu’nun 9. maddesinin 2. fıkrasına göre; Hakim ve savcılar; disiplin veya suç soruşturma ve kovuşturması nedeniyle geçici yetkiyle yer değiştirmesine veya görevden uzaklaştırılmasına Hakimler ve Savcılar Kurulu İkinci Dairesi karar verir. Hakimler ve savcılar hakkında verilen bu tedbirlere karşı, kararın tebliğinden itibaren ilgililer, tebliğ tarihinden itibaren on gün içinde, kararı veren daireden (2.Daireden) kararın yeniden incelenmesi talebinde bulunabilirler (2802 sayılı K. md. 73/1; HSK Kanunu md. 33/2). İkinci Dairenin yeniden inceleme talebi üzerine verdiği kararlara karşı, ilgililer tebliğ tarihinden

²⁴⁸ Gözler, 2009c: 705.

²⁴⁹ Sancakdar, Us, Kasapoğlu Turhan ve Önüt, 2015: 495.

²⁵⁰ Gözler, 2009c: 705.

itibaren on gün içinde, Genel Kurula itiraz edebilir. İtiraz üzerine verilen kararlar kesindir (HSK Kanunu md.33/3; 2802 sayılı K. md.73/3).

3.5.3. Görevden Uzaklaştırma Tedbirinin Kaldırılması

Görevden uzaklaştırılan hakim ve savcının görevi ile ilişiği kesilir²⁵¹. 2802 sayılı Kanun'da, Devlet Memurları Kanunu'ndaki düzenlemeye benzer şekilde, bu tedbirinin kaldırılması konusunda biri "takdiri kaldırma" diğeri ise "mecburi kaldırma" olarak isimlendirilen iki kaldırma türü öngörülmüştür²⁵².

A) Takdiri Kaldırma: Hakkında soruşturma yapılan hakim ve savcının soruşturmaya konu olan eylemleri görevine devam etmesine engel olmadığı hallerde Hakimler ve Savcılar Kurulunca görevden uzaklaştırma tedbiri veya geçici yetki her zaman kaldırılabilir (2802 sayılı K.md.79/2). Bu hüküm Hakimler ve Savcılar Kurulu'na, soruşturma devam ediyor olsa bile şayet soruşturma konusu fiiller hakim ve savcının görevini yerine getirmesine engel teşkil etmiyorsa, tedbirleri soruşturmanın herhangi bir aşamasında kaldırma hususunda takdir hakkı vermektedir.

B) Mecburi Kaldırma: Hakim ve savcı hakkında soruşturma sonunda meslekten çıkarma cezası verilmesine veya kovuşturmaya geçilmesine gerek bulunmadığının anlaşılması halinde, görevden uzaklaştırma kararı, Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca derhal kaldırılır (2802 sayılı K.md.79/1). Burada Hakimler Savcılar Kurulu'na takdir hakkı verilmemekte olup, soruşmanın derhal kaldırılması konusunda Kurul'un bağlı yetkisi bulunmaktadır. Ayrıca 2802 sayılı Kanun'un 80.maddesinde Hakim ve Savcılarının göreve tekrar başlatılmasının zorunlu olduğu haller tek tek sayılmıştır: "*Soruşturma veya yargılama sonunda :*

- a) *Haklarında kovuşturmaya geçilmesine gerek bulunmayanlarla kovuşturmaya başlanıp da kovuşturma konusu olan fiil ayrıca meslekten çıkarılma cezası verilmesini gerektirir nitelikte görülmeyenlerin,*
- b) *Meslekten çıkarılmadan başka bir disiplin cezası verilenlerin,*
- c) *Haklarında beraat veya son soruşturmanın açılmasına yer olmadığına karar verilenlerin,*
- d) *Hükümden önce haklarındaki kovuşturma af ile kaldırılanların,*
- e) *Görevleri ile ilgili olsun veya olmasın meslekten çıkarmayı gerektirmeyecek bir ceza ile mahkûm olanların, bu kararların kesinleşmesi üzerine, haklarındaki görevden uzaklaştırma tedbiri kaldırılır ve ilgililer göreve başlatılır."*

²⁵¹ Gözübüyük ve Tan, 2016: 917.

²⁵² Gözler, 2009c: 706.

3.5.4. Görevden Uzaklaştırma Tedbirinde Süre

Görevden uzaklaştırma geçici bir süre uygulanan tedbir olup, süresiz görevden uzaklaştırma işlemi tesis edilemez²⁵³. Görevden uzaklaştırma tedbirinin süresi uygulanan soruşturma ve kovuşturma usulüne bağlı olarak değişmektedir.

3.5.4.1. Disiplin Kovuşturmasında Görevden Uzaklaştırma Süresi

Görevden uzaklaştırma, bir disiplin soruşturması gereği olarak en çok üç ay devam edebilir. İşin niteliğinin gerektirmesi hâlinde Hakimler ve Savcılar Kurulunca bu süre iki ay daha uzatılabilir. Bu süre sonunda, hakkında bir karar verilmediği takdirde ilgili göreve başlatılır (2802 sayılı K.md.81).

3.5.4.2. Ceza Kovuşturmasında Görevden Uzaklaştırma Süresi

Görevden uzaklaştırma, bir ceza soruşturması veya kovuşturması gereği olduğu takdirde, Hakimler ve Savcılar Kurulu iki ayı aşmayan süreler içinde ilgilinin durumunu inceleyerek görevine dönüp dönmemesi hakkında bir karar verir. Bu karar ilgiliye tebliğ olunur. (2802 sayılı K.md.81/2)

3.5.5. Görevden Uzaklaştırılan Hakim ve Savcıların Hak ve Yükümlülüğü

Görevden uzaklaştırılanlara aylık ve ödeneklerinin üçte ikisi; görevi ile ilgili olsun veya olmasın herhangi bir suçtan tutuklanan veya gözaltına alınanlara bu süreler içinde aylık ve ödeneklerinin yarısı verilir. Bunlar, bu Kanunda yer alan diğer sosyal hak ve yardımlardan yararlanmaya devam ederler. Tutuklanan, gözaltına alınan veya görevden uzaklaştırılan hakim ve savcılar görevlerine iade veya başka bir göreve atanmakla beraber kesilmiş olan aylık ve ödeneklerini alırlar ve görevden uzak kaldıkları süreler kademe ilerlemesi ve derece yükselmelerinde değerlendirilir. Ancak, görevleriyle ilgili olsun ya da olmasın meslekten çıkarmayı gerektirmeyen bir cezayla mahkûm edilen ve mahkûmiyetleri ertelenmeyen hakimlere ve savcılara kesilmiş olan aylık ve ödenekleri ödenmez ve infaz edilen hükümlülük süreleri kademe ilerlemesi ve derece yükselmelerinde değerlendirilmez (2802 sayılı K.md.78).

3.6. Disiplin Cezalarının Uygulanması

2802 sayılı Kanun'un 62.maddesine göre hakim ve savcılara; sıfat ve görevleri gereklerine uymayan hal ve hareketlerinin tespit edilmesi üzerine durumun niteliğine ve ağırlık derecesine göre, Hakimler ve Savcılar Kurulunca uyarma, aylıktan kesme, kınama, kademe

²⁵³ Atay, 2016: 968.

ilerlemesini durdurma, derece yükselmesini durdurma, yer değiştirme ve meslekten çıkarma cezalarından birisi verilir. Görevden ayrılmış olan hakim ve savcılara disiplin cezası verilip verilmeyeceği yönünde mevzuatımızda açık bir hüküm bulunmadığından, disiplin cezalarının uygulanması konusunu; görevde bulunan hakim ve savcılara ilişkin cezaların yerine getirilmesi ile hakim ve savcılık mesleğinden ayrılanlara ilişkin cezaların yerine getirilmesi şeklinde iki başlık altında incelemek yerinde olacaktır.

3.6.1. Görevde Bulunan Hakimlere ve Savcılara İlişkin Cezaların Yerine Getirilmesi

Disiplin cezaları kesinleştiği tarihte hüküm ifade eder ve Kurul tarafından derhal uygulanır. Ancak meslekten çıkarma cezası verilenler hakkında, cezanın kesinleşmesine kadar görevden uzaklaştırma tedbiri uygulanır. Görevden uzaklaştırılan hakim ve savcılara bu süre içinde aylık ve ödeneklerinin yarısı ödenir. Görevden uzaklaştırma tedbiri kaldırılan hakim ve savcılar, görevlerine iade veya başka bir göreve atanmakla beraber kesilmiş olan aylık ve ödeneklerini alırlar ve görevden uzak kaldıkları süreler kademe ilerlemesi ve derece yükselmelerinde değerlendirilir. Ancak görevleriyle ilgili olsun ya da olmasın meslekten çıkarmayı gerektirmeyen bir cezayla mahkûm edilen ve mahkûmiyetleri ertelenmeyen hakim ve savcıların, kesilmiş olan aylık ve ödenekleri ödenmez ve infaz edilen hükümlülük süreleri kademe ilerlemesi ve derece yükselmelerinde değerlendirilmez (2802 sayılı K.md. 74).

Benzer şekilde 657 sayılı Kanun'un 132. maddesinde de devlet memurlarına verilen disiplin cezaları verildiği tarihten itibaren hüküm ifade edeceği ve derhal uygulanacağı hüküm altına alınmıştır.

3.6.2. Hakim ve Savcılıktan Ayrılanlara İlişkin Cezaların Yerine Getirilmesi

Kamu görevinden ayrılmış olanlara disiplin cezası verilip verilemeyeceği konusunda yasal düzenlemelerde bir açıklık bulunmamaktadır. Doktrindeki bir görüşe göre, kişi kamu görevliliği statüsünden ayrıldığı için hakkında herhangi bir disiplin yaptırım kararı verilmemeli, ancak görevinden ayrılan kişinin özlük dosyasında bu kayıtlar muhafaza edilerek, o kişinin tekrar kamu görevine dönmesi durumunda disiplin prosedürü tamamlanarak, koşullar oluşursa disiplin yaptırımı uygulanmalıdır. Katıldığımız diğer görüşe göre ise, görevinden ayrılan kişi hakkındaki soruşturma tamamlanmalı, kişi tekrar kamu görevine dönerse, daha önce verilen disiplin cezası uygulanmalıdır²⁵⁴. Böylece kamu görevlisinin disiplin cezasından kurtulmak için görevinden ayrılma ihtimali ortadan kalkacak, soruşturmaya devam edilerek ceza verilmesi ile cezanın zamanaşımına uğraması ve ceza verilmesini gerektiren kanıtların

²⁵⁴ Sancakdar, Us, Kasapoğlu Turhan ve Önüt, 2015: 485

sonradan kaybolma riskini ortadan kaldıracaktır²⁵⁵. Danıştay da bu görüştedir. Nitekim Danıştay'a göre;

“Bir memurun memuriyet statüsü devam ederken bir disiplin suçu islemesi halinde, bu suçla ilgili belgelerin sicil dosyasında bulunması gereklidir. Zira suç memur iken islenmiştir, soruşturma sırasında herhangi bir nedenle o kisinin memuriyetten ayrılması, suçu islediği andaki illiyet rabitasını ortadan kaldırmayacağı gibi artık o kisinin memuriyet sıfatı kalmadığı gerekçesi ile her suça islendiği andaki fiili ve hukuki duruma yürürlükte bulunan mevzuat hükümleri çerçevesinde ceza verilmesi gerektiği yolundaki hukuk kuralının uygulanmasını da önleyemez. Verilen disiplin cezasının uygulanmasına gelince; cezanın niteliğine göre uygulama olanagı var ise dosyada muhafaza edilir. Kaldı ki, 657 sayılı Yasanın 92. ve 93. maddelerinden istifade ederek yeniden memuriyete giren bir kişi hakkında böyle bir durum var ise uygulama da o zaman mümkün olacaktır.”²⁵⁶

Kanımızca da görevinden herhangi bir sebepten dolayı ayrılan kamu görevlilerinin, görevli oldukları dönemde işledikleri disiplin suçuna ilişkin soruşturmaya devam edilerek sonuçlandırılması ve cezanın uygulanması daha doğru bir yöntem olacaktır.

Avrupa Birliği Personel Tüzüğünde de, görevden ayrılan personele disiplin cezası verilebileceği düzenlenmiştir. Görevden ayrılan personele verilecek disiplin cezası, emeklilik aylığının tamamen veya kısmen, sürekli veya süreli olarak kesilmesidir. Bu cezanın verilebilmesi için verilecek cezanın diğer personeli etkilememesi gerekmektedir²⁵⁷.

3.7. Disiplin Soruşturması ve Ceza Uygulamasında Önem Arz Eden Hususlar

Ceza yargılaması, disiplin cezalarının geri alınması, fikri içtima, tekerrür, zamanaşımı, disiplin cezalarının affi gibi hususlar disiplin soruşturması ve soruşturma sonucunda verilecek ceza bakımından önem arz ettiğinden bu bölümde söz konusu hususların disiplin hukuku üzerindeki etkilerine değinilecektir.

3.7.1. Ceza Yargılamasının Disiplin Soruşturmasına Etkisi

Türk disiplin hukukunda kural olarak disiplin soruşturmasının adli soruşturmalardan bağımsızlığı ilkesi geçerlidir²⁵⁸. Bu ilkenin amacı; kurumların kendi iç disiplinlerinin temininde, bağımsızlıklarını sağlayabilmek ve disiplin cezalarının verilme sürecinin ceza mahkemelerinin uzun yargılama sürecinden bağımsız yürütülebilmesini temin etmektir²⁵⁹. Bu doğrultuda 2802 sayılı Kanun'da hakim ve savcılar hakkında ceza soruşturması veya kovuşturmasında ilgilinin mahkûm olması veya olmaması ayrıca disiplin cezası verilmesine engel oluşturmayacağı hükmüne yer verilmiştir (2802 sayılı K. md. 72/1). Benzer bir

²⁵⁵ Çiçek, 2011: 97.

²⁵⁶ Danıştay 3.Daire, E:1977/47 K:1977/42, Karar Tarihi: 27.01.1977, Danıştay Dergisi, S: 28-29, s.116.

²⁵⁷ Karahanoğulları, 1999: 59.

²⁵⁸ Baş, 2016: 306.

²⁵⁹ Erdoğan, 2010: 5.

düzenleme Devlet Memurları Kanunu'nda da memurlar için öngörülmüştür. 657 sayılı Kanun'un 125/son maddesinde: “..disiplin kovuşturmasının yapılmış olması, fiilin genel hükümler kapsamına girmesi durumunda, sanık hakkında ayrıca ceza kovuşturması açılmasına engel teşkil etmez” hükmüne 131. maddesinde ise: “Aynı olaydan dolayı memur hakkında ceza mahkemesinde kovuşturmaya başlanmış olması, disiplin kovuşturmasını geciktirmez. Memurun ceza kanununa göre mahkûm olması veya olmaması halleri, ayrıca disiplin cezasının uygulanmasına engel olamaz” hükmüne yer verilmiştir. Ancak bu ifadelerden disiplin soruşturmasında ceza mahkemesi kararlarının dikkate alınmayacağı anlamını çıkarmak doğru olmayacaktır Aksine bir düşünce, ceza yargılamasında muhkem kazıye (kesin hüküm) ilkesine aykırı olacaktır²⁶⁰. Disiplin soruşturmasının ceza muhakemesinden bağımsız yürütülmesi çeşitli sorunlara yol açabilmektedir. Kamu görevlisinin disiplin suçu oluşturan fiili aynı zamanda ceza uygulamasında da suç oluşturması ve bu suç dolayısıyla ceza yargılaması yapıp karar verilmesiyle disiplin kovuşturması açısından bir takım sonuçlar ortaya çıkacaktır²⁶¹. 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 223. maddesi uyarınca; beraat, ceza verilmesine yer olmadığı, mahkûmiyet, güvenlik tedbirine hükmedilmesi, davanın reddi ve davanın düşmesi kararları hükümdür. Adli yargı dışında başka bir yargı merciine yönelik görevsizlik kararı da, “kanun yolu bakımından” hüküm sayılmıştır. Aşağıda, bu hükümlerin disiplin soruşturmasına etkileri üzerinde duracağız.

3.7.1.1. Beraat Kararının Etkisi

Beraat, sözlük anlamı olarak “aklanma” anlamına gelen ve yapılan yargılama sonunda fail hakkında ceza verilmemesi sonucunu ortaya çıkaran karardır²⁶².

Ceza Muhakemesi Kanunu md.223/2 hükmüne göre beraat kararı; a) Yüklenen fiilin kanunda suç olarak tanımlanmamış olması, b) Yüklenen suçun sanık tarafından işlenmediğinin sabit olması, c) Yüklenen suç açısından failin kast veya taksirinin bulunmaması, d) Yüklenen suçun sanık tarafından işlenmesine rağmen, olayda bir hukuka uygunluk nedeninin bulunması, e) Yüklenen suçun sanık tarafından işlendiğinin sabit olmaması hallerinde verilir. Mahkeme beraat hükmünün gerekçesinde, yukarıda anılan hallerden hangisine dayandığını belirtmek zorundadır (CMK md. 230/2).

CMK'nın 223/2. maddesine göre sayılan beş durumda da sanığın beraatına karar verilmesine karşılık, bu durumların disiplin soruşturmasına etkisi farklılık arz etmektedir. Buna göre ceza yargılaması sonucunda faile isnat edilen fiilin işlenmediğine veya fail tarafından işlenmediğine ya da fiilin hukuka uygun olduğuna hükmedilmişse bu fiil nedeniyle disiplin cezası verilmeyecek, buna karşılık delil yetersizliğinden veya fiilin ceza hukukunda suç teşkil

²⁶⁰ Arcagök, 2000: 4.

²⁶¹ Erdoğan, 2010: 6.

²⁶² Şenses, 2011: 17.

etmediğinden bahisle mahkemece ceza verilmemiş olması durumu ise disiplin cezası verilmesini engellemeyecektir²⁶³.

Bir kamu görevlisine isnat olunan disiplin cezasına konu fiillerin, Türk Ceza Kanunu mucibince de cezalandırılmasının gerekli olması durumunda, disiplin cezası hakkında karar verilmesi için mevcut deliller yeterli görülmemekle ceza mahkemesi kararına ihtiyaç duyulması halinde, disiplin cezasına konu fiilin hukuki denetiminden önce ceza mahkemesi kararının kesinleşmesinin beklenmesi gerekmektedir.

Nitekim Danıştay da aynı doğrultuda bir kararında;

“(...) Disiplin cezasının sebebini oluşturan eylem ve davranışlar, aynı zamanda ceza kanununda da suç sayılabilir. Bu durumda, disiplin cezası yaptırımı ile birlikte ceza yaptırımı da uygulanabilir. Bu iki yaptırım türünün hukuki dayanağı, amaç ve sonuçları birbirlerinden farklıdır. Ceza yargılamasında suçun niteliği ve delillerin takdirinde uygulanan ilke ve kurallar ile disiplin hukuku açısından uygulanan ilke ve kurallar birbirinden farklı olduğundan, idarenin, kamu görevlisi hakkında disiplin cezası vermemesi, ceza mahkemelerince ceza verilmesine hukuki engel oluşturmayacağı gibi, aynı şekilde, ceza yargılaması sonucu beraat kararı verilmiş olmasının da, kuramsal olarak, disiplin cezası verilmesine engel teşkil etmeyeceği açıktır.

Ancak; ceza yargılaması neticesinde suçun unsurlarının oluşmadığı ya da suçun o kişi tarafından işlenmediği gerekçesiyle verilen beraat kararının, disiplin cezası bakımından da sadece birebir aynı suç nev'i bakımından etkili olacağı, başka bir ifadeyle, ceza yargılamasındaki beraat kararının konusunu teşkil eden suç, disiplin hukuku yönünden de aynı suç kapsamında değerlendirilerek disiplin cezası verilemeyeceği kuşkusuzdur.

Öte yandan, ceza yargılaması neticesinde suçun unsurlarının oluşmadığı gerekçesiyle ya da delil yetersizliğinden dolayı beraat eden memurun eylem, tutum ve davranışlarının başka bir disiplin suçu kapsamına girmesi halinde, disiplin hukuku yönünden başka bir disiplin cezası ile cezalandırılmasına hukuki bir engel bulunmamaktadır.

Bir memura isnat olunan disiplin cezasına konu fiillerin, Türk Ceza Kanunu mucibince de cezalandırılmasının gerekli olması durumunda, disiplin cezası hakkında karar verilmesi için mevcut deliller yeterli görülmemekle ceza mahkemesi kararına ihtiyaç duyulduğu kanaati hasıl olmuşsa, disiplin cezasına konu fiilin hukuki denetiminden önce ceza mahkemesi kararının kesinleşmesinin beklenmesi gerekir.”

gerekçesine yer vermiştir²⁶⁴.

3.7.1.2. Mahkumiyet Kararının Etkisi

Yüklenen suçu işlediğinin sabit olması halinde, sanık hakkında mahkumiyet kararı verilir (CMK md.223/5).

²⁶³ Atay, 2016: 946.

²⁶⁴ Danıştay 5.Daire, E:2016/16018 K:2017/21064, Karar Tarihi:11.10.2017, UYAP.

Aynı olaydan dolayı hakkında disiplin soruşturması yapılan kamu görevlisinin ceza mahkemesinde yapılan yargılamasında mahkum olması halinde, şartlar var ise disiplin soruşturması yapılması ve eylemine uyan disiplin cezasının verilmesi gerekmektedir²⁶⁵.

Aynı eylem ya da davranışın hem adli ceza hem de disiplin cezasına konu olması ihtimalinin aksine, ceza kanunlarının suç olarak öngördüğü eylem ya da davranışın disiplin suçu olarak öngörülmemesi durumu da ortaya çıkabilir. Örneğin, trafik suçundan mahkum olunması, kamu görevlisinin onur ve haysiyetini zedeleyen bir davranış değildir. Bu suç, TCK anlamında bir cezayı gerektirse de disiplin cezasını gerektirecek bir davranış olmadığından disiplin cezası verilmeyebilir²⁶⁶.

3.7.1.3. Ceza Verilmesine Yer Olmadığı Kararının Etkisi

CMK'nın 223. maddesinin 3. ve 4. fıkralarında, ceza verilmesine yer olmadığı kararının verileceği durumlar sayılmaktadır.

Sanık hakkında; a) Yüklenen suçla bağlantılı olarak yaş küçüklüğü, akıl hastalığı veya sağır ve dilsizlik hali ya da geçici nedenlerin bulunması, b) Yüklenen suçun hukuka aykırı fakat bağlayıcı emrin yerine getirilmesi suretiyle veya zorunluluk hali ya da cebir veya tehdit etkisiyle işlenmesi, c) Meşru savunmada sınırın heyecan, korku ve telaş nedeniyle aşılması, d) Kusurluluğu ortadan kaldıran hataya düşülmesi, hallerinde, kusurunun bulunmaması dolayısıyla ceza verilmesine yer olmadığı kararı verilir (CMK md.223/3).

İşlenen fiilin suç olma özelliğini devam ettirmesine rağmen; a) Etkin pişmanlık, b) Şahsî cezasızlık sebebinin varlığı, c) Karşılıklı hakaret, d) İşlenen fiilin haksızlık içeriğinin azlığı, dolayısıyla, faile ceza verilmemesi hallerinde, ceza verilmesine yer olmadığı kararı verilir (CMK md.223/4).

Kanımızca ceza verilmesine yer olmadığı kararının disiplin hukukuna etkisi ile ilgili olarak yukarıda aktarılan her durumun etkisi de ayrı olacaktır. Örneğin, akıl hastalığı nedeniyle verilen ceza verilmesine yer olmadığı kararı disiplin hukuku yönünden bağlayıcı iken, etkin pişmanlık, karşılıklı hakaret vb. nedeniyle verilen kararlar disiplin hukuku yönünden bağlayıcı olmaz.

Danıştay konuyla ilgili bir kararında;

“polis memuru olarak görev yapan davacının, Bursa İli, İnegöl İlçe Emniyet Müdürlüğü, Önleyici Hizmetler Büro Amirliği'nde görev yaptığı sırada 13/11/2010 tarihinde polis memuru H.K.'yi öldürdüğü, M.S. ile S.A.'yı yaraladığı, bunun üzerine davacı hakkında, kasten adam öldürdüğü, kasten adam

²⁶⁵ Arcagök, 2000: 7.

²⁶⁶ Oğurlu, 2003: 122.

öldürmeye teşebbüs ettiği, korku, kaygı veya panik oluşturabilecek tarzda silahla ateş ve tehdit ettiği, kamu malına zarar verdiği nedeniyle başlatılan ceza yargılamasında, Adli Tıp Kurumu Başkanlığı Gözlem İhtisas Dairesinin 17/06/2011 tarih ve 522 sayılı raporu ve Adli Tıp Kurumu 4. İhtisas Kurulu'nun 28/12/2011 tarih ve 4413 sayılı raporunda anılan dönemlerde davacının ceza sorumluluğunu tamamen ortadan kaldıran psikotif manik depresif dönemler ile tam bir akıl sağlığı içinde olunan serbest ara dönemlerden oluşan bipolar afektif bozukluk olarak tanımlanan akıl hastalığının tespit edildiğinden bahisle söz konusu suçlamalarla ilgili ceza ehliyetinin olmadığı, hakkında akıl hastalarına özgü güvenlik tedbiri uygulanmasının uygun olduğunun belirtilmesi üzerine Bursa 1. Ağır Ceza Mahkemesi'nin 19/06/2012 tarih ve E:2012/93, K:2012/243 sayılı kararıyla davacının anılan fiilleri işlediği dönem itibarıyla hastalığının cezai sorumluluğunu ortadan kaldıracak mahiyet ve derecede olduğu kanaatine varıldığı gerekçesiyle ceza verilmesine yer olmadığına karar verilmiştir.

Bu durumda, her ne kadar İdare Mahkemesince, davacı hakkında adli yargıda verilen kararın, disiplin makamlarını bağlayıcı nitelikte olmadığı dolayısıyla, Disiplin Hukuku kuralları çerçevesinde disiplin cezası verilmesini engellemeyeceği gerekçesiyle davacının meslekten çıkarma cezası ile cezalandırılmasına ilişkin işlemde hukuka aykırılık görülünceye kadar davanın reddine karar verilmiş ise de, Adli Tıp Kurumu Başkanlığınca hazırlanan bilirkişi raporundan da anlaşılacağı üzere, davacının söz konusu eylemleri bu hastalığın cezai sorumluluğu ortadan kaldıracak mahiyet ve derecedeki eksitasyon dönemi içinde işlediğinden tam ehliyetsiz olduğu ve fiilleri nedeniyle hukuki bir sorumluluğunun bulunmadığı açık olduğundan İdare Mahkemesi kararında hukuka uyarlık bulunmamaktadır.”

gerekçesine yer vermiştir²⁶⁷.

3.7.1.4. Güvenlik Tedbirine Hükmedilmesinin Etkisi

Yüklenen suçu işlediğinin sabit olması halinde, belli bir cezaya mahkûmiyet yerine veya mahkûmiyetin yanı sıra güvenlik tedbirine hükmolunur (CMK md.223/6). Güvenlik tedbirlerinin neler olduğu TCK'da, infaz şekilleri ise 5272 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'da düzenlenmektedir. TCK'nın 53 ila 60 arası maddelerinde güvenlik tedbirleri sayılmıştır. Bu hükümlere göre güvenlik tedbirleri, kimi hak veya yetkileri kullanma yoksunluğu (TCK md.53), eşya müsadresi (TCK md.54), kazanç müsadresi (TCK md.55), çocuklara özgü güvenlik tedbirleri (TCK md.56; 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu), akıl hastalarına yönelik koruma ve tedavi tedbiri (TCK md.57/6,7), mükerrir ve itiyadi suçlu, suçu meslek haline getirmiş suçlular ve örgüt mensupları gibi tehlikeliliği fazla olan suçlulara cezalarının infazından sonra uygulanan denetimli serbestlik tedbiri (TCK md.58/6,9; 5272 sayılı Kanun md.108; 5402 sayılı Denetimli Serbestlik ve Yardım Merkezleri ile Koruma Kurulları Kanunu), sınır dışı edilme tedbiri (TCK md.59) ve tüzel kişilere özgü güvenlik tedbirleri (TCK md.60) olarak düzenlenmiştir.

²⁶⁷ Danıştay 12.Daire, E:2013/6835 K:2013/6491 Karar Tarihi:19.09.2013, UYAP.

Ceza Muhakemesi Kanununda, mahkûmiyet kararının yerine veya mahkûmiyet kararının yanı sıra güvenlik tedbirine hükmolunacağını düzenlediğinden, bu karar, mahkûmiyet ile aynı sonuçları doğuracak, dolayısıyla şartlar var ise ilgiliye disiplin cezası verilebilecektir.

3.7.1.5. Davanın Reddi Kararının Etkisi

Aynı fiil nedeniyle, aynı sanık için önceden verilmiş bir hüküm veya açılmış bir dava varsa davanın reddine karar verilir (CMK md.223/7). Buna kesin hükmün önleme yetkisi de denmekte olup, kesin hükmün önemli sonuçları, ihtilafın sonuçlandırılması, “ne bis in idem“, hükmün değiştirilmezliği yasağı, infaz edilebilirlik kazanması, geri alınamazlığı, ve bağlayıcılık etkileridir.²⁶⁸. Yukarıda da değinildiği üzere bu hüküm non bis in idem ilkesinin Türk hukukundaki yansımasıdır.

Ret kararının Disiplin Hukuku üzerindeki etkisini inceleyecek olursak; idari yargılama usulünden farklı olarak ceza muhakemesinde ret kararı, esasa ilişkin bir karar olmayıp usule ilişkin bir karardır. Bu karar verilirken mahkemece işin esasına girilmediğinden, davanın reddine dair ceza mahkemesi kararından ziyade ilgili hakkında açılmış ilk davada verilen hükme göre disiplin soruşturması tamamlanacak ve ilgiliye fiiline uygun ceza verilecektir.

3.7.1.6. Davanın Düşmesi Kararının Etkisi

Türk Ceza Kanununda öngörülen düşme sebeplerinin varlığı ya da soruşturma veya kovuşturma şartının gerçekleşmeyeceğinin anlaşılması hallerinde, davanın düşmesine karar verilir (TCK md.223/8).

TCK’da beş adet davanın düşürülmesi durumu öngörülmüştür. Bunlar; ölüm (TCK md.64), af (TCK md.65), zamanaşımı (TCK md.66-72), şikâyet (TCK md.73) ve ön ödemedir. (TCK md.75) Bu durumların soruşturma evresi esnasında gerçekleştiğinin tespitiyle cumhuriyet savcısı tarafından kovuşturmayaya yer olmadığı kararı, kovuşturma evresi esnasında gerçekleştiğinin tespitiyle mahkeme tarafından düşme kararı verilecektir. Bunlara kısaca değinecek olursak,

Ölüm: Ölüm nedeniyle düşme kararı verilen bir kişiye disiplin cezası verilmez. Düşme kararından bağımsız olarak da, yetkili disiplin kurulu ya da disiplin amirlerince verilen cezanın tebliğinden önce ölen bir kişiye disiplin cezası verilmemesi gerekir²⁶⁹.

²⁶⁸ Ünver ve Hakeri, 2016: 680.

²⁶⁹ Durmuş, 2014: 312.

Af, zamanaşımı ve şikayetin disiplin hukukuna etkisine çalışmamızın ilerleyen kısımlarında ayrıntıları ile değinileceğinden tekrara düşmemek adına burada bahsedilmeyecektir.

Ön ödeme: Türk Ceza Kanunu'nun 75.maddesine göre, uzlaşma kapsamındaki suçlar hariç olmak üzere, yalnız adli para cezasını gerektiren veya kanun maddesinde öngörülen hapis cezasının yukarı sınırı altı ayı aşmayan suçların faili tarafından kanunda yazan miktardaki parayı soruşturma giderleri ile birlikte, Cumhuriyet savcılığınca yapılacak tebliğ üzerine on gün içinde ödendiği takdirde hakkında kamu davası açılmaz. Özel kanun hükümleri gereğince işin doğrudan mahkemeye intikal etmesi halinde de fail, hakim tarafından yapılacak bildirim üzerine birinci fıkra hükümlerine göre saptanacak miktardaki parayı yargılama giderleriyle birlikte ödediğinde kamu davası düşer. Kanımızca, ön ödeme işin esasını çözmeyen usuli bir işlem olduğundan, ön ödeme nedeniyle verilen düşme kararının disiplin hukukuna etkisinin olmaması gerekmektedir. Bu nedenle şartları varsa disiplin soruşturmasına devam edilmeli, ilgiliye fiiline uyan disiplin cezası verilmelidir.

3.7.1.7. Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması Kararının Etkisi

CMK'nın 231. maddesinde, sanığa yüklenen suçtan dolayı yapılan yargılama sonunda hükmolunan ceza, iki yıl veya daha az süreli hapis veya adli para cezası ise; a) Sanığın daha önce kasıtlı bir suçtan mahkûm olmamış bulunması, b) Mahkemece, sanığın kişilik özellikleri ile duruşmadaki tutum ve davranışları göz önünde bulundurularak yeniden suç işlemeyeceği hususunda kanaate varılması, c) Suçun işlenmesiyle mağdurun veya kamunun uğradığı zararın, aynen iade, suçtan önceki hale getirme veya tazmin suretiyle tamamen giderilmesi halinde mahkemece, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebileceği, bu kararın, kurulan hükmün sanık hakkında bir hukuki sonuç doğurmamasını ifade edeceği düzenlenmiştir.

Aynı eylem ya da davranışın hem adli ceza hem de disiplin cezasına konu olması durumunda, ceza mahkemesinin sanık hakkında verdiği hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı disiplin soruşturması açısından güçlü delil niteliği taşımaktadır²⁷⁰. Bu durumda, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının kamu vicdanı önünde etkisini ortadan kaldırmak için idarece ceza davası açılmasına sebep olan suç nedeniyle süresi içerisinde disiplin soruşturması açılması; disiplin soruşturması açılmış ise, soruşturmayı ceza mahkemesinin kararı ışığında neticelendirmesi özellikle de burada toplanan delillerden de yararlanarak soruşturmayı sonlandırması gerekmektedir²⁷¹.

²⁷⁰ Sezer ve İpek, 2010: 69.

²⁷¹ Çolak ve Özdemir, 2011: 117.

Danıştay konuyla bir kararında;

“Sanık hakkında kurulan mahkûmiyet hükmünün hukuki bir sonuç doğurmamasını ifade eden ve doğurduğu sonuçlar itibariyle karma bir özelliğe sahip bulunan hükmün açıklanmasının geri bırakılması müessesesi, esas itibariyle bünyesinde iki karar barındıran bir kurumdur: İlk karar teknik anlamda hüküm sayılan, ancak açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmesi nedeniyle hukuken varlık kazanmayan bu nedenle hüküm ifade etmeyen, koşullara uyulması halinde düşme hükmüne dönüşecek, koşullara uyulmaması halinde ise varlık kazanacak olan mahkûmiyet hükmü, ikinci karar ise; bu ön hükmün üzerine inşa edilen ve önceki hükmün varlık kazanmasını engelleyen hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararıdır. Bu ikinci kararın en temel ve belirgin özelliği, varlığı devam ettiği sürece, ön hükmün hukuken sonuç doğurma özelliği kazanamamasıdır.

Dosyanın incelenmesinden; Adana Adliyesinde zabıt katibi olarak görev yapan davacı hakkında açılan disiplin soruşturma raporunda, davacının, 28.2.2012 tarihinde Vergi Dairesine giderek Adana 1. Asliye Ticaret Mahkemesi'nin E:2012/84 sayılı dosyasında 2012/6387 sayılı ile yatırılan 4.603,50-TL harcın aslında maktu yatırılması gerekirken nispi yatırıldığını ve işlemlerde hata olduğunu belirterek maliye görevlisinden harcın iptalini istediği, akabinde harcın yatırıldığına ilişkin makbuzun arkasına "nispi kesilmemesi gerekirken harç miktarının nispi olarak kesildiği" şeklinde bir ibare yazılarak parayı iade aldığı, ancak anılan parayı ilgisine vermeyerek uhdesinde tuttuğu, ertesi gün maliye görevlisinin Adliyeye gelerek harçları sorması üzerine olayın ortaya çıktığı, geriye yönelik yapılan incelemede toplam 41 dosyada 27.095,20-TL'yi aynı şekilde iade aldığı halde ilgililere vermediği şeklinde tespitlere yer verilerek davacının bu fiilinin 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 125/E-g maddesi uyarınca Devlet memurluğundan çıkarma cezasını gerektirdiği, Adalet Bakanlığı Yüksek Disiplin Kurulunun dava konusu 20.9.2013 günlü ve 324 sayılı kararı ile davacının "Devlet Memurluğundan Çıkarma" cezası ile cezalandırılması üzerine bakılmakta olan davanın açıldığı anlaşılmaktadır.

Davacı hakkında aynı fiil nedeniyle açılan ceza davasında yapılan yargılama sonucunda Adana 5. Ağır Ceza Mahkemesinin 18.12.2012 tarih ve E:2012/375, K:2012/523 sayılı kararıyla, nitelikli dolandırıcılık suçunu işlediği sabit görülerek 1 sene 8 ay hapis cezası ve 1500 gün adli para cezası ile cezalandırılmasına ve hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verildiği, sanık hakkında kurulan mahkûmiyet hükmünün hukuki bir sonuç doğurmamasını ifade eden hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına ilişkin karara rağmen, Mahkemece bu karar hükme esas alınarak hüküm kurulmasında hukuka uyarlık bulunmamakla birlikte, dava dosyasında bulunan ve dava konusu işlemin dayanağını oluşturan soruşturma raporu ile soruşturma raporuna eki bilgi, belgeler ile alınan ifadeler birlikte değerlendirildiğinde, davacının eyleminin 657 sayılı Kanun'un 125/E-g maddesi kapsamında bulunması karşısında, davacı hakkında tesis edilen dava konusu işlemin iptali istemiyle açılan davayı reddeden İdare Mahkemesi kararında sonucu itibarıyla hukuka aykırılık bulunmamaktadır.”

gerekçesine yer vermiştir²⁷².

Danıştay bir başka kararında ise;

²⁷² Danıştay 5.Daire, E:2016/18428 K:2017/9513, Karar Tarihi:29.03.2017, UYAP.

“Isparta Sosyal Güvenlik Kurumu İl Müdürlüğü'nde veri hazırlama ve kontrol işletmeni olarak görev yapan davacı hakkında, bazı sigortalılara ait geçici iş göremezlik ödeneklerini sahte kimliklerle çekmek isterken yakalanan H.P isimli şahısla irtibat ve menfaat ilişkisi içerisinde bulunduğundan adli ve idari takibat başlatıldığı, idari yönden davaya konu 24.9.2010 tarih ve 24 sayılı Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı Yüksek Disiplin Kurulu kararıyla "Memurluk sıfatı ile bağdaşmayacak nitelik ve derecede yüz kızartıcı ve utanç verici hareketlerde bulunmak" filini işlediğinden bahisle Devlet memurluğundan çıkarma cezası ile cezalandırılmasına karar verildiği, adli yönden ise, davacıya isnat edilen ve disiplin soruşturmasına konu olan fiillerin aynı zamanda Türk Ceza Kanunu kapsamında da suç teşkil etmesi nedeniyle "suç işlemek amacıyla kurulan örgüte üye olmak", "resmi belgede sahtecilik" ve "dolandırıcılık" suçlarından açılan davanın, Isparta Ağır Ceza Mahkemesi'nin E:2010/82 sayılı dosyasında görüldüğü, yapılan UYAP sorgulamasından anılan Mahkemenin 25.5.2010 tarih ve E:2010/82, K:2010/144 sayılı kararıyla; davacı hakkında "suç işlemek amacıyla kurulan örgüte üye olmak" suçundan 6000-TL adli para cezası ile cezalandırılması yönünde mahkumiyet kararı verildiği görülmekte ise de, davacı hakkındaki mahkumiyet kararının Yargıtay 15. Ceza Dairesinin 13.11.2013 tarih ve E:2012/7491, K:2013/17492 sayılı ilamı ile bozulduğu ve Isparta 1. Ağır Ceza Mahkemesinin 11.2.2014 tarih ve E:2013/379, K:2014/66 sayılı kararıyla bozma kararına uyularak davacının beraatine karar verildiği, "resmi belgede sahtecilik" suçundan davacı hakkında aynı yargılamada verilen beraat kararının ise anılan Yargıtay ilamı ile onanarak kesinleştiği, "dolandırıcılık" suçundan davacının 1 yıl 4 ay 20 gün hapis ve 198 gün adli para cezası ile cezalandırılmasına, ancak hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verildiği, anılan karara yapılan itirazın reddedildiği ve kararın kesinleştiği anlaşılmıştır.

Uyuşmazlığın çözümü bakımından, öncelikle ceza mahkemesince verilen hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının, kesin hüküm niteliği taşıyıp taşımadığı ve kesin delil olarak idari yargı mercileri için bağlayıcı olup olmadığı hususlarının irdelenmesi gerekmektedir.

Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin 3.6.2010 tarih ve E:2008/25343, K:2010/16169 sayılı kararında da belirtildiği üzere, kesin delil bulunan bir konuda, Mahkemece bu yönün doğruluğunun yeniden araştırılması ve inceleme konusu yapılması hukuken mümkün değildir. Kesin delil; tarafları ve hakimi bağlayan, bu tip delillerle kanıtlanan olayın hukuksal olarak doğru kabul edilmesi gereken delillerdir. Hakimin kesin delilleri takdir yetkisi yoktur. Bu biçimde ispatlanan hususu doğru kabul etmek zorundadır. Hukukumuzda kesin hüküm de kesin deliller arasında sayılmaktadır. Kesin hüküm, tüm yargısal organları da bağlar. Kesin hüküm bulunan hallerde, hiçbir mahkeme aynı konuyu yeniden inceleyip, farklı yönde yeni bir karar veremez. Bir mahkeme hükmünün kesin hüküm teşkil edebilmesi için şekli ve maddi anlamda kesin olması gerekmektedir. Şekli anlamda kesin hüküm, sözü edilen karara karşı artık bütün olağan yasa yollarının kapandığı anlamına gelir. Maddi anlamda kesin hüküm ise, dava konularının, dava nedenlerinin ve taraflarının aynı olması gerektiğini ifade etmektedir.

Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı ise, ceza mahkemesince verilebilecek hükümlerin sınırlı olarak sayıldığı 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 223. maddesinde yer almadığından, hüküm niteliği taşımamaktadır. Davanın esasını çözen bir hüküm niteliğinde olmayan hükmün açıklanması geri bırakılması kararları, lehe veya aleyhe bir sonuç da doğurmamaktadır. Bu husus, Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 03.05.2011 tarih ve E:2011/4-61, K:2011/79 sayılı kararıyla da açıkça ortaya konulmuştur.

Dolayısıyla, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verildiği durumlarda, ortada ceza hukuku anlamında kesinleşmiş bir mahkumiyet hükmü bulunmadığından, bu kararlar kesin delil olarak idari yargı mercilerini bağlamayacaktır.

Yukarıda yer verilen açıklamalar çerçevesinde, davacı hakkında verilen hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı, kesin hüküm niteliğinde olmadığından ve davacının lehine veya aleyhine bir sonuç doğurmadığından; idare mahkemesince, ceza mahkemesi kararından bağımsız olarak dava dosyasındaki bilgi, belge ve tanık ifadeleri çerçevesinde davacının isnat edilen eylemleri işleyip işlemediği ve bu eylemlerin disiplin suçu oluşturup oluşturmadığı hakkında inceleme yapılarak karar verilmesinde hukuki bir engel bulunmamaktadır.

Bu durumda, İdare Mahkemesinin, disiplin soruşturmasının yanı sıra ceza yargılaması sonucundan hareketle davacıya atfedilen suçun sübut bulduğu gerekçesine yer vermesinde hukuki isabet görülmemiş ise de; dava konusu işlemin dayanağını oluşturan soruşturma raporu, soruşturma raporuna ekli bilgi, belgeler ve alınan tanık ifadelerinin birlikte değerlendirilmesinden, davacının fiilinin 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 125/E-(g) maddesi kapsamında bulunması nedeniyle davanın reddine karar verilmesinde hukuka aykırılık bulunmaması karşısında, bu husus, anılan kararın bozulmasını gerektirecek nitelikte görülmemiştir.”

gerekçesine yer vermiştir²⁷³.

3.7.1.8. Cezanın Ertelenmesi Kararının Etkisi

TCK'nın “Hapis Cezasının Ertelenmesi” başlıklı 51. maddesinde; işlediği suçtan dolayı iki yıl veya daha az süreyle hapis cezasına mahkûm edilen kişinin (Bu sürenin üst sınırı, fiili işlediği sırada onsekiz yaşını doldurmamış veya altmışbeş yaşını bitirmiş olan kişiler bakımından üç yıldır.) a) Daha önce kasıtlı bir suçtan dolayı üç aydan fazla hapis cezasına mahkûm edilmemiş olması, b) Suçu işledikten sonra yargılama sürecinde gösterdiği pişmanlık dolayısıyla tekrar suç işlemeyeceği konusunda mahkemede bir kanaatin oluşması halinde cezasının ertelenebileceği, hükümlünün denetim süresi içinde kasıtlı bir suç işlemesi veya kendisine yüklenen yükümlülükler, hakimnin uyarısına rağmen, uymamakta ısrar etmesi hâlinde; ertelenen cezanın kısmen veya tamamen infaz kurumunda çektirilmesine karar verileceği, denetim süresi yükümlülükler uygun veya iyi hâlli olarak geçirildiği takdirde, cezanın infaz edilmiş sayılacağı hüküm altına alınmıştır.

Cezaların mahkemece tecil edilmesi, disiplin cezası verilmesini engellemez²⁷⁴. Gerçekten de, tecille şartlı bir şekilde ertelenen cezayı gerektiren fiilin işlendiği mahkemece karara bağlandığından, idarece şartlar oluştuğu takdirde disiplin cezası verilmelidir²⁷⁵.

²⁷³ Danıştay 16.Daire, E.2015/1636 K:2016/3155, Karar Tarihi:12.05.2016, UYAP.

²⁷⁴ Karahanoğulları, 1999: 68.

²⁷⁵ Oğurlu, 2003: 117.

3.7.2. Disiplin Cezalarının Geri Alınması

Geri alma, bir idari kararın alındığı tarihten itibaren idarenin alacağı başka bir idari karar ile hukuk aleminden silinmesi, hükümsüz hale getirilmesidir²⁷⁶. İdari işlemin idare tarafından geçmişe etkili bir şekilde ortadan kaldırılması olan geri alma, işlemin yargı mercii tarafından iptal edilmesi ile aynı etki ve sonucu doğurmaktadır²⁷⁷. Diğer taraftan geri alma hukuki kapsam ve sonucu itibariyle kaldırmadan farklı olup, geri alma sonucu itibariyle geriye yürütmesine karşın, kaldırma gelecek için hüküm ifade etmektedir²⁷⁸.

Hukuka aykırılıkları saptanan birel idari işlemler, iptal davası açma süresi içerisinde veya açılan iptal davası içinde veya dava sonuçlanıncaya kadar değiştirilebilir, kaldırılabilir veya geri alınabilir²⁷⁹. Nitekim geri alma konusunda Yargıtay'ın 1973 yılında vermiş olduğu içtihadı birleştirme kararında, hukuka aykırı idari işlemin dava açma süresi içinde, eğer iptal davası açılmışsa dava sonuçlanana kadar geri alınabileceğine hükmetmiştir²⁸⁰. Danıştay, hukuka aykırı işlemlerin geri alınmasının belli bir süreye bağlanması ile ilgili olarak olaya göre hareket etmekte olup konuyla ilgili farklı içtihatları bulunmaktadır²⁸¹. Diğer taraftan hukuka uygun birel işlemler kural olarak geri alınamaz²⁸².

Kural olarak, bütün idari işlemlerin hukuka aykırı oldukları zaman geri alınabilmesi mümkün olmakla birlikte Danıştay'a göre disiplin cezaları bu kuralın bir istisnasını oluşturmaktadır. Danıştay konuyla ilgili bir kararında;

"Kamu hizmetinin belli bir düzen içerisinde yürütülmesi için gerekli önlemlerden olan disiplin cezası, niteliği gereği öteki idari işlemlerden farklıdır. Disiplin cezası vermeye yetkili organlar, bu organların oluşumu, çalışma usulü, karar oluşturulması, bu kararlara itiraz ve bütün bu sürecin her aşaması için öngörülen süre koşulları ile disiplin cezası işlemi sıkı şekil şartına bağlı olarak uygulanabilmektedir. Bu özellik, disiplin cezasının yeni bir idari işlemlerle ortadan kaldırılmasına engeldir. Ceza ancak bir yargı kararı yahut yasama tasarrufu ile iptal edilebilir veya ancak disiplin cezasının ağırlığına göre, belli süreler geçtikten sonra sicil dosyasından silinmesi atamaya yetkili amirden istenebilir..."

gereğinesine yer vermiştir²⁸³.

Kamu Denetçiliği Kurumu da benzer şekilde bir kararında, Elazığ ili ... İlçe Emniyet Müdürlüğü .... Polis Merkezi Amirliğinde görev yapan Polis Memurunun; boşanma davası sürerken resmi nikahsız olarak bu süreçte başka birisiyle yaşamını sürdürmesi ve bu

²⁷⁶ Günday, 2015: 170.

²⁷⁷ Gözler, 2009b: 1113.

²⁷⁸ Dursun, 2005: 106.

²⁷⁹ Atay, 2016: 544.

²⁸⁰ Yargıtay İBK, E:1972/6 K:1973/2, Karar Tarihi: 27.01.1973, RG. 04/04/1973-14497.

²⁸¹ Konuyla ilgili ayrıntılı bilgi ve içtihatlar için bk. Gözler, 2009b: 1107-1112.

²⁸² Gözler, 2009b: 1117.

²⁸³ Danıştay 8. Daire, E: 1998/4988, K: 1998/3015, Karar Tarihi: 12.10.1998, UYAP.

birliktelikten dünyaya gelen çocuğunu görev yaptığı teşkilata bildirmesi üzerine hakkında yapılan disiplin soruşturması sonucunda Elazığ Valiliği İl Polis Disiplin Kurulunca Emniyet Örgütü Disiplin Tüzüğü'nün 6 ncı maddesinin (B) fıkrasının 5. bendinde belirtilen “Hizmet dışında resmi sıfatının gerektirdiği saygınlığı ve güven duygusunu sarsacak eylem ve davranışlarda bulunmak” fiiline aykırılıktan dolayı 4 günlük aylık kesimi cezasının kaldırılmasını talebiyle yaptığı başvuruda Danıştay'ın yukarıda anılan kararına atıfta bulunarak “*Danıştay kararı gereği şikayete konu kesinleşmiş disiplin cezasının Kurumumuzca iptali mümkün bulunmadığından şikayetçinin bu yöne ilişkin şikayetinin reddine karar vermek gerekmiştir. Zira disiplin cezası ancak yargı kararı veya Yasama tasarrufuyla iptal olabilecektir.*” görüşüne yer vermiştir²⁸⁴.

Kanımızca disiplin cezaları hukuka aykırı olarak tesis edilmişse geri alınabilmelidir. Zira disiplin cezası vermeye yetkili organların oluşumu, çalışma usulü, karar oluşturulması, bu kararlara itiraz ve bütün bu sürecin her aşaması için öngörülen süre koşulları ile disiplin cezası işleminin sıkı şekil şartına bağlı olması o işlemin hukuka aykırı olduğu takdirde geri alınmasına bir engel oluşturmaz²⁸⁵. Diğer taraftan disiplin cezaları için idarenin geri alma hakkının olmadığı kabul edilmesi, kişinin dava açma süresini de kaçırmış olması halinde, kişinin başvurabileceği hiçbir yol kalmaması anlamına gelecek, kişilerin hukuka aykırı olarak aldıkları disiplin cezalarına katlanmak zorunda kalmaları neticesini doğurabilecektir²⁸⁶.

3.7.3. Disiplin Cezalarında Fikri İçtima

Bir ceza hukuku kurumu olan fikri içtima, 5237 Sayılı TCK'nın 44. maddesinde işlediği bir fiil ile birden fazla farklı suçun oluşmasına sebebiyet veren kişinin, bunlardan en ağır cezayı gerektiren suçtan dolayı cezalandırılması şeklinde tanımlanmıştır.

Disiplin hukuku açısından bir eylemle disiplin mevzuatının birden fazla hükmünün ihlali durumunda cezalandırmanın nasıl yapılacağı yönünde bir hüküm bulunmamakla birlikte gerek uygulamada gerekse öğretide, fikri içtima kurumunun disiplin cezalarına da uygulanabileceği kabul edilmektedir²⁸⁷. Danıştay da konuyla bir kararında;

“İşlenen bir fiille kanunun birden çok hükmünün ihlali durumunda sadece en ağır cezayı gerektiren hükme göre cezalandırmayı öngören fikri içtima durumunun disiplin cezaları bakımından da uygulanacağı Danıştay içtihatları ile kabul edilmiştir. Dosyanın incelenmesinden, davacının görev istirahatlisi iken 18

²⁸⁴ Kamu Denetçiliği Kurumu, Şikayet No:2015/3362, 04/12/2015, [https://www.ombudsman.gov.tr/contents/files/Disiplin%20Cezas%C3%84%C2%B1n%C3%84%C2%B1n%20%C3%84%C2%B0ptal%20Edilmesi%20Talebi%20%C3%84%C2%B0le%20%C3%84%C2%B0lgili%20Karar\(2\).pdf](https://www.ombudsman.gov.tr/contents/files/Disiplin%20Cezas%C3%84%C2%B1n%C3%84%C2%B1n%20%C3%84%C2%B0ptal%20Edilmesi%20Talebi%20%C3%84%C2%B0le%20%C3%84%C2%B0lgili%20Karar(2).pdf), (erişim tarihi: 22.09.2017).

²⁸⁵ Ercan, 2008: 111.

²⁸⁶ Gündüz, 2016: 415-416.

²⁸⁷ Karahanoğulları, 1999: 63.

yaşını bitirmemiş iki erkek çocuğuyla birlikte alkol aldıktan sonra onları taciz eden davranışları nedeniyle çıkan tartışma esnasında çocukların davacı tarafından yaralanması şeklinde gelişen olaylar zincirinde disipline aykırı her bir eylemin, birbirinin sebep sonuç ilişkisi ve bütünleyicisi niteliğinde olduğu görülmüştür. Bu durumda davacının sözkonusu eylemlerinin bir bütün olarak değerlendirilmesi gerekeceğinden işlenen disipline aykırı fiilinin karşılığı disiplin cezalarından en ağır olan Devlet memurluğundan çıkarma cezasıyla cezalandırılması gerekirken, bu cezanın yanında Emniyet Örgütü Disiplin Tüzüğü'nün 8/6. maddesi gereğince kasten adam öldürmeye teşebbüs etmek suçundan dolayı meslekten çıkarma cezası ve 6/B-5 maddesi gereğince hizmet dışında resmi sıfatının gerektirdiği saygınlığı ve güven duygusunu sarsacak eylem ve davranışlarda bulunmak suçundan dolayı 6 ay kısa süreli durdurma cezasıyla cezalandırılmasında hukuki isabet görülmediğine”

karar vermiştir²⁸⁸.

Avrupa Birliği Personel Tüzüğü 86. maddesinin 3.fikrasında da, “*bir ihlale birden fazla disiplin cezası verilemez*”²⁸⁹ hükmü yer almaktadır.

3.7.4. Disiplin Cezalarında Tekerrür

Tekerrür, bir disiplin suçu işleyen kamu görevlisinin, o suça verilen cezanın sicilden silinmesine ilişkin süre içerisinde tekrar disiplin suçu işlemesidir.

Hakimler ve Savcılar Kanunu'nun 70.maddesinde tekerrür ile ilgili bir özel bir hüküm bulunmaktadır. Bu hükme göre sicilden silinmesi mümkün olan disiplin cezası uygulanmasına neden olmuş bir eylem veya davranışın, cezaların sicilden silinmesini düzenleyen 75. maddedeki süreler içinde, (uyarma, aylıktan kesme ve kınama cezalarının kesinleşmesinden itibaren dört yıl, kademe ilerlemesi ve derece yükselmesini durdurma cezalarının kesinleşmesinden itibaren altı yıl) tekrarlanması veya aynı tür disiplin cezasını gerektiren birden çok eylem veya davranışın bir arada bulunması hallerinde bir derece ağır disiplin cezası verilir. (2802 sayılı K. md.70/1) Bu hüküm 657 sayılı Devlet Memurları Kanununda yer alan düzenlemeyle paralellik göstermektedir. İlgili maddede göre, “Disiplin cezası verilmesine sebep olmuş bir fiil veya halin cezaların özlük dosyasından silinmesine ilişkin süre içinde tekerrüründe bir derece ağır ceza uygulanır. Aynı derecede cezayı gerektiren fakat ayrı fiil veya haller nedeniyle verilen disiplin cezalarının üçüncü uygulamasında bir derece ağır ceza verilir.” (DMK md.125). Danıştay, tekerrüre esas alınan cezanın affa uğramış olması halinde, tekerrür hükümlerinin uygulanamayacağı görüşündedir. Nitekim Danıştay konuyla ilgili bir kararında;

²⁸⁸ Danıştay 12.Daire, E:2005/4298 K:2007/5355, Karar Tarihi:23.11.2007, UYAP.

²⁸⁹ Karahanoğulları, 1999: 63.

“Olayda, davacıya isnat edilen eylemlerin sabit olduğu anlaşılmalı birlikte, davacı hakkında üçüncü kez verilmesi önerilen kademe ilerlemesini durdurulması cezasının tekrürü nedeniyle bir derece ağır hali olan Devlet memurluğundan çıkarma cezası olarak uygulanmasında, cezanın dayanağı olan tekrüre esas alınan iki cezanın da 5525 sayılı Yasa uyarınca affa uğramış olması karşısında, davacı hakkında tesis edilen Devlet memurluğundan çıkarma cezasının hukuki dayanağı ortadan kalkmış bulunduğundan, dava konusu işlemde hukuka uyarlık bulunmadığına”

karar vermiştir²⁹⁰.

Cezanın verilmiş olması tek başına yeterli olmayıp, aynı zamanda kesinleşmiş olması da gerekmektedir. Danıştay konuyla ilgili olarak bir kararında;

“davacının Ankara 7. Asliye Ticaret Mahkemesi Başkanı olarak görev yaptığı dönemde hakkında yapılan soruşturma neticesinde, Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu'nun 20/06/2005 günlü, 149 sayılı kararıyla 2802 sayılı Kanun'un 68/a maddesi uyarınca yer değiştirme cezası verilmesine karar verildiği, ancak hakkında daha önce kesinleşmiş yer değiştirme cezası bulunduğundan bahisle aynı günlü ve sayılı işlem ile meslekten çıkarma cezası verildiği, verilen ikinci yer değiştirme cezasına karşı davacının yeniden inceleme ve itiraz hakları kullandırılmaksızın, dolayısıyla ikinci yer değiştirme cezası kesinleşmeksizin aynı günlü işlem ile verilen meslekten çıkarma cezasına ilişkin kararın yeniden incelenmesi talebine karşı yapılan itirazın bu nedenle kabul edilmesi gerekirken itirazın reddi yolunda verilen 14/04/2011 günlü, 144 sayılı Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Genel Kurulu kararında hukuka uyarlık bulunmadığına”

karar vermiştir²⁹¹.

3.7.5. Disiplin Cezalarında Zamanaşımı

Zamanaşımı, kanunda öngörülen sürelerin geçmesi nedeniyle soruşturma ve ceza verme yetkisinin sona ermesidir²⁹².

Meslekten çıkarma ve yer değiştirme cezalarını gerektiren eylemler hariç olmak üzere, disiplin soruşturmasını gerektiren eylemlerin işlenmesinden itibaren üç yıl geçmiş ise disiplin soruşturması açılmaz. Disiplin cezasını gerektiren eylemin işlendiği tarihten itibaren beş yıl geçmiş ise disiplin cezası verilemez (2802 sayılı K. md. 72/2). Disiplin cezasını gerektiren eylem, aynı zamanda bir suç teşkil eder ve bu suç için kanunda daha uzun bir zamanaşımı süresi öngörülmüş olur ve ceza soruşturması veya kovuşturması da açılır ise, ikinci fıkrada belirtilen süre yerine bu süreler uygulanır. Hakimler ve Savcılar Kurulunca kovuşturma sonucunun beklenmesine karar verilenler hakkında ise, mahkeme kararının kesinleşmesinden itibaren iki yıl geçmekle ceza verme yetkisi zamanaşımına uğrar (2802 sayılı K. md.72).

²⁹⁰ Danıştay İDDK, E: 2008/1781 K: 2013/485, Karar Tarihi: 13.02.2013, UYAP.

²⁹¹ Danıştay İDDK, E: 2014/5545 K:2016/662, Karar Tarihi: 07.03.2016, UYAP.

²⁹² Ercan, 2008: 116.

657 sayılı Kanununun 127. maddesine göre disiplin cezasını gerektiren fiil ve hallerin işlendiğinin öğrenildiği tarihten itibaren; uyarma, kınama, aylıktan kesme ve kademe ilerlemesinin durdurulması cezalarında bir ay içinde disiplin soruşturmasına, memurluktan çıkarma cezasında altı ay içinde disiplin kovuşturmasına, başlanmadığı takdirde disiplin cezası verme yetkisi zamanaşımına uğrar. Disiplin cezasını gerektiren fiil ve hallerin işlendiği tarihten itibaren nihayet iki yıl içinde disiplin cezası verilmediği takdirde ceza verme yetkisi zamanaşımına uğrar. Görüldüğü üzere 2802 sayılı kanunda söz konusu süreler daha uzun tutulmuştur.

3.7.6. Disiplin Cezalarında İyi Hal ve İndirim

Disiplin cezası verilirken hakim ve savcılarının geçmiş mesleki yaşantıları dikkate alınır. İlk defa disiplin suçu işleyen hakim ve savcılardan, geçmiş hizmetleri sırasında çalışmalarını olumlu olan ve tercihli veya mümtazen yükselmeye layık bulunan ve iyi veya çok iyi derecede sicil alanlar hakkında, meslekten çıkarmayı gerektiren durumlar hariç olmak üzere, verilecek cezalardan bir derece hafif olanı uygulanabilir (2802 sayılı K.md.70/2). Benzer bir hükme Devlet Memurları Kanunu'nda da yer verilmiştir. Kanunun ilgili maddesine göre "Geçmiş hizmetleri sırasındaki çalışmalarını olumlu olan ve ödül veya başarı belgesi alan memurlar için verilecek cezalarda bir derece hafif olanı uygulanabilir" (DMK. md. 125/3). Burada, bir derece disiplin cezasının uygulanması zorunluluk olmayıp, Kurul'un takdir hakkı bulunmaktadır. Zira kanunda "...uygulanabilir." demektedir. Ancak verilecek cezalarda bir alt cezanın uygulanıp uygulanamayacağı, soruşturma raporu ve idari yaptırım kararında belirtilmeli ve bir alt cezanın uygulanmama gerekçesi gösterilmelidir. Nitekim Danıştay üniversite personeli ile ilgili bir kararında "*Somut olay bağlamında ... bir alt cezanın uygulanıp uygulanmayacağı yönünde soruşturma raporunda ve disiplin amiri sıfatı ile ceza veren Dekanlık işleminde değerlendirme yapılmaksızın verilen cezada hukuka uyarlık bulunmadığı*"na karar vermiştir²⁹³.

3.7.7. Şikâyetten Vazgeçme

Disiplin suçlarında şikâyetten vazgeçme, şikâyetin ceza kovuşturmasına başlama istemi olarak değil, "ihbar" olarak kabul edilmesi dolayısıyla mümkün değildir²⁹⁴.

Hakimler ve Savcılar Kanunu'na göre, bir kişinin şikâyeti üzerine başlanan disiplin soruşturması, şikâyetten vazgeçilse bile durdurulmaz (2802 sayılı K. md. 76).

²⁹³ Danıştay 8.Daire, E:2016/4308 K:2017/4185, Karar Tarihi: 22.05.2017, UYAP.

²⁹⁴ Ercan, 2008: 119.

3.7.8. Disiplin Cezalarının Özlük Dosyasından Silinmesi

Meslekten çıkarma ve yer değiştirme cezalarından başka bir disiplin cezası verilen hakim ve savcılar, uyarma, aylıktan kesme ve kınama cezalarının kesinleşmesinden itibaren dört yıl, kademe ilerlemesi ve derece yükselmesini durdurma cezalarının kesinleşmesinden itibaren altı yıl geçtikten sonra Hakimler ve Savcılar Kuruluna başvurarak bu disiplin cezalarının sicillerinden silinmesini isteyebilirler. İlgilinin yukarıdaki fıkrada yazılı süreler içerisindeki sicilinde mevcut belgelerle kanıtlanan tutum ve davranışları ile meslekteki başarısı, isteğini haklı kılacak nitelikte görülürse, disiplin cezasının silinmesine karar verilir ve sicil dosyasındaki disiplin bölümü çıkarılarak yenisi düzenlenir (2802 sayılı K.md.75).

3.7.9. Disiplin Cezalarının Affi

Af; suç, mahkumiyet veya cezanın ortadan kaldırılması ya da niteliğinin değiştirilmesi, böylece aynı zamanda suçlunun bağışlanmasıdır²⁹⁵. Kural olarak genel affin disiplin suç ve cezalarına etkisi yoktur²⁹⁶. Bunun sebebi affin mahkemelerce verilmiş bulunan mahkûmiyet kararlarını ortadan kaldırmakla birlikte, sözkonusu eylemin işlenmediği sonucunu doğurmamasından kaynaklanmaktadır²⁹⁷. Bu nedenle uygulamada bazen salt disiplin cezalarına yönelik bir af yasası çıkarıldığı, bazen de adli cezalar için çıkarılmış af yasalarının disiplin cezalarını kapsamına aldığı görülmektedir. Disiplin cezalarına yönelik af yasası çıkması veya adli cezalar için çıkarılmış af yasalarının disiplin cezalarını da kapsamına alması durumunda, kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce işlenen ve af kapsamına giren disiplin cezalarının verilmesini gerektiren fiillerden dolayı, ilgililer hakkında disiplin soruşturma ve kovuşturması yapılmaz, devam etmekte olan disiplin soruşturma ve kovuşturmaları işlemde kaldırılır, kesinleşmiş olan disiplin cezaları infaz edilmez. Disiplin cezaları affedilenlerin sicil dosyalarındaki bu disiplin cezalarına dair kayıtlar dosyalarından çıkarılır.

1982 Anayasasının kabulünden günümüze kadar geçen süre içerisinde hakimler ve savcılarının disiplin cezalarının affına ilişkin olarak beş kanun çıkmıştır.

1-03/01/1986 tarihli ve 18977 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 25/12/1985 tarihli ve 3249 sayılı Memurlar ile Diğer Kamu Görevlilerinin Bazı Disiplin Cezalarının Affi Hakkında Kanun

Kanun'un 1.maddesinde "Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce işlenmiş fiiller sebebiyle kurumla sürekli olarak ilişik kesilmesi sonucunu doğuran disiplin cezaları ile yer

²⁹⁵ Soyaslan, (t.y.): 412, http://www.anayasa.gov.tr/files/pdf/anayasa_yargisi/anyarg18/SOYASLAN.PDF, (erişim tarihi: 19.09.2017)

²⁹⁶ Karahanoğulları, 1999: 70.

²⁹⁷ Pınar, 2003: 713.

değiştirme cezaları hariç olmak üzere kanun, tüzük ve yönetmelikler gereğince memurlar ve diğer kamu görevlileri ile bu görevlerde bulunmuş olanlar hakkında verilmiş disiplin cezaları bütün sonuçlarıyla affedilmiştir.“ hükmüne yer verilmiştir.

2-07/07/1992 tarihli 21277 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 18/06/1992 tarih ve 3817 sayılı Memurlar ile Diğer Kamu Görevlilerinin Disiplin Cezalarının Affı Hakkında Kanunun.

Kanun'un 1.maddesinde “Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce işlenmiş Devletin şahsiyetine karşı işlenen suçlarla, zimmet, ihtilas, irtikap, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflas gibi yüz kızartıcı ve şeref ve haysiyet kırıcı suçlar sebebiyle kurumla sürekli olarak ilişik kesilmesi sonucunu doğuran disiplin cezaları ile 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanununun 68. maddesinin (e) ve (f) bentleri ve 69. maddesi gereğince verilmiş yer değiştirme ve meslekten çıkarma cezaları hariç olmak üzere kanun, tüzük ve yönetmelikler gereğince memurlar ve diğer kamu görevlileri ile bu görevlerde bulunmuş olanlar hakkında verilmiş disiplin cezaları bütün sonuçları ile affedilmiştir.

Ancak, bu af ilgililere geçmiş süreler için parasal yönden herhangi bir talep hakkı vermez.

Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce işlenen ve af kapsamına giren disiplin cezalarının verilmesini gerektiren fiillerden dolayı, ilgililer hakkında disiplin soruşturma ve kovuşturması yapılmaz, devam etmekte olan disiplin soruşturma ve kovuşturmaları işlemde kaldırırlar, kesinleşmiş olan disiplin cezaları infaz edilmez.

Disiplin cezaları affedilenlerin sicil dosyalarındaki bu disiplin cezalarına dair kayıtlar, ilgililerin müracaatı aranmaksızın hükümsüz kalır ve dosyalarından çıkarılır.“ hükmü yer almaktadır.

3-03/09/1999 tarihli ve 23805 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 28/08/1999 tarihli ve 4455 sayılı Memurlar ile Diğer Kamu Görevlilerinin Disiplin Cezalarının Affı Hakkında Kanun

Kanun'un 1.maddesinde “23 Nisan 1999 tarihinden önce işlenmiş, Devletin şahsiyetine karşı işlenen suçlarla basit veya nitelikli zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflas gibi yüz kızartıcı veya şeref ve haysiyet kinci suçlar veya istimal ve istihlâk kaçakçılığı dışında kalan kaçakçılık, resmi ihale ve alım satımlara fesat karıştırma Devlet sırlarını açığa vurma suçları sebebiyle kurumla sürekli olarak ilişik kesilmesi sonucunu doğuran disiplin cezaları ile 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanununun 68. maddesinin (e) ve (i) bentlerine ve 69. maddesinin bir ilâ dördüncü fıkralarına göre verilmiş yer değiştirme veya meslekten çıkarma, mülga 2556 sayılı Hakimler Kanununun 92. maddesinin bir, iki, dört ve altıncı fıkralarına göre verilmiş meslekten çıkarma cezaları hariç olmak üzere; kanun, tüzük ve yönetmelikler gereğince memurlar ve diğer kamu görevlileri ile

bu görevlerde bulunmuş olanlar hakkında verilmiş disiplin cezaları bütün sonuçları ile affedilmiştir.

Ancak bu af, ilgililere geçmiş süreler için parasal yönden herhangi bir talep hakkı vermez.

23 Nisan 1999 tarihinden önce işlenen ve af kapsamına giren disiplin cezalarının verilmesini gerektiren fiillerden dolayı, ilgililer hakkında disiplin soruşturma ve kovuşturması yapılmaz; devam etmekte olan disiplin soruşturma ve kovuşturmaları işlemde kaldırılr; kesinleşmiş olan disiplin cezaları infaz edilmez.

Disiplin cezaları affedilenlerin sicil dosyalarındaki bu disiplin cezalarına dair kayıtlar, ilgililerin müracaatı aranmaksızın hükümsüz kalır ve dosyalarından çıkarılır.” hükmü yer almaktadır.

4455 sayılı Memurlar ile Diğer Kamu Görevlilerinin Disiplin Cezalarının Affi Hakkında Kanunun uygulamasına yönelik olarak Başbakanlık Devlet Personel Başkanlığınca 1999/1 sayılı Genelge 11/09/1999 tarih ve 23813 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

4-04/07/2006 tarihli ve 26218 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 22/6/2006 tarihli ve 5525 sayılı Memurlar ile Diğer Kamu Görevlilerinin Bazı Disiplin Cezalarının Affi Hakkında Kanun.

Kanun'un 1.maddesinde “Devletin şahsiyetine karşı işlenen suçlarla basit veya nitelikli zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflas gibi yüz kızartıcı veya şeref ve haysiyet kırıcı suçlar veya istimal ve istihlâk kaçakçılığı dışında kalan kaçakçılık, resmî ihale ve alım satımlara fesat karıştırma, Devlet sırlarını açığa vurma suçları sebebiyle görevleriyle sürekli olarak ilişik kesilmesi sonucunu doğuran disiplin cezaları ile 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanununun 68. maddesinin ikinci fıkrasının (e) ve (f) bentlerine göre verilmiş yer değiştirme cezaları ve 69. maddesine göre verilmiş meslekten çıkarma cezaları ile emniyet hizmetleri sınıfına dahil personel ile çarşı ve mahalle bekçileri hakkında verilen meslekten çıkarma cezaları hariç olmak üzere; kanun, tüzük ve yönetmelikler gereğince memurlar ve diğer kamu görevlileri ile bu görevlerde bulunmuş olanlar hakkında 23/4/1999 tarihinden 14/2/2005 tarihine kadar işlenmiş fiillerden dolayı verilmiş disiplin cezaları bütün sonuçları ile affedilmiştir.

23/4/1999 tarihinden 14/2/2005 tarihine kadar işlenen ve af kapsamına giren disiplin cezalarının verilmesini gerektiren fiillerden dolayı, ilgililer hakkında disiplin soruşturma ve kovuşturması yapılmaz; devam etmekte olan disiplin soruşturma ve kovuşturmaları işlemde kaldırılr; kesinleşmiş olan disiplin cezaları uygulanmaz.

Disiplin cezaları affedilenlerin sicil dosyalarındaki bu disiplin cezalarına dair kayıtlar, ilgililerin müracaatı aranmaksızın hükümsüz kalır ve dosyalarından çıkarılır.

Disiplin cezalarının affi ilgililere geçmiş süreler için özlük hakları ve parasal yönden herhangi bir talep hakkı vermez.” hükmüne yer verilmiştir.

5525 sayılı Memurlar ile Diğer Kamu Görevlilerinin Bazı Disiplin Cezalarının Affi Hakkında Kanunun uygulamasına yönelik olarak Başbakanlık Devlet Personel Başkanlığının 2006/1 sayılı Genelgesi 19/07/2006 tarihli ve 26233 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

5-12/12/2014 tarihli ve 29203(Mükerrer) sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 02/12/2014 tarihli ve 6572 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun.

6572 sayılı Kanun’un 32.maddesiyle 2802 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir. Geçici 19.maddeye göre;

“ Adli yargı hakim ve Cumhuriyet savcıları ile idari yargı hakim ve savcıları hakkında 14/2/2005 tarihinden 1/9/2013 tarihine kadar işlenmiş fiillerden dolayı verilmiş olan uyarma ve aylıktan kesme cezaları bütün sonuçları ile affedilmiştir. Af kapsamına giren disiplin cezalarının verilmesini gerektiren fiillerden dolayı ilgililer hakkında disiplin inceleme, soruşturma ve kovuşturması yapılmaz; devam etmekte olan disiplin inceleme, soruşturma ve kovuşturmaları işlemde kaldırılır; kesinleşmiş olan disiplin cezaları uygulanmaz. 14/2/2005 tarihinden 1/9/2013 tarihine kadar işlenmiş fiillerden dolayı Kanununun 65 inci maddesi, 66 ncı maddesi, 67 nci maddesi ve (e) ve (f) bentleri hariç 68 inci maddesi uyarınca verilip kesinleşmiş bulunan disiplin cezaları ile Kanununun 69 uncu maddesinin ikinci fıkrasının son cümlesi ve üçüncü fıkrası uyarınca verilmiş cezalar, hakkında ceza tertip olunanın, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altmış gün içinde başvurusu üzerine Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Genel Kurulunca incelenir. Yapılan inceleme sonunda Genel Kurul, başvurunun reddine karar verebileceği gibi önceki kararın kaldırılmasına veya eyleme uyan alt bir disiplin cezasına karar verebilir. Genel Kurul tarafından verilen bu kararlara karşı Başkan veya hakkında ceza tertip olunan, tebliğ tarihinden itibaren on gün içinde, Genel Kuruldan yeniden inceleme talebinde bulunabilir. Yeniden inceleme talebi üzerine verilen kararlar kesindir. Disiplin cezaları affedilenlerin sicil dosyalarındaki bu disiplin cezalarına dair kayıtlar, ilgililerin müracaatı aranmaksızın hükümsüz kalır ve dosyalarından çıkarılır. Disiplin cezalarının affi, ilgililere geçmiş süreler için özlük hakları ve parasal yönden herhangi bir talep hakkı vermez. ”

6572 sayılı Kanununun 32. maddesi ile adli yargı hakim ve savcılar ile idari yargı hakim ve savcılara, 14 Şubat 2005 tarihinden 1 Eylül 2013 tarihine kadar verilen uyarma ve aylıktan kesme cezalarının bütün sonuçları ile affedilmesi ve af kapsamına giren disiplin cezalarının verilmesini gerektiren fiillerden dolayı, ilgililer hakkında disiplin inceleme, soruşturma ve kovuşturması yapılmaması; devam eden disiplin inceleme, soruşturma ve kovuşturmaları

işlemden kaldırılması, kesinleşen disiplin cezalarının uygulanmaması öngörülmüştür. Kınama, derece yükselmesinin durdurulması cezaları ile Kanunda belirtilen istisnalar dışında kalan yer değiştirme ve meslekten çıkarma cezaları hakkında 60 gün içinde HSYK Genel Kurulu'na başvurma hakkı tanınmıştır. Burada HSYK bağlı yetki içerisinde olmayıp, Kurulun takdir yetkisi bulunmaktadır. Genel Kurul başvurunun reddine karar verebileceği gibi, önceki kararın kaldırılmasına veya eyleme uyan alt disiplin cezasına karar verebilecektir.

Nitekim Danıştay görevine son verilen bir memurun kamu hizmetine dönmek için yaptığı başvuru ile ilgili benzer bir kararında;

“Hükmü yukarıda aktarılan 5525 sayılı Memurlar ile Diğer Kamu Görevlilerinin Bazı Disiplin Cezalarının Affi Hakkında Kanun ile, Devlet memurluğundan çıkarma cezası alan ve anılan yasa kapsamında bulunan kişilerle memuriyet statüsü arasında doğrudan bir bağlantı kurulmadığı, idarelerin bu kişileri göreve başlatma konusunda mutlak bir zorunluluk içerisinde olduğundan söz etmeye imkan bulunmadığı, bu konuda idarelerin bağlı yetki içerisinde olmadığı, dolayısıyla bu kapsamdaki göreve iade istemlerinin açıktan atama koşulları içerisinde kadro ve ihtiyaç durumunun yanı sıra hizmet gerekleri de gözetilerek değerlendirilmesi gerektiğine”

karar vermiştir²⁹⁸.

3.8. Disiplin Suç ve Cezalarına Karşı İdari ve Yargısal Başvuru Yolları

Hakim ve savcılarının disiplin işleri hakkında verdiği kararlar kendilerine tebliğ edilir (6087 sayılı K.md.32). Bu kararlara karşı yapılan idari ve yargısal başvuru yolları ile usulü 2802 sayılı Kanun'un 73. maddesi ve 6087 sayılı Kanun'un 33. maddesinde düzenlenmiştir. Bu iki düzenleme ile, hakim ve savcılarla ilgili olarak verilen disiplin kararlarına karşı yeniden inceleme, itiraz ve yargı yolu olmak üzere üç çeşit kanun yolu öngörülmüştür.

Hakimler ve savcılar hakkında verilen disiplin cezalarına karşı, kararın tebliğinden itibaren, Adalet Bakanı veya ilgililer, tebliğ tarihinden itibaren on gün içinde, kararı veren daireden (İkinci Daireden) kararın yeniden incelenmesi talebinde bulunabilirler. (2802 sayılı Kanunu md. 73/1; 6087 sayılı K. md. 33/2). İkinci Dairenin yeniden inceleme talebi üzerine verdiği kararlara karşı, Başkan veya ilgililer tebliğ tarihinden itibaren on gün içinde, Genel Kurula²⁹⁹ itiraz edebilir. İtiraz üzerine verilen kararlar kesindir (6087 sayılı K. md.33/3; 2802 sayılı K. md.73/3). Disipline ilişkin kararlara karşı Başkan ve ilgililerle birlikte şikâyetçilerin de yeniden incelemeyi talep etme ve itiraz hakları bulunmaktadır (6087 sayılı K. md. 33/4). Bu durumda İkinci Daire, gereken incelemeyi yaparak kararını verir (2802 sayılı K. md. 73/2).

²⁹⁸ Danıştay İDDK, E:2013/2164 K:2015/1994, Karar Tarihi, 25.05.2015, UYAP.

²⁹⁹ Hakimler ve Savcılar Kurulu Kanunu'nun 6/3-a maddesi uyarınca “Hakimler ve Savcılar Kurulu Başkanı disiplin işlemleriyle ilgili Genel Kurul toplantılarına katılamaz.”

Yeniden inceleme veya itiraz talebini içeren dilekçeler, Genel Sekreterliğe verilebileceği gibi Genel Sekreterliğe gönderilmek üzere Cumhuriyet Başsavcılıklarına, Adli Yargı İlk Derece Mahkemesi Adalet Komisyonu Başkanlıklarına, Bölge İdare Mahkemesi Başkanlıklarına ya da yurtdışında Türk konsolosluklarına da verilebilir ve bu mercilerce dilekçelerin kayıt altına alındığı tarih sürelerin hesabında esas alınır³⁰⁰. Hakimler ve Savcılar Kurulu ikinci dairesi ya da genel kurulu, yeniden inceleme ya da itiraz üzerine yapılan değerlendirme neticesinde hukuka aykırılığı açık olan disiplin cezalarını geri alarak geçmişe etkili şekilde ortadan kaldırabilir³⁰¹.

2010 Anayasa Değişikliği olarak da adlandırılan 5982 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunla yapılan değişiklikten önce hakimler ve savcılar hakkında verilen disiplin cezalarına karşı yeniden inceleme ve itiraz yolu mevcut olmakla birlikte Hakimler ve Savcılar Kurulu kararlarına karşı yargı yolu bütünüyle kapalıydı³⁰². 2010 Anayasa değişiklikleri ile Anayasanın 159. maddesindeki HSYK kararlarına karşı yargı yoluna başvurulamayacağına ilişkin hüküm, “Kurulun meslekten çıkarma cezasına ilişkin olanlar dışındaki kararlarına karşı yargı mercilerine başvurulamaz” şeklinde düzenlenerek, Hakimler ve Savcılar Kurulu’nun meslekten çıkarma kararlarına karşı yargı mercilerine başvurunun önü açılmıştır. Bu değişiklik Hakimler ve Savcılar Kurulu’nun tüm kararlarına karşı yargı yolunun açılmaması sebebiyle her ne kadar eksik bir düzenleme olsa da önemli bir adım olmuştur³⁰³. Bu düzenleme çerçevesinde meslekten çıkarma kararlarına karşı açılan iptal davaları ilk derece mahkemesi olarak Danıştay’da görülür. Bu davalar, acele işlerden sayılır (6087 sayılı K. md. 33/5). Danıştay’a dava açma süresi, altmış gündür (İYUK md. 7/1). Ancak kanımızca hukuk devleti ve hak arama özgürlüğünün bir gereği olarak Hakimler ve Savcılar Kurulu’nun verdiği tüm disiplin cezalarına karşı yargı yolu açılmalıdır.

Anayasa Mahkemesi’ne göre meslekten çıkarma cezası dışındaki kararlara karşı bireysel başvuruda da bulunulamaz. Konuyla ilgili olarak Anayasa Mahkemesi bireysel başvuruya ilişkin bir kararında;

“6216 sayılı Kanun’un 45. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince, Anayasa’nın yargı denetimi dışında bıraktığı işlemler bireysel başvuru konusu olamazlar. Anayasa’nın 159. maddesinin onuncu fıkrası ile de HSYK’nın meslekten çıkarma cezası dışındaki kararları yargı denetimi dışında bırakılmıştır. Başvuru konusu olayda başvurucu, idare mahkemesi hakimleri hakkında yaptığı şikâyetin işleme konulmaması

³⁰⁰ Baş, 2016: 317.

³⁰¹ Aldemir, 2013: 591.

³⁰² Çiftçioğlu, 2011: 147.

³⁰³ Yıldız, 2014: 134.

kararı ve bu karara karşı itirazının HSYK tarafından reddi işlemi aleyhine bireysel başvuruda bulunmuştur. Anayasa'nın 159. maddesinin onuncu fıkrası gereğince HSYK'nın bu kararı aleyhine yargı mercilerine başvurulması mümkün değildir. Dolayısıyla başvuru konusu işlem, Anayasa'nın yargı denetimi dışında bıraktığı işlemlerden olduğundan bireysel başvuruya konu olamaz. Açıklanan nedenlerle, Anayasa'nın yargı denetimi dışında bıraktığı bir işleme karşı yapıldığı anlaşıldığından başvurunun, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin "konu bakımından yetkisizlik" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir."

gerekçesine yer vermiştir³⁰⁴.

6087 sayılı Hakimler ve Savcılar Kurulu Kanununun geçici 3. maddesi ile haklarında 2461 sayılı Kanun döneminde meslekten çıkarma kararı verilmiş olan hakim ve savcılara yeniden mesleğe dönebilme imkanı tanınmıştır. Buna göre, haklarında meslekten çıkarma cezası verilen hakim ve savcılarının, bu cezanın kaldırılması için idarî dava açmadan önce, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altmış gün içinde Kurula başvurmaları gerekmektedir. Genel Kurul, usulüne uygun yapılan başvurular üzerine, dosya üzerinden yapacağı inceleme sonunda, talep halinde, başvuranın bizzat veya vekili aracılığıyla yazılı ya da sözlü savunmasını da almak suretiyle, başvurunun kabulüne veya reddine karar verir. Başvurunun kabulü halinde; a) Önceki kararın kaldırılmasına, b) Hakimlik ve savcılık mesleğine kabulde aranan niteliklerin kaybedilmemiş olması şartıyla ilgilinin hakimlik ve savcılık mesleğine tekrar atanmasına, c) Önceden verilmiş olan meslekten çıkarma cezasına konu eylem sebebiyle başka bir disiplin cezası verilmesine gerek gördüğünde eyleme uyan disiplin cezasına, karar verir. Verilen kararlara karşı, Başkan veya ilgili, tebliğ tarihinden itibaren on gün içinde, Genel Kuruldan yeniden inceleme talebinde bulunabilirler. Yeniden inceleme talebi üzerine verilen kararlar kesindir. Başvurunun reddine ilişkin kesinleşen kararların iptali talebiyle ilk derece mahkemesi olarak Danıştaya başvurulabilir. Bu dava, acele işlerden sayılır. Başvuranın reddi dışında kalan kararlar yargı denetimi dışındadır.

Birleşmiş Milletler, Yargı Bağımsızlığı Temel İlkeleri'nin 17. prensibinde mesleki sıfatları nedeniyle bir yargıç hakkında yapılan bir suç isnadı veya bir şikayet, uygun bir usule göre hızla ve adil bir biçimde takip edileceği, yargıçların adil olarak yargılanma hakkına sahip olduğu, yargıç tarafından aksi talep edilmedikçe, incelemenin ilk aşamasının gizli tutulacağı belirtilmiştir. Yine 20. prensibinde ise disiplin, görevden alma ve göreve son verme kararlarının bağımsız bir denetime tabi olması gerektiğinden bahsedilmiştir. Avrupa Hakimleri Danışma

³⁰⁴ Anayasa Mahkemesi, 16.04.2013 tarih ve Başvuru no: 2013/1581, <http://kararlaryeni.anayasa.gov.tr/BireyselKarar/Content/f08ba10f-1ccb-4ad4-a092-e143695ccd7e?wordsOnly=False>, (erişim tarihi: 24.10.2017).

Konseyi'nin 10/2007 sayılı görüşü³⁰⁵nün 39. paragrafında da yargı kurullarının; yargı sisteminin yönetimi ile birlikte hakim ve savcıların atanma, tayin, terfi, disiplin ve meslekten çıkarma gibi konularda verdiği kararların, gerekçeleri ile açıklanması, bu kararların bağlayıcı nitelikte olması ve yargı denetimine de açık olması gerekliliği vurgulanmakta, yargı kurulunun bağımsızlığının, hukukun dışında ve yargısal denetimden muaf olması anlamına gelmediği ifade edilmektedir.

---

³⁰⁵ Avrupa Hakimleri Danışma Konseyi'nin 10/2007 sayılı görüşü tam metni için bk. <http://www.hsk.gov.tr/Eklentiler/Dosyalar/f40877d4-9ece-4cd6-ae9d-0cf4e4fca059.pdf>, (erişim tarihi: 26.10.2017).

SONUÇ

Hukukun üstünlüğünün sağlanması, insan haklarının güvence altına alınması ve adaletin tecellisi için yargının bağımsızlığının ve tarafsızlığının vazgeçilmez önemi bulunmaktadır. Bu nedenle hakim ve savcılara her türlü baskıdan ve etkiden uzak bir şekilde görevlerini yerine getirmeleri için birtakım güvenceler, hak ve ayrıcalıklar tanınmış, mevzuatımızda hakim ve savcılara ilişkin ayrı ve özerk düzenlemelere yer verilmiştir. Bu düzenlemelere rağmen disiplin rejimi bakımından hakim ve savcılara yeterli ve güvenceli bir sistem getirildiği söylenemez. Bu bağlamda çalışmamızda hakim ve savcılık mesleğine, hakim ve savcılarının hak ve yükümlülüklerine değinildikten sonra hakim ve savcılara uygulanan disiplin cezalarının tayini, tespiti, uygulanması ile bu konulardaki hatalar ve eksiklikler aktarılmaya çalışılmış ve bunların giderilmesi için bazı öneriler sunulmuştur.

Tüm bu incelemelerin sonucu olarak varılan sonuçlar ile çalışma içerisinde yeri geldikçe değinilmeye çalışılan ve eleştirilen hususlar şunlardır:

2802 sayılı Kanun'un 71. maddesinde hakim ve savcılar hakkında yapılan disiplin soruşturmalarında, soruşturmayı yapan veya Hakimler ve Savcılar Kurulu tarafından ilgiliye savunmasını yapması için üç günden az olmamak üzere bir süre verileceği öngörülmüştür. Disiplin soruşturması sürecinde asgari savunma süresinin 657 sayılı Kanun kapsamında 7 gün olarak belirlenmesine karşın 2802 sayılı Kanun'da hakim ve savcılar için belirlenen 3 günlük asgari sürenin yetersiz olduğu aşıkardır. Ayrıca savunma için ek süre verilip verilemeyeceği yönünde Hakimler ve Savcılar Kanunu'nda açık bir hüküm bulunmadığından bu yönde de bir düzenlemenin yapılması yerinde olacaktır.

Yine memurlar hakkında yapılan soruşturmaların 657 sayılı Kanun'un 128. maddesinde öngörülen süreler içerisinde karara bağlanması hüküm altına alınmıştır. Ancak 2802 sayılı Kanun'da bu yönde bir düzenleme bulunmamaktadır. Kanımızca hakkında soruşturma yapılan hakim veya savcının kendisini tedirgin ve uzun süre baskı altında hissetmemesi için Hakimler ve Savcılar Kurulunca yapılan soruşturmanın karara bağlanmasını öngören sınırlayıcı ya da düzenleyici bir süre getirilmesi gerekmektedir. Yine benzer şekilde Devlet Memurları Kanunu'nun 139. maddesine göre yetkili makam, görevden uzaklaştırma tedbirine karar verdikten sonra 10 iş günü içinde disiplin soruşturması açmalıdır. Ancak 2802 sayılı Kanunda bu şekilde bir süreye yer verilmemiştir. Kanımızca 2802 sayılı Kanunda da bu şekilde bir düzenlemenin yer alması yerinde olacaktır.

Disiplin suçu teşkil edecek bütün fiillerin eksiksiz bir listesinin yapılmasının imkansız oluşu sebebiyle 2802 sayılı Kanun'un 63,65 ve 66 maddelerinde disiplin suçu olarak tanımlanan

eylemlerin yanında, bu eylemlere “nitelik ve ağırlığı itibariyle benzer” olan fiillere de disiplin cezası uygulanabileceği hükme bağlanmıştır. Ancak yine de disiplin suçlarının ve cezalarının mümkün olduğunca somut bir biçimde düzenlenmesi hakim ve savcılarının bağımsızlığı açısından ayrı bir güvence olduğundan, uygulayıcılar açısından keyfilik yaratabilecek ve bağımsızlık bakımından tehdit oluşturabilecek düzenlemelerden kaçınılmalıdır.

Hakim ve savcılarının disiplin soruşturması sonucu hakkında HSK İkinci Dairesince karar verilmekte, dairece verilen karara karşı aynı daireye yeniden inceleme talebinde bulunulabilmekte ve bu kararlara HSK Genel kurul nezdinde itiraz edilebilmektedir. Meslekten çıkarma cezası hariç Kurulca verilen disiplin cezalarına karşı yargı yolu kapalıdır. Her ne kadar kurulun ilgili dairesinin verdiği disiplin cezalarına karşı HSK Genel Kuruluna yapılan bir itiraz yolu bulunsa da; yargı bağımsızlığı ve hakim ve savcılık teminatı açısından idari bir nitelik taşıyan Hakimler ve Savcılar Kurulunun verdiği tüm disiplin cezalarına karşı yargı yolu açılmalıdır.

Son olarak belirtmek gerekir ki, yargıya olan güvenin azalması ve yargının bir çok yönüyle tartışılır hale gelmesinin tek sebebi Anayasa ve yasalarımızdaki eksik düzenlemeler değildir. Yargı bağımsızlığı ve hakim ve savcılık teminatının sağlanması için mesleğin özellikleri ve meslek ilkeleri gözetilerek adil ve objektif kriterlere dayanan düzenlemelerin yapılmasının yanında, toplumdaki tüm bireyler tarafından adaletin öneminin kavranmış olması, toplumun hukuk bilincinin arttırılması, temel hak ve hürriyetlerin korunması ile demokrasi seviyesi ve standartlarının yükseltilmesi de gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Akgül, M. E. (2012). İfade Özgürlüğünün Tarihsel Süreci ve Milli Güvenlik Gereğiyle İfade Özgürlüğünün Kısıtlanması, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 61(1): 1-42.
- Akıllıoğlu, T. (1991) Yönetimde Açıklık - Gizlilik ve Bilgi Alma Hakkı. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, 46(1-2): 1-12.
- Akyılmaz, B. (Mayıs 2004). Anayasal Esaslar Çerçevesinde Kamu Personeli Disiplin Hukuku ve Uygulamadaki Sorunlar, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 6(1-2): 241-262.
- Akyılmaz, B. (Mayıs 2017). Türk Hukukunda Kamu Görevlilerinin Devlete Sadakat Yükümlülüğü, Danıştay ve İdari Yargı Sempozyumu:149.yıl, Danıştay Yayınları, (93): 15-34.
- Aldemir, H. (2013). Hakimlik ve Savcılık Mesleğinin Temel Esasları, 1.Baskı, Seçkin Kitabevi, Ankara.
- Arcagök, M. S. (Mayıs-Ağustos 2000). Ceza Kavuşturmasının Disiplin Soruşturması Üzerindeki Etkisi”, Maliye Dergisi, 134(5): 3-11.
- Arıca, M. N. (2006). İctihatlı Kamu Görevlileri Soruşturma Rehberi, İlksan Matbaası, Ankara.
- Artuk, M. E., Gökçen, A. ve Yenidünya, A. C. (2014). Ceza Hukuku Özel Hükümler, Adalet Yayınevi, 14.Baskı, Ankara.
- Ataç, A. S. (2010). Türk Ceza Hukukunda Kesin Hükümün Önleme Etkisi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Atay, E. E. (2013). Yargı Bağımsızlığı ve Tarafsızlığı İlkesi Işığında Danıştay, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, (O. Kürşat Ünal'a Armağan), 17(1-2): 1129-1154.
- Atay, E. E. (Ekim 2016). İdare Hukuku, Turhan Kitabevi, 5.Bası, Ankara.
- Avcı, M. (Temmuz 2016). Mecelleye Göre Hakimin Nitelikleri ve Yargı Etiği, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, (27): 33-58.
- Baş, E. (2016). Hakimlerin ve Savcılarının Disiplin Yönünden Soruşturulmaları ve İşledikleri Suçlar Nedeniyle Yargılanmaları, Ankara Barosu Dergisi, (3): 265-359.
- Bayrakçı, E. T. (2011). Adil Yargılanma Hakkının Bir Unsuru Olarak Savunma Hakkı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.
- Boz, S. S. (2017). Memur Disiplin Hukukuna Hakim Olan Temel İlkeler, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 25(2): 15-41.
- Bucaktepe, A. (2014). Devlet Memurluğu ve Memurların Değerlendirilmesi Üzerine Düşünceler, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, XVIII(3-4): 459-489.

- Bucaktepe, A. (2015). Disiplin Makamlarının Disiplin Cezası Verme Yetkileri Üzerine Bir Değerlendirme, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, XIX(2): 199-224.
- Coşkun, H. (2009). 657 Devlet Memurları Kanunu'na göre Disiplin Suçları ve Disiplin Soruşturmaları, Danıştay Kararları Üzerine Bir İnceleme, Yüksek Lisans Tezi, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hatay.
- Çağlayan, R. (Ağustos 2016). İdare Hukuku Dersleri, Adalet Yayınevi, 4.Baskı, Ankara.
- Çelik, A. (2006). 1982 Anayasası'nda Adil Yargılanma Hakkı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Çiçek, H. (2011). Devlet Memurları Hakkında Disiplin Soruşturması:Türkiye Uygulaması, Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çiftçioğlu, C. T. (2011). 2802 Sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu'na Göre Hakim ve Savcıların Disiplin Soruşturmaları, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 13(1): 127-157.
- Çolak, N. İ. ve Özdemir, D. (Nisan 2011). Hükümün Açıklanmasının Geri Bırakılması ve Memuriyete Etkisi, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, 1(5): 93-122.
- Demirbaş, T. (Nisan 2016). Ceza Hukuku Genel Hükümler, Seçkin Yayınları, 11. Baskı, Ankara.
- Demirkasımoğlu, N. (Mart 2015). Toplum Yaşamında Kurallar: Birey-Kural İlişkisi, Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 13(1-Beşeri Bilimler Sayısı): 138-156.
- Döner, A. (2009). Geçmişten Günümüze Türk Hukukunda Kamu Görevlilerinin Seçimlerde Adaylığı, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, (4): 737-776.
- Duman, B. (2012). Adliye Basın Sözcülüğü, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, (101): 293-316.
- Durmuş, A. A. (Mart 2014). Açıklamalı, İçtihatlı, Notlu Memur Disiplin Hukuku, Adalet Yayınevi, 10.Baskı, Ankara.
- Dursun, H. (2014). İdari Suç ve Cezalarda Kanunilik İlkesi, Doktora Tezi, Ankara.
- Dursun, S. (Mayıs 2005). İdari İşlemlerin Geri Alınması, Kaldırılması, Değiştirilmesi ve Düzeltilmesi, Prof Dr. A. Şeref Gözübüyük'e Armağan, Turhan Kitabevi Yayınları, Ankara.
- Ercan, İ. (2008). Hakim ve Savcıların Disiplin Sorumluluğu, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Erdoğan, M. Z. (2004). Hakimlerin Tarafsızlığı, Adalet Dergisi, (18): 1-4.
- Erdoğan, Z. (2010). 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu'na Göre Disiplin Cezaları ve Yargısal Denetimi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Eren, H. (2002). Kamu Görevlileri Sendikaları Kanunu'nun Öngördüğü Memur Sendikacılığı, Atatürk Üniversitesi Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, VI(1-4): 105-132.
- Ergül, T. (1990). Savunmanın Teori ve Uygulaması, Ankara Barosu Dergisi, (4): 591-599.
- Ersöz, A. K. (Nisan 2016). Devlet Memurlarının Siyaset Yapma Yasağı ve Değerlendirilmesi, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, 7(26): 71-104.
- Eryılmaz, M. B. (2001). Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesine Göre İfade Özgürlüğü ve Türk Hukuku, Ankara Barosu Dergisi, (1): 249-324.
- Esgün, İ. U. (2013). Siyaset ve Anayasal Yabancılaşma: Etik İlkelerin Türk Hukukuna Uyarlanması Problemi, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, (105): 229-262.
- Gökcan, H. T. ve Artuç, M. (Ocak 2012). Ceza Hukukunda Kamu Görevlisi ve Özel Soruşturma Usulleri (Memur Yargılaması), Seçkin Yayıncılık, 3.Baskı, Ankara.
- Gölcüklü, F.(1963) İdari Ceza Müeyyideleri ve Bunlara Karşı Kanun Yolları, SBF D, XVIII(3-4): 189-216.
- Gönenç, L. (2011). Yargının Bağımsızlığı ve Tarafsızlığı, Tepav Anayasa Çalışma Metinleri 3.
- Gözler, K. (Eylül 2009a). İdare Hukuku Dersleri, Ekin Yayınları, Bursa.
- Gözler, K. (Ekim 2009b). İdare Hukuku Cilt-1, Ekin Yayınları, Bursa.
- Gözler, K. (Ekim 2009c). İdare Hukuku Cilt-2, Ekin Yayınları, Bursa.
- Gözübüyük, A. Ş. (2015). Yönetim Hukuku, Turhan Kitabevi, 33.bası, Ankara.
- Gözübüyük, Ş. ve Tan, T. (2016). İdare Hukuku, C.I Genel Esaslar, Turhan Kitabevi, 11.Bası, Ankara.
- Gülener, S. (2011). Yargı Bağımsızlığını Güçlendirici Bir Mekanizma Olarak Yargısal Hesap Verebilirlik ve Türk Yargı Sistemi, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, (2): 215-252.
- Günday, M. (Ekim 2015). İdare Hukuku, İmaj Yayınevi, 10.Baskı (Aynı Baskı), Ankara.
- Gündüz, F. E. (2016). Disiplin Cezalarının Geri Alınması, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, XX(1): 411-424.
- Güneş, H. (Temmuz-Eylül 2013). Sendikal Haklar ve Ülkemizde Kamu Görevlileri Sendikacılığının Gelişimi, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Çalışma Dünyası Dergisi, 1(1): 62-79.
- Güneşleyici, Ş. (Şubat 2010). İdare Hukukunda Memurların Disiplin Soruşturması, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- Gürbüz, A. (Mart 2013). Hukuk ve Meşruluk, Meşru Hukukun Temel Unsurları, Beta Yayıncılık, 3.Baskı, İstanbul.

- Güriz, A. (1999). Hukuk Felsefesi, Siyasal Kitabevi, 5.Baskı, Ankara.
- Hafizoğulları, Z. (1994). Genel Çizgileriyle Savunma Hakkı, Ankara Barosu Dergisi, (1): 20-40.
- Hafizoğulları, Z. ve Özen, M. (2012). Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, U.S.A Yayınları, Beşinci Basım, Ankara.
- İbrahim, P. (2003). Memur Suçlarında İdari ve Adli Soruşturma Usulleri, Seçkin Yayınları, 4.Baskı, Ankara.
- İnceoğlu, S. (2012). Devlette Etikten Etik Devlete:Yargıda Etik, Tüsiad-Devlette Etik Altyapı Dizisi No:1, Tüsiad Yayınları, İstanbul.
- İşten, İ. (2014). Yargı Bağımsızlığı ve Tarafsızlığı, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 13(2): 285-313.
- Karahanoğulları, O. (Temmuz 1999). Memur Disiplin Hukukunun Niteliği ve İlkeleri, Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi, 8(3): 55-77.
- Karan, N. K. (2003). Devlet Memurluğunun Sona Ermesi, Seçkin Yayıncılık, 1.Baskı, Ankara.
- Karslı, M. R. (Ocak 2016). İdare Hukukunda Kamu Görevlisi Kavramı, On İki Levha Yayıncılık, 1. Baskı, İstanbul.
- Kartal, K. (2010). Adil Yargılanma Hakkı Çerçevesinde Memurların Disiplin Soruşturması, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kaya, C. (Haziran 2005). Memur Disiplin Suç ve Cezalarına ve Disiplin Soruşturmasına Hakim Olan Temel İlkeler, Amme İdaresi Dergisi, 38(2): 61-87.
- Kaya, C. (Mayıs 2017). Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Işığında Kamu Görevlilerinin Sadakat Yükümlülüğü, Danıştay ve İdari Yargı Sempozyumu:149.yıl, Danıştay Yayınları, (93): 35-58.
- Kaya, P. A. (2002). Sendika Özgürlüğü Açısından 4688 Sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları Yasasının Değerlendirilmesi, Çimento İşveren Dergisi, 16(3): 24-36.
- Kayasu, S. (2012). 2802 sayılı Kanuna Göre Hakim ve Savcıların İfade Hürriyeti, Legal Yayıncılık, İstanbul.
- Kılıç, S. (2008). Çevre Etiği, Ortaya Çıkışı Gelişimi ve Sonuçları, Orion Kitabevi, Ankara.
- Kırmızıgül, H. (1998). Uygulama ve Teoride Disiplin Suç ve Cezaları ve Denetim Yolları, Kazancı Hukuk Yayınları, İstanbul.
- Kıbar, R. (1997). Türk Hukukunda Sanık Hakları, Yetkin Yayınları, Ankara.
- Koca, M. ve Üzülmez, İ. (2017). Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, Adalet Yayınevi, 4.Baskı, Ankara.

- Metin, Y. (2010). Türkiye’de Yargı Bağımsızlığına İlişkin Kimi Sorunlar ve Çözüm Önerileri, Anayasa Mahkemesi'nin 48. Kuruluş Yıldönümü Sempozyumu, 27: 217-272.
- Moderne, Sanctions administratives et justice constitutionelle, akt. Dursun H. (2014). İdari Suç ve Cezalarda Kanunilik İlkesi, Doktora Tezi, Ankara.
- Odyakmaz, Z. ve Güzel, O. (2013). İdarenin Uygulamaları Bakımından İdare, Etik ve Ahlak, Ankara Barosu Dergisi, (3): 19-55.
- Oğurlu, Y. (1999). İdari Yaptırımlara Genel Bir Bakış ve İdari Yaptırım-Ceza Yaptırımı Ayrımı, Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi, 3(1): 143-194.
- Oğurlu, Y. (2003). Ceza Mahkemesi Kararının Disiplin Cezalarına Etkisi ve Sorunu "Ne Bis İn İdem" Kuralı, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 52(2): 101-124.
- Orman, H. (Temmuz 2011). Memur Disiplin Hukukunun Genel İlkeleri, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özbudun, E. (2010). Türk Anayasa Hukuku, Yetkin Yayınları, 11. Bası, Ankara.
- Özen, M. (2010a). Non Bis İn İdem (Aynı Fiilden Dolayı İki Kez Yargılama Olmaz) İlkesi, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, XIV(1): 389-417.
- Özen, M. (2010b). Yargı Bağımsızlığını Zedeleyen Düzenleme, Uygulamalar ve Bağımsızlığı Sağlamaya Yönelik Çözüm Önerileri, Ankara Barosu Dergisi, (1): 31-65.
- Özgenç, İ. (Eylül 2016). Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Seçkin Yayınları, 12.Baskı, Ankara.
- Özkul, F. (2016). Anayasalarımızda Yargının Bağımsızlığı ve Tarafsızlığı, Ankara Barosu Dergisi (3): 201-263.
- Öztürk, B. ve Erdem, M. R. (Ekim 2015). Uygulamalı Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri Hukuku, Seçkin Yayınları, 15.Baskı, Ankara.
- Pınar, İ. (2003). 4483 sayılı Kanuna Göre Memur Suçlarında İdari ve Adli Soruşturma Usulleri, Seçkin Yayınları, 4.Baskı, Ankara.
- Sağlam, M. (2003). Türk Personel Hukukunda Disiplin Suç ve Cezalarına İlişkin Esaslar ve Uygulaması, Mahalli İdareler Derneği Yayını, Ankara.
- Saldırım, M. (2005). Özel Hukukta Cumhuriyet Savcısının Görevleri, Turhan Kitabevi Yayınları, 1. Baskı, Ankara.
- Sancakdar, O. (2001). Disiplin Yaptırımı olarak Devlet Memuriyetinden Çıkarma ve Yargısal Denetimi, Yetkin Yayınları, Ankara.
- Sancakdar, O., Us, E., Kasapoğlu Turhan, M. ve Önüt, L. B. (Ekim 2015). İdare Hukuku Teorik Çalışma Kitabı, Seçkin Yayıncılık, 5. Baskı, Ankara.
- Seçkin, S. ve Üstün, G.(2015). İdari İşlemlerde Takdir Yetkisi ve Gerekçe İlkesi, Marmara

- Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, 21(2): 509-534.
- Sezer, Y. ve İpek, A. İ. (20 Ekim 2010). Hükümün Açıklanmasının Geri Bırakılmasının Kamu Personel Hukukuna Etkileri, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, 1(3): 43-74.
- Şahin, C. (Haziran-Aralık 2004). Sanığın Savunmasını Hazırlamak İçin Gerekli Zamana ve Kolaylıklara Sahip Olma Hakkı, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, VIII(1-2): 259-306.
- Şenses, E. (2011). Ceza Muhakemesinde Hüküm, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- T.C. Adalet Bakanlığı, Strateji Geliştirme Başkanlığı, Yargı Reformu Stratejisi, (2008). Ankara.
- T.C. Adalet Bakanlığı, Strateji Geliştirme Başkanlığı, Yargı Reformu Stratejisi, (Nisan 2015). Ankara.
- Tan, T. (Eylül 2017). İdare Hukuku, Turhan Kitabevi, 6.bası, Ankara.
- Tanör, B. ve Yüzbaşıoğlu, N. (Ekim 2016). 1982 Anayasasına Göre Türk Anayasa Hukuku, Beta Yayınları, 16. Bası, İstanbul.
- Taşçı, İ. (Aralık 2012). Türk Kamu Yönetiminde Hediye Alma ve Verme Sorunu, Türk İdare Dergisi, (475): 119-130.
- Tezcan, D., Erdem, M. R. ve Önok, R. M. (Eylül 2013). Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, Seçkin Yayıncılık, 10.Baskı, Ankara.
- Toroslu, N. (Ekim 2010). Ceza Hukuku Özel Kısım, Savaş Yayınevi, 10.Baskı, Ankara.
- Toroslu, H. (2013). Suç Uydurma Suçu, Ankara Barosu Dergisi, (1): 319-337.
- Turan, K. (Ocak 1999). Dünya'da ve Türkiye'de Kamu Görevlileri Sendikalarının Hukuki Gelişmeleri, Kamu - İş Dergisi, 4(4): 1-14.
- Turhan, A. (2013). Kamu Yönetimi ve Hukuki Açından Etik Kavramı, Adalet Dergisi, (47): 136-153.
- Tutum, C. (1969). Memurların Hak ve Ödevleri, Amme İdaresi Dergisi, 2(2): 105-139.
- Ulusoy, A. D. (Kasım 2013). İdari Yaptırımlar, XII Levha Yayınları, İstanbul.
- Ulutaş, A. (2012). (Çev.) Avrupa Konseyi Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Yargısal Etik Hakkında Karar, Ankara Barosu Dergisi, (2): 393-396.
- Ünver, Y. ve Hakeri, H. (2016). Ceza Muhakemesi Hukuku, Adalet Yayınevi, 12.Bası, Ankara.
- Yaşar, H. N. (2016). İdare Hukuku Genel Esaslar, Der Yayınları, 3.Basım, İstanbul.
- Yerebasmaz, Y. (2011). 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 28.Maddesine Göre Memurların Ticaret ve Diğer Kazanç Getirici Faaliyetlerinde Bulunma Yasağının Kapsamı ve Değerlendirilmesi, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, LXIX(1-2): 1177-1198.

Yeşil, İ. (2010). Ceza Hukuku Genel İlkelerinin İdari Cezalara Uygulanabilirliği, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Yıldız, A. (2014). Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu'nun Demokratik Meşruiyeti, Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, XVIII(1-2): 127-141.

Yılmaz, E. (2006). Hukuk Sözlüğü (Öğrenciler İçin), Yetkin Yayınları, Ankara.

Yüksel, C. (Kasım 2005). Devlette Etikten Etik Devlete: Kamu Yönetiminde Etik, Tüsiad-Devlette Etik Altyapı Dizisi No:1, Tüsiad Yayınları, İstanbul.

Zabunoğlu, Y. K. (2012). İdare Hukuku Cilt 1, Yetkin Yayınları, 1.Baskı, Ankara.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları

Baka / Macaristan, Başvuru no: 20261/12, 27.05.2014,

[http://hudoc.echr.coe.int/eng#{"fulltext":\["baka"\],"languageisocode":\["TUR"\],"documentcollectionid2":\["GRANDCHAMBER","CHAMBER"\],"itemid":\["001-150903"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng#{), (erişim tarihi: 22.12.2016).

Ecer ve Zeyrek/ Türkiye, Başvuru no: 29295/95 ve 29363/95, 27/02/2017.

Fey / Avusturya, 24 Şubat 1993, §§ 28 ve 30, A Serisi no. 255, ve Wettstein / İsviçre, no. 33958/96, § 42, AİHM 2000-XII.

Gerovska Popčevska / Makedonya Cumhuriyeti (Başvuru no. 48783/07), Karar Tarihi: 07.01.2016, Paragraf 43,44,45,46, [http://hudoc.echr.coe.int/tur#{"fulltext":\["tarafsız yargı"\],"sort":\["kupdate](http://hudoc.echr.coe.int/tur#{)

[http://hudoc.echr.coe.int/tur#{"fulltext":\["tarafsız yargı"\],"sort":\["kupdate Descending"\],"languageisocode":\["TUR"\],"documentcollectionid2":\["GRANDCHAMBER","CHAMBER"\],"itemid":\["001-162503"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/tur#{), (erişim tarihi: 27.11.2016).

[http://hudoc.echr.coe.int/tur#{"fulltext":\["kıyas yasağı"\],"itemid":\["001-163037"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/tur#{), (erişim tarihi: 13.06.2017)

[http://hudoc.echr.coe.int/tur#{"itemid":\["001-121068"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/tur#{), (erişim tarihi: 13.06.2017).

Kayasu/Türkiye, Başvuru no: 64119/00 ve 76292/01, 13 Kasım 2008, sf .15, ([http://hudoc.echr.coe.int/eng#{"fulltext":\["kayasu"\],"documentcollectionid2":\["GRANDCHAMBER","CHAMBER"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng#{)), (erişim tarihi: 22.12.2016).

Kyprianou / Kıbrıs[BD], no. 73797/01, § 119, AİHM 2005 XIII.

Morice / Fransa [BD], no. 29369/10, § 78, 23 Nisan 2015 ve De Cubber / Belçika, 26 Ekim 1984, § 26, A Serisi, no. 86.

Pullar / Birleşik Krallık, 10 Haziran 1996, § 32, Raporlar 1996 III.

Rohlana/Çek Cumhuriyeti, Başvuru no: 59552/08, 27/01/2015.

Sacilor-Lormines / Fransa, no. 65411/01, § 62, AİHM 2006 XIII.

Anayasa Mahkemesi Kararları

Anayasa Mahkemesi, E:1995/11 K:1995/63, Karar Tarihi: 13.12.1995 (R.G. 09.10.1996, S. 22782).

Anayasa Mahkemesi, E:2014/56, K:2015/22, Karar Tarihi: 05.03.2015 (R.G. 12.06.2015, S. 29384)

Anayasa Mahkemesi, E:1992/37 K:1993/18, Karar Tarihi: 27.04.1993 (R.G. 12.10.1995, S.22431).

Anayasa Mahkemesi, E:2012/146, K:2013/93, Karar Tarihi: 17.07.2013 (R.G. 25.04.2014, S.28982).

Anayasa Mahkemesi, E: 2015/85 K: 2016/3, Karar Tarihi: 13.01.2016 (R.G. 29/01/2016, S.29608).

Anayasa Mahkemesi, E:2014/124 K: 2015/24, Karar Tarihi: 05.03.2015 (R.G. 12.06.2015, S.29384), <http://kararlaryeni.anayasa.gov.tr/Karar/Content/7d7cf76b-e56f-4c39-a50d-56abcd1ec3a?excludeGerekce=True&wordsOnly=False>, (erişim tarihi: 15.06.2015).

Anayasa Mahkemesi, 16.04.2013 tarih ve Başvuru no: 2013/1581, <http://kararlaryeni.anayasa.gov.tr/BireyselKarar/Content/f08ba10f-1ccb-4ad4-a092-e143695ccd7e?wordsOnly=False>, (erişim tarihi: 24.10.2017).

Yargıtay Kararları

Yargıtay CGK, E:2007/5-83 K:2007/244, Karar Tarihi: 20.11.2007, http://www.hatay.adalet.gov.tr/ictihatlar/yaritay_cgk_2007-244.pdf, (erişim tarihi: 04.12.2016).

Yargıtay İBK, E:1972/6 K:1973/2, Karar Tarihi: 27.01.1973, (RG. 04/04/1973-14497).

Danıştay Kararları

Danıştay 3.Daire, E:1977/47 K:1977/42, Karar Tarihi: 27.01.1977, Danıştay Dergisi, S:28-29.

Danıştay 12.Daire, E:2005/4298 K:2007/5355, Karar Tarihi: 23.11.2007, UYAP.

Danıştay 12.Daire, E:2013/4525 K:2016/3489. Karar Tarihi: 01.06.2016, UYAP.

Danıştay 12.Daire, E:2013/6835 K:2013/6491 Karar Tarihi: 19.09.2013, UYAP.

Danıştay 16.Daire, E:2015/25630 K:2016/3442, Karar Tarihi: 18.05.2016, UYAP.

Danıştay 16.Daire, E:2015/1636 K:2016/3155, Karar Tarihi: 12.05.2016, UYAP.

Danıştay 16.Daire, E:2015/4824 K:2016/3336, Karar Tarihi: 17.05.2016, UYAP.

Danıştay 16.Daire, E:2015/4904 K:2016/3339, Karar Tarihi: 17.05.2016, UYAP.

Danıştay 16.Daire, E:2015/5017 K:2016/3337, Karar Tarihi: 17.05.2016, UYAP.

Danıştay 5.Daire, E:2016/10242 K:2016/6588. Karar Tarihi: 21.11.2016, UYAP.

Danıştay 5.Daire, E:2016/16018 K:2017/21064, Karar Tarihi: 11.10.2017, UYAP.

Danıştay 5.Daire, E:2016/18428 K:2017/9513, Karar Tarihi: 29.03.2017, UYAP.
 Danıştay 8. Daire, E: 1998/4988, K: 1998/3015, Karar Tarihi: 12.10.1998, UYAP.
 Danıştay 8.Daire, E:2016/6605 K:2016/8718, Karar Tarihi: 07.11.2016, UYAP.
 Danıştay 8.Daire, E:2016/4308 K:2017/4185, Karar Tarihi: 22.05.2017, UYAP.
 Danıştay 8.Daire, E: 2015/10852 sayılı Yürütmenin Durdurulması Kararı, Tarih: 31.03.2016,
 UYAP.

Danıştay İDDK, E: 2008/1781 K: 2013/485, Karar Tarihi: 13.02.2013, UYAP.
 Danıştay İDDK, E: 2008/3476 K: 2012/2256, Karar Tarihi: 26.11.2012, UYAP.
 Danıştay İDDK, E: 2014/5545 K:2016/662, Karar Tarihi: 07.03.2016, UYAP.
 Danıştay İDDK, E:2013/2164 K:2015/1994, Karar Tarihi: 25.05.2015, UYAP.

Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Kararları

Avrupa Hakimleri Danışma Konseyi'nin 10/2007 sayılı görüşü tam metni için bk.
<http://www.hsk.gov.tr/Eklentiler/Dosyalar/f40877d4-9ece-4cd6-ae9d-0cf4e4fca059.pdf>, (erişim tarihi: 26.10.2017).

Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu İkinci D0airesi, 25/02/2014, E:2013/272 K:2014/105,
<http://www.hsyk.gov.tr/Mevzuat/disiplin-kararlari/dagilim/63-UYARMA/63-E/63-e.pdf>, (erişim tarihi: 24.01.2016).

Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu İkinci Dairesi, 02/06/2011, E:2010/11 K:2011/302,
<http://www.hsyk.gov.tr/Mevzuat/disiplin-kararlari/dagilim/63-UYARMA/63-C/63-c.pdf>, (erişim tarihi: 15.11.2015).

Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu İkinci Dairesi, 02/06/2015, E:2011/128 K:2015/328,
<http://www.hsyk.gov.tr/Mevzuat/disiplin-kararlari/dagilim/68-YD/68-a.pdf>, (erişim tarihi: 30.04.2016).

Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu İkinci Dairesi, 04/06/2013, E:2011/254 K:2013/480,
<http://www.hsyk.gov.tr/Mevzuat/disiplin-kararlari/dagilim/65-KINAMA/65-d.pdf>,
 (erişim tarihi: 21.11.2015)

Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu İkinci Dairesi, 07/04/2015, E:2012/293 K:2015/244,
<http://www.hsyk.gov.tr/Mevzuat/disiplin-kararlari/dagilim/69-MC/69-2-mc.pdf>,
 (erişim tarihi: 24.04.2016).

Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu İkinci Dairesi, 08/10/2013, E:2012/5 K:2013/824,
<http://www.hsyk.gov.tr/Mevzuat/disiplin-kararlari/dagilim/66-KID/66-c.pdf>, (erişim tarihi: 28.02.2016).

Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu İkinci Dairesi, 10/02/2015, E:2013/278 K:2015/60,
<http://www.hsyk.gov.tr/Mevzuat/disiplin-kararlari/dagilim/68-YD/68-e.pdf>, (erişim tarihi: 24.04.2016).

- Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu İkinci Dairesi, 10/07/2014, E:2014/48 K:2014/422, <http://www.hsyk.gov.tr/Mevzuat/disiplin-kararlari/dagilim/63-UYARMA/63-A/63-a.pdf>, (erişim tarihi: 15.11.2015).
- Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu İkinci Dairesi, 10/09/2013, E:2013/164 K:2013/707, <http://www.hsyk.gov.tr/Mevzuat/disiplin-kararlari/dagilim/67-DYD/67.pdf>, (erişim tarihi: 13.03.2016).
- Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu İkinci Dairesi, 10/12/2013, E:2013/197 K:2013/991, <http://www.hsyk.gov.tr/Mevzuat/disiplin-kararlari/dagilim/66-KID/66-b.pdf>, (erişim tarihi: 28.02.2016).
- Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu İkinci Dairesi, 11/07/2011, E:2011/8 K:2011/441, <http://www.hsyk.gov.tr/Mevzuat/disiplin-kararlari/dagilim/65-KINAMA/65-g.pdf>, (erişim tarihi: 29.11.2015).
- Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu İkinci Dairesi, 12/04/2011, E:2010/7 K:2010/115, <http://www.hsyk.gov.tr/Mevzuat/disiplin-kararlari/dagilim/66-KID/66-d.pdf>, (erişim tarihi: 28.02.2016).
- Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu İkinci Dairesi, 16/01/2014, E:2013/126 K:2014/18, <http://www.hsyk.gov.tr/Mevzuat/disiplin-kararlari/dagilim/63-UYARMA/63-B/63-b.pdf>, (erişim tarihi: 15.11.2015).
- Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu İkinci Dairesi, 17/09/2013, E:2012/404 K:2013/751, <http://www.hsyk.gov.tr/Mevzuat/disiplin-kararlari/dagilim/64-AYLIKTAN-KESME/64.pdf>, (erişim tarihi: 17.11.2015).
- Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu İkinci Dairesi, 19/03/2015 tarih, E:2014/152 K:2015/157, <http://www.hsk.gov.tr/Eklentiler/Dosyalar/642de250-7410-4a94-a361-4ce73b5c1e51.pdf>, (erişim tarihi: 15.10.2017).
- Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu İkinci Dairesi, 19/03/2015, E:2013/271 K:2015/164, <http://www.hsyk.gov.tr/Mevzuat/disiplin-kararlari/dagilim/65-KINAMA/65-i.pdf>, (erişim tarihi: 13.12.2015).
- Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu İkinci Dairesi, 19/04/2012 tarih, E:2011/55 K:2012/272, <http://www.hsyk.gov.tr/Mevzuat/disiplin-kararlari/dagilim/63-UYARMA/63-D/63-d.pdf>, (erişim tarihi: 15.11.2015).
- Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu İkinci Dairesi, 19/12/2013, E:2012/413 K:2013/1043, <http://www.hsyk.gov.tr/Mevzuat/disiplin-kararlari/dagilim/68-YD/68-b.pdf>, (erişim tarihi: 24.04.2016).
- Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu İkinci Dairesi, 19/12/2013, E:2013/149 K:2013/1034,

<http://www.hsyk.gov.tr/Mevzuat/disiplin-kararlari/dagilim/65-KINAMA/65-f.pdf>,
(erişim tarihi: 25.01.2016).

Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu İkinci Dairesi, 22/01/2015 tarih, E:2014/102 K:2015/16,
<http://www.hsk.gov.tr/Eklentiler/Dosyalar/ac5f983a-3354-4d3c-90a0-5ebf3df42b0a.pdf>, (erişim tarihi: 15.10.2017).

Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu İkinci Dairesi, 26/03/2013, E:2012/361 K:2013/276,
<http://www.hsyk.gov.tr/Mevzuat/disiplin-kararlari/dagilim/66-KID/66-a.pdf>, (erişim tarihi: 06.02.2016).

Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu İkinci Dairesi, 27/12/2012, E:2011/137 K:2012/897,
<http://www.hsyk.gov.tr/Mevzuat/disiplin-kararlari/dagilim/68-YD/68-f.pdf>, (erişim tarihi: 24.04.2016).

Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu İkinci Dairesi, 28/05/2009, E:2008/183 K:2009/140,
<http://www.hsyk.gov.tr/Mevzuat/disiplin-kararlari/dagilim/65-KINAMA/65-b.pdf>,
(erişim tarihi: 21.11.2015).

Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu İkinci Dairesi, 28/05/2015, E:2014/136 K:2015/323,
<http://www.hsyk.gov.tr/Mevzuat/disiplin-kararlari/dagilim/65-KINAMA/65-a.pdf>,
(erişim tarihi: 24.01.2016).

Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu, Genelge No:2, 30.04.2014. Tam metin için bk.
<http://www.hsk.gov.tr/Eklentiler/Dosyalar/a13933a3-d473-4a8e-8b06-126972ee0d7c.pdf>, (erişim tarihi:15.10.2017).

Resmi Gazete

Resmi Gazete Tarihi: 26.02.1983 Resmi Gazete Sayısı: 17971, Yayımlandığı Düstur: Tertip: 5
Cilt: 22 Sayfa: 189.

Resmi Gazete Tarihi: 12.07.2017 Resmi Gazete Sayısı: 30122.

İnternet Kaynakları

Centel, N. (t.y.). Hakimin Tarafsızlığı ve Güvenceleri, s.1,
(<http://nurcentel.com/makaleler/guncelhukuktarafsizlik.pdf>), (erişim tarihi:
19.11.2016).

<http://dergipark.gov.tr/download/article-file/273387>, (erişim tarihi: 22.06.2017).

http://www.etik.gov.tr/test/mevzuat/genelge2007_1.htm, (erişim tarihi: 23.04.2017).

<http://www.etimolojiturkce.com/kelime/disiplin>, (erişim tarihi: 05.02.2017).

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5896d8044e3ba8.14480376, (erişim tarihi: 05.02.2017).

http://www.todaie.edu.tr/resimler/ekler/a54bf108ca06d26_ek.pdf?dergi=Amme%20Idaresi%2

- 0Dergisi, (erişim tarihi: 17.02.2018)
[https://www.ombudsman.gov.tr/contents/files/Disiplin%20Cezas%C3%84%C2%B1n%C3%84%C2%B1n%20%C3%84%C2%B0ptal%20Edilmesi%20Talebi%20%C3%84%C2%B0le%20%C3%84%C2%B0lgili%20Karar\(2\).pdf](https://www.ombudsman.gov.tr/contents/files/Disiplin%20Cezas%C3%84%C2%B1n%C3%84%C2%B1n%20%C3%84%C2%B0ptal%20Edilmesi%20Talebi%20%C3%84%C2%B0le%20%C3%84%C2%B0lgili%20Karar(2).pdf), (erişim tarihi: 22.09.2017).
- Kutal, M. (t.y.). Kamu Görevlilerinin Örgütlenme ve Toplu Pazarlık Hakları (Uluslararası Normlar, Yorumlar ve Türk Mevzuatında Durum),
<http://www.sosyalhaklar.net/2013/bildiriler/kutal.pdf>, (erişim tarihi: 15.12.2016).
- Özgenç, İ. ve Şahin, C. (t.y.). İddia ve Savunma Hakkı,
http://webftp.gazi.edu.tr/hukuk/dergi/5_5.pdf, (erişim tarihi: 10.08.2017).
- Soyaslan, D. (t.y.). Af,
http://www.anayasa.gov.tr/files/pdf/anayasa_yargisi/anyarg18/SOYASLAN.PDF,
 (erişim tarihi: 19.09.2017).
- Şahbaz, İ. (2008). Aihm Kararlarında Yargı Bağımsızlığı ve Tarafsızlığı, s.234,
http://www.anayasa.gov.tr/files/pdf/anayasa_yargisi/ibrahim_sahbaz.pdf, (erişim tarihi: 22.11.2016)
- T.C. Adalet Bakanlığı Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı 2015 Birim Faaliyet Raporu, sf.21,
http://www.sgb.adalet.gov.tr/raporlar/birim-faaliyet_2015.pdf, (erişim tarihi: 22.12.2016).
- T.C. Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğü 22.15.2015 tarih E.1745 sayılı yazısı
 Genelge no: 153/1. http://www.adalet.gov.tr/genelgeler/genelge_pdf/cigm_167.pdf,
 (erişim tarihi: 22.12.2016).
- Tortop, N. (t.y.). Amme İdaresi Dergisi,
http://www.todaie.edu.tr/resimler/ekler/2ddb701b8252f03_ek.pdf?dergi=Amme%20Idaresi%20Dergisi, (erişim tarihi: 03.02.2017).
- YSK, Karar No: 276, KT.15.11.2008, <http://www.ysk.gov.tr/ysk/docs/Kararlar/2008Pdf/2008-276.pdf>, (erişim tarihi: 27.12.2016).

ÖZGEÇMİŞ

Adı ve SOYADI	Hakan ERGÜN
EĞİTİM DURUMU	
Mezun Olduğu Lise	Aydın Adnan Menderes Anadolu Lisesi, 2008
Lisans Diploması	Ankara Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Hukuk Bölümü, Ankara, 2012
Yüksek Lisans Diploması	
Tez Konusu	
Yabancı Dil	İngilizce
E-Posta	hakanergun09@gmail.com